

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO
IM. GENERAŁA BRONI
KAROLA ŚWIERCZEWSKIEGO

JAWNE
TAJNE
Egz. Nr 3

Prot: 616/27.09.2000
Małgorzata
Dziewicka
Dz-
13.10.2000

ORGANIZACJA I PROWADZENIE OPERACJI PRZECIWPOWIETRZNEJ I POWIETRZNEJ

(Studium operacyjne)

53369

WARSZAWA GRUDZIEŃ 1981

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO

IM. GENERAŁA BRONI
KAROLA ŚWIERCZEWSKIEGO

JAWNE
TAJNE
Egz. Nr 3

Prot: 616/27.09.2000
Małgorzata
Dziewicka
Dn.
13.10.2000

ORGANIZACJA I PROWADZENIE OPERACJI PRZECIWPOWIETRZNEJ I POWIETRZNEJ

(Studium operacyjne)

53369

WARSZAWA GRUDZIEŃ 1981

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP

JAWNE

~~TAJNE~~

Egz.nr... 3

Prot. 616/27.09.2000
Małgorzata
Drewiecka
Dz-
13.10.2000

BIBLIOTEKA NAUKOWA ... WP
Dział ... Archiwum
0124*3
Nr ewid. 11201.
BIBLIOTEKA I ARCHIWUM
Akademii Obrony Narodowej
Nr ewid. 53369
II

ORGANIZACJA I PROWADZENIE OPERACJI PRZECIWPOWIETRZNEJ I POWIETRZNEJ

/Studium operacyjne/

WARSZAWA GRUDZIEŃ 1981 r.

Niniejszy materiał opracowany został przez zespół oficerów Akademii Sztabu Generalnego WP w składzie:

gen.bryg.pil.dr Zdzisław ŻARSKI /kierownik zespołu/; płk doc.dr hab.Jerzy MACHURA; płk dco.dr hab.Tadeusz KRZEMIEŃ; płk doc.dr Tadeusz MIROWSKI; płk doc.dr hab. Zygmunt KUKUŁA; płk dr Wacław IZYDOREK; ppłk dr Zbigniew MAGNUCKI; płk w st.spocz.doc.dr Jan UCHAŃSKI

SPIS TREŚCI

Str.

WSTĘP 4- 6
OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA WSPÓŁCZESNEJ OPERACJI STRATEGICZNEJ NA TDW I UDZIAŁ W NIEJ SIŁ ZBROJNYCH PRL 7-19

Część pierwsza

ORGANIZACJA I PROWADZENIE OPERACJI PRZECIWPOWIETRZNEJ

1. ZACZEPNE OPERACJE POWIETRZNE SIŁ ZBROJNYCH NATO 20-48
1.1. Istota i treść zaczepnej operacji powietrznej 20-21
1.2. Możliwe warunki prowadzenia zaczepnych operacji powietrznych przez siły zbrojne NATO 21-27
1.3. Cele, zadania i rozmach zaczepnej operacji powietrznej 28-32
1.4. Możliwe warianty wykonania pierwszej zaczepnej operacji powietrznej przez siły zbrojne NATO 32-48
2. PODSTAWOWE ZAŁOŻENIA ORGANIZACJI I PROWADZENIA OPERACJI PRZECIWPOWIETRZNYCH W SIŁACH ZBROJNYCH PAŃSTW - SYGNATARIUSZY UKŁADU WARSZAWSKIEGO 49-73
2.1. Pojęcie, istota i treść operacji przeciwpowietrznych. 49-51
2.2. Cele, zadania, rozmach i warunki prowadzenia operacji przeciwpowietrznych 52-55
2.3. Siły i środki biorące udział w operacji przeciwpowietrznej oraz ich zadania 55-58
2.4. Podstawowe zasady organizacji i prowadzenia operacji przeciwpowietrznej w początkowym okresie wojny 58-73
3. UDZIAŁ WOJSK OBRONY POWIETRZNEJ KRAJU, WOJSK FRONTU I MARYNARKI WOJENNEJ W OPERACJI PRZECIWPOWIETRZNEJ 74-153
3.1. Warunki i możliwości udziału wojsk OPK, wojsk frontu i MW w operacji przeciwpowietrznej 74-76
3.2. Wojska obrony powietrznej kraju 76-91
3.3. Wojska frontu 91-141
3.4. Marynarka Wojenna 141-144

Str.

3.5. Siły i środki walki radioelektronicznej OPK, frontu i MW 144-153

Część druga

ORGANIZACJA I PROWADZENIE OPERACJI POWIETRZNEJ

1. OBRONNE OPERACJE POWIETRZNE W SIŁACH ZBROJNYCH NATO.. 154-169

1.1. Istota i treść obronnej operacji powietrznej 154-155
1.2. Możliwe warunki prowadzenia obronnych operacji powietrznych przez siły zbrojne NATO 155-157
1.3. Cele, zadania i rozmach obronnej operacji powietrznej 157-165
1.4. Prowadzenie obronnej operacji powietrznej przez siły zbrojne NATO 165-169

2. PODSTAWOWE ZAŁOŻENIA ORGANIZACJI I PROWADZENIA OPERACJI POWIETRZNYCH W SIŁACH ZBROJNYCH PAŃSTW UKŁADU WARSZAWSKIEGO 170-185

2.1. Istota i treść operacji powietrznej 170-172
2.2. Cel, zadania i rozmach operacji powietrznej 172-174
2.3. Zadania wojsk w operacji powietrznej 175-176
2.4. Właściwości organizacji i prowadzenia operacji powietrznej w początkowym okresie wojny 176-185

3. UDZIAŁ WOJSK FRONTU, OBRONY POWIETRZNEJ KRAJU I MARYNARKI WOJENNEJ W OPERACJI POWIETRZNEJ 186

3.1. Warunki i możliwości udziału w operacji powietrznej wojsk frontu, OPK i MW 186-189
3.2. Wojska frontu 189-220
3.3. Wojska obrony powietrznej kraju 220-227
3.4. Marynarka wojenna 227-229
3.5. Walka radioelektroniczna 229-241

ZAKOŃCZENIE 242-245

ZAŁĄCZNIKI 246-257

WYKAZ SCHEMATÓW /ZAŁĄCZNIKI/ 258

WSTĘP

Prowadzenie operacji powietrznych już od dawna uznane zostało przez sztukę wojenną za jedną z podstawowych form działań powietrznych. Prowadzenie zaś operacji przeciwpowietrznych, jako jednej z głównych form realizacji zadań obrony powietrznej, uznane zostało za stały element sztuki wojennej dopiero w ostatnich kilku latach. Potwierdzeniem tego jest systematyczne - od roku 1980 - uwzględnianie operacji przeciwpowietrznych w przeprowadzonych ćwiczeniach operacyjno-strategicznych "Wiosna-80", "Granit-80", "Sojuz-81" i "Zachód-81".

Generalnie przewiduje się, że operacja przeciwpowietrzna prowadzona będzie wówczas, gdy w danej sytuacji przeprowadzenie operacji powietrznej na TDW jest niecelowe lub niemożliwe /przeciwnik rozpoczyna agresję zaczepną operacją powietrzną, posiada silną obronę powietrzną itp./. Celem takiej operacji jest załamanie zaczepnej operacji powietrznej przeciwnika i stworzenie odpowiednich warunków do przeprowadzenia operacji powietrznej. W operacji przeciwpowietrznej przewiduje się udział nie tylko sił i środków obrony powietrznej, lecz również lotniczych i rakietowo-artyleryjskich sił uderzeniowych oraz innych. Podobnie też w operacji powietrznej, oprócz sił lotniczych, przewiduje się udział w niej wojsk rakietowych i artylerii, wojsk obrony powietrznej i innych. Tak więc współczesna operacja powietrzna na TDW nie jest już udziałem tylko lotnictwa.

Mimo przeprowadzenia szeregu ćwiczeń operacyjno-strategicznych z udziałem naszych sił zbrojnych, w których rozgrywano operacje przeciwpowietrzne i powietrzne, to jednak brak jest nadal odpowiednich materiałów teoretycznych naświetlających bardziej wszechstronnie problemy związane z organizacją i prowadzeniem tych operacji na TDW. Brak jest również opracowań omawiających szerzej zagadnienia dotyczące organizacji i prowadzenia przez państwa NATO zaczepnych i obronnych operacji powietrznych. W związku z tym powstała pilna potrzeba opracowania odpowiedniego materiału teoretycznego w formie studium operacyjnego, w którym zostałyby określone warunki i możliwości oraz zasady organizacji i prowadzenia

operacji przeciwpowietrznych i powietrznych, ze szczególnym uwzględnieniem udziału w nich Sił Zbrojnych PRL. Zadanie opracowania takiego materiału zostało nakazane Akademii Sztabu Generalnego WP rozkazem ministra Obrony Narodowej do szkolenia sił zbrojnych w roku 1981.

Chociaż między operacjami przeciwpowietrznymi i powietrznymi istnieją ścisłe związki i zależności, zwłaszcza w zakresie celów, zadań i biorących w nich udział sił i środków, to jednak są one odrębnymi formami działań powietrznych. Dlatego też operacje te opracowane zostały w dwóch częściach jako oddzielne tematy, poprzedzone ogólną charakterystyką współczesnej operacji strategicznej na zachodnim TDW.

Część pierwsza pt.: "Organizacja i prowadzenie operacji przeciwpowietrznej" składa się z trzech rozdziałów. W rozdziale pierwszym omówione zostały organizacja i prowadzenie zaczepnej operacji powietrznej przez siły zbrojne NATO, w rozdziale drugim - podstawowe założenia organizacji i prowadzenia operacji przeciwpowietrznej na TDW przez siły zbrojne państw Układu Warszawskiego i w rozdziale trzecim - właściwości użycia wojsk frontu, OPK i MW w operacji przeciwpowietrznej, ze szczególnym uwzględnieniem naszych Sił Zbrojnych.

Część druga pt.: "Organizacja i prowadzenie operacji powietrznej" również składa się z trzech rozdziałów. W rozdziale pierwszym omówione zostały organizacja i prowadzenie obronnej operacji powietrznej przez siły zbrojne NATO, w rozdziale drugim - podstawowe założenia organizacji i prowadzenia operacji powietrznej na TDW przez siły zbrojne państw Układu Warszawskiego i w rozdziale trzecim - właściwości użycia wojsk frontu, OPK i MW w operacji powietrznej, ze szczególnym uwzględnieniem naszych Sił Zbrojnych.

Do opracowania tematu wykorzystano dostępną literaturę krajową i zagraniczną, zwłaszcza Akademii Sztabu Generalnego Sił Zbrojnych ZSRR i Obrony Powietrznej. W pracy dążono również do ujednolicenia niektórych terminów i pojęć dotyczących organizacji i prowadzenia operacji przeciwpowietrznych i powietrznych na TDW, dostosowując je do współczesnych poglądów.

Ze względu na krótki termin realizacji tematu, praca wymaga jeszcze dodatkowych konsultacji w instytucjach centralnych MON, dowództwach rodzajów sił zbrojnych i wojsk. Po zebraniu szczegółowych uwag może ona być, zdaniem autorów, wydana na potrzeby wojsk w formie podręcznika.

OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA WSPÓŁCZESNEJ OPERACJI STRATEGICZNEJ NA ZACHODNIM TDW I UDZIAŁ W NIEJ SIŁ ZBROJNYCH PRL.

Operacja strategiczna na teatrze działań wojennych /TDW/ stanowi całokształt uzgodnionych i wzajemnie powiązanych - co do celu, zadań i miejsca oraz czasu - uderzeń, operacji /działań bojowych/ frontów oraz związków operacyjnych /taktycznych/ różnych rodzajów sił zbrojnych, wykonywanych według jednolitego zamiaru i planu pod kierownictwem dowódcy wojsk na TDW dla osiągnięcia strategicznych celów wojny na danym teatrze.

Celem operacji strategicznej, który zależy od politycznych celów wojny, możliwości sił obu stron walczących i geograficzno-fizycznych właściwości TDW może być pełne rozbicie zgrupowań wojsk nieprzyjaciela oraz wyeliminowanie z wojny jednego lub więcej państw wrogiej koalicji położonych na obszarze teatru.

Cel operacji strategicznej osiągany jest w wyniku jednoczesnego lub kolejnego wykonywania szeregu zadań strategicznych, które cechuje ścisły wzajemny związek i współzależność.

Do takich zadań strategicznych wykonywanych w pierwszej kolejności, między innymi, można zaliczyć:

- zniszczenie środków napadu jądrowego nieprzyjaciela na TDW, lotnictwa strategicznego, atomowych okrętów podwodnych z wyrzutniami rakietowymi, ich baz oraz składów ładunków jądrowych;
- rozbicie strategicznych zgrupowań sił lądowych, powietrznych i morskich nieprzyjaciela na TDW, w tym zniszczenie w pierwszej kolejności środków napadu jądrowego tychże zgrupowań, przeznaczonych do przeprowadzenia natarcia jądrowego na TDW, zwłaszcza broni rakietowej i samolotów - nosicieli broni jądrowej;
- zniszczenie ważniejszych ogniw ekonomiczno-militarnego potencjału nieprzyjaciela na TDW, przede wszystkim ośrodków produkcji broni jądrowej oraz głównych ośrodków energetycznych;
- zniszczenie stanowisk kierowania /dowodzenia/ siłami zbrojnymi i państwem, ważnych ośrodków administracyjno-politycznych, obiektów komunikacji drogowej i kolejowej, baz lotniczych i morskich,

portów, rurociągów paliw płynnych, składów środków materiałowych i innych ważnych obiektów na obszarze TDW;

- opanowanie i utrzymanie życiowo ważnych obiektów strategicznych oraz - w końcowym okresie operacji - całego terytorium nieprzyjaciela w granicach TDW i pozbawienie go w ten sposób obszaru wyjściowego do zorganizowania działań zaczepnych siłami zbrojnymi przerzuconymi z innych TDW lub kontynentów;
- osłonę zgrupowań sił zbrojnych biorących udział w operacji oraz ważnych obiektów na obszarze TDW siłami i środkami obrony powietrznej od uderzeń środków napadu powietrzno-kosmicznego nieprzyjaciela.

Wymienione zadania operacji strategicznej mogą być oczywiście różne pod względem treści, sposobu i kolejności wykonywania, co będzie uwarunkowane wieloma czynnikami nie tylko natury wojskowej i właściwościami geograficznymi teatru, lecz również względami politycznymi i ekonomicznymi.

Do prowadzenia operacji na poszczególnych TDW organizuje się - w zasadzie zawczasu - zgrupowania strategiczne złożone z wszystkich rodzajów sił zbrojnych.

Skład związku strategicznego /wojsk na TDW/ może być następujący:

- 3-5 i więcej frontów;
- kilka samodzielnych armii ogólnowojskowych i pancernych;
- kilka związków operacyjnych lotnictwa dalekiego zasięgu i transportowego;
- kilka dywizji powietrzno-desantowych /desantowych/;
- kilka związków operacyjnych i operacyjno-taktycznych wojsk OPK;
- siły flot;
- odwodowe związki taktyczne i oddziały wszystkich rodzajów wojsk.

Jednostki strategiczne sił jądrowych nie wchodzą w skład wspomnianego związku strategicznego, lecz uczestniczą one w jego operacji.

W podanym składzie związek strategiczny może liczyć około 3 milionów żołnierzy i posiadać 110-120 i więcej dywizji ogólnowojskowych, 20-25 tysięcy czołgów, około 20 tysięcy dział i moździerzy, 3-4 tysiące samolotów bojowych, w tym znaczną część nosicieli broni jądrowej oraz około 600 okrętów bojowych.

Ugrupowanie operacyjne związku strategicznego może składać się z:

- pierwszego i drugiego rzutu operacyjnego;
- odwodów ogólnowojskowych i specjalnych /armie samodzielne, związki taktyczne i oddziały rodzajów wojsk/;
- sił flot;
- związków operacyjnych i operacyjno-taktycznych wojsk OPK;
- zgrupowań lotnictwa /związki operacyjne lotnictwa dalekiego zasięgu i transportowego/;
- związków taktycznych wojsk desantowych.

W skład pierwszego rzutu wchodzą związki operacyjne i taktyczne przeznaczone do prowadzenia działań bojowych z chwilą wybuchu wojny, a w skład drugiego - wojska rozmieszczone w głębi TDW i przewidywane do potęgowania uderzenia /wysiłku/ wojsk pierwszego rzutu operacyjnego.

Rozmach operacji strategicznej wynika z jej celu, składu wojsk własnych i nieprzyjaciela oraz znaczenia i właściwości TDW. Czas trwania operacji uzależniony jest zwykle od czasu potrzebnego na zajęcie przez wojska lądowe głównych rejonów terytorium nieprzyjaciela. Czas ten, na przykład w warunkach zachodniego TDW, którego głębokość waha się w granicach 1200-2100 km /od rubieży styczności wojsk obu stron/, może wynosić - przy zakładanym tempie działań zaczepnych około 40-50 km na dobę - 25-40 i więcej dób. Szerokość pasa działania wojsk związku strategicznego wynosi 800-1000 i więcej kilometrów.

Różnorodność wykonywanych zadań, odmienne właściwości bojowe poszczególnych związków operacyjnych i taktycznych rodzajów sił zbrojnych, a także różne warunki środowiska geograficznego na TDW stwarzają potrzebę stosowania w toku operacji strategicznej wielu form działań, zwłaszcza takich jak:

- uderzenia strategicznych sił jądrowych;
- pierwsze i następne operacje frontów pierwszego rzutu operacyjnego;
- operacje frontów drugiego rzutu operacyjnego;
- operacje powietrzne;
- operacje przeciwpowietrzne;
- operacje powietrzno-desantowe i morsko-desantowe;
- operacje morskie.

Operacja strategiczna w zależności od ogólnej sytuacji polityczno-militarnej, celów wojny, sposobu jej prowadzenia i stosowanych środków rażenia może składać się z okresu działań konwencjonalnych i jądrowych.

Okres konwencjonalny operacji strategicznej na TDW może rozpocząć się odparciem zmasowanych uderzeń lotnictwa i sił morskich z równoczesnym przejściem do frontowych i armijnych operacji zaczepnych lub obronnych.

Jak już wcześniej wspomniano celem operacji strategicznej jest przede wszystkim pełne rozbicie przeciwnika i wyeliminowanie z wojny jednego lub więcej państw wrogiej koalicji położonych na obszarze teatru działań wojennych. Cel ten może być osiągnięty w zasadzie tylko poprzez natarcie. Stąd też podstawowym rodzajem operacji prowadzonych przez wojska lądowe zgrupowania strategicznego będą operacje zaczepne.

Możliwości prowadzenia operacji zaczepnych uzależnione są od wielu czynników, a przede wszystkim od uzyskania przewagi przez zgrupowanie strategiczne. Uzyskanie jednak przewagi, która umożliwiłaby prowadzenie operacji zaczepnych w całym pasie działania zgrupowania strategicznego jest mało prawdopodobne. Należy bowiem liczyć się z tym, że na poszczególnych TDW ilość sił państw Układu Warszawskiego i NATO będzie zbliżona. Mówił o tym minister Obrony Narodowej w swoim wystąpieniu na odprawie szkoleniowej kadry Sił Zbrojnych PRL w dniu 5 listopada 1979 r., podczas której stwierdził: "można umownie przyjąć, że na współczesnym polu walki na poszczególnych kierunkach operacyjnych teatru działań wojennych zderzą się ze sobą w zasadzie porównywalne, równorzędne siły i środ

ki bojowe - nasze i przeciwnika. A więc języczkiem uwagi, czynnikiem rozstrzygającym stanie się sposób ich użycia"[1]. W tej sytuacji będzie istniała konieczność stworzenia przewagi na wybranych kierunkach strategicznych i operacyjnych. Na kierunkach tych, na przykład wyprowadzających na skrzydła głównego zgrupowania strategicznego przeciwnika, wojska lądowe, zgrupowania strategicznego przejdą do frontowych i armijnych operacji zaczepnych[2]. Natomiast na innych kierunkach mogą rozpocząć działania od operacji obronnych. Operacje zaczepne ze względu na ich cel, ilość użytych sił, środków itp. będą operacjami dominującymi.

Duży wpływ na możliwości prowadzenia frontowych i armijnych operacji zaczepnych już w pierwszym dniu operacji strategicznej - jeśli taka sytuacja zaistnieje - będzie miało pomyślne odparcie pierwszego zmasowanego uderzenia lotnictwa nieprzyjaciela w ramach operacji powietrznej. Wyniki tej operacji powinny zapewnić - z jednej strony - dogodne warunki do wykonania pierwszych frontowych i armijnych operacji zaczepnych i ewentualnie operacji morskich, z drugiej zaś - maksymalnie zmniejszyć straty wojsk własnych od uderzeń środków napadu powietrznego nieprzyjaciela oraz zapewnić sprawne funkcjonowanie zaplecza.

Operacja strategiczna może się rozpocząć również operacją obronną, w sytuacji kiedy przeciwnik dokona agresji z zaskoczenia, a w tym uprzedzi nas w strategicznym rozwinięciu swoich sił i stworzy zgrupowania zapewniające mu odpowiednią przewagę na kierunkach natarcia.

Sposób przejścia przeciwnika do operacji zaczepnej może być różny. Podczas ćwiczeń prowadzonych w naszych siłach zbrojnych na przykład "Lato-76", "Wiosna-80", "Braterstwo Broni-80", "Sojuz-81" i innych zakładano, że w okresie bezjądrowym przeciwnik pod osłoną silnego natarcia radioelektronicznego wykonał niespodziewany, zmasowany atak powietrzny siłami lotnictwa taktycznego i morskiego na wojska OPK i lotnictwo pierwszego rzutu opera-

---

1/ Występienie na odprawie szkoleniowej kierowniczej kadry Sił Zbrojnych PRL w dniu 5 listopada 1979 r. Wyd.MON, Sztab Gen. WP, Warszawa 1979 r., str.28.

2/ Ugrupowanie związku strategicznego i treść zadań zgrupowań wojsk w operacji strategicznej przedstawia załącznik nr 1.

cyjnego zgrupowania strategicznego na TDW, a także na rozwijające się siły zbrojne państw - stron Układu Warszawskiego i inne obiekty w głębi teatru. Równocześnie z uderzeniami z powietrza rozpocznie na wybranych kierunkach operacje zaczepne wykonywane siłami zgrupowań uderzeniowych poszczególnych grup armii.

W tej sytuacji operacja strategiczna na ZTDW może rozpocząć się odparciem zmasowanych uderzeń lotnictwa przeciwnika z równoczesnym prowadzeniem operacji obronnej w celu niedopuszczenia do wtargnięcia zgrupowań sił zbrojnych NATO na nasz obszar powietrzny, lądowy i morski oraz stworzenia warunków przejścia do operacji zaczepnych siłami znajdującymi się w głębi. Zadanie to wykonywane będą wspólnym wysiłkiem wszystkich związków operacyjnych i taktycznych wojsk OPK, siłami i środkami OPL wojsk i flot, wojskami pierwszorzutowych frontów, a także siłami morskimi i wojskami OTK.

Czas trwania operacji obronnych może być różny. I tak na przykład w ćwiczeniu "Lato-78" i "Wiosna-80" wynosił on około 2 dób, a "Sojuz-81" prawie 3 doby. Nie oznacza to jednak, że czas prowadzenia operacji obronnych nie może być odpowiednio dłuższy lub krótszy. W każdym bowiem wypadku uzależniony jest on od czasu potrzebnego na osiągnięcie gotowości bojowej do natarcia przez zgrupowanie uderzeniowe zgrupowania strategicznego.

Jeżeli operacja strategiczna rozpocznie się od operacji obronnej, to jednym z najważniejszych jej problemów będzie odparcie pierwszego i kolejnych zmasowanych uderzeń lotnictwa przeciwnika na wojska i obiekty oraz rozgromienie jego zgrupowań lotniczych i zniszczenie jego środków obrony powietrznej. Należy bowiem liczyć się z tym, że przeciwnik, aby zapewnić warunki do prowadzenia operacji zaczepnej stworzy bardzo silne zgrupowanie lotnicze, którym między innymi będzie dążył do wywalczenia panowania w powietrzu, izolacji rejonu działań i bezpośredniego wsparcia wojsk lądowych. W tej sytuacji będzie istniała potrzeba odpowiedniego przeciwstawienia się zgrupowaniu lotniczemu przeciwnika. Obecnie taką podstawową formą przeciwstawienie się jest operacja przeciwpowietrzna, prowadzona w ramach operacji strategicznej.

Jak już wspomniano operacja strategiczna na TDW może być prowadzona także z użyciem broni jądrowej. Przejście do działań z użyciem broni jądrowej może mieć miejsce na początku operacji lub w czasie jej trwania. Podstawową treść operacji strategicznej prowadzonej z użyciem broni jądrowej stanowić będą przede wszystkim pierwsze oraz kolejne zmasowane oraz grupowe uderzenia jądrowe wykonane przez strategiczne siły jądrowe oraz środki przenoszenia ładunków jądrowych frontów i flot, a także - zdecydowane, aktywne, prowadzone w wysokim tempie, na dużą głębokość i na wielkim obszarze operacje oraz działania bojowe związków operacyjnych i taktycznych wszystkich rodzajów sił zbrojnych, uczestniczących w operacji strategicznej. Tak więc w warunkach prowadzenia działań z użyciem broni jądrowej główną rolę spełniać będą strategiczne siły jądrowe.

Nie ulega wątpliwości, że na początku prowadzenia działań z użyciem broni jądrowej zaistnieje konieczność odparcia napadu jądrowego, ponieważ nawet w przypadku uprzedzenia przeciwnika w wykonaniu pierwszego uderzenia jądrowego na TDW nie zostanie on całkowicie pozbawiony zdolności do wykonania uderzeń jądrowych. Pomyślna realizacja tego zadania wymagać będzie oczywiście zespolenia wysiłków wszystkich rodzajów sił zbrojnych, a szczególnie aktywnego, skutecznego i nieprzerwanie działającego lotnictwa.

W rezultacie obustronnych uderzeń jądrowych sytuacja strategiczna na TDW ulegnie prawdopodobnie radykalnej zmianie. Chodzi o to, iż niektóre zgrupowania sił zbrojnych mogą utracić całkowicie lub częściowo zdolność bojową: może być naruszony system dowodzenia, zdezorganizowany dowóz i ewakuacja, utrudniony manewr i przegrupowanie wojsk; mogą też ulec zniszczeniu lub skażeniu liczne obiekty o kluczowym znaczeniu, a nawet całe rejony. W tych wyjątkowo trudnych i złożonych warunkach pierwszoplanowym zadaniem będzie odtwarzanie zdolności bojowej wojsk niezbędnych do kontynuowania operacji strategicznej.

W świetle powyższego należy sądzić, że tylko w wyjątkowo sprzyjających warunkach, gdy siła uderzeń jądrowych nieprzyjaciela zostanie poważnie osłabiona naszym w porę wykonanym uderzeniem jądrowym, natarcie wojsk frontów może być prowadzone w ślad za tym uderzeniom natychmiast i równocześnie na wszystkich kierunkach

strategicznych i operacyjnych TDW. Wydaje się, że bardziej prawdopodobna będzie taka sytuacja, w której pewne zgrupowania uderzeniowe zostaną poważnie osłabione lub utracą zdolność bojową i wskutek tego działania zaczepne pierwszorzutowych frontów rozpoczną się w różnym czasie i oczywiście nie na wszystkich planowanych uprzednio kierunkach. W tych też warunkach na poszczególnych kierunkach operacyjnych lub strategicznych może zaistnieć konieczność odparcia obronnie uderzeń wojsk nieprzyjaciela przez ocalałe siły pierwszego rzutu operacyjnego oraz wprowadzenie do bitwy odwodów operacyjno-strategicznych w celu przejścia do operacji zaczepnych.

Po pierwszym uderzeniu jądrowym strategiczne wojska rakietowe w miarę osiągania gotowości bojowej będą wykonywać kolejne uderzenia na ocalałe zasadnicze obiekty nieprzyjaciela rozmieszczone z reguły poza zasięgiem frontowych środków przenoszenia ładunków jądrowych. Natomiast lotnictwo dalekiego zasięgu będzie niewątpliwie kontynuować wspólne działania z siłami morskimi w celu ostatecznego rozbicia uderzeniowych sił nawodnych nieprzyjaciela, a ponadto działać na korzyść wojsk lądowych, niszcząc przede wszystkim punktowe i ruchome obiekty nieprzyjaciela. Siły morskie mogą w tym okresie prowadzić operacje w celu ostatecznego rozgromienia uderzeniowych sił floty przeciwnika, wzbronienia jego przejazdów morskich, wsparcia działań wojsk frontu działającego na kierunku nadmorskim itp. Wojska OPK kontynuować będą działania bojowe dla osłony wojsk uczestniczących w operacji i innych obiektów na obszarze TDW.

Operacja strategiczna na zachodnim TDW będzie prowadzona wspólnym wysiłkiem wydzielonej części różnych rodzajów sił zbrojnych Związku Radzieckiego, Polski, NRD i Czechosłowacji. Większość zadań strategicznych będzie realizowała Armia Radziecka, chociażby z uwagi na jej liczebny udział oraz wyłączne dysponowanie strategicznymi siłami jądrowymi, lotnictwem dalekiego zasięgu i lotnictwem transportowym.

Należy sądzić, że siły zbrojne PRL mogą wykonywać różne zadania operacyjno-strategiczne, biorąc udział we współdziałaniu

z sojuszniczymi wojskami, między innymi: w rozgromieniu zgrupowań sił lądowych nieprzyjaciela na TDW, odparciu napadu sił powietrznych i jądrowych przeciwnika, zwłaszcza podczas natarcia jądrowego na TDW, rozbiciu sił morskich NATO w akwenie Bałtyku. Do zadań naszych należeć będzie także zapewnienie sprawnego przegrupowania wojsk sojuszniczych i dowozu zaopatrzenia przez obszar Polski.

Sposób użycia naszych sił zbrojnych w operacji strategicznej na TDW może być różny. Jest on uwarunkowany wieloma czynnikami, do których przede wszystkim trzeba zaliczyć: warunki dyslokacji i stopień gotowości bojowej wojsk, charakter wojny i sposób jej rozpoczęcia, a także zadania przewidziane dla poszczególnych związków operacyjnych w planie operacji strategicznej.

Wiadomo, iż jednostki wojsk operacyjnych PRL rozmieszczone są wyłącznie na obszarze naszego kraju i stąd też posiadają niższy stopień gotowości bojowej w porównaniu z wojskami sojuszniczymi zgrupowanymi w NRD i Czechosłowacji na styku z potencjalnym nieprzyjacielem. W tych warunkach wejście do bitwy naszych sił na zachodnim TDW musi być w każdym przypadku poprzedzone rozwinięciem mobilizacyjnym wojsk do etatów wojennych i rozwinięciem operacyjnym w celu stworzenia operacyjnych zgrupowań wojsk na przewidywanych kierunkach prowadzenia działań. Operacyjne rozwinięcie najczęściej będzie obejmowało:

- przegrupowanie wojsk frontu do rejonów wyjściowych do operacji oraz przyjęcie nakazanego ugrupowania operacyjnego do działań bojowych;
- przegrupowanie odwodów frontu oraz zajęcie przewidywanych dla nich rejonów ześrodkowania;
- przebazowanie lotnictwa na lotniska operacyjne i utworzenie odpowiedniego zgrupowania lotnictwa;
- rozwinięcie w nakazanych rejonach sił floty morskiej i utworzenie z niej zgrupowań /zespołów/ okrętowych do wykonania postawionych zadań;
- rozwinięcie systemu dowodzenia i tyłów operacyjnych.

Czas potrzebny na doprowadzenie do pełnej gotowości bojowej i operacyjne rozwinięcie poszczególnych elementów ugrupowania operacyjnego frontu jest zróżnicowany. Tylko na przegrupowa-

nie armii wydzielonych z POW i SOW potrzeba 1-2 dni, a z WOW - jeszcze więcej. Jeśli do tego dodać czas niezbędny na osiągnięcie pełnej gotowości bojowej również w granicach 1-2 dni, to z obecnego położenia nasz front potrzebuje co najmniej 2 dni na wejście do bitwy z terytorium NRD siłami pierwszego rzutu.

Operacyjne rozwinięcie wojsk może odbywać się w okresie pokojowym lub w okresie wojny. Jeżeli operacyjne rozwinięcie byłoby dokonane przed wybuchem wojny, to wejście do bitwy frontu może nastąpić już w pierwszym dniu operacji strategicznej. Jeśli natomiast operacyjne rozwinięcie byłoby dokonane w okresie wojny, to do natychmiastowych działań na poszczególnych kierunkach strategicznych przeszłyby wyłącznie wojska sojusznicze, znajdujące się obecnie w bezpośredniej styczności z wojskami NATO. Natomiast wojska operacyjne PRL, posiadające niższą gotowość bojową i potrzebujące pewnego czasu na przegrupowanie do strefy działań bojowych, weszłyby do bitwy znacznie później pod osłoną działających w przodzie wojsk Armii Radzieckiej lub NAL NRD. W tym miejscu warto podkreślić, że w ćwiczeniach prowadzonych w naszych siłach zbrojnych typu "Lato", "Tarcza", "Wiosna" itp. z reguły rozgrywane jest operacyjne rozwinięcie wojsk w czasie wojny, a front wchodzi do bitwy w 3 dniu operacji strategicznej.

Front polski może wchodzić do bitwy na różnych kierunkach strategicznych. W ćwiczeniach przeważnie przyjmuje się, że wchodzi on do bitwy na północnym kierunku strategicznym w celu pobicia nadmorskiego skrzydła wojsk Północnej Grupy Armii i opanowania północnej części RFN, Holandii i ewentualnie Belgii, a także rozbicia sił zbrojnych Cieśnin Duńskich i Bałtyku Zachodniego oraz opanowania Półwyspu Jutlandzkiego i wysp duńskich przy współdziałaniu z marynarką wojenną i innymi sojuszniczymi siłami. W niektórych ćwiczeniach np. "Wiosna-80", "Sojuz-81" front polski był wykorzystywany na centralnym kierunku strategicznym, w celu rozbicia we współdziałaniu z sąsiednimi frontami sojuszniczymi, południowego skrzydła wojsk Północnej Grupy Armii i opanowanie środkowej części Republiki Federalnej Niemiec.

Wydaje się, że nie są to jedyne prawdopodobne warianty użycia frontu polskiego w operacji strategicznej. Na przykład w sytuacji rozpoczęcia wojny jądrowej przez nieprzyjaciela z zas-

koczenia może okazać się wyjątkowo trudne, a może i niecelowe, ze względu na możliwość dezorganizacji systemu komunikacji i duże straty wojsk sojuszniczych w NRD, wykorzystanie sił naszego frontu tylko na jednym kierunku strategicznym. W takim przypadku, konkretne potrzeby pola bitwy mogą bowiem wymagać przegrupowania i szybkiego użycia naszych związków operacyjnych na różnych, najbardziej zagrożonych kierunkach operacyjnych zachodniego TDW.

Front działając całością sił może przejść do operacji zaczepnej działając w pierwszym lub drugim rzucie operacyjnym zgrupowania strategicznego na TDW.

Frontowi mogą być podporządkowane wojska sojusznicze w składzie 1-2 armii działające na kierunku wejścia frontu do bitwy lub podchodzące z głębi. Oprócz ogólnowojskowych związków operacyjnych mogą być również podporządkowane jednostki lotnicze, wojsk rakietowych i artylerii, inżynieryjne i inne.

W wyjątkowo niekorzystnej dla państw UW sytuacji strategicznej na zachodnim TDW, jako rezultatu zaskakującego uderzenia jądrowego NATO oraz niepomyślnego dla nas przebiegu bitwy w strefie nadgranicznej, trzeba widzieć również i obronny wariant wykorzystania wojsk operacyjnych PRL. Jest on wprawdzie mało prawdopodobny, ale wykluczyć go zupełnie - wydaje się nie można.

Siły uderzeniowe polskiej Marynarki Wojennej mogą działać w postaci zgrupowania operacyjnego w ramach Połączonej Floty Bałtyckiej niezależnie od wariantu użycia wojsk lądowych oraz sposobu rozpoczęcia wojny i wykonywać zadania z zakresu: rozbicia sił morskich NATO na Bałtyku, opanowania strefy cieśnin duńskich, wsparcia nadmorskiego skrzydła wojsk frontu na północnym kierunku strategicznym oraz dowozu i ewakuacji na korzyść wojsk lądowych.

Zadaniem naszych wojsk OPK w operacji strategicznej na TDW będzie przede wszystkim osłona strategiczno-operacyjnego rozwinięcia związków operacyjnych sił zbrojnych do wykonania pierwszych operacji; sił powietrznych i morskich w rejonach bazowania; wojsk desantu morskiego podczas załadowania i przejścia morzem; wojsk powietrzno-desantowych podczas załadowania i przelotu do rejonu desantowania; odwodów operacyjnych i stra-

tegicznych podczas pokonywania wrażliwych na uderzenia rubieży /obiektów/, a także osłonę ważnych węzłów komunikacyjnych, punktów dowodzenia, przepraw na przeszkodach wodnych i obiektów tyłowych.

Wnioski:

1. Cel operacji strategicznej, zadania i skład uczestniczących w niej sił sugerują, że operacja strategiczna na TDW będzie przede wszystkim operację "zaczepną" obliczoną na szybkie wtargnięcie sił własnych na obszar lądowy, powietrzny i morski przeciwnika i zniszczenie jego sił zbrojnych oraz opanowanie obiektów i rejonów strategicznych. Dlatego też należy liczyć się z tym, że podstawowym rodzajem operacji prowadzonych przez wojska lądowe będą frontowe i armijne operacje zaczepne. Nie należy jednak wykluczać możliwości prowadzenia operacji obronnych na początku i w toku operacji strategicznej, jednak operacje te powinny być traktowane jako operacje "przejściowe".

2. Ważny element operacji strategicznej na TDW będą stanowiły operacje powietrzne i przeciwpowietrzne. Powinny one umożliwiać uzyskiwanie w krótkich okresach czasu jak największych rezultatów w walce z lotnictwem przeciwnika. W wypadku stosowania broni jądrowej, zgrupowania lotnictwa taktycznego przeciwnika, jego środki obrony powietrznej itp. będą niszczone przede wszystkim w wyniku uderzeń strategicznych wojsk rakietowych i wojsk rakietowych frontów na lotniska i środki obrony przeciwlotniczej.

3. Operacje powietrzne i przeciwpowietrzne należy widzieć w ścisłym powiązaniu z operacjami prowadzonymi przez wojska lądowe zgrupowania strategicznego. W wypadku jeśli działania wojsk lądowych rozpoczną się od frontowych i armijnych operacji zaczepnych, to w celu rozgromienia podstawowego zgrupowania lotniczego i zniszczenia w krótkim czasie rakietowo-jądrowych środków przeciwnika, a także osłabienia jego środków obrony powietrznej może być przeprowadzona operacja powietrzna. Natomiast w wypadku jeśli przeciwnik dokona agresji z zaskoczenia, w wyniku czego siły główne wojsk lądowych przejdą do ope-

racji obronnej, to dla odparcia pierwszego i kolejnych zmasowanych uderzeń lotnictwa przeciwnika na wojska i obiekty, a także niszczenia środków rakietowo-jądrowych i obrony powietrznej może zaistnieć konieczność przeprowadzenia operacji przeciwpowietrznej.

4. Konkretna treść operacji strategicznej na TDW zależna będzie głównie od charakteru wojny w ogóle, a w szczególności od sposobu jej rozpoczęcia i rodzaju stosowanych środków walki. Stąd też, treść i charakter tej operacji nie należy określać jednoznacznie. W wojnie jądrowej zasadniczą treścią strategicznej operacji zaczepnej na TDW będą: zmasowane i grupowe uderzenia jądrowe, a ponadto różnego rodzaju operacje i działania bojowe związków operacyjnych i taktycznych rodzajów sił zbrojnych, prowadzone w szybkim tempie, ze zdecydowanymi celami i na całą głębokość teatru dla pełnego rozbicia wojsk nieprzyjaciela i opanowania jego terytorium.

5. Operacja strategiczna na zachodnim TDW mieć będzie niewątpliwie charakter koalicyjny. Jednostki wojsk lądowych i lotniczych PRL mogą być użyte najprawdopodobniej w składzie frontu polskiego na północnym lub centralnym kierunku strategicznym, jak i ewentualnie w składzie frontów sojuszniczych na obydwu wymienionych kierunkach. Natomiast siły uderzeniowe naszej Marynarki Wojennej będą użyte prawdopodobnie w ramach Połączonej Floty Bałtyckiej dla wykonania zadań na akwenach morskich północnego kierunku strategicznego we współdziałaniu z wojskami frontu prowadzącego operację na wspomnianym kierunku.

6. Front polski w zależności od czasu zakończenia operacyjnego rozwinięcia może w momencie wybuchu wojny znajdować się w rejonie wyjściowym do operacji lub dokonywać przegrupowania czołem sił głównych na terenie NRD lub PRL. Do operacji zaczepnej lub obronnej może on przejść w pierwszym albo - co jest mniej korzystne ale bardziej prawdopodobne - w kolejnych dniach operacji strategicznej.

Egz. 1 - ZSOPK

CZĘŚĆ I

ORGANIZACJA I PROWADZENIE OPERACJI PRZECIWPOWIETRZNEJ

1. ZACZEPNE OPERACJE POWIETRZNE SIŁ ZBROJNYCH NATO

1.1. Istota i treść zaczepnej operacji powietrznej.

Operacje powietrzne - jak to już zaznaczono na wstępie - są składowym elementem operacji strategicznej na TDW. Prowadzenie zaczepnych operacji powietrznych łączy się w państwach NATO z ofensywnymi działaniami ich sił zbrojnych, a obronnych operacji powietrznych - z działaniami obronnymi. Zaczepna operacja powietrzna jest podstawową formą użycia sił powietrznych NATO w zaczepnej operacji na TDW. Dlatego też jej przygotowaniu i przeprowadzeniu poświęca się najwięcej uwagi.

Dowództwo wojskowe NATO, maskując przed opinią światową swoje plany agresywne zarówno w opracowaniach teoretycznych, jak i ćwiczeniach szczeble strategicznego, podkreśla obronny charakter swych poczynań, stawiając się zawsze w roli napadniętego. Jednak ich obronne działania powietrzne trwają zwykle stosunkowo krótko. Na przykład w ćwiczeniu "Wintex/Cimex-79" działania obronne sił powietrznych NATO trwały od "G" do "G"+100 i ograniczały się głównie do odparcia pierwszego zmasowanego uderzenia "Wschodnich". Następnie od "G"+100 do"G"+400 wykonywano zmasowane uderzenia powietrzne w ramach zaczepnej operacji powietrznej[3/].

Mimo takiego sposobu rozpoczynania wojny w ramach prowadzonych ćwiczeń, dowództwo NATO nie wyklucza możliwości wykonania uderzeń /działań/ uprzedzających. A więc możliwości rozpoczęcia ofensywnych działań na szeroką skalę w momencie wybuchu wojny. Zatem rozpoczęcie przez państwa NATO działań wojennych zaczepną operacją powietrzną jest wielce prawdopodobne. Taki sposób rozpoczynania działań wojennych przez przeciwnika uwzględniany jest w ćwiczeniach strategicznych państw wspólnoty socjalistycznej.

3/ Strategiczno-operacyjne dowódczo-sztabowe ćwiczenie połączonych sił zbrojnych NATO "Wintex/Cimex-79". Sztab Generalny WP - Zarząd II, Warszawa 1979 r. s.49.

Na podstawie analizy poglądów doktrynalnych i przeprowadzonych ćwiczeń w państwach NATO można wnioskować, że istota ich zaczepnej operacji powietrznej polegała będzie na zorganizowanym użyciu sił powietrznych, rakietowych, obrony powietrznej i innych na TDW według jednolitego zamiaru i planu dla osiągnięcia określonego celu operacyjno-strategicznego w czasie walki o panowanie w powietrzu i przewagę w broni jądrowej, poparcia wojsk, izolacji rejonu działań bojowych, niszczenia określonych gałęzi przemysłu itp. Treścią zaczepnej operacji powietrznej będzie wykonanie zmasowanych i kolejnych uderzeń siłami lotnictwa i broni rakietowej na najważniejsze obiekty, których zniszczenie zapewni realizację celów danej operacji. Obok lotniczych i rakietowo-artyleryjskich sił uderzeniowych w zaczepnej operacji powietrznej państw NATO szerokie zastosowanie znajdą również siły i środki obrony powietrznej oraz walki radioelektronicznej. Siły obrony powietrznej będą spełniały funkcje zabezpieczenia sił uderzeniowych /osłona lotnisk i zgrupowań rakietowych, osłona przelotu grup uderzeniowych itp./.

1.2. Możliwe warunki prowadzenia zaczepnych operacji powietrznych przez siły zbrojne NATO.

W okresie, gdy obowiązywała koncepcja "zmasowanego odwetu" zdecydowanie więcej uwagi poświęcano operacjom sił powietrznych w globalnym konflikcie zbrojnym, mniej natomiast w ograniczonym. Organizacja sił powietrznych NATO była wówczas ukierunkowana prawie wyłącznie na jądrowe przeciwuderzenie, a działania lotnictwa, jako wykonawcy, ujęte były w dużym stopniu w ramy jak gdyby automatycznie przebiegającego programu działań.

Obecne zaś strategie "elastycznego reagowania" i "wysuniętych rubieży" - w przeciwieństwie do strategii "masowego odwetu" - przewidują, na atak strony przeciwnej, natychmiastowe przejście do działań wojennych, tak zwanymi, konwencjonalnymi siłami zbrojnymi. W związku z tym dla sił powietrznych przewiduje się

długotrwałe działania konwencjonalne w warunkach ograniczonego konfliktu, zwłaszcza w strefach przygranicznych[4]. Wysuwa się zatem wątpliwość odnośnie celowości prowadzenia lotnictwem działań ofensywnych na duże głębokości, z uwagi na duży potencjał obrony powietrznej przeciwnika. Uważa się, że w wyniku szeroko zakrojonych zaczepnych operacji powietrznych, mogą powstać olbrzymie straty w samolotach od środków obrony powietrznej i w ten sposób jeszcze bardziej pogorszyć niekorzystny dla NATO stosunek sił.

Obawy te są niewątpliwie słuszne. Obrona powietrzna naszej koalicji, budowana w drugiej połowie lat 1950-tych i intensywnie doskonalona i uzupełniana w następnych dziesięcioleciach, przygotowana jest do zadania przeciwnikowi maksymalnych strat w powietrzu w warunkach nieograniczonego konfliktu zbrojnego. Budowana więc była na "hasło" - nie przepuścić ani jednego samolotu przeciwnika do bronionych obiektów, ponieważ każdy samolot może być nosicielem broni jądrowej.

Poniesienie dużych strat w samolotach od tak silnej obrony powietrznej w warunkach wojny jądrowej może być w pełni usprawiedliwione, natomiast może być absolutnie nie do przyjęcia w warunkach wojny środkami konwencjonalnymi. Dlatego też te obawy są prawdopodobnie przyczyną sugestii ograniczania podstawowej działalności bojowej lotnictwa do stref przygranicznych w ograniczonym konflikcie zbrojnym oraz sugerowanie scalania jego działalności z działaniami sił obrony powietrznej w tych strefach. W związku z przewidywaniami działań lotnictwa uderzeniowego i sił obrony powietrznej we wspólnych strefach w tym samym czasie, postuluje się organizację i prowadzenie "połączonych operacji powietrznych", jako optymalnego rozwiązania użycia sił lotniczych i obrony powietrznej w Europie Środkowej w warunkach ograniczonego konfliktu[5]. W ten sposób proponuje się również ograniczyć obszar działania lotnictwa uderzeniowego w walce o panowanie w powietrzu. Są to oczywiście tylko poglądy niektórych zachodnich teoretyków wojskowych.

---

[4] W.Schmitz - "Połączone operacje powietrzne w Europie Środkowej", WPZ nr 1/1978, s.6.

[5] Tamże s.7.

W regulaminie sił powietrznych Stanów Zjednoczonych AFM-1 /Air Force Manual/, w którym została wyrażona amerykańska doktryna powietrzna, stwierdza się, że "działania konwencjonalne wymagają użycia lotnictwa w takiej skali, jaka zapewni panowanie w powietrzu". Wywalczenie panowania w powietrzu będzie więc nadal priorytetowym zadaniem lotnictwa uderzeniowego NATO na SETDW, nawet w ograniczonym konflikcie zbrojnym. Jednocześnie priorytetowym zadaniem będzie również niszczenie broni jądrowej. Z treści doktryny powietrznej Stanów Zjednoczonych nie wynika, że w ograniczonym konflikcie zbrojnym ogranicza się zasięg działania lotnictwa, z uwagi na silną obronę powietrzną państw Układu Warszawskiego.

Niewątpliwie dowództwo NATO poważnie liczy się z potęgą naszej obrony powietrznej i czyni również zabiegi, aby ich samoloty mogły skutecznie uderzać na najgłębiej położone obiekty, bez poniesienia znacznych strat. Do zasadniczych przedsięwzięć, mających zapewnić ich samolotom skuteczne pokonywanie naszej obrony powietrznej przewiduje wykonywanie lotów na małych i bardzo małych wysokościach, stosowanie intensywnych zakłóceń radioelektronicznych i niszczenie środków radioelektronicznych systemu OP, odpalanie pocisków rakietowych "powietrze-ziemia" sprzed stref ognia wojsk rakietowych obrony powietrznej, szerokie wykorzystanie systemów rozpoznania /w tym AWACS/ w zakresie kierowania lotnictwem i ostrzegania grup uderzeniowych o zagrożeniu ich przez samoloty myśliwskie, a także niszczenie i obezwładnianie sił i środków obrony powietrznej.

Wykonywanie nalotów na małych i bardzo małych wysokościach zalicza się nadal do podstawowych sposobów pokonywania obrony powietrznej. W związku z tym, każdy nowy typ samolotu konstruowany jest pod kątem możliwości wykonywania długotrwałego lotu na małej wysokości, z możliwie największą prędkością. Sprzyjają temu nowoczesne rozwiązania konstrukcyjne płatowca /np. zmienna geometria skrzydeł/, silnika /np. zmienna pojemność komór spalania/ i samego oprzyrządowania pokładowego. Zamontowane na współczesnych samolotach bojowych dalmierze i wysokościomierze radiolokacyjne pozwalają wykonywać bezpieczny lot na małej wysokości nad terenem mocno pofałdowanym. Warunki wykonywania bez-

piecznego lotu przez samoloty przeciwnika na bardzo małej wysokości niewspółmiernie poprawią się w przyszłości w wypadku zastosowania techniki laserowej.

Szkolenie personelu latającego w państwach NATO w zakresie wykonywania lotów i uderzeń na obiekty prowadzone jest również głównie na małych i bardzo małych wysokościach. Za pomocą specjalnych schematów udowadnia się personelowi latającemu, że lot na tych wysokościach jest najmniej niebezpieczny z punktu widzenia przeciwdziałania obrony powietrznej przeciwnika.

Zakłóceniom radioelektronicznym podczas pokonywania obrony powietrznej przez samoloty nadaje się w państwach NATO szczególną rangę. Amerykanie uważają, że wyposażenie lotnictwa w środki zakłóceń radioelektronicznych może zmniejszyć jego straty podczas pokonywania obrony powietrznej nawet 4-5 krotnie. Dlatego też z ogólnego funduszu, przeznaczonego na walkę radioelektroniczną, wydzielają oni aż 80% na wyposażenie samolotów i aparatów kosmicznych w środki zakłóceń radioelektronicznych.

Stosowane obecnie na samolotach bojowych środki zakłóceń radioelektronicznych typu ALT zastąpione zostaną w przyszłości nowszymi, bardziej doskonałymi. Będą one prawdopodobnie pracować w szerokim zakresie częstotliwości, dokonując identyfikacji i lokalizacji źródeł emisji, oceny zagrożenia oraz ustalania priorytetów. Podstawowym środkiem walki radioelektronicznej ma być zautomatyzowany system rozpoznania i przeciwdziałania typu ASPJ, w który wyposażone będą samoloty F-14, F-15 i F-18.

Na samolotach bojowych znajdą szerokie zastosowanie minikomputery, umożliwiające automatyczną analizę odebranych sygnałów radiolokacyjnych oraz włączanie urządzeń zakłócających o sterowanej mocy, ściśle określonej częstotliwości, odpowiadającej parametrom pracy wykrytych stacji radiolokacyjnych.

Specjaliści zachodni przewidują także wykorzystanie specjalnych samolotów walki elektronicznej typu EF-111A - w siłach powietrznych oraz EF-18 - w siłach morskich. Samoloty walki elektronicznej będą wyposażone w automatyczne urządzenia rozpoznawcze, mogące odbierać i analizować setki tysięcy sygnałów

na sekundę, selekcjonować je, wskazując na środki stanowiące potencjalne zagrożenie dla samolotów bojowych. Centralny minikomputer będzie porównywał wykryte sygnały z zapisami w pamięci i identyfikował źródła emisji. Na podstawie tych danych będą z kolei na bieżąco opracowywane trasy lotu samolotów bojowych poza strefę rażenia środków przeciwlotniczych, względnie zostaną emitowane sygnały obezwładniające stacje radiolokacyjne systemu obrony powietrznej.

W celu osłony bezpośredniej samolotów bojowych należy też liczyć się z możliwością szerokiego stosowania tzw. "pułapek przeciwradiolokacyjnych", pozorujących cele powietrzne, trudne do odróżnienia od celów rzeczywistych. W wypadku zastosowania dużej liczby pułapek radiolokacyjnych prawdopodobieństwo zniszczenia pojedynczego samolotu /osłoniętego przez pułapki/ przez pojedynczy przeciwlotniczy zestaw zdecydowanie się zmniejszy.

Posiadanymi siłami i środkami walki radioelektronicznej przeciwnik w zaczepnej operacji powietrznej na ZTDW może osiągnąć następujące efekty:

- ograniczyć o około 40% napływ informacji na stanowisko dowodzenia o celach powietrznych od środków radiotechnicznych;
- obniżyć o około 30% skuteczność rażenia celów powietrznych przez naziemne i lotnicze środki obrony powietrznej;
- ograniczyć o około 40% przepustowość radiowego i radiolinio-wego systemu łączności.

Należy przewidywać, że w zaczepnej operacji powietrznej zarówno czynne, jak i bierne zakłócenia radioelektroniczne przeciwnik będzie stosował w sposób kompleksowy, z jednoczesnym wykonywaniem różnych form manewrów, działań demonstracyjnych i pozornych oraz odpalaniem pocisków przeciwradiolokacyjnych.

<u>Niszczenie i obezwładnianie sił i środków obrony powietrznej</u> zaliczane jest w siłach zbrojnych NATO do najbardziej radykalnych i skutecznych sposobów, zabezpieczających własne samoloty przed zniszczeniem. Niszczenie i obezwładnianie sił i środków obrony powietrznej prowadzone będzie zarówno w ramach walki o panowanie w powietrzu, jak i podczas każdych

innych działań bojowych lotnictwa.

Jak wielką rangę nadają Amerykanie niszczeniu i obezwładnianiu silnej obrony powietrznej świadczy również zorganizowanie przez nich specjalnego, 35 skrzydła lotnictwa taktycznego w składzie ośmiu eskadr wyposażonych w samoloty, nazwane "Dzikie łasice" /"WILD WEASEL"/. Skrzydło to jest przeznaczone do radioelektronicznego i ogniowego obezwładniania środków obrony powietrznej /trzy eskadry - samoloty F-4C i F-105G/ oraz do szkolenia personelu latającego całych sił powietrznych Stanów Zjednoczonych w elektronicznym i ogniowym obezwładnianiu środków obrony powietrznej /pięć/ eskadr/.

W ostatnim okresie główny wysiłek w Stanach Zjednoczonych skoncentrowany został na rozwoju i modernizacji takich lotniczych środków rażenia, których zasięg i systemy kierowania pozwolą na wykorzystanie ich spoza rubieży wykrywania radiolokacyjnego i atref oddziaływania aktywnych środków obrony powietrznej, bez narażania samolotów nosicieli na wykrycie i zniszczenie. Duże nadzieje łączy się więc z produkcją nowoczesnych rakiet "powietrze-ziemia", bomb ślizgowych i z napędem rakietowym, zrzucanych w znacznej odległości od celu /ich charakterystyka - załącznik 2/.

Czynione więc zabiegi w państwach NATO w zakresie zwiększenia możliwości pokonywania naszej obrony powietrznej przez ich samoloty pozwalają jeszcze raz wnioskować, że będą oni planować użycie lotnictwa na maksymalnie możliwą dla niego głębokość działania, nawet w ograniczonym konflikcie zbrojnym.
O możliwościach użycia lotnictwa NATO do działań na duże odległości od linii frontu w ograniczonym konflikcie zbrojnym świadczą nie tylko przedsięwzięcia zmierzające do zabezpieczenia samolotów przed przeciwdziałaniem naszej obrony powietrznej, lecz również wyposażenie samolotów w coraz doskonalsze konwencjonalne środki rażenia i systemy, zwiększające ich dokładność trafienia w cel, załącznik 2. Zachodni specjaliście zakładają, że dzięki wprowadzeniu do uzbrojenia nowej generacji samolotów oraz wyposażenie ich w nowe pociski rakietowe i bomby, w doskonalsze systemy nawigacyjno-bombardierskie i środki walki radioelektronicznej uda im się zwiększyć skuteczność działania lotnictwa

bronię konwencjonalnę o około 40%, przy zachowaniu stanu liczebnego samolotów nawet na poziomie obecnym.

Analiza działań bojowych lotnictwa uderzeniowego w wojnie wietnamskiej i na Bliskim Wschodzie oraz jego możliwości w pokonywaniu obrony powietrznej, wykazuje że nawet w ograniczonym konflikcie zbrojnym na naszym teatrze działań zaczepne operacje powietrzne prowadzone będą przez przeciwnika w takiej skali /rozmach/, jaka zapewni mu osiągnięcie celu danej operacji. Ograniczanie działań bojowych lotnictwa uderzeniowego, głównie do strefy przygranicznej nie zapewniałoby przeciwnikowi osiągnięcia celu walki o panowanie w powietrzu, ani izolacji rejonu działań bojowych. Lotnictwo skupiałoby wówczas główny wysiłek na wsparciu walczących wojsk, zwłaszcza w strefie taktycznej.

Zatem należy przyjąć, że państwa NATO zaplanują przeprowadzenie pierwszej zaczepnej operacji powietrznej, z chwilę wybuchu wojny, z maksymalnym rozmachem w celu szybkiego zdobycia panowania w powietrzu i przewagi w broni jądrowej[6/]. Na maksymalne powodzenie takiej operacji mogę liczyć szczególnie wtedy, gdy pierwsi rozpoczną działania wojenne z zaskoczenia. Wydaje się, że nawet w wypadku naszego uprzedzającego uderzenia lotniczo-rakietowego przeciwnicy nie zrezygnują z przeprowadzenia własnej zaczepnej operacji powietrznej w celu wywalczenia panowania w powietrzu. Będę ją oczywiście prowadzili według wariantu mniej dla nich korzystnego, bowiem w warunkach wcześniejszego rozpoczęcia przez naszą koalicję operacji przeciwpowietrznej.

Prawdopodobnie powstanie więc taka sytuacja, że obie przeciwstawne strony będą prawie w tym samym czasie prowadziły działania powietrzne, mające na celu wywalczenie panowania w powietrzu i przewagi w broni jądrowej. Powodzenie uzyska ta strona, która potrafi skutecznie i konsekwentnie realizować plan swej operacji oraz uda się jej maksymalnie wykorzystać czynnik zaskoczenia.

6/ W "KOMPENDIUM" - siły zbrojne państw NATO, MON - Sztab Generalny - Zarząd II, Warszawa 1981 r. na s.103 podaje się:"Największa uwaga zwrócona jest na przeprowadzenie operacji powietrznych w celu wywalczenia panowania w powietrzu.Takie operacje mogę być prowadzone wg planu naczelnego dowódcy połączonych sił zbrojnych NATO w Europie w ramach jednego TDW z zaangażowaniem kompleksów rakietowych, artylerii, wojsk powietrzno-desantowych, lotnictwa sił lądowych, jednostek rozpoznawczych i walki radioelektronicznej".

1.3. Cel, zadanie i rozmach zaczepnej operacji powietrznej.

Celem pierwszej zaczepnej operacji powietrznej sił powietrznych NATO na naszym TDW będzie niewątpliwie wywalczenie panowania w powietrzu, w skali co najmniej operacyjnej[7]. Zadaniem jej będzie więc rozbicie lotnictwa sił powietrznych państw Układu Warszawskiego bazujących na teatrze działań wojennych oraz zniszczenie wykrytych wyrzutni rakiet balistycznych i składów broni jądrowej. Powstaje pytanie, jaki może być rozmach takiej operacji powietrznej.

Rozmach pierwszej zaczepnej operacji powietrznej sił powietrznych NATO będzie wynikał z jej celów i zadań, które z kolei zależały będą od możliwości posiadanego lotnictwa i sposobu rozpoczęcia wojny.

Liczba około 2000 samolotów uderzeniowych, jakiej państwa NATO mogą użyć w pierwszym zmasowanym nalocie, pierwszej zaczepnej operacji powietrznej do walki o panowanie w powietrzu /nawet po okresie długotrwałych przygotowań/ może im zapewnić jednoczesne wykonanie uderzeń tylko na około 50 lotnisk, przy założeniu, że do niszczenia lotnisk i samolotów na nich wyznaczają 50% sił, a na jedno lotnisko grupę 20 samolotów /1000:20=50/, pozostałe 50% sił do niszczenia i obezwładnienia sił i środków obrony powietrznej. Jeśli przyjmiemy, że w pasie działania Północnej i Centralnej Grupy Armii /od wybrzeży morza Północnego i Bałtyku do południowej granicy Czechosłowacji/ na głębokość do 1200-1500 km lotnictwo uderzeniowe będzie bazować na około 150-200 lotniskach, to w ramach operacji powietrznej /po uwzględnieniu strat/ przeciwnik musiałby wykonać kilka /5-6/ zmasowanych nalotów, aby osiągnąć założony cel[8]. Operacja taka trwałaby orientacyjnie około 3-5 dób.

7/ Wywalczenie panowania w powietrzu w skali strategicznej w ramach operacji powietrznej na jednym TDW jest mało prawdopodobne. Wydaje się, że walka o strategiczne panowanie w powietrzu będzie prowadzona w skali co najmniej teatru wojny. Przy czym jeśli wojna ograniczona będzie tylko do tego teatru.

8/ Z analizy ćwiczeń strategiczno-operacyjnych Połączonych Sił Zbrojnych NATO "Wintex" wynika, że do walki o panowanie w powietrzu wydzielano w pierwszym dniu wojny około 70% lotnictwa, a na wsparcie wojsk 10-15%. W następnych dniach wojny limit lotnictwa na wsparcie wojsk zwiększono do 40%. Trzeba jednak pamiętać, że taka koncepcja podziału limitu lotnictwa stosowana była w warunkach działań obronnych, to znaczy, że nasza strona pierwsza rozpoczęła działania wojenne, wyprzedzając siły zbrojne NATO w przygotowaniu do wojny.

Mimo, iż przytoczone kalkulacje są bardzo ogólne, to jednak wskazują na realne możliwości przeprowadzenia przez państwa NATO pierwszej zaczepnej operacji powietrznej na dużą skalę. Wywalczenie przez nich panowania w powietrzu posiadanymi siłami będzie jednak procesem długotrwałym, nawet gdyby udało się im uzyskać zaskoczenie w wykonaniu pierwszego zmasowanego uderzenia lotniczego. Można więc dla naszych warunków wykluczyć możliwość powtórzenia przez NATO błyskawicznych sukcesów Niemiec hitlerowskich na początku drugiej wojny światowej. Niemniej należy przyjąć z całą pewnością, że czynnik zaskoczenia w wykonaniu pierwszego zmasowanego nalotu może mieć nawet decydujące znaczenie dla powodzenia całej zaczepnej operacji powietrznej.

Zaczepne operacje powietrzne w celu izolacji rejonu działań bojowych na dużą skalę prowadzone będą przez siły powietrzne państw NATO - zgodnie z ich doktryną lotniczą - z reguły po wywalczeniu panowania w powietrzu. Nie należy jednak wykluczać możliwości równoległego prowadzenia z zaczepną operacją powietrzną, mającą na celu wywalczenie panowania w powietrzu, uderzeń na obiekty w celu izolacji rejonu działań bojowych[9]. Należy jednocześnie podkreślić, że uderzenia te będą wykonywane na wyjątkowo ważne obiekty komunikacyjne.

Zaczepne operacje powietrzne w celu izolacji rejonu działań bojowych, prowadzone będą przez siły powietrzne NATO głównie w celu niedopuszczenia lub zahamowania dopływu świeżych sił i zaopatrzenia głównie z terenów Związku Radzieckiego na front zewnętrzny. Szybkie i sprawne przegrupowywanie wojsk i dostarczanie środków materiałowych zależy w decydującym stopniu od stanu i organizacji systemu komunikacyjnego, zwłaszcza węzłów komunikacyjnych, mostów i przepraw na szerokich przeszkodach wodnych. Z tego punktu widzenia terytorium Polski - ze względu na jej geograficzne położenie - ma szczególne znaczenie w układzie sojuszniczym państw wspólnoty socjalistycznej. Komunikacja lądowa na terytorium naszego kraju jest jak gdyby wielkim pomostem łączącym zaplecze Związku Radzieckiego z frontem zewnętrznym

---

9/ Takie działania przewiduje się w ramach zaczepnej operacji powietrznej. KOMPENDIUM - Siły Zbrojne NATO - Warszawa 1981 r. s.102.

zachodniego TDW na jego najważniejszych kierunkach strategicznych - północnym i centralnym. Charakterystycznym dla naszego systemu komunikacyjnego z punktu widzenia frontu zewnętrznego jest to, że drogi kołowe w relacji wschód - zachód usytuowane są w sposób zbieżny i najbardziej zagęszczają się na granicy z NRD, przy czym przecinają one takie szerokie przeszkody wodne jak rz.rz.Wisła, Warta i Odra oraz posiadają szereg bardzo wrażliwych węzłów jak np.: Poznań, Łódź, Skarżysko-Kamienna itp.

Wychodząc z celów izolacji rejonu działań bojowych i ewentualnych możliwości lotnictwa państw NATO w pierwszych dniach wojny wydaje się, że obiektami uderzeń lotniczych w takiej operacji będą przede wszystkim mosty i przeprawy na rzekach oraz główne węzły drogowe. W zależności od tempa natarcia własnych wojsk i stopnia posiadanego panowania w powietrzu dowództwo sił powietrznych NATO może skupić wysiłek uderzeń lotnictwa w zaczepnej operacji powietrznej, mającej na celu izolację rejonu działań bojowych, na niszczeniu mostów i przepraw na rzekach: Odra i Warta, a nawet na rzece Wiśle, a także ważniejszych węzłów drogowych w zachodniej i centralnej Polsce.

Oceniając aktualny i zarysowujący się w najbliższej perspektywie stan sił zbrojnych państw NATO w Europie i państw UW oraz ewentualny przebieg działań wojennych według dotychczasowych ćwiczeń, nie wydaje się prawdopodobne, aby w ograniczonym konflikcie zbrojnym dowództwo sił powietrznych NATO wykonywało głęboką izolację rejonu działań bojowych, mimo nawet pewnych sukcesów w operacjach wojsk lądowych. Prowadzenie głębokiej izolacji rejonu działań bojowych i na dużym obszarze środkami konwencjonalnymi wymaga zaangażowania olbrzymich sił lotniczych zarówno do niszczenia właściwych obiektów, jak i środków obrony powietrznej. Wątpliwe więc jest, aby państwa NATO takimi siłami lotnictwa dysponowały w toku wojny. W związku z tym wydaje się najbardziej prawdopodobna, w początkowym okresie wojny konwencjonalnej, izolacja rejonu działań bojowych do rubieży rzeki Warty.

Czas trwania zaczepnej operacji powietrznej związanej z izolacją rejonu działań bojowych jest trudny do określenia. Prawdopodobnie określany on będzie czasem przegrupowywania naszych głównych sił na poszczególnych kierunkach operacyjnych i rozwojem sytuacji na polu walki. Jak wykazują doświadczenia drugiej wojny światowej oraz działań wojennych w Korei i Wietnamie, czas trwania takiej operacji powietrznej, w zależności od jej skali, może wynosić od kilku dni do kilku nawet tygodni.

W wypadku uzyskania powodzenia w operacjach lądowych dowództwo NATO może w szerokim zakresie prowadzić operacje powietrzno-desantowe i morskie w celu uchwycenia ważnych rejonów i rozwijania działań bojowych na głębokim zapleczu naszych wojsk. W naszych warunkach celem takich operacji może być między innymi uchwycenie mostów i przepraw na szerokich przeszkodach wodnych, a także przyczółków na wybrzeżu morskim i rozwijanie z nich działań, izolujących front zewnętrzny od zaplecza. Wówczas cele zaczepnych operacji powietrznych związanych z izolacją rejonu działań bojowych mogą być zbieżne z celami operacji powietrzno-desantowych i morskich, a ich planowanie i realizacja mogą odbywać się pod jednym dowództwem. W interesie wysadzanych desantów powietrznych i morskich, obok lotniczego ich wsparcia, prowadzona będzie przez lotnictwo NATO izolacja rejonów desantowania. Zatem, jak widać z powyższych rozważań, zakres zadań lotnictwa w zaczepnej operacji powietrznej, mającej na celu izolację rejonu działań bojowych może być w określonych warunkach bardzo szeroki, co oczywiście będzie miało zasadniczy wpływ na czas trwania operacji.

W warunkach wojny ograniczonej należy się również liczyć z możliwością prowadzenia przez siły powietrzne państw NATO zaczepnych operacji powietrznych, mających na celu niszczenie określonych gałęzi przemysłu lub innych ważnych obiektów o znaczeniu operacyjnym i strategicznym. Operacje takie prowadzone będą prawdopodobnie wydzielonymi siłami lotnictwa, niezależnie od prowadzenia innych operacji powietrznych. Obiektami uderzeń lotniczych na terytorium Polski w ramach takiej operacji mogą

być zakłady przemysłowe na Śląsku, w Poznaniu, Krakowie, Warszawie, Szczecinie, Trójmieście itp. Czas trwania operacji może być stosunkowo krótki. W zależności od liczby obiektów, podlegających zniszczeniu i zaangażowanych sił może on wynosić 1-3 doby i więcej.

1.4. Możliwe warianty wykonania pierwszej zaczepnej operacji powietrznej przez siły powietrzne NATO.

Celem pierwszej zaczepnej operacji powietrznej sił powietrznych NATO - jak to już podkreślono wielokrotnie - będzie walka o zdobycie panowania w powietrzu i przewagi w broni jądrowej. Możliwe warianty wykonania takiej operacji przez siły powietrzne państw NATO możemy rozpatrywać w dwóch aspektach. Pierwszy aspekt, to wykonywanie operacji ze stanu stałej gotowości bojowej, po krótkotrwałym lub długotrwałym okresie przygotowania. Drugi aspekt, to moment rozpoczęcia wykonywania operacji, to znaczy z wyprzedzeniem lub bez wyprzedzenia operacji przeciwpowietrznej państw UW.

Wykonywanie pierwszej zaczepnej operacji powietrznej ze stanu stałej gotowości bojowej dawałoby przeciwnikowi największe szanse w uzyskaniu zaskoczenia dla pierwszego uderzenia lotniczego i to ograniczonymi siłami[10/].
Jednak, jak już wcześniej wspominaliśmy, rozpoczęcie działań wojennych przez państwa NATO środkami konwencjonalnymi, w obliczu naszego potencjału wojennego, ze stanu stałej gotowości bojowej jest dla nich wyraźnie niekorzystne. Uzyskane efekty pierwszego uderzenia lotniczego, dzięki zaskoczeniu, nie mogłoby w żadnym wypadku zapewnić osiągnięcia takiej przewagi w siłach i środkach poszczególnych rodzajów sił zbrojnych i wojsk NATO, jaką mogą one uzyskać drogą długotrwałych przygotowań, łącznie z przeprowadzeniem mobilizacji i dokonaniem przegrupowań. Należy mieć tutaj na uwadze także to, że wysoki stopień zaskoczenia może uzyskać

I 0/ Z kalkulacji wynika, że ze stanu stałej gotowości bojowej SNP /samoloty uderzeniowe, rakiety typu "Pershing"/ w Europie może wystartować następujące ich liczba:
- około 140 samolotów i 45 rakiet w ciągu 5-15 min.;
- około 500-550 samolotów i 90 rakiet po 6 godzinach.
Przy tej liczbie środków trudno mówić o zmasowanym nalocie.

lotnictwo tylko 2 i 4 PTSP, bazujące głównie na terytorium RFN oraz lotnictwo bazujące w Danii. Natomiast uzyskanie zaskoczenia przez lotnictwo bazujące w Hiszpanii /około 2200 km/, w Wielkiej Brytanii, Norwegii i na lotniskowcach /około 800-1000 km i więcej/, mimo nawet jego wcześniejszego startu, jest wielce problematyczne, ze względu na duże możliwości naszego systemu rozpoznania, w tym również satelitarnego.

Rozpoczęcie więc działań wojennych przez państwa NATO ze stanu stałej gotowości bojowej, a w tym również pierwszej zaczepnej operacji powietrznej środkami konwencjonalnymi wydaje się mało prawdopodobne, ponieważ dla wykonania pierwszego uderzenia nie zapewnia przeciwnikowi zmasowanego użycia sił, przy czym nie tylko powietrznych, lecz głównie lądowych. Taki wariant rozpętywania wojny przez państwa NATO jest wielce prawdopodobny, lecz w warunkach zmasowanego użycia broni jądrowej. Sytuacja taka może zaistnieć w rezultacie błędów technicznych systemów rozpoznawczych /namiastkę taką mieliśmy w dniach 8 i 10 czerwca 1980 r., kiedy to w Stanach Zjednoczonych ogłoszono fałszywe alarmy atomowe spowodowane błędami komputera/ lub desperackich decyzji.

Bardziej prawdopodobne może być rozpoczęcie wojny przez państwa NATO, a w tym również pierwszej zaczepnej operacji powietrznej, bez użycia broni jądrowej po krótkotrwałym okresie przygotowawczym. Jednakże określenie czasu trwania tego okresu jest trudne do ustalenia. Może on być określony koniecznością wykonania minimum niezbędnych przedsięwzięć związanych z przygotowaniem do rozpoczęcia działań wojennych lub też pewną sytuacją militarno-polityczną, skłaniającą państwa NATO do rozpoczęcia wojny bez całkowitego zakończenia przygotowań. Ze względu na możliwości manewrowe, czas przygotowań do rozpoczęcia działań bojowych zawsze będzie krótszy w lotnictwie, niż w wojskach lądowych. Osiągnięcie pełnej gotowości bojowej przez wszystkie sprawne technicznie samoloty i rozpoczęcie startu na sygnał może być kwestią tylko kilku godzin. Jest rzeczą oczywistą, że przy tym wariancie rozpoczęcia wojny pierwszy zmasowany nalot będzie starannie maskowany. Z tego powodu nie należy też oczekiwać dokonanie większych zmian w stanie liczebnym samolo-

tów, będących aktualnie w uzbrojeniu sił powietrznych państw NATO w Europie. Można założyć, że w tej sytuacji starty samolotów do wykonania pierwszego zmasowanego uderzenia będą odbywać się z lotnisk pokojowego bazowania, a lądowanie - po wykonaniu zadania - na lotniskach czasu wojennego.

Mimo realizacji przedsięwzięć maskujących lotnictwo NATO w tym wariancie dużo traci na możliwości uzyskania pełnego zaskoczenia. Dłuższy okres przygotowania do nalotu zwiększa bowiem prawdopodobieństwo jego dekonspiracji[11]. Wzamian uzyskują oni większe natężenie nalotu, ponieważ istnieje realna możliwość wykonania jednoczesnego startu całego /sprawnego technicznie/ lotnictwa uderzeniowego. Biorąc pod uwagę stan tego lotnictwa oznacza to prawie równoczesne wystartowanie około 1100 samolotów uderzeniowych, nie licząc samolotów lotnictwa rozpoznawczego i myśliwskiego obrony powietrznej[12]. Uwzględniając różne odległości w bazowaniu lotnictwa można przyjąć, że w tym wariancie pierwszego zmasowanego nalotu niejako pierwszy rzut będzie stanowić lotnictwo Cieśnin Duńskich i Bałtyku Zachodniego, morskie RFN oraz 2 i 4 PTSP /bazujące w RFN/, drugi rzut - lotnictwo bazujące w Wielkiej Brytanii, płdn.Norwegii oraz na lotniskowcach, ewentualnie trzeci rzut - lotnictwo bazujące w Hiszpanii. Wychodząc z tego, stan liczbowy samolotów w poszczególnych rzutach może być następujący:

- około 700-750 w pierwszym rzucie;
- około 300 w drugim rzucie;
- około 50 w trzecim rzucie.

Przytoczone liczby samolotów stwarzają już realną możliwość wykonania pierwszego zmasowanego nalotu. Prawie jednoczesne przekroczenie granicy /linii frontu/ przez około 700 samolotów ude-

---

[11] Ze względu na to, że do niektórych jednostek lotnictwa brak jest środków łączności przewodowej, np. do lotnictwa pokładowego, sygnał do startu musi być przekazywany drogą radiową. Zatem istnieje duże prawdopodobieństwo przechwycenia i rozszyfrowania takiego sygnału przez nasze służby rozpoznania radiowego.

[12] Przy założeniu, że około 80% stanu samolotów jest sprawnych technicznie.

rzeniowych /nie licząc rozpoznawczych i innych/ w pierwszym rzucie, przy stosowaniu różnych zabiegów taktycznych może poważnie utrudnić organizację i realizację zadań przez wojska obrony powietrznej. Pozwala przeciwnikowi objąć uderzeniami większą liczbę obiektów i stworzyć dogodne warunki do wykonania zadań przez pozostałe rzuty. Wykonanie więc pierwszej zaczepnej operacji powietrznej przez państwa NATO, po krótkotrwałym okresie przygotowawczym, daje im niewątpliwie większe szanse powodzenia, niż ze stanu stałej gotowości bojowej.

W miarę wzrostu czasu trwania okresu przygotowawczego, na skutek uzupełnień mobilizacyjnych, remontu niesprawnych samolotów i poprawienia bazowania /dokonanie pewnych przegrupowań/ możliwości lotnictwa będą wzrastały. Możliwe narastanie sił lotnictwa państw NATO w obecnych warunkach przedstawiono w tabeli 1[13].

W M+15 mogą one dysponować około 2000 samolotami uderzeniowymi, a w M+30 około 2100 samolotami.

Tabela 1

Okres	Wyszczególnienie	Ogółem samolotów	W tym NBJ	W tym LB	W tym TLM	W tym LR	W tym LMOP
1	2	3	4	5	6	7	8
M	2 PTSP	606	192	24	351	69	162
	4 PTSP	804	414	-	564	84	156
	Razem:	1410	606	24	915	153	318
M+5	2 PTSP	669	192	24	384	81	180
	4 PTSP	930	486	-	636	138	156
	Razem:	1599	678	24	1020	219	336
M+15	2 PTSP	717	240	48	408	81	180
	4 PTSP	1668	840	-	1155	213	300
	Razem:	2385	1080	48	1563	294	480

[13] Opracowano według Kompendium Sił Zbrojnych NATO, Warszawa 1980 r.

1	2	3	4	5	6	7	8
	3 PTSP	789	264	60	468	81	180
M+30	4 PTSP	1746	882	-	1197	249	300
	Razem:	2535	1146	60	1665	330	480
	Pokładowe lotnictwo morskie USA	228x / 380xx	120x / 200xx	-	120x / 200xx	36x / 60xx	72x / 120xx
	Lotnictwo CD i BZ	168	-	-	96	32	40
	Lotnictwo morskie RFN	72	30	-	21	51	-
	Narodowe siły brytyjskie	178	-	36	36	22	84
	Siły powietrzne USA w Hiszpanii	72	72	-	72	-	-
	Razem:	870	302	36	425	165	244
	Ogółem:	3405	1448	96	2090	495	724

x - w wypadku posiadania trzech lotniskowców;
xx - w wypadku posiadania pięciu lotniskowców.

Rozpoczęcie przez państwa NATO wojny bez użycia broni jądrowej, a w tym również rozpoczęcie pierwszej zaczepnej operacji powietrznej, po długotrwałym okresie przygotowawczym[14] zapewnię im w najwyższym stopniu możliwość zmasowanego użycia sił, lecz bez większych gwarancji utrzymania w tajemnicy czynionych bezpośrednich przygotowań do wojny, których nie sposób obecnie ukryć. Wobec tego, nasza strona w tym samym okresie może również zrealizować w pełni swój plan przygotowań do odparcia agresji i pozbawić przeciwnika możliwości uzyskania przewagi w siłach. Mimo tego, że przygotowania do wojny obu przeciwstawnych stron mogą przebiegać jednocześnie, to jednak istnieją możliwości uzyskania wyprzedzenia jednej ze stron. Państwa NATO przygotowując agresję

[14] Przygotowanie do wojny zarówno z użyciem, jak i bez użycia broni jądrowej trwa praktycznie nieprzerwanie. Mogą występować jedynie okresy mniej lub bardziej intensywnych tych przygotowań. Natomiast przygotowania do rozpoczęcia działań wojennych obejmuję z zasady przedsięwzięcia mobilizacyjne i tworzenie zgrupowań uderzeniowych.

mogę liczyć na pewne wyprzedzenie w przygotowaniach wojennych, przez stosowanie wszelkiego rodzaju dezinformacji. Wydaje się więc, że rozpoczęcie wojny przez państwa NATO po długotrwałym okresie przygotowawczym może się dla nich okazać również korzystne, a zatem wielce prawdopodobne. W zależności zaś od długotrwałości okresu przygotowań i wynikającego stąd stanu zaawansowania mobilizacji i przerzutu dodatkowej liczby samolotów, w pierwszym nalocie może brać udział różna ilość lotnictwa NATO /patrz tabela 1/.

Na powodzenie pierwszego nalotu pierwszej zaczepnej operacji powietrznej w wojnie ograniczonej, rozpoczynanej zarówno po krótkotrwałym, jak i długotrwałym okresie przygotowawczym, może mieć moment rozpoczęcia operacji, to znaczy, czy ona się rozpoczyna z wyprzedzeniem lub bez wyprzedzenia operacji przeciwpowietrznej strony przeciwnej. Ma to również bardzo istotne znaczenie dla wojsk obrony powietrznej. W ćwiczeniach sił zbrojnych państw NATO przyjmuje się najczęściej wariant rozpoczynania wojny przez państwa UW. U nas z kolei przyjmuje się, że stronę rozpoczynającą wojnę są państwa NATO. Jest to rzeczą zupełnie zrozumiałą, że siły zbrojne zarówno naszej koalicji, jak i państw NATO przygotowywane są na najtrudniejszą ewentualność. Ponadto mogą tutaj wchodzić w rachubę pewne aspekty natury politycznej. W związku z tym brak jest odpowiednich materiałów z ćwiczeń przeprowadzonych przez siły zbrojne NATO, w których przedstawiona byłaby pierwsza zaczepna operacja powietrzna w celu wywalczenia panowania w powietrzu i przewagi w broni jądrowej, rozpoczynające się z momentem wybuchu wojny. Odczuwa się też brak konkretnych opracowań teoretycznych, naświetlających możliwości przeprowadzenia takiej zaczepnej operacji powietrznej na naszym teatrze działań wojennych. Dlatego też w oparciu o posiadane fragmentaryczne opracowania można jedynie przewidywać, z dużym prawdopodobieństwem, że dowództwo sił zbrojnych NATO może planować przeprowadzenie pierwszej zaczepnej operacji powietrznej w dwóch podstawowych wariantach, a mianowicie z wyprzedzeniem lub bez wyprzedzenia pierwszej operacji przeciwpowietrznej sił zbrojnych państw UW.

Realizacja wariantu pierwszej zaczepnej operacji powietrznej z wyprzedzeniem będzie się odbywała w warunkach, gdy państwa NATO pierwsze rozpoczną wojnę, natomiast bez wyprzedzenia, gdy siły zbrojne państw UW rozpoczną działania uprzedzające. Z punktu widzenia stopnia trudności sytuacji dla naszych sił powietrznych i wojsk obrony powietrznej, bardziej szczegółowo rozpatrzony zostanie wariant pierwszej zaczepnej operacji powietrznej, wykonywanej przez siły powietrzne państw NATO z wyprzedzeniem i z zaskoczenia. A więc w warunkach, gdy państwa NATO pierwsze rozpoczynają wojnę, a ich siły zbrojne, w tym również lotnictwo, znajdę się w stosunkowo korzystnej sytuacji.

Teoretyczne i praktyczne rozwiązanie złożonych i trudnych problemów współczesnych działań wojennych zarówno przez placówki naukowe, jak i dowództwa i sztaby jest zgodne z naszą naukę i sztukę wojenną. Przygotowane dowództwa, sztaby i wojska do działań w trudnych warunkach, będą mogły z większym powodzeniem wykonywać swe zadania bojowe w każdych warunkach łatwiejszych.

Ogólny układ pierwszej zaczepnej operacji powietrznej wykonywanej przez siły powietrzne NATO /z wyprzedzeniem naszej pierwszej operacji przeciwpowietrznej/ w celu wywalczenia panowania w powietrzu i przewagi w broni jądrowej może być następujący, załącznik 3.

Pierwszy zmasowany nalot, wykonywany z zaskoczenia będzie miał na celu zniszczenie lotnictwa uderzeniowego na lotniskach, głównie myśliwsko-bombowego, bazującego na głębokości około 300-500 km od styczności bojowej wojsk, a także minowanie lotnisk, niszczenie wykrytych wyrzutni rakietowych i składów broni jądrowej, niszczenie i obezwładnienie naziemnych środków obrony powietrznej oraz stanowisk dowodzenia. W ramach pierwszego zmasowanego nalotu mogą być wykonane uderzenia częścią sił na stanowiska dowodzenia siłami zbrojnymi.

W granicach zachodniego teatru działań wojennych uderzeniami lotniczymi objęte byłyby więc wyżej wymienione obiekty znajdujące się głównie na terytorium NRD, CSRS oraz zachodniej i północnej Polski. Uderzenia w tym nalocie wykonywane byłyby

według danych rozpoznania okresu pokojowego, a także według danych rozpoznania bezpośredniego. Najkorzystniej dla przeciwnika byłoby zaskoczenie naszego lotnictwa na lotniskach stałego bazowania lub znanych mu lotniskach manewru, przy czym, gdy samoloty nie są rozśrodkowane i nie zabezpieczone przed uderzeniami z powietrza lub też, gdy rozpoczynają start. Takie zaskoczenie naszego lotnictwa byłoby dla przeciwnika wyjątkowo szczęśliwym przypadkiem.

Jednakże przeciwnik musi się liczyć z tym, że z chwilą rozpoczęcia pierwszego zmasowanego nalotu /rozpoczęcie wojny/ nasze lotnictwo również rozpocznie start /może tylko z pewnym opóźnieniem/ w celu realizacji zadań własnej pierwszej operacji przeciwpowietrznej lub też w celu wyjścia spod uderzenia. Sytuacja taka dla przeciwnika byłaby wyjątkowo niekorzystna, wówczas przeciwnik ograniczałby się głównie do niszczenia i minowania lotnisk oraz intensywnego niszczenia i obezwładniania obrony powietrznej. Czas trwania pierwszego zmasowanego nalotu na ZTDW może wynosić około 3-4 godzin.

Drugi zmasowany nalot, którego można oczekiwać po około 6-8 godzinach od czasu zakończenia pierwszego zmasowanego nalotu, wykonywany byłby w celu dalszego niszczenia lotnictwa na lotniskach, głównie zaminowanych w czasie pierwszego zmasowanego nalotu i nowo wykrytych, niszczenie wykrytych wyrzutni rakiet balistycznych i składów broni jądrowej, sił i środków obrony powietrznej i ważnych stanowisk dowodzenia siłami zbrojnymi. W ramach tego nalotu mogą być niszczone również niektóre ważniejsze obiekty komunikacyjne, zwłaszcza mosty i przeprawy na szerokich przeszkodach wodnych, wykorzystywane aktualnie przez przegrupowujące się wojska operacyjne.

Podobne będą cele i zadania w następnych zmasowanych nalotach pierwszej zaczepnej operacji powietrznej. Należy się jednak liczyć, że rozmach i siła uderzenia lotnictwa w następnych zmasowanych nalotach tej operacji będą się zmniejszały, po pierwsze - ze względu na straty jakie lotnictwo przeciwnika poniesie w pierwszych zmasowanych nalotach i na skutek naszych uderzeń na jego lotniska oraz po drugie - ze względu na potrzeby wykonywania innych zadań /wsparcie wojsk, walka z odwodami itp./.

Szczegółowe planowanie przez przeciwnika zadań dla lotnictwa, a także czasu i sposobów ich realizacji w każdym zmasowanym nalocie, dowolnej zaczepnej operacji powietrznej, jest po prostu nierealne, ze względu na rozmiar zmian w sytuacji jakie wyniknę po wykonaniu każdego kolejnego zmasowanego nalotu, a także jakie mogą wyniknąć w wyniku działań lotnictwa naszej strony. Jest oczywiste, że tych zmian przeciwnik nie będzie mógł przewidzieć w takim stopniu, aby mogły one służyć mu za podstawę do szczegółowego planowania wykonania następnych, kolejnych zmasowanych nalotów w ramach danej zaczepnej operacji powietrznej.

Wobec tego planowanie przez przeciwnika zadań dla lotnictwa oraz czasu i sposobów ich realizacji w każdej zaczepnej operacji powietrznej będzie szczegółowe w ramach pierwszego zmasowanego nalotu, natomiast w ramach następnych nalotów będzie ono ogólne. Uszczegółowienie zadań lotnictwa w każdym następnym zmasowanym nalocie będzie dokonywane niewątpliwie na podstawie otrzymanych danych z nalotu poprzedzającego.

Nie może też być zaplanowany przez przeciwnika konkretny czas rozpoczęcia i trwania następnego, kolejnego zmasowanego nalotu, jak również dokładny czas zakończenia danej zaczepnej operacji powietrznej. Zakończenie zaczepnej operacji powietrznej może nastąpić po osiągnięciu jej celu lub też w wypadku niemożliwości osiągnięcia celu, na skutek silnego przeciwdziałania naszej strony. Dlatego też nawet w wypadku pomyślnego przebiegu działań, czas zakończenia zaczepnej operacji powietrznej może być określony orientacyjnie.

Powodzenie każdej zaczepnej operacji powietrznej przeciwnika, a szczególnie pierwszej, zależało będzie głównie od efektów uzyskanych w pierwszym zmasowanym nalocie. Dlatego też na wykonanie tego właśnie nalotu przeciwnik zwróci główną uwagę podczas planowania zaczepnej operacji powietrznej. Aczkolwiek przeciwnik ma pewne możliwości uzyskania zaskoczenia naszego lotnictwa i obrony powietrznej w ramach pierwszego zmasowanego nalotu, w pierwszej zaczepnej operacji powietrznej, to jednak ze względu na duże możliwości manewrowe lotnictwa, rozśrodkowanie jego na

lotniskach i brak danych z bezpośredniego rozpoznania, trudne ono będzie do zniszczenia[15]. Ponadto przeciwnik musi się liczyć z pokonywaniem jeszcze nie naruszonego systemu naszej obrony powietrznej, co niewątpliwie będzie dodatkową trudnością dla jego lotnictwa uderzeniowego[16].

Pierwszy zmasowany nalot lotnictwa przeciwnika /podobnie też następne zmasowane naloty/ może składać się z dwóch-trzech rzutów, załącznik 4.

Zadaniem pierwszego rzutu /zwanego rzutem zabezpieczenia/ będzie przede wszystkim stworzenie bezpiecznych warunków wykonania uderzeń przez rzuty następne /zwane rzutami uderzeniowymi/.

Obiektami uderzeń rzutu zabezpieczenia będą przede wszystkim siły i środki obrony powietrznej, zwłaszcza na głównych kierunkach działania rzutów uderzeniowych. W składzie rzutu zabezpieczenia będą znajdować się grupy lotnicze o różnym przeznaczeniu, wykonujące uderzenia na lotniska lotnictwa myśliwskiego, dywizjony ogniowe obrony powietrznej, posterunki radiolokacyjne, stanowiska dowodzenia obroną powietrzną, środki walki radioelektronicznej itp. W składzie tego rzutu będą również specjalne samoloty zakłócające oraz prowadzące rozpoznanie powietrzne, mogą być również grupy samolotów do minowania /blokowania/ lotnisk lotnictwa uderzeniowego i rozpoznawczego, przewidzianych do niszczenia przez rzuty uderzeniowe.

Ponieważ pierwszy zmasowany nalot będzie się odbywał w warunkach nienaruszonego jeszcze systemu naszej obrony powietrznej, to należy oczekiwać, że przeciwnik do rzutu zabezpieczenia zaangażuje dość znaczne siły lotnictwa taktycznego, głównie z lotnisk położonych najbliżej linii styczności bojowej. Wykorzystanie do rzutu zabezpieczenia lotnictwa z tych lotnisk daje przeciwnikowi największe szanse zaskoczenia naszej obrony powietrznej. Duże zna-

---

15/ Łatwiejsze jest oczywiście ustalenie zadań oraz czasu i sposobów ich realizacji w ramach zaczepnej operacji powietrznej mającej na celu izolację rejonu działań bojowych, bowiem podstawowe obiekty, objęte planem uderzeń lotniczych jak: mosty i przeprawy na przeszkodach wodnych, węzły drogowe itp. są obiektami stałymi.

16/ Na efekty działań bojowych zarówno lotnictwa napadającego, jak i obrony powietrznej wpłynie niewątpliwie także brak doświadczenia bojowego personelu.

czenie będzie miało również prowadzenie przez rzut zabezpieczenia rozpoznania wyrzutni rakietowych i składów broni jądrowej, lotnisk bazowania naszego lotnictwa uderzeniowego i rozpoznawczego oraz ich minowania w interesie rzutów uderzeniowych. Bowiem jak wiadomo, rzuty uderzeniowe będą wykonywać uderzenia na te obiekty według danych z rozpoznania w czasie pokoju, które do rozpoczęcia wojny mogą w poważnym stopniu ulec dezaktualizacji. Zatem rola rzutu zabezpieczenia w pierwszym zmasowanym nalocie pierwszej zaczepnej operacji powietrznej, jest znacznie szersza i nie może być sprowadzona tylko do niszczenia i obezwładniania sił i środków obrony powietrznej.

Drugi rzut pierwszego zmasowanego nalotu stanowić będzie głównie taktyczne lotnictwo uderzeniowe ze składu 2 i 4 PTSP. Zadaniem tego rzutu będzie przede wszystkim niszczenie na lotniskach lotnictwa uderzeniowego i rozpoznawczego, wykrytych wyrzutni rakietowych i składów broni jądrowej, minowanie niektórych lotnisk w interesie rzutu trzeciego. Głębokość działania rzutu może sięgać rubieży rz. Wisła.

Trzeci rzut mogą stanowić samoloty lotnictwa strategicznego Stanów Zjednoczonych, bazujące w Europie i Anglii. Zadanie tego rzutu będzie podobne, jak pierwszego. Oprócz uderzeń na lotniska, w ramach tego rzutu mogą być wykonywane uderzenia terrorystyczne na niektóre ważne obiekty administracyjno-polityczne i przemysłowe.

W ramach pierwszej zaczepnej operacji powietrznej, zwłaszcza w pierwszym zmasowanym nalocie, należy liczyć się również z możliwością ograniczonego użycia w przyszłości rakiet balistycznych typu "Pershing 2" oraz samosterujących pocisków typu "Cruise" z głowicami konwencjonalnymi o dużej sile burzącej, zbliżonej do broni jądrowej[17], w celu niszczenia pasów startowych na lotniskach, głównie lotnictwa uderzeniowego.

---

[17] W materiale "Społeczno-ekonomiczne, militarne, techniczno-zbrojeniowe i psychologiczne aspekty pola walki w Europie Zachodniej w roku 2000", Szt. Gen. WP-Zarząd II, 1979 r. s. 42-43 stwierdza się: "Zdaniem specjalistów zachodnich uzyskany postęp w dziedzinie techniki samonaprowadzania, przechodzenia na układy, wykorzystujące fizyczne charakterystyki celu lub rejonu wskazuje, że do roku 2000 nastąpi istotny jakościowy skok rozwoju broni rakietowej. Postęp ten może doprowadzić do praktycznego przechodzenia na metodę niszczenia wybranych celów wyspecjalizowanymi ładunkami konwencjonalnymi, ze skutecznością osiąganą dotychczas przy użyciu broni jądrowej. Przykładem wyników zmierzających w tym kierunku są badania prowadzone nad nowymi, bojowymi ładunkami konwencjonalnymi rakiet "Pershing 2", do niszczenia lotnisk.

Należy oczekiwać, że i w rzutach uderzeniowych również będą wydzielone siły i środki zabezpieczające możliwości wykonania zadania przez poszczególne grupy uderzeniowe, załącznik 5. A więc, w konkretnym ugrupowaniu bojowym, oprócz grupy uderzeniowej, mogą znajdować się: grupa osłony przed przeciwdziałaniem lotnictwa myśliwskiego przeciwnika, grupa obezwładnienia naziemnych środków obrony powietrznej w rejonie celu, samoloty rozpoznania bezpośredniego i przeciwdziałania radioelektronicznego itp. Skład grup i ich liczba będą różne, każdorazowo uwarunkowane będą zadaniami i sytuacją bojową. W wypadku wykonywania, na przykład, uderzenia na lotnisko w składzie grupy uderzeniowej mogą być podgrupy przeznaczone do niszczenia /minowania/ pasa startowego, samolotów na stoiskach i w ukryciach, składów materiałów pędnych i amunicji, stanowisk dowodzenia itp. Również myśliwska grupa osłony i grupa obezwładnienia naziemnych środków obrony powietrznej mogą składać się z podgrup o konkretnym przeznaczeniu taktycznym.

Możliwości wykonania nalotu na obiekty PRL

Skupienie głównego wysiłku uderzeń sił powietrznych NATO zarówno w ramach całej pierwszej zaczepnej operacji powietrznej, jak i w ramach jej poszczególnych zmasowanych nalotów uwarunkowane będzie niewątpliwie bazowaniem głównych sił lotnictwa naszej koalicji. Dobrze rozbudowana sieć lotniskowa na terytorium NRD, Czechosłowacji, Polski i zachodniej części Związku Radzieckiego pozwala zarówno na rozśrodkowanie lotnictwa, jak i bardziej zwarte jego bazowanie, przy czym wariantów bazowania może być bardzo dużo.

W wypadku przygotowania przez naszą koalicję wykonania pierwszej operacji przeciwpowietrznej z wyprzedzeniem /uderzenie uprzedzające/ rozpoczęcia przez przeciwnika działań wojennych, to siły główne naszego lotnictwa uderzeniowego w momencie rozpoczęcia wojny mogą bazować na terytorium NRD, CSRS, zachodniej i północnej Polski.
Bazowanie takie zapewniałoby najkorzystniejsze warunki wykonania pierwszego zmasowanego uderzenia uprzedzającego, a także odwetowego, zwłaszcza z punktu widzenia zwiększenia głębokości działania na lotniska, co ma ogromne znaczenie przy ograniczo-

nym taktycznym promieniu działania naszych samolotów myśliwsko-bombowych i myśliwsko-szturmowych oraz głębokim /200-400 km/ bazowaniu analogicznych samolotów przeciwnika. Jednak takie bazowanie jest niebezpieczne na wypadek, gdyby przeciwnik wcześniej wykrył nasze zamiary i pierwszy rozpoczął własną zaczepną operację powietrzną. Wówczas miałby duże szanse zaskoczenia naszego lotnictwa na lotniskach. Sytuacja byłaby wyjątkowo groźna, gdyby uderzenie przeciwnika miało miejsce w czasie rozpoczynającego się startu naszych samolotów.

Przewidując taką ewentualność, nasze dowództwo lotnictwa na TDW może zdecydować się na utrzymanie głównych sił lotnictwa uderzeniowego na terytorium Polski i zachodnich rejonów Związku Radzieckiego. Takie bazowanie zdecydowanie utrudniałoby przeciwnikowi zaskoczenie i zniszczenie naszego lotnictwa uderzeniowego na lotniskach w czasie jego pierwszej zaczepnej operacji powietrznej. Jednak odbyłoby się to kosztem wyraźnych ograniczeń udziału naszego lotnictwa w wykonaniu uderzeń na lotniska przeciwnika w ramach pierwszej operacji przeciwpowietrznej /uderzenia odwetowe lub uprzedzające/.

W związku z powyższym należy oczekiwać rozwiązań pośrednich, kiedy część lotniczych sił uderzeniowych przebazowywana będzie w okresie zagrożenia wojennego - bliżej linii styczności bojowej z przeciwnikiem, a część pozostanie w głębi kraju. Taki wariant bazowania lotnictwa przed rozpoczęciem działań wojennych przyjmowany jest najczęściej w czasie ćwiczeń. Na przykład, w ćwiczeniu "Wiosna-80" i "Sojuz-81" część lotnictwa polskiego przebazowana została na terytorium NRD jeszcze przed rozpoczęciem wojny, a część pozostała na terytorium kraju.

Siły lotnicze, jakich przeciwnik może użyć na obiekty na terytorium Polski w ramach pierwszej zaczepnej operacji powietrznej, a zwłaszcza w pierwszym zmasowanym uderzeniu, trudno będą do ustalenia. Dane jakie przyjmuje się w rozważaniach teoretycznych i w czasie ćwiczeń, mimo szczegółowych kalkulacji, są jednak szacunkowe. Ogólnie wyraża się pogląd, że w ramach pierwszego zmasowanego nalotu dowództwo NATO wydzieli około 20-25%

stanu swego lotnictwa[18] do wykonania uderzenia na obiekty położone na terytorium naszego kraju. Oznacza to użycie około 200-300 samolotów uderzeniowych przy aktualnym stanie lotnictwa przeciwnika lub około 400-500 przy stanie na M+30. Pogląd ten nie uwzględnia jednak rzeczy najważniejszej, a mianowicie konkretnej sytuacji operacyjnej. Przede wszystkim abstrahuje on od możliwego położenia wojsk w momencie wybuchu wojny i wynikających stąd możliwych wariantów bazowania naszego lotnictwa, jako obiektów uderzeń przeciwnika w jego pierwszej zaczepnej operacji powietrznej. Nie może bowiem ulegać wątpliwości fakt, że przebazowanie lotnictwa, zwłaszcza uderzeniowego z terytorium Polski do NRD poważnie zmniejszy liczbę samolotów NATO, planowanych do niszczenia obiektów lotniczych w naszym kraju /patrz tabela 2, załącznik 6/. Co więcej, może nawet zaistnieć taka sytuacja, że liczba obiektów lotniczych, wojsk rakietowych i obrony powietrznej na terytorium NRD i zachodniej części CSRS może, w wyniku przegrupowań, wzrosnąć do wielkości, przekraczającej realne możliwości ich zniszczenia i obezwładnienia przez siły powietrzne NATO w pierwszym zmasowanym nalocie. Okoliczność taka może zmusić dowództwo NATO do skierowania całości swego lotnictwa uderzeniowego, biorącego udział w pierwszym zmasowanym nalocie, do niszczenia obiektów właśnie w tym obszarze. Działania lotnictwa NATO nad obszarem Polski mogą w tej sytuacji być ograniczone jedynie do prowadzenia rozpoznania. Poważniejszych działań możemy oczekiwać dopiero podczas drugiego lub nawet trzeciego zmasowanego nalotu, przy czym wydaje się, że nieodzownym warunkiem do takich działań będzie uzyskanie przez siły powietrzne NATO określonego stopnia panowania w powietrzu nad obszarem NRD i zachodniej części Czechosłowacji.

Oczywistym błędem byłoby twierdzenie, że stosunkowo ograniczone możliwości sił powietrznych NATO, całkowicie wykluczają wykonanie uderzeń na obiekty w Polsce już podczas pierwszego zmasowanego nalotu. Uderzenia w ramach tego nalotu są bezsprzecznie możliwe, mimo iż wydają się one mało prawdopodobne. Rozpatrując w tym aspekcie siłę i ugrupowanie obrony powietrznej w NRD,

---

[18] Ocena zagrożenia PRL środkami napadu powietrznego. Wyd. MON 1977 r.

CSRS i PRL oraz wynikające stąd potrzeby wydzielenia znacznych sił lotniczych do jej obezwładnienia i pokonywania na wąskich odcinkach frontu, można oczekiwać uderzeń na obiekty w Polsce dopiero przez drugi lub trzeci rzut pierwszego zmasowanego nalotu. W tej sytuacji rola pierwszego i ewentualnie drugiego rzutu lotnictwa NATO polegałaby na niszczeniu obiektów, mających ścisły związek z walką o zdobycie panowania w powietrzu w obszarze NRD i zachodniej Czechosłowacji oraz stworzenie w ten sposób sprzyjających warunków do przelotu drugiego i trzeciego rzutu w celu niszczenia obiektów na terytorium Polski.

Do bardzo ważnych czynników w planowaniu zaczepnej operacji powietrznej w państwach NATO należy wybór najkorzystniejszych kierunków nalotów. Wybierane są one głównie z punktu widzenia możliwości skutecznego wykonania zadań bojowych przez grupy uderzeniowe przy minimalnych stratach samolotów. W odniesieniu do Polski można wyodrębnić zwykle trzy powietrzne kierunki operacyjne: północno-zachodni, zachodni i południowo-zachodni.

Na kierunku północno-zachodnim nasz kraj nie posiada "przedpola" silnej obrony powietrznej, jak to ma miejsce na kierunku zachodnim i południowo-zachodnim. Środki obrony powietrznej i systemy radiolokacyjne na okrętach tylko częściowo mogą wspomagać system OP w północnej części Polski. Zatem, okoliczność ta jest sprzyjająca dla działań lotnictwa NATO na obiekty naszego kraju z północno-zachodniego kierunku operacyjno-powietrznego.

W zależności od ugrupowania naszego lotnictwa i naziemnych środków OP oraz założonego kryterium /czasu, ekonomii sił/ lotnictwo NATO na tym kierunku może pokonywać obronę powietrzną, wykonując nalot na szerokim froncie, załącznik 7, lub na wąskim odcinku frontu, załącznik 8.
W wypadku dążenia do maksymalnego skrócenia czasu dolotu do wyznaczonych obiektów uderzenia /kryterium czasu/ dowództwo sił powietrznych NATO może zdecydować się na wykonanie nalotu na szerokim froncie /na całej długości naszego wybrzeża/. Ten sposób

pokonywanie naszej obrony powietrznej daje przeciwnikowi większe szanse uzyskania zaskoczenia ale zarazem zmusza go do wyznaczenia większych sił do obezwładniania dywizjonów rakietowych OPK. Uwzględniając jednakże możliwości wcześniejszego /chociażby częściowego/ rozpoznania na tym kierunku naszej strefowej obrony powietrznej, zorganizowanej zarówno siłami lotnictwa myśliwskiego, jak i wojsk rakietowych OP należy oczekiwać nalotu lotnictwa NATO, wykonywanego na jednym - dwu wąskich odcinkach frontu. Ten sposób wykonania nalotu pozwoli przeciwnikowi znacznie zmniejszyć ilość sił /ekonomia sił/, wyznaczonych do obezwładnienia naszej obrony powietrznej.

Najważniejszym kierunkiem operacyjno-powietrznym dla głównych sił 4 PTSP oraz dla części lotnictwa bazującego w Wielkiej Brytanii będzie niewątpliwie południowo-zachodni, a ściślej, prowadzący przez góry Rudawy /kierunek drezdeński/ i na styku granicy państwowej między NRD i CSRS. Pasmo gór /o dość znacznej wysokości/ na tej granicy stanowi poważną przeszkodę dla naszego radiolokacyjnego wykrywania i śledzenia celów powietrznych, a także stwarza trudności w rozmieszczeniu tam i użyciu do walki z tymi celami naziemnych środków obrony powietrznej. Nie bez znaczenia jest również fakt, że to pasmo gór stanowi jednocześnie styk między systemami OP sąsiednich państw, a jak wykazują doświadczenia, styki między ugrupowaniami wojsk były z reguły słabszymi punktami w obronie powietrznej. Powyższe rozważania pozwalają wnioskować, że i na tym kierunku należy spodziewać się nalotów lotnictwa NATO również na wąskim odcinku frontu.

Analizując możliwe kierunki nalotów lotnictwa NATO na obiekty w Polsce nie można nie docenić znaczenia zachodniego kierunku operacyjno-powietrznego. Sprzyjającymi okolicznościami wykonywania nalotów z kierunku zachodniego są następujące: najkrótszy czas dolotu lotnictwa do obiektów uderzeń, wynikający z najmniejszej odległości bazowania głównych sił 2 i 4 PTSP od granic Polski duże możliwości wykonywania nalotu na bardzo małych wysokościach, ze względu na warunki terenowe /teren przeważnie równinny/; dogodne warunki wykorzystania radiowych środków w dowodzeniu grupami

lotniczymi w powietrzu i inne. Zasadniczą przeszkodę dla działań lotnictwa NATO z tego kierunku będzie niewątpliwie najsilniej rozbudowana obrona powietrzna wzdłuż całej zachodniej granicy NRD, dla której pokonania /obezwładnienia i zniszczenia/ przeciwnik będzie zmuszony użyć znacznych sił. Dlatego też należy liczyć się z wybijaniem przez lotnictwo przeciwnika tzw. "korytarzy" w ugrupowaniach naziemnych środków obrony powietrznej w celu stworzenia sobie bezpiecznych warunków dolotu do obiektów na terytorium naszego kraju.

X

X X

Na podstawie powyższych rozważań można sformułować następujące wnioski:

1. Zaczepna operacja powietrzna jest składowym elementem działań ofensywnych sił zbrojnych NATO na TDW. Może ona być prowadzona również w działaniach obronnych, lecz będzie miała wyraźnie ograniczone cele i rozmach.

2. W zaczepnej operacji powietrznej szczególne znaczenie przypisuje się pierwszemu zmasowanemu nalotowi, który ma być wykonany z zaskoczenia maksymalnymi siłami w celu zadania zdecydowanego ciosu naszym siłom powietrznym już na samym początku operacji.

3. Dla pełnego zrealizowania zaplanowanych celów danej zaczepnej operacji powietrznej przeciwnik szeroko zastosuje wszystkie możliwe fortele taktyczne, operacyjne i strategiczne. Obok stosowania wszelkiego rodzaju form mylenia przeciwnicy przywiązuję olbrzymią wagę do wszechstronnego zabezpieczenia działań bojowych lotniczych zgrupowań uderzeniowych.

4. Przeciwdziałanie zaczepnej operacji powietrznej państw NATO będzie należało do wyjątkowo ważnych zadań naszych sojuszniczych sił zbrojnych w operacji strategicznej na TDW. Dlatego też słusznie przewiduje się, że najlepszą formą takiego przeciwstawienia będzie nasza operacja przeciwpowietrzna, która powinna być zawczasu i wszechstronnie przygotowana.

2. PODSTAWOWE ZAŁOŻENIA ORGANIZACJI I PROWADZENIA OPERACJI PRZECIWPOWIETRZNYCH W SIŁACH ZBROJNYCH PAŃSTW - SYGNATARIUSZY UKŁADU WARSZAWSKIEGO

2.1. Pojęcie, istota i treść operacji przeciwpowietrznych

Potrzeba prowadzenia operacji przeciwpowietrznych powstała jeszcze w końcu lat 1940-tych i na początku lat 1950-tych, zwłaszcza w okresie burzliwego rozwoju wojsk obrony powietrznej kraju. Uważano wówczas, że podstawową formę działań bojowych wojsk OPK powinna być operacja. Początkowo nazywano ją "powietrzną operacją obronną" /tak ją nazwał marszałek Związku Radzieckiego GOWOROW w swym wykładzie 22 czerwca 1948 r. na naradzie z kierowniczą kadrą wojsk OPK/ - a od 1953 r. "operację przeciwpowietrzną"[19]. Pod pojęciem tej operacji rozumiano całokształt walk i bitew jednego lub grupy związków operacyjnych wojsk OPK, prowadzonych według jednolitego zamiaru i skierowanych na zerwanie operacji powietrznej przeciwnika, mającej na celu zniszczenie określonej grupy obiektów kraju[20].

Operację przeciwpowietrzną widziano więc jako podstawową formę działań bojowych wojsk OPK na szczeblach operacyjnych. Oprócz nazwy i definicji brak jest materiałów teoretycznych na temat organizacji i prowadzenia takiej operacji, a także danych o jej stosowaniu w ćwiczeniach.

Obecne poglądy na organizację i prowadzenie operacji przeciwpowietrznych wyraźnie różnią się od poglądów z lat 1950-tych zarówno pod względem sił i środków, biorących w niej udział, jak i sposobów organizacji oraz warunków wykonania. Przewiduje się obecnie, że w operacji przeciwpowietrznej udział wezmą nie tylko siły i środki wojsk obrony powietrznej kraju, lecz również lotniczych i rakietowych sił uderzeniowych wojsk OPL i innych rodzajów sił zbrojnych.

19/ Podręcznik pt.:"Protiwowozduszneja oborona",wyd.Wojennej Akademij Gienieralnogo Sztaba Woorużennych Sił SSSR, Moskwa 1977 r. s.239.

20/ Tamże s.239-240.

W związku z tym pod pojęciem "operacja przeciwpowietrzna" należy obecnie rozumieć całokształt zawczasu zaplanowanych, uzgodnionych i wzajemnie powiązanych co do celów, zadań, miejsca i czasu walk i bitew powietrznych i przeciwpowietrznych wojsk lotniczych i obrony powietrznej, a także połączonych z nimi działań bojowych lotnictwa uderzeniowego, wojsk rakietowych i artylerii, wykonywanych pod jednym kierownictwem według jednolitego zamiaru i planu, mających na celu udaremnienie osiągnięcia przez przeciwnika celów, prowadzonej przez niego zaczepnej operacji powietrznej.

Tak więc istota operacji przeciwpowietrznej polega głównie na tym, że biorą w niej udział siły i środki obrony powietrznej, poszczególnych rodzajów sił zbrojnych oraz wydzielone oddziały i związki lotnictwa uderzeniowego, wojsk rakietowych i artylerii, środki walki radioelektronicznej i inne. Generalnie przewiduje się, że operacja przeciwpowietrzna będzie składowym elementem operacji strategicznej na TDW w okresie agresji przeciwnika w początkowym okresie wojny. To znaczy, że będzie ona przeciwstawieniem się zaczepnej operacji powietrznej przeciwnika wówczas, gdy zaistniało warunki sytuacji uniemożliwię wykonanie własnej operacji powietrznej w celu wywalczenia panowania w powietrzu. Dlatego też operację przeciwpowietrzną należy traktować jako wymuszoną formę działań powietrznych niekorzystnymi warunkami sytuacji na TDW, które w sposób istotny będą rzutować na trudności jej organizacji i przeprowadzenia. Prowadzona będzie zatem w najbardziej napiętych i odpowiedzialnych okresach działań powietrznych, to znaczy wówczas, gdy przeciwnik wykonuje własną zaczepną operację powietrzną. Operacje przeciwpowietrzne jako jedna z głównych form realizacji zadań OP na TDW różni się od systematycznych działań wojsk obrony powietrznej, na które składają się wszystkie przedsięwzięcia związane ze zwalczaniem SNP przeciwnika w locie - przede wszystkim tym, że biorą w niej udział - obok sił i środków obrony powietrznej - również wydzielone siły i środki uderzeniowe do zwalczania SNP przeciwnika na ziemi.

Treścią operacji przeciwpowietrznej będą:

- powietrzne i przeciwpowietrzne walki i bitwy wojsk obrony powietrznej oraz lotnictwa myśliwskiego wojsk lotniczych i marynarki wojennej w celu odparcia zmasowanych uderzeń SNP przeciwnika;
- zawczasu zaplanowane uderzenia odwetowe /uprzedzające/ lotnictwa, wojsk rakietowych i artylerii na lotniska oraz elementy systemu dowodzenia i naprowadzania lotnictwa, pozycje środków walki radioelektronicznej, wojsk rakietowych i artylerii oraz inne obiekty przeciwnika, przed rozpoczęciem lub w trakcie jego zaczepnej operacji powietrznej;
- działania bojowe wojsk obrony powietrznej i lotnictwa myśliwskiego, mające na celu odparcie ześrodkowanych uderzeń i działań urzutowanych lotnictwa przeciwnika w okresach między uderzeniami zmasowanymi;
- manewr sił i środków obrony powietrznej w celu wzmocnienia zgrupowań wojsk na głównych lub osłabionych kierunków oraz odtworzenie naruszonego systemu obrony powietrznej na TDW;
- kompleksowa walka radioelektroniczna w celu obezwładnienia radioelektronicznych środków systemu dowodzenia lotnictwem przeciwnika na ziemi i w powietrzu oraz obrona własnych systemów radioelektronicznych, zapewniających pomyślną realizację zadań w operacji przeciwpowietrznej.

Wspólne wykorzystanie sił i środków uderzeniowych i obrony powietrznej w ramach operacji przeciwpowietrznej prowadzi do integracji ich działań, a sama operacja przeciwpowietrzna zawiera w sobie elementy ofensywne. Oznacza to, że w czasie jej prowadzenia będą wykonywane odwetowe lub uprzedzające uderzenia na siły i środki napadu powietrznego przeciwnika, planowane do udziału w jego zaczepnej operacji powietrznej.

Mając na uwadze to, że operację przeciwpowietrzną przygotowuje się i przeprowadza z udziałem nie tylko sił i środków obrony powietrznej, lecz również lotnictwa uderzeniowego, wojsk rakietowych i artylerii oraz innych, można i należy ją uważać jako ogólnowojskową, załącznik 9.

2.2. Cele, zadania, rozmach i warunki prowadzenia operacji przeciwpowietrznych

Operację przeciwpowietrzną, podobnie jak każdą inną, będą charakteryzowały: cel, zadania i rozmach. W związku z tym, że operację przeciwpowietrzną przeciwstawia się konkretnej zaczepnej operacji powietrznej przeciwnika, to powyższe jej elementy będą zależały od analogicznych elementów zaczepnej operacji powietrznej przeciwnika i powinny być do nich odpowiednio proporcjonalne.

Najogólniejszym celem każdej operacji przeciwpowietrznej będzie uderemnienie osiągnięcia przez przeciwnika celów, prowadzonej przez niego zaczepnej operacji powietrznej. W zależności od wytworzonej się sytuacji i własnych możliwości cel operacji przeciwpowietrznej może być bardziej lub mniej zdecydowany. Najbardziej zdecydowanym celem operacji przeciwpowietrznej będzie niewątpliwie zerwanie zaczepnej operacji powietrznej przeciwnika. Osiągnięcie takiego celu może nastąpić w wypadku użycia, w sposób nieoczekiwany przez przeciwnika, odpowiednich sił uderzeniowych w ramach operacji przeciwpowietrznej do zniszczenia lub obezwładnienia na ziemi SNP przeciwnika, planowanych do udziału w jego zaczepnej operacji powietrznej, a także dzięki posiadaniu silnej i czujnej obrony powietrznej. Natomiast w wypadku, gdy przeciwnikowi uda się rozpocząć zaczepną operację powietrzną z zaskoczenia, to celem naszej operacji przeciwpowietrznej będzie dążenie do maksymalnego zmniejszenia efektów jego uderzeń z powietrza i stopniowego załamywania jego zaczepnej operacji powietrznej.

W zależności od charakteru i celów konkretnych zaczepnych operacji powietrznych przeciwnika celami operacji przeciwpowietrznych mogą być:

- uniemożliwienie przeciwnikowi zdobycia panowania w powietrzu i przewagi w broni jądrowej oraz stworzenie korzystnych warunków do przeprowadzenia własnej operacji powietrznej;
- uniemożliwienie siłom powietrznym przeciwnika izolacji rejonu działań bojowych;

- niedopuszczenie do zniszczenia przez lotnictwo przeciwnika określonych gałęzi przemysłu lub innych ważnych obiektów o znaczeniu operacyjnym lub strategicznym.

Należy zauważyć, że cel każdej operacji przeciwpowietrznej osiągany jest przez niszczenie sił i środków napadu powietrznego przeciwnika zarówno w powietrzu, jak i na ziemi. Zatem każda operacja przeciwpowietrzna ma charakter walki o panowanie w powietrzu i przewagę w broni jądrowej. Zadaniem sił uderzeniowych biorących udział w operacji przeciwpowietrznej będzie rozbicie - w miarę możliwości - głównych powietrznych sił uderzeniowych przeciwnika, przewidzianych do udziału w jego zaczepnej operacji powietrznej. Zadaniem sił i środków obrony powietrznej będzie zaś obrona najważniejszych obiektów kraju i wojsk, stanowiących główne cele uderzeń SNP przeciwnika w jego zaczepnej operacji powietrznej.

Rozmach operacji przeciwpowietrznej będzie się charakteryzował takimi parametrami jak rozmiarami przestrzeni, w której ta operacja będzie prowadzona, czasem jej trwania oraz siłami i środkami, biorącymi udział w operacji. Wielkość tych parametrów uwarunkowana będzie rozmachem konkretnej zaczepnej operacji powietrznej przeciwnika. Szerokość i głębokość operacji przeciwpowietrznej będzie z reguły równa szerokości i głębokości obszaru, w którym prowadzona będzie zaczepna operacja powietrzna przeciwnika, a czas jej trwania również będzie równy czasowi trwania zaczepnej operacji powietrznej przeciwnika. Należy sądzić, że największy rozmach będzie miała pierwsza operacja przeciwpowietrzna na TDW, ponieważ jej celem będzie udaremnienie osiągnięcia celów przez największą, z zasady, pierwszą zaczepną operację powietrzną, prowadzoną przez przeciwnika głównie w celu zdobycia panowania w powietrzu.

Przykładowo wartości parametrów rozmachu operacji przeciwpowietrznej dla ZTDW mogą wynosić:

- szerokość 600-800 km;
- głębokość 1100-1300 km - w wojnie bez użycia broni jądrowej i 1700-2000 km - z użyciem broni jądrowej;
- czas trwania 2-5 dób.

Ilość sił i środków obrony powietrznej angażowanych w operacji przeciwpowietrznej na TDW będzie równa ilości tych sił i środków znajdujących się na obszarze objętym zaczepną operację powietrzną przeciwnika. Do udziału w operacji przeciwpowietrznej wydzielone będą ponadto siły i środki wojsk lotniczych, wojsk rakietowych i artylerii, marynarki wojennej, środków walki radioelektronicznej i inne.

Parametry rozmachu operacji przeciwpowietrznych, prowadzonych w celu udaremnienia osiągnięcia przez przeciwnika takich celów jak izolacja rejonu działań bojowych lub zniszczenie określonych gałęzi przemysłu i innych ważnych obiektów będą równe parametrom odpowiednich zaczepnych operacji powietrznych przeciwnika.

Na osiągnięcie celu operacji przeciwpowietrznej olbrzymi wpływ będą miały warunki, w których będzie ona prowadzona, a przede wszystkim w jakim stopniu będą one pozwalały wykorzystać w operacji przeciwpowietrznej powietrzne siły uderzeniowe oraz siły i środki obrony powietrznej. Jednoznaczne określenie tych warunków i ich wpływ na przebieg operacji przeciwpowietrznej jest niezwykle trudne, może też doprowadzić do ryzykownych spekulacji. Najogólniej rzecz biorąc, operacja przeciwpowietrzna prowadzona jest w tych samych warunkach, co odpowiednie zaczepne operacje powietrzne przeciwnika. Możliwe warunki prowadzenia zaczepnych operacji powietrznych przez przeciwnika zostały naświetlone w rozdziale pierwszym. Należy podkreślić, że najtrudniejsze warunki prowadzenia operacji przeciwpowietrznej będą w wypadku rozpętania przez naszych przeciwników wojny z zaskoczenia, po skrytym przegrupowaniu swych sił uderzeniowych w najkrótszym czasie, a także w toku działań wojennych, gdy przeciwnik posiada panowanie w powietrzu i zdecydowanie rozwija swą operację zaczepną na TDW.

W wypadku rozpoczęcia przez przeciwnika działań wojennych po skrytym przegrupowaniu w najkrótszym czasie swych sił uderzeniowych i wykorzystania w maksymalnym stopniu czynnika zaskoczenia wyraźnie ograniczone zostaną możliwości użycia naszych sił uderzeniowych w operacji przeciwpowietrznej. Lotnicze i rakietowe

siły uderzeniowe państw - stron UW mogą znajdować się w dyslokacji okresu pokojowego lub w trakcie przegrupowania. W szczególności ten stan rzeczy może dotyczyć również naszego lotnictwa i wojsk rakietowych. Jest więc zrozumiałe, że w tej sytuacji udział naszych powietrznych sił uderzeniowych na początku operacji przeciwpowietrznej będzie minimalny. Ponadto należy się liczyć również z tym, że znaczna część sił i środków OPL wojsk może znajdować się w sytuacji niezbyt korzystnej do prowadzenia walki z SNP przeciwnika, wykonującymi pierwsze zmasowane uderzenia.

Ograniczone możliwości użycia powietrznych sił uderzeniowych w operacji przeciwpowietrznej wystąpią również w toku działań wojennych, w wypadku posiadania przez przeciwnika panowania w powietrzu.

Najkorzystniejsze do przeprowadzenia operacji przeciwpowietrznej będą takie warunki, w których zaistnieją możliwości maksymalnego wykorzystania powietrznych sił uderzeniowych oraz sił i środków obrony powietrznej. Takie warunki mogą powstać w wypadku zakończenia przegrupowania wojsk własnych przed rozpoczęciem działań wojennych. Wówczas mogą zaistnieć dość sprzyjające warunki do wykonania odpowiednimi siłami nawet uderzenia uprzedzającego w ramach operacji przeciwpowietrznej. Uderzenie uprzedzające na SNP mogłoby mieć decydujące znaczenie dla osiągnięcia głównego celu operacji przeciwpowietrznej, jakim jest zerwanie zaczepnej operacji powietrznej przeciwnika.

2.3. Siły i środki biorące udział w operacji przeciwpowietrznej oraz ich zadania.

Do udziału w operacji przeciwpowietrznej przewiduje się wykorzystanie wszystkich sił i środków obrony powietrznej /w tym również LM/, znajdujących się w obszarze objętym zaczepną powietrzną operację przeciwnika oraz wydzielone siły i środki lotnictwa uderzeniowego, wojsk rakietowych i artylerii, a także środki rozpoznania, walki radioelektronicznej i inne.

Na zachodnioeuropejskim TDW w operacji przeciwpowietrznej będą brały udział:

a/ wojska OPL i LM frontów pierwszego i drugiego rzutu; wojska obrony powietrznej kraju; Polski, Czechosłowacji, Niemieckiej Republiki Demokratycznej, zachodnich OW Związku Radzieckiego; siły i środki OPL marynarki wojennej na m.Bałtyckim;

b/ wydzielone oddziały i związki taktyczne lotnictwa bombowego, myśliwsko-bombowego, szturmowego, rozpoznawczego i wojsk lądowych frontów pierwszego rzutu oraz armii lotniczej /przeznaczenia operacyjnego/ odwodu Naczelnego Dowództwa i lotnictwo morskie;

c/ wydzielone siły i środki wojsk rakietowych i artylerii frontów pierwszego rzutu oraz marynarki wojennej /w granicach swoich możliwości/, wchodzące w skład ZTDW;

d/ siły i środki rozpoznania i walki radioelektronicznej, specjalne grupy desantowe i dywersyjne oraz inne.

Udział w operacji przeciwpowietrznej Sił Zbrojnych PRL - podobnie jak i innych państw UW - uzależniony będzie ich dyslokacją /położeniem/ zarówno w momencie wybuchu wojny, jak i w toku jej trwania. Wojska obrony powietrznej naszego kraju będą brały udział w operacji przeciwpowietrznej całością sił i środków w każdych warunkach rozpoczęcia działań wojennych. Podobny też będzie udział w operacji przeciwpowietrznej sił i środków OPL wojsk lądowych i marynarki wojennej oraz lotnictwa myśliwskiego wojsk lotniczych. Natomiast jeśli chodzi o lotnictwo uderzeniowe, rozpoznawcze i armijne /wojsk lądowych/ oraz wojska rakietowe i artylerię, to ich udział w operacji przeciwpowietrznej uwarunkowany będzie w głównej mierze technicznymi możliwościami wykonania zadania bojowego. Największe ograniczenia z tego względu występują niewątpliwie wówczas, gdy będą one w momencie wybuchu wojny znajdowały się na terytorium kraju. Szczegółowe kalkulacje możliwości udziału w operacji przeciwpowietrznej lotnictwa uderzeniowego, wojsk rakietowych i artylerii, w zależności od ich położenia, przedstawione zostały w trzecim rozdziale.

Do podstawowych zadań sił i środków, biorących udział w operacji przeciwpowietrznej należy zaliczyć:

A. Wojska OP /kraju, wojsk lądowych, marynarki wojennej/ i lotnictwo myśliwskie wojsk lotniczych, zwalczając w locie SNP przeciwnika bronią przed rozpoznaniem i uderzeniami z powietrza:

- główne zgrupowania wojsk w miejscach stałej dyslokacji, w czasie ich wychodzenia i rozwijania oraz w toku działań bojowych;
- wojska rakietowe na postoju, w marszu i pozycjach ogniowych;
- lotnictwo na lotniskach;
- siły morskie w bazach i morzu, w granicach zasięgu środków OP;
- desanty powietrzne i morskie;
- obiekty komunikacji i tyłowe, ośrodki administracyjno-polityczne, militarno-przemysłowe i inne.

B. Lotnictwo uderzeniowe frontów i Naczelnego Dowództwa niszczy i obezwładnia:

- lotnictwo przeciwnika na lotniskach;
- obiekty systemu wykrywania i naprowadzania lotnictwa;
- środki napadu jądrowego;
- środki obrony powietrznej;
- stanowiska /ośrodki/ dowodzenia wojskami.

C. Wojska rakietowe i artyleria niszczą i obezwładniają:
- lotnictwo na lotniskach i środki napadu jądrowego;
- środki obrony powietrznej;
- obiekty systemu dowodzenia wojskami.

D. Siły uderzeniowe marynarki wojennej prowadzą walkę z lotniskowcami przeciwnika, głównie za pomocą rakiet i samolotów /nosicieli rakiet/.

E. Środki walki radioelektronicznej obezwładniają zakłóceniami radioelektronicznymi: środki dowodzenia i naprowadzania lotnictwa przeciwnika, jego elektroniczne systemy sterowania

bronię, głównie rakietową. Prowadzą też rozpoznanie radioelektroniczne działalności sił powietrznych przeciwnika w interesie całej operacji przeciwpowietrznej na TDW.

Zadaniem specjalnych grup desantowych i dywersyjnych może być niszczenie ważnych instalacji lotniskowych, składów amunicji i paliw, stanowisk dowodzenia, stacji radiolokacyjnych oraz innych obiektów, mających zasadnicze znaczenie do prowadzenia przez przeciwnika zaczepnej operacji powietrznej.

Wspólnym i podstawowym zadaniem dla wszystkich sił i środków biorących udział w operacji przeciwpowietrznej będzie odparcie pierwszego i kolejnych zmasowanych uderzeń sił powietrznych przeciwnika na wojska i obiekty oraz rozgromienie jego zgrupowań lotniczych na lotniskach, zniszczenie środków rakietowo-jądrowych i środków obrony powietrznej.

2.4. Podstawowe zasady organizacji i prowadzenia operacji przeciwpowietrznej w początkowym okresie wojny.

Przygotowanie operacji przeciwpowietrznej

Pierwsza operacja przeciwpowietrzna na TDW przygotowywana jest z reguły zawczasu, zwykle w czasie przygotowania pierwszej operacji strategicznej na teatrze. Stanowi ona wówczas składowy element pierwszego etapu /okresu/ tej operacji, którego celem będzie załamanie działań ofensywnych przeciwnika i stworzenie warunków do rozpoczęcia własnych działań zaczepnych na szeroką skalę. Taki wariant prowadzenia operacji strategicznej jest najczęściej rozgrywany w ramach ćwiczeń wojsk UW.

Tak więc przygotowanie pierwszej operacji przeciwpowietrznej należy rozpatrywać jako składowej części okresu obronnego operacji strategicznej na TDW. Przygotowanie to obejmuje cały kompleks przedsięwzięć, ściśle między sobą powiązanych i realizowanych jeszcze w czasie pokoju, a następnie przed rozpoczęciem operacji, odpowiednio udokładnionych. Do zasadniczych przedsięwzięć należą: powzięcie decyzji i planowanie operacji przeciwpowietrznej; zorganizowanie zgrupowań wojsk, wyznaczonych do udziału w pierwszej operacji przeciwpowietrznej oraz postawienie

im zadań; organizacja współdziałania między wojskami oraz siłami i środkami obrony powietrznej, biorącymi udział w operacji, a także między systemami obrony powietrznej na przyległych TDW i związkami operacyjnymi /taktycznymi/ znajdującymi się na stykach teatru; organizacja dowodzenia wojskami i wszystkich rodzajów zabezpieczenia zarówno w czasie przygotowania, jak i prowadzenia operacji przeciwpowietrznej oraz realizacja innych zabiegów i czynności.

Decyzja o przeprowadzeniu pierwszej operacji przeciwpowietrznej podejmowana jest przez Naczelnego Dowódcę Sił Zbrojnych, jednocześnie z powzięciem decyzji o pierwszej strategicznej operacji na TDW. W toku działań wojennych decyzje do kolejnych operacji przeciwpowietrznych podejmuje dowódca wojsk na TDW, na podstawie wytycznych Naczelnego Dowódcy.

Na podstawie oceny sił powietrznych przeciwnika i możliwego charakteru jego pierwszej zaczepnej operacji powietrznej, a także oceny możliwości wojsk własnych, w decyzji Naczelnego Dowódcy Sił Zbrojnych do przeprowadzenia pierwszej operacji przeciwpowietrznej na TDW między innymi określa się:

- cel i zamiar /myśl przewodnią/ pierwszej operacji przeciwpowietrznej i możliwe zadania następnych operacji przeciwpowietrznych oraz oczekiwany charakter działań sił i środków obrony powietrznej między operacjami;
- skład i zadania lotnictwa uderzeniowego oraz wojsk rakietowych i artylerii, wyznaczonych do pierwszej operacji przeciwpowietrznej;
- zadania i ugrupowanie wojsk obrony powietrznej /podległych bezpośrednio Naczelnemu Dowódcy i dowódcy wojsk na TDW/ do osłony komunikacji i tyłów centralnych, stanowisk dowodzenia /kierowania/ szczebla strategicznego, a także osłony desantów powietrznych i morskich w rejonach wyjściowych do desantowania;
- zadania wojsk OPL frontów i lotnictwa myśliwskiego oraz wojsk obrony powietrznej państw koalicji socjalistycznej i środków obrony powietrznej marynarki wojennej;

- strefy odpowiedzialności między siłami i środkami obrony powietrznej graniczących ze sobą TDW;
- siły i środki do wzmocnienia systemu obrony powietrznej w ślad za nacierającymi wojskami oraz do odtwarzania naruszonego systemu OP, w wyniku działań sił powietrznych przeciwnika;
- siły i środki obrony powietrznej wydzielone do odwodu dowódcy wojsk na TDW oraz ich przydział do poszczególnych frontów i sformułowanie im zadań;
- zasadnicze problemy współdziałania, dowodzenia i wszechstronnego zabezpieczenia.

W decyzji dowódcy wojsk na TDW do przygotowania i przeprowadzenia następnej /ych/ operacji przeciwpowietrznej /ych/ określa się:

- cel i zamiar /myśl przewodnia/ operacji przeciwpowietrznej;
- ugrupowanie operacyjne i zadania sił obrony powietrznej, podległych bezpośrednio dowództwu wojsk na TDW;
- zadania lotnictwa uderzeniowego oraz wojsk rakietowych i artylerii;
- zadania wojsk OPL i lotnictwa myśliwskiego frontów oraz nadgranicznych okręgów wojskowych, związków obrony powietrznej państw UW i środków obrony powietrznej marynarki wojennej;
- siły i środki obrony powietrznej wydzielone do odwodu dowódcy wojsk na TDW oraz ich zadania;
- zasadnicze zagadnienia dowodzenia, współdziałania i zabezpieczenia.

<u>Planowanie</u> operacji przeciwpowietrznej realizowane jest z uwzględnieniem działań bojowych zarówno z użyciem broni jądrowej, jak i bez jej użycia według przewidywanych /możliwych/ wariantów zaczepnej operacji powietrznej przeciwnika. Dla należytego przygotowania i sprawnego przeprowadzenia operacji przeciwpowietrznej duże znaczenie ma przygotowanie właściwych dokumentów. Przewiduje się opracowywanie następujących podstawowych dokumentów:

- plan operacji przeciwpowietrznej, będący jednocześnie składową częścią planu operacji strategicznej na TDW. Plan taki opracowany jest na mapie w skali 1 : 1000 000 wraz z notatką wyjaśniającą;
- plan - grafik wykonania odwetowego /uprzedzającego/ uderzenia siłami lotnictwa oraz wojsk rakietowych i artylerii na lotniska, pozycje rakiet taktycznych i operacyjnych oraz na system dowodzenia lotnictwem, wojskami rakietowymi i obroną powietrzną przeciwnika;
- plan współdziałania z siłami i środkami obrony powietrznej sąsiednich TDW oraz związkami operacyjnymi /taktycznymi/ obrony powietrznej, których rejony obrony przylegają do granic teatru;
- wytyczne do współdziałania sił i środków, biorących udział w operacji przeciwpowietrznej;
- plany według poszczególnych rodzajów zabezpieczenia operacyjnego /rozpoznania przeciwnika powietrznego, walki radioelektronicznej i innych/;
- plan - grafik zabezpieczenia wojsk OP w amunicję i rakiety oraz paliwa z zasobów i składów centralnych.

W zależności od potrzeb bieżących i sytuacji mogą być opracowywane również inne dokumenty, na przykład: odtwarzania systemu OP po uderzeniach przeciwnika; wzmacniania systemu OP na kierunkach najbardziej zagrożonych itp.

Plan operacji przeciwpowietrznej zawiera:
- wnioski z oceny przewidywanych /możliwych/ wariantów zaczepnej operacji powietrznej przeciwnika;
- cel i zamiar operacji przeciwpowietrznej z podaniem kolejności użycia sił do rozbicia sił powietrznych przeciwnika na ziemi i w powietrzu;
- wskaźniki rozmachu operacji;
- ugrupowanie sił i środków obrony powietrznej i walki radioelektronicznej oraz kierunki i rejony skupienia ich głównego wysiłku;

- sposoby odparcia pierwszego i następnych zmasowanych uderzeń powietrznych przeciwnika;
- ugrupowanie lotniczych sił uderzeniowych oraz wojsk rakietowych i artylerii, angażowanych w operacji przeciwpowietrznej, obiekty, na które planuje się wykonać przez nich uderzenie odwetowe /uprzedzające/;
- warianty manewru siłami i środkami OP w pierwszej operacji przeciwpowietrznej;
- organizacja rozpoznania przeciwnika powietrznego, powiadamiania o napadzie powietrznym i sytuacji powietrznej;
- sposób odtwarzania zdolności bojowej /ugrupowania/ wojsk obrony powietrznej i lotnictwa myśliwskiego;
- organizacja dowodzenia i współdziałania oraz wszystkich rodzajów zabezpieczenia operacji;
- normy użycia środków materiałowych;
- sygnały dowodzenia bojowego.

Proces planowania operacji przeciwpowietrznej jest niezwykle złożony. Bowiem w rachubę wchodzi wiele szczególnie ważnych czynników, trudnych do jednoznacznego określenia. Dotyczyć one będą głównie czasu trwania operacji przeciwpowietrznej oraz planowania użycia w niej sił i środków obrony powietrznej do odparcia następnych zmasowanych nalotów SNP przeciwnika, a lotnictwa uderzeniowego, wojsk rakietowych i artylerii do wykonania kolejnych uderzeń.

Analiza tego problemu wykazuje, że w czasie planowania operacji przeciwpowietrznej na TDW najbardziej szczegółowo powinny być opracowane sposoby wykonania uderzenia odwetowego /uprzedzającego, załącznik 10/ oraz działania sił i środków OP w zakresie odparcia pierwszego zmasowanego nalotu SNP przeciwnika. Dalsze działania sił i środków OP oraz sił uderzeniowych w operacji przeciwpowietrznej powinny być przedstawione orientacyjnie /ramowo/. Korekty i uzupełnienia nakreślonego orientacyjnie /ramowo/ planu użycia sił i środków w toku operacji przeciwpowietrznej powinny następować w miarę rozwoju sytuacji operacyjno-strategicznej na teatrze.

Cele i zadania operacji przeciwpowietrznej realizowane są zwykle według etapów. W ćwiczeniu "Wiosna-80" wyodrębniono właściwie dwa etapy: etap pierwszy - to odparcie pierwszego zmasowanego uderzenia lotnictwa przeciwnika i etap drugi - wykonanie uderzenia odwetowego. Po tych etapach rozpoczęto operację powietrzną. Zrealizowanie celów operacji przeciwpowietrznej w tak krótkim czasie /ćwiczenie "Wiosna-80"/ jest możliwe jedynie w wyjątkowo sprzyjających okolicznościach. Takimi sprzyjającymi okolicznościami może być brak wyraźnej przewagi powietrznej przeciwnika i nie wykorzystanie przez niego czynnika zaskoczenia w momencie rozpoczęcia zaczepnej operacji powietrznej. Zwykle czas trwania operacji przeciwpowietrznej będzie dłuższy. W ćwiczeniu "Sojuz-81" operację przeciwpowietrzną planowano przeprowadzić w ciągu dwóch dni w dwóch etapach. Treścią etapu pierwszego było odparcie pierwszego zmasowanego uderzenia z powietrza oraz wykonanie własnego uderzenia siłami lotnictwa, wojsk rakietowych i artylerii na SNP i OP przeciwnika, treścią zaś etapu drugiego było wykonanie powtórnych uderzeń lotniczych i rakietowo-artyleryjskich na zgrupowania rakietowo-lotnicze przeciwnika i odpieranie następnych zmasowanych nalotów. Celem całej operacji przeciwpowietrznej było stworzenie warunków do przeprowadzenia operacji powietrznej dla zdobycia panowania w powietrzu.

Z przytoczonych przykładów ćwiczeń "Wiosna-80" i "Sojuz-81" wynika, że operacja przeciwpowietrzna powinna być planowana według etapów. Określenie liczby i treści poszczególnych etapów warunkowane będzie z reguły sposobami realizacji zadań operacji i czasu jej trwania.

Plan pierwszej operacji przeciwpowietrznej na TDW /opracowywany przez Sztab Generalny/ przesyłany jest dowódcy wojsk na TDW wraz z dyrektywą Sztabu Generalnego do operacji strategicznej, w której, między innymi, określa się czas i sposób wprowadzenia w życie planu, sposób i terminy dostarczenia sztabom niższych szczebli dokumentów planistycznych, sposób wprowadzenia uściśleń /udokładnień/ i zmian /korekt/, terminy składania meldunków oraz inne zagadnienia.

Zadania dla frontów i wojsk OP państw sojuszniczych na pierwszą operację przeciwpowietrzną stawiane są zwykle za pomocą dyrektywy operacyjnej dowódcy wojsk na TDW, a dla związków podległości bezpośredniej, za pomocą zarządzenia bojowego do obrony powietrznej. W ćwiczeniu "Sojuz-81" w dyrektywie dowódcy Zjednoczonych Sił Zbrojnych ZTDW do operacji przeciwpowietrznej określone zostały:

1. Ocena przygotowań do wojny państw NATO, ze szczególnym uwzględnieniem pierwszej zaczepnej operacji powietrznej.
2. Przygotowanie sił zbrojnych państw UW do odparcia agresji i prowadzenia operacji strategicznej.
3. Decyzja dowódcy Zjednoczonych Sił Zbrojnych na ZTDW do przeprowadzenia operacji przeciwpowietrznej;
4. Zadania związków operacyjnych wojsk OP państw sojuszniczych i okręgów wojskowych /ZSRR/.
5. Zabezpieczenie materiałowo-techniczne operacji przeciwpowietrznej.
6. Dowodzenie.
7. Współdziałanie.
8. Składanie meldunków.

W załączniku 11 przykładowo pokazana została treść dyrektywy do operacji przeciwpowietrznej na TDW.

Zadania na pierwszą operację przeciwpowietrzną front otrzymuje w dyrektywie dowódcy wojsk na TDW do operacji zaczepnej, a związki operacyjne OP, lotnictwa uderzeniowego i wojsk rakietowych podległe bezpośrednio dowódcy wojsk na teatrze - w zarządzeniu bojowym do obrony powietrznej. W załączniku 12 przytoczone są przykłady formułowania zadań do operacji przeciwpowietrznej w ćwiczeniach Akademii Sztabu Generalnego Sił Zbrojnych ZSRR.

Marynarka wojenna zadania na udział w pierwszej operacji przeciwpowietrznej może otrzymać podobnie jak front, to znaczy, w dyrektywie dowódcy wojsk na TDW do operacji na morzu w ramach operacji strategicznej.

Współdziałanie wojsk, biorących udział w operacji przeciwpowietrznej, polega na zgraniu wszystkich ich działań co do czasu, miejsca i celów. Organizatorem współdziałania jest dowódca wojsk na TDW i jego sztab. Dotyczy ono głównie: podziału zadań i stref odpowiedzialności; określenia kolejności, sposobów i terminów działań lotnictwa uderzeniowego, wojsk rakietowych i artylerii, sił i środków obrony powietrznej zarówno podczas wspólnego, jak i samodzielnego wykonywania zadań bojowych oraz określenie manewru siłami i środkami obrony powietrznej w czasie trwania operacji.

Dowodzenie ogólne całością wojsk, biorących udział w operacji przeciwpowietrznej, sprawuje dowódca wojsk na TDW ze swojego stanowiska dowodzenia. Dowodzenie bezpośrednie wojskami obrony powietrznej i lotnictwem myśliwskim, wydzielonym do udziału w operacji przeciwpowietrznej w granicach ustalonego do tego celu resursu lotnego w decyzji dowódcy wojsk na TDW, sprawuje dowódca wojsk OP na teatrze ze swojego stanowiska dowodzenia /SD OP TDW/, załącznik 13. Zwykle przewiduje się łączenie SD obrony powietrznej i SD sił powietrznych zarówno na szczeblu sił zbrojnych, jak i frontu /patrz załącznik 11 pkt.12 i załącznik 13/.

Oprócz zasadniczego stanowiska dowodzenia OP na TDW są organizowane również zapasowe. W okresie funkcjonowania zasadniczego SD OP, część zadań dowodzenia może być realizowana z zapasowego SD, a w wypadku zniszczenia /obezwładnienia/ zasadniczego SD, przejęcie przez niego dowodzenia w pełnym zakresie całością sił i środków obrony powietrznej na TDW. Na zapasowym SD powinien stale znajdować się skład bojowy na czele z zastępcą dowódcy wojsk OP, zdolny do natychmiastowego wykonywania wszystkich funkcji dowodzenia siłami i środkami OP /w tym również wydzielonym LM/ w operacji przeciwpowietrznej.

Stanowiska dowodzenia /zasadniczo i zapasowe/ dowódcy wojsk OP na TDW powinny być wysoko mobilne oraz odpowiednio zabezpieczone przed działaniem broni masowego rażenia i środków walki radioelektronicznej przeciwnika.

Do podstawowych funkcji dowódcy wojsk OP na TDW w zakresie dowodzenia siłami i środkami obrony powietrznej w operacji przeciwpowietrznej na teatrze będzie należało:

- uczestniczenie w planowaniu pierwszej i następnych operacji przeciwpowietrznych na teatrze;
- kierowanie rozpoznaniem działalności SNP przeciwnika zarówno przed, jak i w trakcie operacji przeciwpowietrznej w celu ustalenia rozpoczęcia i zamiaru jego zaczepnej operacji powietrznej;
- zabezpieczenie zdolności bojowej sił i środków OP oraz utrzymanie ich w wymaganym stanie i stopniu gotowości bojowej;
- koordynacja wysiłków i działań całości sił i środków OP do odparcia zmasowanych nalotów lotnictwa przeciwnika oraz utrzymanie między nimi ciągłego i trwałego współdziałania;
- określania kolejności i sposobów użycia rakiet przeciwlotniczych z ładunkami specjalnymi;
- organizacja obrony powietrznej morskich operacji desantowych i powietrzno-desantowych, wykonywanych w interesie operacji strategicznej na TDW;
- przygotowywanie propozycji w zakresie organizacji obrony powietrznej na TDW w ślad za nacierającymi wojskami frontów oraz manewru siłami i środkami OP na kierunki, na których można spodziewać się działań głównych sił lotnictwa przeciwnika, po ich przegrupowaniu;
- kierowanie odtwarzaniem naruszonego systemu OP na TDW oraz inne zagadnienia.

Należy zaznaczyć, że w podobny sposób będzie przebiegało przygotowanie sił i środków w operacji przeciwpowietrznej na niższych szczeblach operacyjnych zarówno wojsk operacyjnych, jak i obrony powietrznej poszczególnych państw sojuszniczych.

Prowadzenie operacji przeciwpowietrznej

Prowadzenie operacji przeciwpowietrznej na TDW obejmuje realizację szeregu następujących podstawowych zadań:

- wykrycie na czas rozpoczęcia przez przeciwnika zaczepnej operacji powietrznej oraz prowadzenia ciągłego rozpoznania działalności sił napadu powietrznego;

- odpieranie siłami i środkami OP zmasowanych nalotów lotnictwa przeciwnika oraz wykonanie siłami własnego lotnictwa uderzeniowego, wojsk rakietowych i artylerii uderzeń odwetowych /uprzedzających/;
- manewr sił i środków OP w celu skupienia ich wysiłku na kierunku działań głównych sił napadu powietrznego przeciwnika;
- odtworzenie systemu obrony powietrznej naruszonego w wyniku uderzeń przeciwnika;
- zapewnienie ciągłego dowodzenia wojskami, biorącymi udział w operacji.

Wykrycie rozpoczęcia przez przeciwnika zaczepnej operacji powietrznej prowadzone jest całością sił i środków rozpoznania, znajdujących się na TDW. Jednakże główna rola w realizacji tego zadania przypada środkom rozpoznania strategicznego, zwłaszcza systemom uprzedzenia o napadzie rakietowym i kontroli przestrzeni kosmicznej, a także siłom morskim, pełniącym służbę bojową na oceanach.

Informacje od wymienionych źródeł rozpoznania będą różnymi kanałami /zautomatyzowanymi i niezautomatyzowanymi/ kierowane na CSD /ZCSD/ OP na TDW i natychmiast meldowane dowódcy wojsk na TDW w celu podjęcia przez niego decyzji na wykonanie uderzenia odwetowego siłami lotnictwa, wojsk rakietowych i artylerii na obiekty zawczasu zaplanowane w ramach operacji przeciwpowietrznej jak: lotniska, pozycje rakiet operacyjno-taktycznych i taktycznych oraz inne[21]. Za pomocą ustalonych sygnałów informacje te doprowadzone są jednocześnie do stanowisk dowodzenia podległych sił i środków OP oraz dowódcy sił powietrznych na TDW. Na podstawie tych danych i oceny sytuacji siły i środki OP stawiane są w gotowości bojowej do odparcia nalotu SNP przeciwnika, jednocześnie realizowane są przedsięwzięcia w zakresie maskowania operacyjnego.

21/ Decyzję do wykonania uderzenia uprzedzającego podejmuje Naczelny Dowódca Sił Zbrojnych.

Szczególną troskę dowódcy wojsk OP na TDW i jego sztabu będzie niewątpliwie wykrycie na czas nalotu przeciwnika własnymi środkami rozpoznania operacyjnego i taktycznego oraz określenie jego składu, zamiaru działania, głównych kierunków uderzeń, możliwych rubieży odpaleń rakiet uskrzydlonych i kierowanych, charakteru stosowanych zakłóceń radioelektronicznych itp.Powinna przy tym główna uwaga być zwrócona na rozpoznanie celów działających na małych wysokościach i w stratosferze oraz celów o małej powierzchni odbicia.

Otrzymywane przez CSD OP TDW dane z rozpoznania operacyjnego będą w niezbędnym zakresie dostarczane na SD OP frontów i OW, związków OP podległości bezpośredniej, CSD narodowych systemów OP, posterunków OP marynarki wojennej, SD OP związków OP, a także do odpowiednich SD sił powietrznych.

Naruszony system rozpoznania dowódca wojsk OP na TDW i jego sztab odtwarzają siłami i środkami odwodu oraz dokonując manewru sił i środków z kierunków mniej zagrożonych. Wykonując to zadanie, szczególne znaczenie ma wykorzystanie stacji radiolokacyjnych, umieszczonych na specjalnych nosicielach powietrznych, za których pomocą można w najkrótszym czasie i z maksymalną efektywnością odtworzyć lub wzmocnić pole radiolokacyjne na osłabionych kierunkach.

Walka z lotnictwem przeciwnika w czasie trwania całej operacji przeciwpowietrznej na TDW prowadzona będzie wspólnym wysiłkiem wszystkich wojsk OP i wydzielonych sił uderzeniowych - lotniczych i rakietowo-artyleryjskich. Głównym zadaniem sił obrony powietrznej będzie niewątpliwie odparcie zmasowanych nalotów lotnictwa przeciwnika, które rozpocznie się z reguły użyciem w pierwszej kolejności przeciwlotniczych zestawów rakietowych dalekiego działania i lotnictwa myśliwskiego. Celem tych działań będzie zadanie strat lotnictwu przeciwnika na dalekich podejściach, rozbicie jego głównych ugrupowań bojowych i tym samym utrudnienie mu wykonania uderzeń na obiekty i wojska w sposób zorganizowany. Na tym etapie działań ważne znaczenie będzie miała walka z samolotami - nosicielami rakietowych pocisków kierowanych.Niemałą też rolę w walce z tymi samolotami - nosicielami

przypadnie lotnictwu myśliwskiemu, które powinno je zwalczać przed strefami rażenia przeciwlotniczych zestawów rakietowych.

Masowe użycie sił i środków OP - różnej organizacyjnej podległości - będzie wymagało sprawnej koordynacji ich wysiłku. Koordynacja będzie realizowana przez dowódcę wojsk OP na TDW na jego CSD i może dotyczyć następujących problemów:

- prowadzenia rozpoznania przeciwnika /sił, kierunków działania itp./;
- jakich sił i środków OP należy użyć do walki z poszczególnymi zgrupowaniami lotnictwa przeciwnika, w jakim czasie i na jakich rubieżach;
- jakimi siłami i na jakich kierunkach potęgować wysiłek wojsk OP;
- kierunków manewru torami lotu przeciwlotniczych rakiet kierowanych dalekiego działania;
- udokładnianie /uściślanie/ zagadnień współdziałania, wynikających z bieżącej i przewidywanej sytuacji powietrznej oraz sposobów wspólnych działań na wspólnym rejonie;
- sposobu dowodzenia siłami i środkami OP według kierunków oraz inne zagadnienia.

Ważne znaczenie przy rozwiązywaniu tych problemów ma orientowanie operacyjne dowódców wojsk OP frontów, dowódców wojsk OP państw sojuszniczych i okręgów wojskowych o sytuacji powietrznej, a zwłaszcza przewidywanych /możliwych/ kierunkach działań SNP przeciwnika, a także terminowe podejmowanie decyzji o wzmocnieniu określonych kierunków siłami lotnictwa myśliwskiego i ogniem przeciwlotniczych zestawów rakietowych dalekiego działania. Należy pamiętać, że decyzje o wprowadzeniu do bitwy lotnictwa myśliwskiego w strefie frontowej będą podejmowane z reguły przez dowódcę wojsk na TDW, a realizowane przez dowódców lotnictwa i OP.

Dowódca wojsk OP, realizując współdziałanie z wojskami OP sąsiednich TDW, wspólnie z zastępcą dowódcy sił powietrznych teatru do spraw lotnictwa myśliwskiego określa skład sił do działań na stykach i w rejonie sąsiada. W wypadku działania

w ich rejonie lotnictwa z sąsiedniego TDW zabezpieczają oni dowodzenie nim, lądowanie, przygotowanie samolotów do wylotu oraz wprowadzenie ich do walki /bitwy/.

W celu zapewnienia wymaganej efektywności działań sił i środków OP w warunkach prowadzenia walki radioelektronicznej realizowane będą w szerokim zakresie różnorodne przedsięwzięcia obrony radioelektronicznej. Do głównych zadań w tej walce należy zaliczyć niszczenie na lotniskach i w powietrzu samolotów walki radioelektronicznej oraz środków zakłócających jednorazowego użytku dryfujących w powietrzu i zrzucanych na ziemię, stosowanie manewru środkami radioelektronicznymi i częstotliwościami, uruchamianie pozornych systemów radioelektronicznych itp.

Po odparciu pierwszego zmasowanego nalotu lotnictwa przeciwnika dowódca wojsk OP na TDW, biorąc za podstawę rezultaty dotychczasowych działań sił i środków OP, lotnictwa uderzeniowego, wojsk rakietowych i artylerii oraz wnioski z ogólnej sytuacji, dokonuje prognozy możliwego rozwoju sytuacji w czasie odpierania następnych zmasowanych uderzeń z powietrza. Szczególną uwagę powinien zwrócić na te kierunki, na których przeciwnik może skupić główny wysiłek działań własnego lotnictwa. Wychodząc z tego oraz uwzględniając posiadany czas, dowódca wojsk OP na TDW może dokonać podziału związków i oddziałów OP z odwodu na poszczególne fronty i obiekty w celu wzmocnienia ich osłony oraz zaplanować manewr lotnictwa myśliwskiego na kierunki najbardziej zagrożone.

Jednocześnie z tym dowódca wojsk OP i jego sztab, po dokonaniu pełnej analizy charakteru i sposobów działania lotnictwa NPLA wypracowują odpowiednio do zaistniałej sytuacji propozycje do powzięcia decyzji przez dowódcę wojsk na TDW o odtworzeniu naruszonego systemu OP i odparcia następnego zmasowanego nalotu lotnictwa przeciwnika. Propozycje te mogą obejmować:

- ocenę możliwego zamiaru i charakteru działań lotnictwa przeciwnika w czasie wykonywania kolejnych zmasowanych nalotów i urzutowanych działań /kiedy, jakimi siłami, na jakie obiekty, z jakich kierunków/;

- gdzie skupić główny wysiłek działań sił i środków OP: jakie siły, na jakich kierunkach i rubieżach oraz jaki należy wykonać w związku z tym manewr i jak prowadzić walkę z przeciwnikiem w powietrzu;
- w jaki sposób i w jakich terminach należy odtworzyć naruszony system OP i zdolność bojową wojsk.

Po zatwierdzeniu przez dowódcę wojsk na TDW tych propozycji, sztab wojsk OP organizuje niezwłocznie doprowadzenie do podwładnych i współdziałających udokładnionych /uściślonych/ zadań oraz prowadzi kontrolę działalności odpowiednich organów dowodzenia i wojsk w zakresie realizacji postawionych zadań.

W czasie odpierania drugiego i następnych zmasowanych nalotów lotnictwa przeciwnika w ramach operacji przeciwpowietrznej, działania bojowe sił i środków OP przebiegały będą w skomplikowanej i gwałtownie zmieniającej się sytuacji oraz mogą być połączone z wykonywaniem dużej liczby różnorodnych zadań. W tych warunkach szczególnego znaczenia nabiera wysoka operatywność działania organów dowodzenia wojskami OP na wszystkich szczeblach. Decyzje do działań poszczególnych zgrupowań sił i środków OP oraz o wykonaniu manewru powinny być podejmowane nie tylko terminowo, lecz również doprowadzane do wykonawców w jak najkrótszym czasie.

Jednocześnie z podejmowanymi decyzjami do odpierania następnych zmasowanych nalotów będą podejmowane decyzje o wykonaniu kolejnych uderzeń siłami lotnictwa uderzeniowego, wojsk rakietowych i artylerii na obiekty sił powietrznych przeciwnika. Decyzje podejmowane będą przez dowódcę wojsk na TDW na podstawie przedkładanych propozycji dowódcy wojsk OP, uzgodnionych z dowódcami sił powietrznych oraz wojsk rakietowych i artylerii. Propozycje te dotyczyły będą głównie ilości wydzielonych sił i środków uderzeniowych do zniszczenia i obezwładnienia konkretnych obiektów. Sposoby wykonania zadań oraz zabezpieczenie działań ustalane będą przez dowództwa sił powietrznych oraz wojsk rakietowych i artylerii we współdziałaniu z dowództwem wojsk OP na TDW. Niższe szczeble dowodzenia sił powietrznych oraz wojsk rakietowych i artylerii powinny otrzymać na czas konkretne zadania, sposoby i terminy ich realizacji.

x

x x

Podsumowując rozważania dotyczące podstawowych założeń organizacji i prowadzenia operacji przeciwpowietrznych w siłach zbrojnych państw Układu Warszawskiego można sformułować następujące uogólnione wnioski:

1. Operacja przeciwpowietrzna jest podstawową i najbardziej aktywną formą realizacji zadań obrony powietrznej na TDW, jest ona jednocześnie składową częścią operacji strategicznej na teatrze.

2. Każda operacja przeciwpowietrzna ma charakter walki o panowanie w powietrzu i prowadzona jest zwykle w sytuacji,której warunki nie pozwalają na przeprowadzenie operacji powietrznej, mającej na celu walkę o panowanie w powietrzu i przewagę w broni jądrowej. Pierwsza operacja przeciwpowietrzna w początkowym okresie wojny powinna zapewnić stworzenie warunków do przeprowadzenia operacji powietrznej, której główne cele są w zasadzie zbieżne. Ogólnie można przyjąć, że pierwsza operacja powietrzna na TDW będzie jak gdyby kontynuacją pierwszej operacji przeciwpowietrznej.

3. Organizatorem pierwszej operacji przeciwpowietrznej na danym TDW jest Sztab Generalny Sił Zbrojnych ZSRR. Kolejnych operacji przeciwpowietrznych - odpowiednie dowództwa teatrów działań wojennych. W naszych warunkach będzie to dowództwo Zjednoczonych Sił Zbrojnych państw UW i jego niższy szczebel - dowództwo Zjednoczonych Sił Zbrojnych Zachodniego TDW /patrz załącznik 13/.

4. W opracowywaniu planu operacji przeciwpowietrznej uczestniczą dowództwa wojsk OP, sił powietrznych oraz wojsk rakietowych i artylerii. Ogólne kierownictwo w przygotowaniu operacji przeciwpowietrznej sprawuje dowództwo TDW, a bezpośrednim wykonawcą jej przygotowania jest dowództwo OP teatru, współpracujące ściśle z dowództwami sił powietrznych oraz wojsk rakietowych i artylerii.

5. Wojska frontów i podległości bezpośredniej oraz wojska OP państw UW i przygranicznych OW Związku Radzieckiego, a także marynarka wojenna uczestniczą w operacji przeciwpowietrznej, otrzymując konkretne zadania w dyrektywach, zarządzeniach bojowych i wyciągach z planu operacji.

6. Udział wojsk frontu, wojsk OP danego państwa, OW /ZSRR/ i marynarki wojennej oraz sił i środków podległych bezpośrednio dowództwu TDW jest odzwierciedlany w ich planach do operacji i działań bojowych lub w odrębnych /specjalnych/ dokumentach bojowych.

3. UDZIAŁ WOJSK OBRONY POWIETRZNEJ KRAJU, WOJSK FRONTU I MARYNARKI WOJENNEJ W OPERACJI PRZECIWPOWIETRZNEJ

3.1. Warunki i możliwości udziału wojsk OPK, wojsk frontu i marynarki wojennej w operacji przeciwpowietrznej

Udział Sił Zbrojnych PRL w operacji przeciwpowietrznej został ogólnie naświetlony przy omawianiu charakterystyki współczesnej operacji strategicznej na ZTDW i w rozdziale drugim. W danym rozdziale omówione zostaną bardziej szczegółowo warunki i możliwości udziału wojsk OPK, wojsk frontu i marynarki wojennej w operacji przeciwpowietrznej w zależności od możliwego ich położenie /dyslokacji/ i stanu gotowości bojowej w momencie wybuchu wojny.

Jest sprawą oczywistą, że wojska OPK oraz nadbrzeżne siły i środki OPL marynarki wojennej wezmą udział w operacji przeciwpowietrznej całością sił od momentu wybuchu wojny. Na pełne ich zaangażowanie do odparcia pierwszego zmasowanego nalotu może rzutować jedynie stan ich gotowości bojowej i ewentualne dokonywanie manewru. Inaczej natomiast będzie przedstawiała się sprawa udziału wojsk frontu.

Jak wiadomo, generalnie rzecz biorąc, nasze wojska frontu w momencie wybuchu wojny mogą znajdować się całością sił na terytorium kraju, być w toku przegrupowywania na terytorium NRD lub też głównymi siłami znajdować się w rejonach wyjściowych. W tych trzech wyodrębnionych sytuacjach różne też będą możliwości użycia wojsk frontu w pierwszej operacji przeciwpowietrznej, zwłaszcza w jej pierwszym etapie.

Ze składu wojsk frontu do udziału w operacji przeciwpowietrznej zostaną użyte w całości siły i środki obrony przeciwlotniczej oraz lotnictwo myśliwskie wojsk lotniczych, część sił lotnictwa uderzeniowego, wojsk rakietowych i artylerii, część sił lotnictwa wojsk lądowych i podstawowe środki walki radioelektronicznej. Ponadto należy przewidywać angażowanie specjalnych grup dywersyjno-rozpoznawczych, części sił operacyjnych grup manewrowych wojsk lądowych itp.

Udział tych sił i środków w operacji przeciwpowietrznej będzie oczywiście uwarunkowany ich położeniem /dyslokacją/ i stanem gotowości bojowej zarówno w momencie wybuchu wojny, jak i w toku jej trwania. Wojska OPL frontu będą brały udział w operacji przeciwpowietrznej w ramach obrony powietrznej wyznaczonych obiektów, niezależnie od ich dyslokacji. Podobnie też będzie brało udział w operacji przeciwpowietrznej lotnictwo myśliwskie wojsk lotniczych frontu. Wojska OPL frontu i lotnictwo myśliwskie - w zależności od swej dyslokacji - może znajdować się w pierwszym lub drugim rzucie obrony powietrznej wojsk na TDW. W pierwszym rzucie będą znajdować się wówczas, gdy zostaną przegrupowane na terytorium NRD, w drugim rzucie - gdy będą na terytorium Polski. Będąc w pierwszym rzucie OP będą działać w ramach systemu OPL wojsk frontu, w drugim rzucie - w ramach systemu OPK. Będzie to miało zasadniczy wpływ na organizację dowodzenia i współdziałania oraz zabezpieczenie działań wojsk OPL frontu i lotnictwa myśliwskiego wojsk lotniczych w ramach operacji przeciwpowietrznej. Trzeba zaznaczyć, że w wypadku, gdy wojska OPL frontu i LM znajdą się na terenie NRD, to zaistnieje wówczas konieczność ścisłego współdziałania sił i środków OP trzech państw, a mianowicie Związku Radzieckiego, Polski i NRD. Ten fakt musi być zawczasu przewidywany w odpowiednich dokumentach operacji przeciwpowietrznej.

Udział w operacji przeciwpowietrznej lotnictwa uderzeniowego i lotnictwa wojsk lądowych oraz wojsk rakietowych i artylerii frontu będzie możliwy w zasadzie po przegrupowaniu na terytorium NRD. Zwalczanie SNP przeciwnika na ziemi, jego środków OP i punktów dowodzenia,znajdujących się na terytorium RFN jest możliwe z obszaru Polski tylko samolotami Su-20 i to w ograniczonym zakresie /taktyczny promień działania Su-20 na średniej wysokości wynosi około 500 km/. W związku z tym, gdy w momencie wybuchu wojny lotnictwo uderzeniowe i wojsk lądowych, wojska rakietowe i artyleria oraz środki walki radioelektronicznej - z uwagi na parametry techniczno-bojowe sprzętu - będą one włączane do operacji przeciwpowietrznej sukcesywnie, w trakcie ich przegrupowywania /przebazowywania/ na kierunek operacyjny. Pełne ich wykorzystanie będzie możliwe dopiero wówczas, gdy znajdą się w ugrupowaniu frontu do operacji.

Należy zauważyć, że najtrudniejsze warunki udziału wojsk frontu w operacji przeciwpowietrznej będą w czasie wychodzenia ich na kierunek operacyjny i zajmowania rejonów wyjściowych do operacji w początkowym okresie wojny, to znaczy, gdy przeciwnik będzie prowadził swoją zaczepną operację powietrzną z pełnym rozmachem[22]. W tych warunkach wystąpią największe zakłócenia w dowodzeniu, współdziałaniu i zabezpieczeniu wojsk. Ponadto należy się liczyć również ze znacznymi stratami w siłach i środkach walki.

Najbardziej sprzyjającą sytuację dla udziału wojsk frontu w operacji przeciwpowietrznej byłoby ich przegrupowanie do rejonu wyjściowego w okresie zagrożenia wojennego, przed rozpoczęciem działań wojennych przez przeciwnika. Umożliwiłoby to realizację zadań przez front w operacji przeciwpowietrznej przy maksymalnym zaangażowaniu sił i środków, zwłaszcza o charakterze ofensywnym. Bowiem do momentu rozpoczęcia operacji przeciwpowietrznej znalazłyby się w strefie frontowej zasadnicze lotnicze zgrupowania uderzeniowe oraz lotnictwo wojsk lądowych, główne siły wojsk rakietowych i artylerii oraz jednostki walki radioelektronicznej. Ponadto dodatni wpływ na organizację i użycie wojsk frontu w operacji przeciwpowietrznej będą miały takie czynniki jak: zorganizowane i nienaruszone dowodzenie, współdziałanie i zabezpieczenie działań bojowych.

3.2. Wojska obrony powietrznej kraju

Udział wojsk OPK w operacji przeciwpowietrznej będzie jedną z podstawowych form realizacji ich zadań, wynikających z planu obrony powietrznej państwa. Zatem, by mówić o udziale wojsk OPK naszego kraju w operacji przeciwpowietrznej należy uwzględniać następujące okoliczności:

1. W odróżnieniu od innych rodzajów sił zbrojnych wojska OPK prowadzę już w okresie pokoju działania bojowe, strzegąc granic po-

---

[22] Takie warunki rozpoczęcia działań wojennych zakładano, między innymi w ćwiczeniu "Lato-80" i "Sojuz-81".

powietrznych naszego kraju przed wtargnięciem nad jego terytorium nieprzyjaciela powietrznego. Posiadają one zorganizowany system obrony powietrznej nakazanych w dyrektywie MON obiektów, rozwinięte ugrupowanie sił i środków oraz systemu dowodzenia, prawie pełne stany etatowe ludzi i sprzętu. Wszystko to pozwala im pełnić ciągłe dyżury bojowe w gotowości do natychmiastowego odpierania /nawet zaskakujących/ nalotów środków napadu powietrznego.

2. Ugrupowanie wojsk OPK PRL oraz ich użycie do działań bojowych jest ściśle powiązane z ugrupowaniem i użyciem wojsk obrony powietrznej sąsiednich, zaprzyjaźnionych krajów, a ich działalność bojowa stanowi integralną część jednolitego systemu obrony powietrznej państw Układu Warszawskiego na ZTDW.

3. Zgodnie z odnośnymi ustaleniami MON lotnictwo myśliwskie i myśliwsko-szturmowe oraz wojska OPL frontu i marynarki wojennej /własne i sojusznicze/ dyslokowane na obszarze naszego kraju są włączone w skład jednolitego systemu obrony powietrznej na zasadzie operacyjnego podporządkowania dowódcy wojsk OPK PRL.

4. Główną treść zadań bojowych postawionych wojskom OPK PRL stanowi osłona przed rozpoznaniem i uderzeniami z powietrza:

   - ważnych obiektów /ośrodków/ o znaczeniu administracyjno-politycznym, przemysłowym i komunikacyjnym;
   - baz morskich i portów oraz okrętów w bazach i na morzu;
   - ośrodków dowodzenia wojskami szczebla operacyjnego;
   - wojsk lądowych, szczególnie podczas ich mobilizacji i przegrupowania, zwłaszcza przez szerokie przeszkody wodne;
   - lotnisk bazowania głównych sił lotnictwa oraz baz zaopatrywania;
   - wyrzutni i baz rakietowych lub rakietowo-jądrowych - jeśli takie będą znajdować się na terytorium naszego kraju.

Zgodnie z dotychczasowymi ustaleniami powyższe zadanie wojska OPK PRL realizują w ścisłym współdziałaniu z siłami i środkami OPL wojsk lądowych i marynarki wojennej oraz wojsk lotniczych, a także z systemami obrony powietrznej sąsiednich zaprzyjaźnionych państw.

Realizacja powyższych zadań przez wojska OPK PRL polega na:

a/ w okresie pokoju:
- prowadzeniu ciągłego rozpoznania i obserwacji przestrzeni powietrznej na podejściach do granic państwowych i nad obszarem kraju;
- prowadzeniu rozpoznania środków zabezpieczenia radioelektronicznego sił powietrznych NATO;
- pełnieniu /częścią sił/ ciągłych dyżurów bojowych dla przeciwdziałania wszelkim próbom naruszenia powietrznej granicy państwowej;

b/ w okresie wojny:
- wykrywaniu, rozpoznawaniu i ciągłym śledzeniu środków napadu powietrznego nieprzyjaciela;
- niszczeniu i obezwładnianiu środków napadu powietrznego podczas ich lotu w celu niedopuszczenia ich do wykonania uderzeń na osłaniane obiekty lub przelotu w głąb terytorium sąsiednich państw;
- powiadamianiu współdziałających wojsk obrony powietrznej o sytuacji powietrznej oraz innych zainteresowanych sił /stanowisk dowodzenia/ o zagrożeniu z powietrza.

Należy podkreślić, że zasygnalizowanym wyżej okolicznościom w zakresie organizacji obrony przed atakiem z powietrza naszego kraju przez wojska OPK przyświecał jeden zasadniczy cel: skuteczne przeciwstawienie się wszelkim próbom wykonania napadu przez środki powietrzne przeciwnika, a tym samym zapewnienie normalnej działalności państwa i zorganizowane przystąpienie jego sił zbrojnych do wojny. Dokonywane zaś przedsięwzięcia co do organizacji obrony powietrznej oraz tworzenia jednolitego systemu tej obrony w ramach państw Układu Warszawskiego na ZTDW odzwierciedlane w dotychczas opracowywanych planach /działań bojowych, obrony/ mieszczę się w ramach przyjmowanego obecnie pojęcia operacja przeciwpowietrzne, mimo, że samo to pojęcie nie było akcentowane.

Należy oczekiwać, że wojska OPK PRL ze względu na przeznaczenie, stan ukompletowania i wysoki stopień gotowości bojowej, a także geograficzne położenie naszego kraju, od samego początku wezmą udział w operacji przeciwpowietrznej całością posiadanych sił i środków. Oznacza to możliwość udziału w tej operacji trzech korpusów o ogólnym składzie około:

- dwóch - trzech dywizji i trzech - czterech brygad /pułków/ rakiet obrony powietrznej kraju;
- siedmiu - dziesięciu pułków lotnictwa myśliwskiego OPK;
- trzech brygad radiotechnicznych;
- dwóch - trzech pułków rozpoznania i przeciwdziałania radioelektronicznego;
- kilkunastu - kilkudziesięciu pododdziałów bezpośredniej osłony ważnych obiektów typu "STRZAŁA".

Uwzględniając jedynie wojska rakietowe i lotnictwo OPK stanowi to około 50-80 dywizjonów rakiet i 240-320 samolotów myśliwskich.

Posiadając w swoim składzie różne rodzaje sił i środków wojska OPK PRL w ramach operacji przeciwpowietrznej mogą:

- siłami radioelektronicznymi prowadzić rozpoznanie działalności sił powietrznych NATO w całej Europie oraz skutecznie obezwładniać /zakłócać/ ich pokładowe systemy łączności, nawigacji i bombardowania;
- siłami wojsk radiotechnicznych prowadzić rozpoznanie na podejściach do granic państwowych i nad całym obszarem kraju;
- siłami rakiet dalekiego i średniego zasięgu oraz lotnictwem myśliwskim zwalczać środki napadu powietrznego na podejściach do granic państwowych i osłanianych obiektów;
- pozostałymi siłami /rakiety bliskiego zasięgu i działania, artyleria plot/ realizować osłonę wskazanych obiektów w formie ich bezpośredniej obrony.

Właściwości taktyczno-techniczne sił i środków będących na wyposażeniu wojsk OPK PRL umożliwiają organizację /i realizację/ obrony całego terytorium naszego kraju i jednocześnie skupiać główny wysiłek w osłonie najważniejszych obiektów. Obecnie obowiązująca koncepcja obrony powietrznej naszego kraju - zgodnie z obowiązującą dyrektywą MON-mocno akcentuje konieczność osłony najważniejszych obiektów o znaczeniu administracyjno-politycznym i przemysłowym. Osłonie tych właśnie obiektów jest podporządkowane planowe użycie i wynikające stąd ugrupowanie głównych sił wojsk rakietowych i lotnictwa myśliwskiego, a także w pewnym zakresie pozostałych rodzajów wojsk obrony powietrznej.

W związku z tym można postawić pytanie: czy w ramach przygotowywania /planowania/ operacji przeciwpowietrznej ulegną zmianie obiekty osłony dla wojsk OPK, a jeśli tak, to w jakim zakresie oraz czy i w jakim zakresie zmieni się sposób osłony obiektów?

Udzielając odpowiedzi na to zasadnicze dla wojsk OPK pytanie, musimy przypomnieć, że operacja przeciwpowietrzna nie jest w swej istocie niczym innym, jak formą realizacji zadań obrony powietrznej nakazanych obiektów. Oznacza to, że zawiera ona w sobie konieczność realizacji obrony najważniejszych obiektów nie tylko o znaczeniu czysto wojskowym, ale także innych obiektów, mających znaczenie polityczne, przemysłowe i komunikacyjne na danym teatrze działań wojennych.

Takie rozumienie realizacji zadań przez wojska OPK operacji przeciwpowietrznej nie wyklucza, a wręcz odwrotnie - potwierdza konieczność kontynuacji przez wojska OPK PRL obrony dotychczas osłanianych obiektów. Rzecz oczywista, że podczas planowania operacji przeciwpowietrznej, wskutek zaistniałych zmian w ogólnej sytuacji strategicznej, a nawet operacyjnej na TDW może zaistnieć konieczność dokonania pewnej korekty w dotychczas realizowanych zadaniach wojsk OPK PRL. Wydaje się jednak, że chociażby ze względu na znaczenie obecnie osłanianych obiektów korekty te, przynajmniej w początkowym okresie trwania operacji przeciwpowietrznej, mogą dotyczyć nie tyle samych obiektów osłony, ile, a może przede wszystkim, sposobu realizacji ich osłony przez wojska

OPK. Ewentualne możliwe zmiany w sposobach osłony polegałyby między innymi na akcentowaniu /skupieniu/ głównego wysiłku obrony nie na wszystkich wskazanych w zadaniu obiektach, a na najważniejszych z nich w danej konkretnej sytuacji operacyjnej, a także na zarysowujących się nowych kierunkach nalotów środków napadu powietrznego przeciwnika, względnie rubieżach wprowadzenia sił do bitwy /walki/.

Z rozważań zawartych w drugim rozdziale wynika jednoznacznie, że zasadniczym celem sił powietrznych NATO w zaczepnej operacji powietrznej będzie zdobycie panowania w powietrzu i przewagi w broni jądrowej. Należy stąd wnioskować, że głównymi obiektami uderzeń podczas pierwszego i ewentualnie kilku następnych zmasowanych nalotów tych sił będą: wyrzutnie i składy broni rakietowo-jądrowej, lotniska i znajdujące się na nich samoloty, zwłaszcza lotnictwa uderzeniowego oraz stanowiska dowodzenia obroną powietrzną. W tym okresie główny wysiłek wojsk OPK powinien być skupiony na obronie tych właśnie obiektów. W późniejszym okresie trwania operacji przeciwpowietrznej, po stwierdzeniu, a właściwie nieco wcześniej, że siły powietrzne nieprzyjaciela przenoszą ciężar uderzeń na obiekty wynikające z zadania izolacji rejonu działań bojowych od dopływu świeżych sił z głębi, wojska OPK powinny zwracać szczególną uwagę na osłonę komunikacji i bezpośrednio wojsk lądowych.

Zmiany dotyczące konieczności akcentowania /skupienia/ głównego wysiłku obrony wojsk OPK mogą odnosić się nie tylko do przykładowo podanych grup obiektów, ale również mogą dotyczyć krótkotrwałych, lecz ważnych zadań jak choćby osłony przelotu /bazowania/ lotnictwa odwodu Naczelnego Dowództwa, osłony przelotu /ześrodkowania/ desantu powietrznego /morskiego/. Ponadto mogą one być rezultatem korekty w usytuowaniu rubieży wprowadzenia do bitwy /walki/ głównych sił obrony powietrznej oraz kierunków operacyjno-powietrznych, których ranga i znaczenie może podobnie ulegać weryfikacji odpowiednio do aktualnie wytworzonej sytuacji lub przewidywanego dalszego jej rozwoju.

Należy podkreślić, że przytoczone wywody co do możliwości, a nawet konieczności realizacji osłony dotychczasowych obiektów przez wojska OPK, a także sugerowane zmiany w odniesieniu do sposobów realizacji tej osłony znajdują swoje potwierdzenie podczas prowadzonego ćwiczenia pod kryptonimem "Sojuz-81".

Główną rolę w walce ze środkami napadu powietrznego nieprzyjaciela podczas operacji przeciwpowietrznej będą odgrywały wojska rakietowe i lotnictwo myśliwskie OPK. Wojska rakietowe OPK, charakteryzuję się, jak wiadomo, dużą skutecznością niszczenia współczesnych środków napadu powietrznego, stosunkowo dużymi strefami ognia ale także, co stanowi obecnie ich cechę ujemną - małymi zdolnościami manewrowymi. Tylko te przykładowo wymienione właściwości WR OPK przemawiają za wykorzystaniem ich do organizacji i realizacji bezpośredniej orbony najważniejszych obiektów administracyjno-politycznych, przemysłowych lub komunikacyjnych, czyli takich, których znaczenie ma charakter raczej stały, mało zależny od konkretnie zaistniałej sytuacji operacyjno-taktycznej.

Natomiast lotnictwo myśliwskie OPK, obok dużej skuteczności niszczenia środków napadu powietrznego, charakteryzuje się najwyższą manewrowością z posiadanych obecnie w wojskach OPK sił. Prowadząc walki /bitwy/ powietrzne na dużych przestrzeniach, może ono skutecznie zwalczać przeciwnika powietrznego zarówno na dalekich, jak i bliskich podejściach do osłanianych obiektów. Tylko te wymienione właściwości lotnictwa myśliwskiego OPK umożliwiają szybkie ześrodkowywanie /koncentrację/ jego wysiłku do osłony aktualnie najważniejszych obiektów oraz na wprowadzanie go do bitwy /walki/ powietrznej na zawczasu lub doraźnie określonych rubieżach.

Tego rodzaju ześrodkowanie wysiłku lotnictwa myśliwskiego może być realizowane dwoma sposobami: pierwszy, polegający na wykonaniu manewru powietrznego /drogą powietrzną/ bez zmiany lotnisk bazowania i drugi, polegający na dokonaniu manewru lotniskowego. Przy czym i w tym sposobie istnieje jeszcze dwie możliwości wykonania manewru, pierwsza, polegające na wykonaniu manewru powietrznego dla ześrodkowania wysiłku w walce ze środkami napadu

powietrznego na określonym, nowym kierunku lub nowej rubieży, z następnym skierowaniem tego lotnictwa na nowe zawczasu przygotowane lotniska manewru i druga możliwość, polega na wykonaniu przebazowania na lotniska położone bliżej danego kierunku lub rubieży.

Z przedstawionych właściwości i predyspozycji bojowych wojsk rakietowych i lotnictwa myśliwskiego OPK jednoznacznie wynika, że przede wszystkim lotnictwo myśliwskie stanowić będzie atut w ręku dowódcy wojsk OPK, pozwalający mu na szybką reakcję w zakresie zmian w osłanianych aktualnie najważniejszych obiektach i w sposobie realizacji osłony tych obiektów, a także szybkie ześrodkowywanie swego wysiłku na kierunkach i rubieżach wprowadzania do walki /bitwy/ powietrznej, zwiększając w ten sposób skuteczność /efektywność/ udziału wojsk OPK PRL w operacji przeciwpowietrznej.

Właściwości organizacji i planowania udziału wojsk OPK PRL w operacji przeciwpowietrznej

Utrzymywanie wojsk OPK - jeszcze w okresie pokoju w stałej gotowości bojowej do odparcia nalotów środków napadu powietrznego przeciwnika spowodowało konieczność wcześniejszego dokonania całokształtu przedsięwzięć planistyczno-organizacyjnych dotyczących ich użycia i działania na wypadek agresji. Przedsięwzięć tych dokonano w oparciu o dyrektywę ministra Obrony Narodowej, określającą główne zadania bojowe wojsk OPK PRL, wytyczne szefa Sztabu Generalnego WP zawierające podstawowe zasady współdziałania wojsk OPK z siłami i środkami działającymi w systemie OPK /z wojskami lotniczymi, siłami i środkami OPL wojsk frontu i marynarki wojennej oraz sojuszniczych wojsk znajdujących się na terytorium PRL/ oraz plan współdziałania sił i środków obrony powietrznej państw uczestników Układu Warszawskiego. Dowództwa i sztaby poszczególnych szczebli dowodzenia wojskami OPK posiadają opracowaną w tym zakresie pełną dokumentację planistyczną i bojową /rozkazodawczą/.

Podstawowymi dokumentami planistycznymi na szczeblu dowództwa wojsk OPK PRL są: "Plan obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej", a na szczeblu korpusu OPK - "Plan działań bojowych" oraz plany współdziałania z zainteresowanymi dowództwami /szefostwami/ innych rodzajów sił zbrojnych naszego kraju i obrony powietrznej sąsiednich, zaprzyjaźnionych państw.

W okresie bezpośrednich przygotowań do odparcia agresji przeciwnika, w zależności od zmian w układzie, możliwościach i koncepcji użycia jego sił powietrznych w wojskach OPK mogą być planowane i organizowane działania bojowe w ramach operacji przeciwpowietrznej.

Podstawę do planowania i organizacji użycia sił i środków OPK w operacji przeciwpowietrznej niewątpliwie stanowić będzie dyrektywa operacyjna dowódcy Zjednoczonych Sił Zbrojnych na ZTDW oraz ewentualnie inne dodatkowe zarządzenia MON stosownie do aktualnej sytuacji polityczno-militarnej.

Zakres i treść zadań dla wojsk OPK zawartych w dyrektywie operacyjnej dowódcy ZSZ na ZTDW może być różny i uwarunkowany będzie wytworzoną sytuacją polityczno-militarną oraz wypływającymi stąd wnioskami co do roli i zadań dla poszczególnych rodzajów sił zbrojnych na TDW, w tym i dla wojsk OPK naszego kraju.

Zwykle treść dyrektywy dowódcy ZSZ na ZTDW dla wojsk OPK PRL może zawierać[23]:

1. Wnioski z oceny przeciwnika powietrznego /cel i forma wykorzystania SNP w działaniach bojowych, spodziewana ilość SNP, rozmach działania, przedsięwzięcia zabezpieczające działania SNP npla/.
2. Ogólne zadania zjednoczonych sił zbrojnych na ZTDW i sposób ich wykonania.
3. Zamiar operacji przeciwpowietrznej /cel operacji, zamiar jej prowadzenia, sposób wykorzystania różnych rodzajów sił zbrojnych kierunki, rubieże skupienia głównego wysiłku obrony po-

---

[23] Przykładowa treść takiej dyrektywy podana została w załączniku 11.

wietrznej obiekty naziemne nieprzyjaciela podlegające niszczeniu, operacyjne ugrupowanie, skład rzutów. Czas trwania operacji.

4. Zadania dla wojsk OPK /obiekty obrony, kierunki skupienia głównego wysiłku, jednostki ściśle współdziałające; limit wylotów lotnictwa myśliwskiego, limit zużycia rakiet przez wojska rakietowe, organizacja materiałowo-technicznego zabezpieczenia działań bojowych, dostaw.
5. Dowodzenie /sposób dowodzenia, miejsce rozmieszczenia SD/.
6. Współdziałanie /zasady i sposoby współdziałania - jeśli uległy zmianie - związki ściśle ze sobą współdziałające, sposób zabezpieczenia ciągłości współdziałania/.
7. Meldunki /o czym, kiedy, gdzie składać/.
8. Termin i sposób przedstawienia decyzji do zatwierdzenia.
9. Gotowość całości sił do działań bojowych.

W oparciu o dyrektywę operacyjną dowódcy ZSZ na ZTDW dowództwo i sztab wojsk OPK powinien przystąpić do planowania i organizacji użycia podległych wojsk do operacji przeciwpowietrznej.

Metoda i treść pracy dowództwa i sztabu wojsk OPK podczas wypracowania decyzji do prowadzenia operacji przeciwpowietrznej powinna być identyczna, jak dotychczas. Dowódca wojsk OPK podobnie musi przeanalizować otrzymane zadanie, ocenić sytuację i powziąć decyzję, a oficerowie sztabu dostarczyć mu niezbędnych danych w tym zakresie oraz opracować konieczną dokumentację bojową i planistyczną. Do zasadniczych dokumentów planistyczno-bojowych na szczeblu dowództwa wojsk OPK PRL należy zaliczyć: plan działań wojsk OPK w operacji przeciwpowietrznej[24/], rozkaz operacyjny i plany współdziałania z zainteresowanymi dowództwami /szefostwami/ innych rodzajów sił zbrojnych własnego kraju oraz ze związkami obrony powietrznej sąsiednich zaprzyjaźnionych krajów. Decyzję dowódcy o użyciu wojsk OPK PRL w operacji przeciwpowietrznej odzwierciedla się w planie działań

24/ "Plan działań wojsk OPK w operacji przeciwpowietrznej na TDW jest naszą propozycją. Powinien on być załącznikiem do planu OP państwa".

wojsk OPK w operacji przeciwpowietrznej. Plan ten powinien być opracowywany graficznie na mapie w skali 1 : 500 000 z legendą i powinien zawierać:

a/ w części graficznej:
- zasadnicze wnioski z oceny nieprzyjaciela /kierunki nalotu, skład sił użytych przez nieprzyjaciela na poszczególnych kierunkach, zabezpieczenie wykonania nalotów środków napadu powietrznego;
- zadania wykonywane przez siły i środki obrony powietrznej innych rodzajów sił zbrojnych dyslokowanych na terytorium PRL oraz związków OP sąsiednich zaprzyjaźnionych państw /ugrupowanie, strefy ognia WR, rubieże wprowadzenia LM do walki, stanowiska dowodzenia/;
- zadania wojsk OPK w operacji przeciwpowietrznej i zamiar ich realizacji /sposób obrony nakazanych obiektów i kierunki skupienia głównego wysiłku obrony, rubieże wprowadzenia do bitwy lotnictwa myśliwskiego, stosunek sił wg rubieży i kierunków nalotu/;
- zadania związków i oddziałów wojsk OPK w operacji przeciwpowietrznej /obiekty obrony, kierunki skupienia głównego wysiłku obrony, rubieże wprowadzenia do walki sił i środków, ugrupowanie, strefy ognia/;
- organizację dowodzenia i współdziałania wewnętrz wojsk OPK PRL oraz z innymi wojskami obrony powietrznej w ramach jednolitego systemu OP /rozmieszczenie stanowisk dowodzenia, rubieże wprowadzenia współdziałających sił do bitwy /walki/, rubieże przyjęcia i przekazania dowodzenia lotnictwem myśliwskim działającym na korzyść sąsiada/;

b/ w części tekstowej:
- zadania wojsk OPK postawione przez przełożonego;
- wnioski z oceny sytuacji /wnioski z oceny nieprzyjaciela powietrznego i wojsk własnych/;

- zamiar prowadzenia działań w operacji przeciwpowietrznej /ogólny zamiar prowadzenie działań w operacji oraz zamiar wykorzystania rodzajów wojsk, odwodów itp./;
- zadania związków i oddziałów wojsk OPK;
- główne sposoby prowadzenia działań w operacji przeciwpowietrznej;
- główne zagadnienia współdziałania;
- zabezpieczenie działań w operacji przeciwpowietrznej /rozpoznanie, powiadamianie i ostrzeganie, obrona przed bronią masowego rażenia, obrona przeciwlotnicza, obrona i ochrona naziemna, maskowanie zabezpieczenie nawigatorskie, ubezpieczenie lotów, ubezpieczenie hydrometeorologiczne, zabezpieczenie medyczne, materiałowo-techniczne/;
- organizację dowodzenia.

Dla uwidocznienia i uzasadnienia przyjętych rozwiązań decyzyjnych odzwierciedlanych w graficznej części planu działań wojsk OPK w operacji przeciwpowietrznej i legendzie, plan ten powinien dodatkowo zawierać w formie załączników następujące główne dokumenty:

- mapę ze składem, bazowaniem i możliwościami środków napadu powietrznego przeciwnika;
- plan osiągania przez wojska OPK wyższych stanów gotowości bojowej;
- plan prowadzenia rozpoznania;
- plan zabezpieczenia radiolokacyjnego wojsk OPK;
- plan walki radioelektronicznej wojsk OPK;
- plan łączności wojsk OPK;
- plan manewru wojsk OPK;
- plan materiałowo-technicznego zabezpieczenia działań wojsk OPK w operacji powietrznej;
- plan inżynieryjnego zabezpieczenia wojsk OPK.

W oparciu o decyzję dowódcy wojsk OPK i plan działań wojsk OPK w operacji przeciwpowietrznej opracowuje się rozkaz operacyjny dowódcy wojsk OPK, który przekazuje się podległym korpusom OPK.

Rozkaz ten w szczególności powinien określać:

1. Wnioski z oceny nieprzyjaciela, głównie powietrznego.
2. Ogólne zadanie i sposób użycia współdziałających rodzajów sił zbrojnych w operacji przeciwpowietrznej.
3. Zadania wojsk OPK w operacji przeciwpowietrznej i zamiar ich użycia /działań/ w tej operacji.
4. Zadania bojowe korpusów OPK.
5. Organizację dowodzenia i współdziałania wewnątrz wojsk OPK, korpusów i z sąsiadami.

Dla koordynacji działań bojowych wszystkich sił obrony powietrznej w ramach jednolitego systemu OP państw Układu Warszawskiego zachodzi potrzeba dokładnej organizacji i uzgodnienia współdziałania pomiędzy nimi.

Wojska OPK PRL uzgadniają współdziałanie z wojskami OPL i lotnictwem myśliwskim frontu, siłami OPL marynarki wojennej, siłami obrony terytorialnej oraz ze związkami OP sąsiednich krajów.

Właściwości dowodzenia i współdziałania

Dla kierowania działalnością bojową wojska OPK PRL dysponują rozwiniętym i funkcjonującym systemem dowodzenia. System ten, podobnie jak i pozostałe elementy obrony powietrznej naszego kraju, jest utrzymywany w wysokiej gotowości bojowej. Wyraża się to między innymi w przyjętych rozwiązaniach strukturalnych, rozwiniętym ugrupowaniu, przygotowaniu i ciągłym funkcjonowaniu dowództw i stanowisk dowodzenia wszystkich szczebli, ścisłym ich powiązaniu z sąsiednimi systemami, w jednolitym, koalicyjnym systemie obrony powietrznej państw Układu Warszawskiego.

System ten zapewnia nieprzerwane pełnienie dyżurów bojowych przez zmiany /zespoły/ ludzi na stanowiskach dowodzenia wszystkich szczebli dowodzenia wojskami OPK /centralne stanowisko dowodzenia dowódcy wojsk OPK PRL, stanowiska dowodzenia dowódców korpusów OPK, połączone stanowiska dowodzenia dowódców oddziałów /ZT/ wojsk rakietowych, lotnictwa myśliwskiego i wojsk radiotechnicznych/, ciągłe śledzenie stanu gotowości bojowej i działalności sił powietrznych potencjalnego przeciwnika,

zbieranie, analizę i opracowywanie danych z rozpoznania oraz kierowanie stanem gotowości sił i środków obrony powietrznej.

W myśl dotychczas obowiązujących ustaleń dowódca wojsk OPK PRL jest głównym koordynatorem działań bojowych prowadzonych przez wszystkie siły i środki obrony powietrznej znajdujące się na obszarze naszego kraju. Ze swego stanowiska dowodzenia /CSD WOPK/ realizuje on zadania związane z dowodzeniem i zarządzaniem podległymi wojskami oraz operacyjnym kierowaniem działalnością bojową sił i środków obrony powietrznej innych rodzajów sił zbrojnych, włączonych do jednolitego systemu OP. Natomiast dowódca korpusu OPK realizuje dowodzenie bezpośrednio podległymi mu jednostkami oraz operacyjnie podporządkowanymi siłami i środkami obrony powietrznej kraju innych rodzajów sił zbrojnych /własnych i sojuszniczych/, dyslokowanych w jego rejonie obrony /wojska OPL armii, siły OPL marynarki wojennej, lotnictwo myśliwskie i myśliwsko-szturmowe frontu/ w myśl ogólnej koncepcji obrony kraju i doraźnych zadań stawianych przez dowódcę wojsk OPK.

W toku odpierania nalotów środków napadu powietrznego nieprzyjaciela rola dowódcy korpusu OPK i jego stanowiska dowodzenia uwidacznia się w szczególności: w podziale celów powietrznych dla jednostek wojsk rakietowych /bezpośrednio podległych i operacyjnie podporządkowanych/ oraz lotnictwa, określaniu rubieży wprowadzenia sił do walki, wskazywaniu obiektów wymagających szczególnej osłony, ustalaniu limitu sił dla dowódców podległych jednostek do samodzielnego wykorzystania w walce, konkretyzowaniu sposobów realizacji współdziałania pomiędzy rodzajami wojsk i z sąsiadami oraz w decyzjach o wykonaniu manewru siłami i środkami.

Bezpośrednie dowodzenie taktyczno-ogniowe związkami i oddziałami wojsk OPK realizują dowódcy tych jednostek z połączonego stanowiska dowodzenia /PłSD/. Z tego stanowiska dowodzenia realizowane jest również dowodzenie taktyczne /wskazywanie celów powietrznych do zwalczenia, wydawanie zakazów lub nakazów prowadzenia ognia/ operacyjnie podporządkowanymi siłami obrony powietrznej rozmieszczonymi w jego sektorze odpowiedzialności.

Należy podkreślić, że te zasygnalizowane tylko kompetencje dowódców poszczególnych szczebli w zakresie kierowania działalnością bojową bezpośrednio podległych i operacyjnie podporządkowanych sił i środków obrony powietrznej mają stosunkowo długą historię, kształtowały się one, doskonaliły i precyzowały w miarę wzrostu doświadczenia /podczas ćwiczeń z wojskami/ oraz wyposażania stanowisk dowodzenia w coraz doskonalszy, zautomatyzowany sprzęt. Dlatego też ewentualne zmiany w istniejącej strukturze organizacyjnej i funkcjonalnej systemu dowodzenia w ramach przygotowania wojsk do operacji przeciwpowietrznej nie powinny mieć miejsca. Naruszenie obowiązujących obecnie i sprawdzonych w praktyce kompetencji poszczególnych szczebli oraz nieustannie doskonalonego systemu dowodzenia, opartego o bogato rozwiniętą sieć łączności /przewodowej, radiowej, radioliniowej/, a także o osobisty kontakt dowódców jednostek poszczególnych rodzajów wojsk obrony powietrznej /na PŁSD/ - mogłyby spowodować negatywne skutki.

Powyższe argumenty przemawiają także za utrzymaniem w czasie organizacji i realizacji operacji przeciwpowietrznej dotychczasowych ustaleń, co do kompetencji dowódców różnych szczebli dowodzenia wojskami OPK w odniesieniu do sił i środków obrony powietrznej innych rodzajów sił zbrojnych, ugrupowanych /czasowo/ na terytorium naszego kraju. a także sposobu współd...

Dla koordynacji działań wszystkich sił w operacji przeciwpowietrznej, jeszcze w okresie jej planowania, zajdzie niewątpliwie potrzeba dokładnej organizacji i uzgodnienia współdziałania pomiędzy nimi.

W zależności od koncepcji /zamiaru/ wykorzystania i ugrupowania poszczególnych rodzajów sił zbrojnych na TDW, do operacji przeciwpowietrznej na obszarze PRL, NRD, CSRS, ZSRR mogą być rozmieszczone różne, co do wielkości i przynależności siły i środki wojsk OP. Dlatego też wojska OPK PRL będą oczywiście szczególnie zainteresowane w uzgodnieniu z nimi współdziałania. Należy jednakże podkreślić, że wojska OPK PRL już obecnie posiadają uzgodnioną i opracowaną w szczegółach, w formie planów współdziałania, koordynację wspólnych działań bojowych z wojskami OPL frontu, wojskami lotniczymi, marynarką wojenną, siłami obrony terytorialnej oraz ze związ-

kami OP sąsiednich zaprzyjaźnionych krajów.

Stąd też planując udział wojsk OPK w operacji przeciwpowietrznej i przygotowując wojska do działań w tej operacji, dowódca wojsk OPK PRL musi zdecydować, czy i na ile obecne rozwiązania zagadnień współdziałania są aktualne w nowej sytuacji i ewentualnie, które z nich należy uzgodnić na nowo.

W obecnie zorganizowanym jednolitym systemie obrony powietrznej państw Układu Warszawskiego obowiązują, jak wiadomo, jednakowe zasady i sposoby współdziałania w rodzajach wojsk OP i pomiędzy nimi oraz jednakowe sygnały współdziałania. Mają one uniwersalny i raczej stabilny charakter. Dlatego też należy oczekiwać, że zagadnienia te nie będą ulegać większym modyfikacjom podczas przygotowywania, a nawet prowadzenia operacji przeciwpowietrznej. Natomiast aktualizacji wymagać mogą takie zagadnienia jak: skład i ugrupowanie współdziałających sił i środków. Zmiany tych elementów mogą dotyczyć głównie wojsk frontu oraz zabezpieczenie realizacji współdziałania, przy czym w odniesieniu do tego ostatniego zagadnienia chodzi nie tyle o wymianę przedstawicieli /ponieważ i w tym zakresie są ustalone zasady/, ile o zabezpieczenie zainteresowanych stron w łączność współdziałania.

Reasumując należy stwierdzić, że dowódca wojsk OPK powinien być - jak dotychczas - głównym organizatorem wykorzystania w operacji przeciwpowietrznej wszystkich sił OP, znajdujących się na terytorium kraju zarówno naszych sił zbrojnych, jak i sojuszniczych.

3.3. Wojska frontu.

A. Wojska OPL frontu

Skład sił i środków OPL frontu w operacji przeciwpowietrznej zależy od składu organizacyjnego związków operacyjnych i taktycznych wojsk frontu oraz jego roli i miejsca w operacji strategicznej na TDW. Biorąc pod uwagę koalicyjny skład frontu, wnioski z operacyjnych ćwiczeń dowódczo-sztabowych oraz obowiązującą strukturę organizacyjną wojsk OPL, możliwy skład sił i środków OPL frontu w operacji przeciwpowietrznej może przedstawiać się jak w tabeli 3.

Tabela 3

ZT, oddział /pododdział/ wojsk OPL	Liczba jednostek /pododdziałów/ wojsk OPL x/				
	W bezp.podp. frontu armii /AO-3, APanc-1/	Organiczne ZT		R a z e m	
		DZ-15	DPanc-10	Jednostek /pododdz./	Środków ogniowych xx/ /zestawów, WB armat plot/
BRPlot KRUC	1-2	-	-	1-2	9-18
prplot KRUG	1	-	-	1	6
prplot KUB	3-4	-	10	13-14	65-70
prplot OSA	-	8	-	8	32 /128 PRWB/
paplot S-60	-	7	-	7	42/252 arm.plot/
Ogółem ZT, oddziałów /pododdziałów/	5-7	15	10	30-32	116-166 baterii plot.
Organiczne pododdz. plot rodzajów wojsk /bplot, pl.plot./	48-66 /bat.plot.osłony SD BRat.BRPlot,prplot/	288	170	506-524	506-524 bat.i plut. plot./ok.2535-2571 arm.plot.S-1 i S-2 w tym: WB S-1 - 300 zest.S-2 - 804/

x/ W składzie jednostek /pododdz./ wojsk OPL nie uwzględniono sił i środków OPL pododdziałów osłonowych lotnictwa i baz zaopatrzenia.

xx/ Pod pojęciem "środek ogniowy" rozumie się jednostkę organizacyjną - bateria, pluton. W nawiasach podano liczbę środków ogniowych zdolnych samodzielnie prowadzić ogień.

Udział wojsk OPL frontu w operacji przeciwpowietrznej i ich zadania rozpatrzymy w trzech zasadniczych sytuacjach, to znaczy, gdy działają w jednolitym systemie OPK, gdy przegrupowują się do rejonu wyjściowego i wreszcie, gdy działają w systemie OPL frontu.

Działania wojsk OPL w jednolitym systemie OPK uwarunkowane będą ich dyslokacją i stanem gotowości bojowej. Stopień rozwinięcia związków taktycznych i oddziałów wojsk OPL /frontu, armii, dywizji/ w okresie pokoju pozwala stwierdzić, że znaczna ich część z chwilą wybuchu wojny może wziąć udział w operacji przeciwpowietrznej, realizując jednocześnie przedsięwzięcia w zakresie osiągania wyższych stanów gotowości bojowej i operacyjnego rozwinięcia. Jednak w wypadku pełnego zaskoczenia przez przeciwnika działaniami wojennymi do walki mogą być użyte natychmiast tylko pododdziały dyżurne związków taktycznych i oddziałów wojsk OPL frontu rozmieszczone na obszarze kraju. Pozostałe siły i środki mogą być wprowadzane do walki sukcesywnie, w miarę osiągania gotowości bojowej. A więc za kilka lub kilkanaście godzin od momentu wybuchu wojny.

Będzie to niewątpliwie najbardziej trudna i złożona sytuacja użycia wojsk OPL w operacji przeciwpowietrznej, ponieważ będą one w tym czasie realizowały równolegle następujące trzy grupy zadań:

- osiąganie pełnej gotowości bojowej z jednoczesnym rozwijaniem sił i środków do osłony miejsc stałej dyslokacji oraz wojsk /obiektów/ w rejonach alarmowych /zapasowych i głównych/;
- bronić przed uderzeniami z powietrza wojska /obiekty/ podczas mobilizacyjnego i operacyjnego ich rozwijania;
- przegrupowywać się na kierunek operacyjny /do rejonu wyjściowego/ w celu osłony wojsk i obiektów frontu w planowanej operacji.

Należy mieć na uwadze, że wykonywanie tych zadań będzie przebiegało w warunkach aktywnego oddziaływania ŚNP przeciwnika, a związki taktyczne i oddziały wojsk OPL, zwłaszcza w okresie

przegrupowywania głównych sił frontu z głębi kraju do rejonu wyjściowego do operacji będą rozwijane /rozciągnięte/ na dużym obszarze, co w znacznym stopniu utrudni scentralizowane dowodzenie nimi oraz współdziałanie.

Cechą szczególną użycia wojsk OPL w operacji przeciwpowietrznej w tym okresie jest ich działanie w jednolitym systemie obrony powietrznej kraju na zasadzie proritetu w realizacji zadań operacyjnych. Stąd też miejsce, czas i sposób wykorzystania konkretnych jednostek wojsk OPL frontu w operacji przeciwpowietrznej będą zdeterminowane zadaniami realizowanymi przez ogólnowojskowe związki taktyczne i operacyjne, w których skład one wchodzą.

Treść zadań i sposób ich realizacji w systemie OPK regulują odpowiednie dokumenty dyrektywne oraz plany i wytyczne, o których była mowa przy omawianiu udziału wojsk OPK w operacji przeciwpowietrznej. Podstawowym jednak warunkiem, zapewniającym maksymalny udział sił i środków OPL wojsk frontu w operacji przeciwpowietrznej na obszarze kraju będzie szybkie osiągnięcie przez jednostki wojsk OPL pełnej gotowości bojowej i ich rozwinięcie do realizacji zadań, przewidzianych dla nich w planie operacji.

Możliwości udziału wojsk OPL w operacji przeciwpowietrznej na obszarze kraju charakteryzują też ustalone normy osiągania gotowości bojowej do działań. Zgodnie z zasadami OWSGB przedstawiają się one następująco:

a/ Dla jednostek rozwiniętych:

- brygada rakiet przeciwlotniczych średniego zasięgu "KRUG" w ciągu 18-22 godzin;
- pułki rakiet przeciwlotniczych małego zasięgu "KUB" - 8-16 godzin;
- pułki rakiet przeciwlotniczych bliskiego zasięgu "OSA" - 6-8 godzin;
- oddziały /pododdziały/ artylerii przeciwlotniczej małego kalibru i rakiet bliskiego zasięgu "S-1" i "S-2" w ciągu 3-4 godzin.

b/ Dla jednostek o niepełnych stanach etatowych i skadrowanych /pułki artylerii przeciwlotniczej małego kalibru/ w ciągu jednej i więcej dób.

Działania wojsk OPL w okresie przegrupowywania wojsk do rejonu wyjściowego będą prowadzone zarówno w ramach systemu OPK, jak i OPL wojsk frontu. Zatem część sił i środków OPL wojsk lądowych będzie brała udział w operacji przeciwpowietrznej w ramach systemu OPK, a część w ramach systemu OPL wojsk. Charakterystycznym dla działań wojsk OPL w tym okresie będzie to, że gros zadań będą wykonywać w marszu. W związku z tym ze składu sił i środków OPL frontu osłonę przeciwlotniczą przegrupowujących się wojsk w marszu realizować będą te środki OPL, których możliwości techniczno-bojowe na to pozwalają /ZSU-23-4, ZU-23-2, STRZAŁA-2M, OSA/ względnie jednostki /pododdziały/ wojsk OPL zawczasu rozwinięte na ważnych rubieżach /w rejonach/ lub doraźnie rozwijane na stanowiskach ogniowych w celu odparcia nalotów /"KRUG", "KUB", STRZAŁA-1, S-60/.

Włączenie do walki sił i środków OPL wykonujących marsz, a których możliwości techniczno-bojowe nie pozwalają na prowadzenie walki w ruchu, jest możliwe po rozwinięciu ich w pobliżu dróg przegrupowania /z marszu/ w czasie:

- całością sił brygad rakiet przeciwlotniczych "KRUG" - 30-40 minut;
- pułku rakiet przeciwlotniczych "KUB" i pułku artylerii przeciwlotniczej S-60 całością sił - 20-30 minut;
- pododdziału STRZAŁA-1 - 5-10 minut.

Należy mieć na uwadze, że w sprzyjających warunkach terenowych poszczególne pododdziały rakiet i artylerii przeciwlotniczej mogą rozwinąć się w ugrupowanie bojowe i osiągnąć kolejną gotowość do prowadzenia ognia w czasie 10-15 minut.

Działania wojsk OPL w czasie przegrupowywania na obszarze kraju prowadzone będą według zasad obowiązujących w jednolitym systemie OPK, natomiast w obszarze frontów na zasadach obowiązujących w jednolitym systemie OPL wojsk frontu.

Działania wojsk OPL w jednolitym systemie obrony przeciwlotniczej frontu mogą być prowadzone, gdy główne siły przed wybuchem wojny dokonały operacyjnego rozwinięcia wojsk i osiągnęły gotowość do działań w rejonie wyjściowym do operacji lub, gdy tych przegrupowań dokonały po wybuchu wojny.

W wypadku, gdy operacyjne rozwinięcie wojsk realizowane jest przed wybuchem wojny /np. pod pozorem ćwiczeń/, to wówczas będą istniały optymalne warunki do maksymalnego udziału wojsk OPL w operacji przeciwpowietrznej. Udział ten będzie zapewniony przez:

- wcześniejsze przegrupowanie frontowych i armijnych jednostek wojsk OPL i rozwinięcie ich w rejonie wyjściowym z zadaniem osłony wojsk i obiektów zgodnie z zamiarem operacji zarówno przeciwpowietrznej, jak i frontowej;
- przegrupowanie organicznych sił i środków OPL dywizji /DZ, DPanc/ w składzie /zgrupowaniu/ wojsk w gotowości do ich osłony w marszu i rejonach odpoczynku /zatrzymania/;
- nienaruszony system dowodzenia, współdziałania i zabezpieczenia w chwili wybuchu wojny.

W wypadku, gdy operacyjne rozwinięcie wojsk frontu realizowane jest po wybuchu wojny, to udział wojsk OPL w operacji przeciwpowietrznej w ramach systemu OPL frontu, będzie uzależniony od ilości przegrupowanych sił do rejonu wyjściowego oraz rozwoju sytuacji na lądzie i w powietrzu. Najmniejszego udziału wojsk OPL w operacji przeciwpowietrznej w ramach systemu OPL frontu należy oczekiwać, gdy w momencie wybuchu wojny będą one znajdować się w dyslokacji czasu pokojowego. Wynika to z tego, że w tych warunkach łączny czas niezbędny na osiągnięcie gotowości bojowej przez zasadnicze siły wojsk OPL frontu w rejonie wyjściowym do operacji będzie wynosił około 2-3 doby /przyjmując średnio przegrupowanie na odległość 250-350 km i uwzględniając odtworzenie zapasów/. Tak więc czas przegrupowywania wojsk OPL frontu do rejonu wyjściowego może trwać tyle, co czas trwania operacji przeciwpowietrznej /2-5 dób/. Zatem w tej sytuacji wojska OPL frontu mogą ewentualnie wziąć udział w operacji prze-

ciwpowietrznej głównymi siłami, w ramach systemu OPL frontu, pod koniec jej trwania. Będzie to oczywiście w sposób istotny rzutowało na planowanie użycia wojsk OPL frontu w operacji przeciwpowietrznej. Szczególna uwaga powinna być zwrócona na współdziałanie z siłami i środkami OPL wojsk sojuszniczych, działającymi w pasie frontu oraz lotnictwem myśliwskim wojsk lotniczych.

Właściwości organizacji i prowadzenia działań bojowych przez wojska OPL frontu w operacji przeciwpowietrznej będą wynikały z ich zadań w operacji i warunków, w jakich te zadania będą one realizowały. Na obszarze kraju właściwości organizacji i prowadzenia działań bojowych przez wojska OPL będą wynikały z warunków ich użycia w jednolitym systemie OPK. Przede wszystkim działania te będą zorganizowane jeszcze w okresie pokoju na podstawie dyrektywy MON, wytycznych Sztabu Generalnego WP i dowództwa ZSZ państw UW oraz wspólnych wytycznych DW OPK i Szefostwa Wojsk OPL MON dotyczących planowania i organizacji współdziałania wojsk OPL i wojsk OPK w jednolitym systemie OP na obszarze kraju. W dokumentach tych powinny być zawarte dane dotyczące udziału wojsk OPL w operacji przeciwpowietrznej w ramach jednolitego systemu OPK. W szczególności powinny one określać:

- zadania dla sił i środków OPL wojsk lądowych /frontu/ oraz zasady /sposoby/ ich realizacji w systemie OPK;
- sposób podporządkowania jednostek wojsk OPL na okres działań w systemie OPK, organizację dowodzenia i współdziałania;
- właściwości zabezpieczenia działań bojowych, zwłaszcza w zakresie kolejności i sposobu przygotowania rakiet przeciwlotniczych, organizacji łączności i wymiany informacji, obrony radioelektronicznej itp.

Na podstawie tych danych na szczeblu szefostwa wojsk OPL /dowództwo wojsk OPL frontu/, okręgów wojskowych /armiach/ będzie szczegółowe planowanie działań bojowych jednostek wojsk OPL w operacji przeciwpowietrznej oraz organizowane współdziałanie z wojskami OPK na szczeblu centralnym i z odnośnymi korpusami OPK. Podstawowym dokumentem, opracowywanym w tym zakresie

na szczeblu frontu i armii powinien być plan działań wojsk OPL w operacji przeciwpowietrznej w ramach jednolitego systemu OPK.

Działania bojowe wojsk OPL frontu w operacji przeciwpowietrznej w ramach jednolitego systemu OPL frontu planuje się i organizuje na podstawie:

- dyrektywy operacyjnej dowódcy wojsk na TDW;
- zarządzenia operacyjnego dowódcy obrony powietrznej na TDW;
- decyzji dowódcy frontu do operacji;
- dokumentów dyrektywnych i planów określających tryb i sposób OWSGB i działania wojsk OPL w jednolitym systemie obrony powietrznej kraju;
- dodatkowych zarządzeń regulujących kolejność i sposób mobilizacyjnego i operacyjnego rozwinięcia wojsk, stosownie do aktualnej sytuacji polityczno-militarnej.

W oparciu o treść wyżej wymienionych dokumentów dowódca frontu w swej dyrektywie do operacji określa również zadania dla wojsk OPL w operacji przeciwpowietrznej, podając:

- ogólną ocenę zagrożenia wojsk frontu z powietrza i przewidywany charakter działania sił powietrznych nieprzyjaciela;
- zadania wojsk OPL w zakresie odparcia zmasowanych uderzeń środków napadu powietrznego nieprzyjaciela oraz osłony zgrupowań wojsk i obiektów frontu w okresie operacyjnego rozwinięcia wojsk i wejścia głównych sił frontu do bitwy;
- użycie innych rodzajów sił zbrojnych /wojsk/ w operacji przeciwpowietrznej w pasie działania frontu;
- kolejność i sposób przegrupowania związków taktycznych i oddziałów wojsk OPL do rejonu wyjściowego do operacji;
- organizację dowodzenia i współdziałania sił i środków uczestniczących w operacji przeciwpowietrznej, w tym wojsk OPL frontu, działających w jednolitym systemie obrony powietrznej oraz w systemie obrony przeciwlotniczej frontu;
- gotowość systemu obrony przeciwlotniczej frontu do odparcia zmasowanych uderzeń SNP nieprzyjaciela.

Podstawową zasadą planowania działań wojsk w operacji przeciwpowietrznej na szczeblu frontu jest jedność i kompleksowość w planowaniu użycia wszystkich rodzajów wojsk w walce ze środkami napadu powietrznego nieprzyjaciela /na ziemi i w powietrzu/.

Dowódca wojsk OPL frontu jest głównym koordynatorem w zakresie planowania i organizacji działań bojowych wszystkich sił i środków uczestniczących w operacji przeciwpowietrznej.

Na szczeblu frontu działania wojsk OPL w operacji przeciwpowietrznej odzwierciedla się w planie obrony przeciwlotniczej na operację /na okres przegrupowania/ lub w oddzielnym dokumencie zwanym "planem działania wojsk OPL w operacji przeciwpowietrznej"[25]/.

Plan ten opracowuje się na mapie w skali 1 : 500 000 z legendą i powinien zawierać:

- skład, bazowanie oraz ocenę możliwości i prawdopodobnego charakteru działania sił powietrznych nieprzyjaciela w pasie frontu /cel działań zmasowanych, skład sił, zadania, sposób wykonania uderzeń, itp./;
- zadania wykonywane przez lotnictwo i inne rodzaje wojsk frontu, siły i środki przełożonego i sąsiadów w ramach operacji przeciwpowietrznej na korzyść frontu;
- ugrupowanie związków taktycznych i oddziałów OPL frontu, bezpośrednich sąsiadów, bazowanie współdziałającego lotnictwa, oddziałów WRE oraz przewidywany ich manewr /przegrupowanie/ w toku prowadzenia operacji przeciwpowietrznej;
- sposób /organizację/ odparcia przez siły i środki OPL wojsk frontu uderzeń SNP nieprzyjaciela według etapów /rubieży/ i wariantów działania przeciwnika w toku operacji przeciwpowietrznej oraz możliwości bojowe sił i środków OPL frontu w walce ze SNP nieprzyjaciela;

---

[25] Z doświadczeń ćwiczeń pk."Wiosna-80" i "Sojuz-81" wyrażany jest pogląd, aby dokument ten nosił charakter wspólnego planu zwanego "planem współdziałania wojsk frontu w operacji przeciwpowietrznej".

- organizację dowodzenia i współdziałania wewnętrz /w ramach/ systemu obrony przeciwlotniczej frontu oraz z innymi wojskami, zwłaszcza z lotnictwem i wojskami OPK;
- zabezpieczenie działań bojowych wojsk OPL, zwłaszcza: przydział, rozliczenie, zaopatrywanie i odtwarzanie zasobów rakiet przeciwlotniczych i amunicji, zabezpieczenie radiolokacyjne, łączności i w zakresie wymiany informacji o SNP i sytuacji powietrznej, jednolite sygnały dowodzenia i współdziałania.

W oparciu o powyższy plan dowództwo wojsk OPL frontu opracowuje zarządzenia bojowe, które przekazuje do podległych armii i wojsk.

Na szczeblu armii ogólnowojskowej /pancernej/ zagadnienia związane z użyciem /działaniem/ wojsk OPL w operacji przeciwpowietrznej ujmuje się w planach obrony przeciwlotniczej na okres przegrupowania i operacji. Ponadto zagadnienia te zawarte są w treści dokumentów OWSGB i planach współdziałania wojsk OPL OW /armii/ z odnośnymi korpusami OPK /opracowane w okresie pokoju/.

Organizacja dowodzenia oraz współdziałania sił i środków OPL w operacji przeciwpowietrznej.

Do czasu rozwinięcia wojennego /polowego/ systemu dowodzenia, kierowanie wojskami OPL frontu /armii/ realizowane jest z miejsc stałej dyslokacji dowództw i sztabów na zasadach i w oparciu o relacje łączności obowiązujące w okresie pokoju.

Podczas operacyjnego rozwinięcia wojsk na obszarze własnego kraju, dowodzenie wojskami OPL sprawują /przejmują/ ZSD frontu i armii, w składzie których rozwijają się połączone stanowiska dowodzenia OPL i wojsk lotniczych frontu /WLF/. Do czasu osiągnięcia gotowości bojowej przez SD frontu /armii/ w rejonie wyjściowym do operacji - PŁSD OPL i WLF na ZSD frontu /armii/ spełnia zasadniczą funkcję w zakresie planowania i organizacji działań bojowych sił i środków OPL w operacji przeciwpowietrznej /jeśli nie zrealizowano tego wcześniej/ oraz realizuje operacyjno-taktyczne kierowanie jednostkami wojsk OPL.

Bezpośrednie dowodzenie taktyczno-ogniowe związkami taktycznymi i oddziałami wojsk OPL rozwijanymi na obszarze własnego kraju i prowadzącymi działalność bojową w ramach operacji przeciwpowietrznej - realizuję odnośne połączone stanowiska dowodzenia /PłSD/ wojsk OPK, którym jednostki wojsk OPL frontu podporządkowane są operacyjnie /w zakresie kierowania ogniem i współdziałania/.

W celu ściślej koordynacji działań wojsk OPL w systemie obrony powietrznej kraju oraz utrzymania ściślego współdziałania w toku prowadzenia operacji przeciwpowietrznej, z dowództwa wojsk OPL frontu przewiduje się organizowanie grupy operacyjnej na SD wojsk OPK[26].

W okresie przegrupowania i operacyjnego rozwinięcia wojsk frontu na terenie NRD /w rejonie wyjściowym do operacji/ dowodzenie związkami taktycznymi i oddziałami wojsk OPL realizowane jest z SD /ZSD/ frontu /armii/ wcześniej rozwijanego na kierunku przyszłych działań. Bezpośrednie kierowanie wojskami OPL frontu /armii/ i współdziałanie z innymi siłami i środkami biorącymi udział w operacji przeciwpowietrznej sprawują PłSD OPL i WLF rozwijane na SD frontu /armii/.

Do czasu rozwinięcia i osiągnięcia gotowości systemu dowodzenia obroną przeciwlotniczą wojsk frontu, kierowanie działalnością bojową sił i środków OPL realizuje się z SD OPK wojsk sojuszniczych poprzez grupę operacyjną wydzielaną z dowództwa wojsk OPL frontu.

Po rozwinięciu systemu obrony przeciwlotniczej frontu i osiągnięciu gotowości przez PłSD /ZSD/ OPL i WLF frontu /armii/, dowodzenie sojuszniczymi /podporządkowanymi/ związkami taktycznymi i oddziałami wojsk OPL i OPK realizuje się przez grupy operacyjne tych wojsk, rozwijane na SD /ZSD/ frontu.

Współdziałanie wojsk OPL frontu z wojskami OPK w okresie prowadzenia działań bojowych na obszarze własnego kraju organizuje się na podstawie:

---

[26] Takie rozwiązania miały miejsce w operacyjnych ćwiczeniach d-czo-sztb.pk."Wiosna-80" i "Sojuz-81".Może mieć również zastosowanie wymiana grup operacyjnych pomiędzy SD /ZSD/ frontu i SD wojsk OPK.

- dyrektywy MON i wytycznych Szefa Sztabu Generalnego WP w sprawie współdziałania sił i środków w jednolitym systemie OPK;
- wspólnych wytycznych Dowództwa Wojsk OPK i Szefostwa Wojsk OPL MON do planowania i organizacji współdziałania w systemie OPK;
- dyrektywy i zarządzenia dowództwa TDW /dowództwa/ obrony powietrznej TDW/ oraz decyzji dowódcy frontu do operacji przeciwpowietrznej.

Podstawowymi dokumentami odzwierciedlającymi organizację i sposób realizacji współdziałania wojsk OPL z wojskami OPK na obszarze własnego kraju są:

- plany współdziałania wojsk OPL OW /armii/ z odpowiednimi korpusami OPK;
- plany OPL frontu i armii na okres przegrupowania wojsk, w tym plan działań wojsk OPL frontu w operacji przeciwpowietrznej.

Plan współdziałania wojsk OPL OW /armii/ z korpusem OPK, który sporządza się na mapie w skali 1 : 500 000 z legendą obejmuje:

- cele współdziałających sił i środków /stron/;
- rejon działań bojowych /obrony korpusu OPK/, sektory odpowiedzialności poszczególnych PłSD z ugrupowaniem bojowym związków taktycznych i oddziałów wojsk OPL i OPK, bazowaniem lotnictwa frontowego, rejonami rozwinięcia punktów /systemu/ dowodzenia;
- sposób wykorzystania lotnictwa myśliwskiego /strefy dyżurowania i patrolowania w powietrzu, SKW, rubież przechwycenia itp./, strefy ognia naziemnych środków OPL oraz przewidywany manewr sił i środków OPL w toku działań bojowych;
- miejsce stacjonowania jednostek wojsk OPL i rejony rozwinięcia środków dyżurnych związków taktycznych i oddziałów wojsk OPL oraz zapasowe rejony alarmowe związków taktycznych i ważniejszych oddziałów wojsk frontu;
- organizację systemu rozpoznania i powiadamiania, dowodzenia i łączności, organizację dyżurów bojowych oraz inne elementy zabezpieczenia współdziałania /TD, sygnały współdziałania, itp./.

Do planu współdziałania załącza się zwykle: wytyczne do współdziałania naziemnych środków OPL z lotnictwem myśliwskim; wytyczne /zakres obowiązków/ dla osób funkcyjnych realizujących współdziałanie wojsk korpusu OPK z siłami i środkami OPL; inne dokumenty pomocnicze.

Z chwilą otrzymania dyrektywy /zarządzenia/ do operacji przeciwpowietrznej i dodatkowych zarządzeń Sztabu Generalnego WP oraz po podjęciu decyzji przez dowódcę frontu plan współdziałania konkretyzuje się i uaktualnia.

Ponieważ planowane użycie wojsk w operacji przeciwpowietrznej jest częścią składową przygotowania operacji frontowej, co praktycznie realizowane jest w okresie pokoju, stąd organizacja współdziałania winna obejmować zarówno okres działania sił i środków OPL na obszarze własnego kraju, jak i okres operacyjnego rozwinięcia wojsk frontu na terenie sojuszniczego państwa /przegrupowanie i działanie w rejonie wyjściowym/. Dlatego też w treści obowiązujących dokumentów planistyczno-organizacyjnych na szczeblu frontu i armii /planach OPL i zarządzeniach lub we froncie - w planie działań wojsk OPL w operacji przeciwpowietrznej/, ujmuje się problematykę organizacji i współdziałania w poszczególnych okresach /fazach/ działania wojsk frontu, stosownie do aktualnej sytuacji polityczno-militarnej i otrzymanych zadań /dyrektyw/, w okresie poprzedzającym wybuch wojny. Aktualizacja i konkretyzacja ich następuje w toku prowadzenia działań bojowych /wojennych/.

Głównymi zagadnieniami z zakresu współdziałania, które powinny być zawarte w treści wspomnianych dokumentów planistycznych oraz w zarządzeniach dowódcy /szefa/ wojsk OPL frontu /armii/ są:

- podział obszaru powietrznego w pasie działania frontu na strefy odpowiedzialności poszczególnych sił i środków OPL, w granicach których prowadzą one walkę ze SNP w pierwszej kolejności wspólnie lub samodzielnie /podział stref według wysokości i głębokości - przed rubieżą styczności bojowej wojsk, w strefie taktycznej, operacyjnej, tyłowej i na obszarze kraju/. Obowiązujące korytarze przelotów własnego lotnictwa przez strefę ognia wojsk OPL;

- organizacja /sposób/ odparcia nalotów SNP nieprzyjaciela w ważniejszych okresach operacji przeciwpowietrznej: ilość i rodzaj środków dyżurnych oraz kolejność i sposób narastania sił do odparcia nalotu; kierunki, sektory lub rubieże skupienia głównego wysiłku bojowego; strefy dyżurowania /patrolowania/ LM w powietrzu, SKW, rubieże i kolejność wprowadzenia grup samolotów myśliwskich do walki /rubieże przechwycenia/ z dyżurowania w powietrzu i na lotniskach; zasady /wskazówki/ prowadzenia walki /ognia/ w warunkach zdecentralizowanego dowodzenia taktyczno-ogniowego oraz zapewnienia bezpieczeństwa własnemu lotnictwu;
- skład, zadania i sposób wymiany grup operacyjnych pomiędzy SD frontu i SD wojsk OPK oraz zabezpieczenie łączności współdziałania w relacjach tych stanowisk i na niższych szczeblach dowodzenia;
- miejsce, czas i sposób wykorzystania PNWC wojsk lotniczych frontu w zakresie realizacji współdziałania z jednostkami rakietowymi wojsk OPL armii i frontu;
- jednolite sygnały dowodzenia i współdziałania.

Ponadto dowództwo wojsk OPL frontu /armii/ organizując współdziałanie sił i środków OPL w operacji przeciwpowietrznej uzgadnia z zainteresowanymi organami dowodzenia lotnictwa frontowego i wojsk OPK zakres i treść wymiany informacji o położeniu i sposobie wykorzystania i działania współdziałających wojsk /OPL, OPK i lotnictwa/. Zagadnienia te są realizowane w procesie dowodzenia wojskami OPL frontu /armii/ zarówno w okresie planowania ich działań w operacji przeciwpowietrznej, jak i w poszczególnych etapach /fazach/ jej prowadzenia - na ogólnie obowiązujących zasadach.

Praktyka szeregu ćwiczeń dowódczo-sztabowych, zwłaszcza ćwiczeń pk."Wiosna-80" i "Sojuz-81" wskazuje na celowość organizacji współdziałania sił i środków OPL uczestniczących w operacji przeciwpowietrznej w dwóch aspektach: <u>po pierwsze</u> - współdziałanie powinno być organizowane na cały okres trwania operacji przeciwpowietrznej i zapewniać skoordynowanie wysiłku bojowego i działań współdziałających wojsk w skali całej operacji

i w interesie głównych zadań operacyjnych oraz określać generalne ustalenia i zasady ich realizacji; po drugie - współdziałanie bardziej szczegółowe, obejmujące zakres i sposób realizacji wspólnych zadań w kolejnym dniu operacji lub szczególnie ważnym okresie prowadzenia działań bojowych, na przykład: udział w odparciu pierwszego zmasowanego nalotu ŚNP nieprzyjaciela na obszarze własnego kraju /w systemie OPK/, w rejonie wyjściowym do operacji lub ważnym okresie przegrupowania wojsk /pokonanie przez główne siły frontu lub armii rubieży szerokich przeszkód wodnych itp./.

Obydwie z wymienionych form organizacji współdziałania mogą mieć praktyczne zastosowanie w procesie dowodzenia wojskami, co w warunkach dynamicznie zmieniającej się sytuacji taktyczno-operacyjnej i powietrznej winno zapewnić optymalne wykorzystanie sił i środków OPL w operacji przeciwpowietrznej.

Wybrane zagadnienia organizacji zabezpieczenie działań bojowych wojsk OPL w operacji przeciwpowietrznej

Spośród szeregu przedsięwzięć zabezpieczenia działań bojowych związków taktycznych i oddziałów wojsk OPL w operacji przeciwpowietrznej, szczególne miejsce zajmuje rozpoznanie ŚNP nieprzyjaciela i powiadamianie o sytuacji powietrznej oraz zabezpieczenie w rakiety i amunicję przeciwlotniczą.

Rozpoznanie nieprzyjaciela powietrznego. Do czasu rozwinięcia frontowego systemu rozpoznania radiolokacyjnego, związki taktyczne i oddziały wojsk OPL organizują rozpoznanie ŚNP nieprzyjaciela wykorzystując własne środki wykrywania RSWP oraz informacje /dane/ o sytuacji powietrznej wojsk OPK.

Oddziały /pododdziały/ radiotechniczne wojsk OPL frontu /armii/ na obszarze własnego kraju w zasadzie nie rozwijają się i nie organizują odrębnego systemu rozpoznania. Głównym ich zadaniem jest przegrupowanie się do rejonu wyjściowego i zorganizowanie systemu rozpoznania radiolokacyjnego w operacji frontowej /armijnej/. W przypadku rozwinięcia i osiągnięcia gotowości bojowej przed wybuchem wojny, siły i środki oddziałów radiotechnicznych wojsk OPL frontu /armii/ tworzą "zakryty" system rozpoz-

nania, w gotowości do pracy bojowej na specjalny rozkaz /sygnał/ lub z chwilą rozpoczęcia działań wojennych.

Szefowie OPL związków taktycznych /DZ, DPanc/ oraz dowódcy oddziałów /ZT/ rakiet i artylerii przeciwlotniczej z chwilą rozwinięcia środków ogniowych OPL na obszarze własnego kraju lub w rejonie wyjściowym i w czasie przegrupowania winni organizować rozpoznanie ŚNP nieprzyjaciela, kierując się następującymi zasadami:

- podstawowym źródłem wstępnej informacji o sytuacji powietrznej są dane z sieci powiadamiania /kierunków meldowania/ wojsk OPK. Po osiągnięciu gotowości przez system rozpoznania frontu /armii/ z chwilą wybuchu wojny związki taktyczne i oddziały wojsk OPL rozwijane w rejonie wyjściowym lub na trasach marszu po wyjściu z terytorium własnego kraju - wykorzystują dane z sieci powiadamiania frontu /armii/;
- z chwilą rozwinięcia w ugrupowanie bojowe oraz w marszu /podczas przegrupowania/ niezależnie od położenia organizują rozpoznanie ŚNP nieprzyjaciela własnymi siłami i środkami. RSWP szefów OPL związków taktycznych oraz oddziałów /ZT/ wojsk OPL przed rozpoczęciem działań wojennych powinny być utrzymywane w stałej gotowości do pracy bojowej przestrzegając ustalonych reżimów maskowania radioelektronicznego /gotowość nr 2 i 3/.

Włączenia ich do pracy bojowej /gotowość nr 1/ należy dokonywać na podstawie danych powiadamiania o sytuacji powietrznej wojsk OPK /frontu/ po stwierdzeniu oznak świadczących o rozpoczęciu działań wojennych /nalotu/ przez nieprzyjaciela, jednak nie później niż przed rubieżą włączenia RSWP dla odpowiednich stopni gotowości bojowej.

<u>Powiadamianie o sytuacji powietrznej.</u> W celu zapewnienia wysokiej gotowości wojsk OPL do odparcia niespodziewanych uderzeń ŚNP nieprzyjaciela, PD OPL związków taktycznych /DZ, DPanc/ i SD oddziałów /ZT/ rakiet i artylerii przeciwlotniczej w każdym położeniu i sytuacji, do czasu osiągnięcia gotowości przez system OPL frontu /armii/ i przed wybuchem wojny mają obowiązek organizowania i prowadzenia nasłuchu w sieciach powiadamiania lub kierunkach meldowania odpowiednich terytorialnych SD wojsk OPK.

Na terenie własnego kraju wojska OPL frontu wykorzystują dane z sieci powiadamienia SD korpusu OPK, względnie kierunku meldowania PłSD OPK, w którego rejonie odpowiedzialności rozwijają się /przegrupowują/. Na obszarze sojuszniczego państwa /w rejonie wyjściowym/ powiadamianie wojsk o sytuacji powietrznej organizuje się i prowadzi z SD związku taktycznego /dywizji/ wojsk OPK, na którym rozwija się grupę operacyjną wojsk OPL frontu.

Informacje o sytuacji powietrznej uzyskane z sieci powiadamienia z odnośnych punktów dowodzenia wojsk OPK lub z kierunków meldowania batalionów radiotechnicznych /PłSD OPK/ stanowią dla związków taktycznych i oddziałów wojsk OPL dane do ogólnej oceny sytuacji powietrznej, ukierunkowania pracy własnych środków rozpoznania, postawienia pododdziałów w gotowość do odparcia nalotu /w wyższy stopień gotowości bojowej/, realizacji współdziałania z siłami i środkami OPK, a w szczególnych wypadkach także do podjęcia decyzji do prowadzenia ognia.

W przypadku kiedy związki taktyczne i oddziały wojsk OPL osiągną gotowość bojową w systemie obrony przeciwlotniczej frontu /w rejonie wyjściowym do operacji/, wówczas z chwilą wybuchu wojny wykorzystują one informację o sytuacji powietrznej z sieci powiadamienia frontu /armii/ na ogólnych zasadach.

<u>Zabezpieczenie w rakiety i amunicję przeciwlotniczą.</u>

Związki taktyczne i oddziały wojsk OPL oraz tyłowe i rakietowe bazy armii i frontu dokonują operacyjnego rozwinięcia sił z zapasami rakiet i amunicji, których stan i urzutowanie są zdeterminowane możliwościami transportowymi, a ich wielkości są ściśle ustalone jeszcze w okresie pokoju /tabela 4/.

ZT, oddział, baza		Liczba rakiet i amunicji w jo /szt./	Liczba jednostek ognia x/ Rakiety KRUG	KUB	OSA	S-1	S-2	Amunicja plot	Uwagi
BRDlot Sz		54	2/108	-	-	-	-		x/ w liczniku - ilość jo, w mianowniku - liczba rakiet /szt./
prplot mz		60	-	2/120	-	-	-		
prplot bz		96	-	-	2/192	-	-		w składzie 4-ch bat. ogn.
prplot mk		7200	-	-	-	-	-	1,5	w składzie 6-ciu ogn.6 armat
DZ /DPanc/	w oddziałach	S-1:64/xx/ S-2:80 /32/ 23mm 49200 /52400/	-	-	-	1,00	1,25	1,5	xx/ w nawiasach dotyczy DPanc
	w tyłach		-	-	-	0,25	0,25	0,5	
PTBRPlot	armii	W zależności od składu bojowego wojsk armii /frontu/	-	0,5	0,5	-	-	-	
	frontu		0,3	0,3	-	-	-	-	
Bazy tyłowe	armii		-	-	-	0,25	0,5	0,5	
	frontu		-	-	-	0,2	0,3	0,5	
Razem we froncie			2,3	2,8	2,5	1,7	2,3	3,0	

Zużycie /limitowanie/ rakiet i amunicji w operacji przeciwpowietrznej winno uwzględniać szereg uwarunkowań, z których najważniejszymi są:

- wysoka aktywność prowadzonych przez wojska OPL działań bojowych w pierwszych 2-3 dobach wojny /walki/, wynikająca z dużej intensywności i zmasowanego charakteru nalotów SNP nieprzyjaciela;
- konieczność posiadania z chwilą przejścia do operacji zaczepnej frontu /armii/ niezbędnych zapasów ruchomych rakiet i amunicji w jednostkach wojsk OPL oraz w bazach zaopatrzenia;
- możliwość utraty części posiadanych zapasów rakiet i amunicji przeciwlotniczej w wyniku zmasowanych uderzeń lotnictwa nieprzyjaciela na wojska i bazy;
- ograniczone możliwości odtwarzania zapasów ruchomych przez wojska OPL frontu /armii/ ze składów i rezerw dowództwa TDW.

Z analizy powyższych uwarunkowań oraz danych zawartych w tabeli 4 wynika, że potrzeby w zakresie zużycia rakiet przeciwlotniczych i amunicji w operacji przeciwpowietrznej mogą przewyższać realne możliwości, jeśli uwzględnić fakt, iż wojska OPL winny przejść do operacji zaczepnej z pełnymi zapasami ruchomymi, a uzupełnienie ich z innych źródeł jest mało prawdopodobne. Będzie to miało miejsce zwłaszcza wówczas, kiedy siły i środki OPL frontu rozpoczną działania bojowe już na obszarze własnego kraju. Stąd normy zużycia rakiet i amunicji w operacji przeciwpowietrznej mogą być ustalone na wysokości nie przekraczającej stanu zapasów jakimi dysponują PTBRPlot i tyłowe bazy armii i frontu, z których jednostki wojsk OPL, przed przejściem do operacji zaczepnej, winny być uzupełnione do pełnych zapasów ruchomych /średnio do 2 jo/.

Prowadzenie działań bojowych przez siły i środki OPL frontu w operacji przeciwpowietrznej

W przypadku rozpoczęcia działań wojennych z zaskoczenia lub po krótkotrwałym okresie zagrożenia, związki taktyczne i oddziały wojsk OPL, we współdziałaniu z wojskami OPK /w systemie OPK/ i lotnictwem myśliwskim frontu odpierają pierwsze uderzenia nieprzyjaciela z powietrza środkami dyżurnymi, a następnie pozostałymi siłami i środkami, sukcesywnie w miarę osiągania przez

nie pełnej gotowości bojowej.

W tym okresie jednostki wojsk OPL osłaniają wojska i obiekty frontu, zajmując stanowiska ogniowe w pobliżu miejsc stałej dyslokacji lub w rejonach alarmowych, realizując równocześnie przedsięwzięcia związane z osiągnięciem pełnej gotowości bojowej.

PD szefów OPL dywizji /DZ,DPanc/ i SD związków taktycznych i oddziałów wojsk OPL rozwijają się w pierwszej kolejności, włączają się w system dowodzenia odnośnych SD wojsk OPK i przejmują bezpośrednie kierowanie działalnością bojową podległych wojsk. W jednostkach rakietowych wojsk OPL w trybie przyśpieszonym realizuje się przygotowanie /elaborację/ rakiet przeciwlotniczych i sukcesywnie uzupełnia się nimi pododdziały rozwinięte na SO. Część z wymienionych przedsięwzięć może być zrealizowana wcześniej w ramach CWSGB, stosownie do wydanych w tym zakresie odpowiednich zarządzeń przełożonych.

Najlepsze warunki maksymalnego zaangażowania sił i środków OPL w odparciu pierwszego zmasowanego nalotu lotnictwa nieprzyjaciela, osiąga się kiedy jednostki wojsk OPL zostaną rozwinięte przed wybuchem wojny /w okresie wzrostu zagrożenia/. Stan ten pozwala utrzymywać siły i środki OPL w wysokim stopniu gotowości bojowej /nr 2 i 3/ i zapewnia szybkie przejście ich w gotowość do odparcia nalotu.

Decyzje w tym zakresie podejmuje się na wyższych szczeblach dowodzenia /Sztab Generalny, Dowództwo TDW/, stosownie do rozwoju sytuacji polityczno-militarnej i aktualnej oceny przygotowań nieprzyjaciela do ewentualnej agresji. W tym przypadku część jednostek wojsk OPL pod pozorem ćwiczeń może wcześniej dokonać operacyjnego rozwinięcia i osiągnąć gotowość bojową w rejonach alarmowych /poprawy dyslokacji/, względnie w innych rejonach, wyznaczonych przez odnośnych przełożonych, stosownie do planu operacyjnego rozwinięcia wojsk frontu. Najczęściej brygadzie rakiet przeciwlotniczych/bz/ frontu i armijnym pułkom rakiet przeciwlotniczych /pz/ mogą być postawione zadania osłony przepraw na szerokich przeszkodach wodnych, węzłów komunikacyjnych na

przewidywanych kierunkach przegrupowania wojsk lub innych obiektów /rejonów/, których osłona zapewni odpowiednią ciągłość i gęstość ognia w jednolitym systemie obrony powietrznej. Organiczne siły i środki OPL dywizji /DZ DPanc/ realizują bezpośrednią osłonę wojsk /obiektów/ w miejscu ich rozmieszczenia /rozwinięcia/ w momencie wybuchu wojny i przez cały czas trwania pierwszego zmasowanego nalotu nieprzyjaciela.

W szczególnych przypadkach, zwłaszcza pułki rakiet przeciwlotniczych /mz/ /DPanc/ stacjonujące w okresie pokoju w oddzielnych garnizonach /poza miejscem stacjonowania jednostek dywizji/, rozwijają się i osłaniają wojska /obiekty/ dywizji w rejonach alarmowych lub na planowanych kierunkach /rubieżach/ ich przegrupowania.

Postawienie sił i środków OPL w stan gotowości do odparcia pierwszego zmasowanego nalotu SNP nieprzyjaciela /gotowość bojowa nr 1/ następuje z chwilą przekazania odpowiednich zadań /komend, sygnałów/ z odnośnych terytorialnych PłSD OPK /w strefie przygranicznej - SD OPL wojsk sojuszniczych/ lub na podstawie samodzielnej decyzji szefów OPL dywizji i dowódców jednostek wojsk OPL w oparciu o dane sytuacji powietrznej z sieci powiadamiania /kierunków meldowania/ wojsk OPK i dyżurnych RSWP.

W zależności od położenia /głębokości rozwinięcia/ sił i środków OPL w stosunku do prawdopodobnej rubieży wykrycia SNP nieprzyjaciela przez system rozpoznania obrony powietrznej /najdalej wysunięte na kierunkach zagrożenia posterunki wykrywania/, orientacyjny czas jakim jednostki wojsk OPL będą dysponowały na przejście do gotowości bojowej w celu odparcia zmasowanego nalotu przedstawia tabela 5.

Tabela 5

Głębokość rozwinięcia sił i środków OPL /w km/	100	200	300	400	500
Czas dyspozycyjny [27] /w min./	3	8	13	19	24

[27] Czas dyspozycyjny określono dla warunków działania SNP nieprzyjaciela na małych wysokościach, prędkości przelotowej /Vc/ około 250 m/sek. i czasu opóźnienia w przekazaniu informacji o sytuacji powietrznej średnio 3-4 minuty.

Podczas działań bojowych prowadzonych na terenie własnego kraju /w systemie OPK/ decyzje w zakresie zwalczania SNP nieprzyjaciela /odparcia nalotu/ przez jednostki wojsk OPL, podejmują dowódcy na odnośnych PŻSD OPK, którym operacyjnie są one podporządkowane.

Złożone i skomplikowane warunki sytuacji powietrznej, zwłaszcza działanie SNP nieprzyjaciela na małych wysokościach i pod osłoną silnych zakłóceń radioelektronicznych powodują, że decyzje i zadania ogniowe stawiane związkom taktycznym i oddziałom wojsk OPL podczas odpierania nalotów mają charakter taktyczno-ogniowy, obejmujący niższy stopień centralizacji decyzyjnej /kierowania/, głównie w aspekcie realizacji współdziałania.

W toku odpierania nalotów SNP nieprzyjaciela dowódcy na PŻSD OPK kierują działalnością bojową sił i środków OPL, głównie w zakresie:

- wskazania do zwalczenia grupy celów, lub kierunku, sektora względnie przedziału wysokości prowadzenia ognia, w ramach których dowódcy brygady i pułków rakiet przeciwlotniczych /KUB/ podejmują samodzielnie decyzje i stawiają zadania ogniowe podległym środkom;
- bieżącego informowania PD wojsk OPL o działalności lotnictwa myśliwskiego w strefach ognia naziemnych środków OPL oraz przelotach innych rodzajów lotnictwa przez te strefy. W oparciu o te informacje szefowie OPL dywizji /DZ,DPanc/ i dowódcy jednostek wojsk OPL podejmują decyzje i przekazują do podległych wojsk zadania w zakresie prowadzenia /przerwania/ ognia, z uwzględnieniem warunków bezpieczeństwa własnego lotnictwa;
- sprawowania bieżącej koordynacji w zakresie realizacji ustalonych zasad współdziałania poprzez określanie kolejności /pierwszeństwa/ lub wyłączności zwalczania celów powietrznych przez naziemne środki OPL i lotnictwo myśliwskie /zezwolenie lub zakaz prowadzenia ognia/. Na tej podstawie szefowie OPL dywizji /DZ,DPanc/ kierują działalnością bojową środków OPL o małym zasięgu działania /OSA, S-1, S-2, art.plot/ przekazując ustalonymi sygnałami zezwolnienie na prowadzenie ognia,

wprowadzając określone ograniczenia - czasowy zakaz w prowadzeniu ognia /dla części lub całości podległych sił/.

We wszystkich sytuacjach, kiedy scentralizowane kierowanie działalnością ogniową sił i środków OPL, z różnych względów, nie zapewnia terminowego przekazania zadań /informacji, sygnałów współdziałania/ - dowódcy pododdziałów przeciwlotniczych podejmują decyzje w zakresie zwalczania SNP nieprzyjaciela samodzielnie, prowadząc ogień do wszystkich celów bezpośrednio atakujących osłaniane wojska /obiekty/ i SO środków OPL oraz samolotów nieprzyjaciela działających na bardzo małych wysokościach.

Prowadzenie działań bojowych przez wojska OPL frontu w toku operacji przeciwpowietrznej i odpieranie kolejnych nalotów SNP nieprzyjaciela może mieć miejsce w warunkach realizacji przegrupowania wojsk frontu do rejonu wyjściowego. Możliwa jest także sytuacja, kiedy część sił frontu bezpośrednio z marszu /po przegrupowaniu/ będzie wprowadzana do bitwy.

W tych warunkach związki taktyczne i oddziały wojsk OPL frontu po odparciu pierwszego nalotu SNP nieprzyjaciela, dokonują przegrupowania i rozwijają się w nowych rejonach na trasach marszu lub rejonach ześrodkowania/rozwinięcia wojsk/, zgodnie z decyzją dowódcy frontu /armii/ i planem obrony przeciwlotniczej na okres przegrupowania /wejścia do bitwy/. Siły i środki OPL związków taktycznych /DZ,DPanc/ rozpoczynają przegrupowanie w składzie dywizji, osłaniając wojska w marszu i na trasie przegrupowania /w miejscach postoju, rejonach ześrodkowania/ oraz podczas wprowadzenia do bitwy z marszu. Siły i środki OPL wojsk sojuszniczych po rozwinięciu osłaniają zasadnicze elementy ugrupowania operacyjnego /bojowego/, prowadzące działania bojowe /osłonowe/ w strefie przygranicznej.

W tej sytuacji odparcie kolejnych uderzeń SNP nieprzyjaciela w ramach prowadzonej operacji przeciwpowietrznej, wojska frontu będą realizować siłami i środkami OPL, których położenie i stan gotowości bojowej zdeterminowane będą warunkami ogólnej sytuacji operacyjnej i zadaniami wynikającymi z planu przegrupowania wojsk.

Doświadczenia z ćwiczeń dowódczo-sztabowych pk."Wiosna-80" i "Sojuz-81" potwierdzają tezę, że ze składu wojsk OPL frontu w tym okresie powinny być rozwinięte /lub rozwinąć się z marszu na sygnał/ i prowadzić aktywne działania bojowe: siły i środki OPL wojsk osłonowych; brygada rakiet przeciwlotniczych "KRUG"; armijne pułki rakiet przeciwlotniczych "KUB"; siły i środki OPL dywizji /DZ,DPanc/ rozwinięte w rejonach zośrodkowania /odpoczynku/ i na trasach marszu /przegrupowania/. Ponadto w walce ze SNP nieprzyjaciela winny wziąć udział pozostałe siły i środki OPL wojsk wykonujących w tym okresie przegrupowanie, których możliwości techniczno-bojowe pozwalają na prowadzenie ognia w marszu. Mogą być również czasowo rozwinięte z marszu i prowadzić działania bojowe pułki rakiet przeciwlotniczych "KUB" dywizji pancernych /pułki artylerii przeciwlotniczej mk/ o ile sprzyjają temu warunki przegrupowania i możliwości dalszego wykorzystania ich w świetle zadań i w interesie dywizji.

Bezpośrednie kierowanie działalnością bojową sił i środków OPL podczas odpierania nalotów nieprzyjaciela realizują dowódcy związków taktycznych i oddziałów wojsk OPL oraz szefowie OPL dywizji /DZ,DPanc/, utrzymując łączność współdziałania - na terenie własnego kraju z odnośnymi PłSD OPK; na obszarze sojuszniczego państwa - z GO dowództwa wojsk OPL frontu na SD OPK wojsk sojuszniczych.

Jeśli działania wojenne rozpoczną się w sytuacji, kiedy główne siły wojsk frontu /armie pierwszego rzutu operacyjnego/ osiągną gotowość w rejonie wyjściowym i zorganizowany zostanie frontowy system obrony przeciwlotniczej, wówczas prowadzenie działań bojowych przez siły i środki OPL w celu odparcia pierwszego i kolejnych uderzeń lotnictwa nieprzyjaciela zbliżone będzie do warunków właściwych dla operacji frontowej /armijnej/.Cechą charakterystyczną w tym okresie przede wszystkim będzie: możliwość maksymalnego zaangażowania w operacji przeciwpowietrznej sił i środków OPL; jedność dowodzenia oparta na podporządkowaniu dowódcy frontu wszystkich sił i środków OP i lotnictwa /w tym wojsk sojuszniczych/; zapewnienie warunków ściślejszego zespolenia wysiłków różnych rodzajów wojsk i organizacji współdziałania dla osiągnięcia celu operacji; lepsze warunki i możli-

ności w zakresie zabezpieczenia działań bojowych wojsk OPL frontu, zwłaszcza w dziedzinie rozpoznania SNP nieprzyjaciela i materiałowo-technicznego zabezpieczenia, szczególnie w rakiety przeciwlotnicze.

Głównym zadaniem wojsk OPL realizowanym w tym okresie będzie, we współdziałaniu z lotnictwem myśliwskim frontu i wojskami OPK, odeprzeć zmasowane uderzenia SNP nieprzyjaciela na swym kierunku i zapewnić skuteczną osłonę zasadniczym zgrupowaniom wojsk i obiektom frontu w celu zachowania ich gotowości bojowej /żywotności/ i stworzenia sprzyjających warunków przejścia do operacji zaczepnej.

B. Wojska lotnicze frontu /WLF/

Zgodnie z obowiązującymi zasadami wojska lotnicze frontu będą brać udział w operacji przeciwpowietrznej określonymi siłami, bazując zarówno na terytorium kraju /w rejonach stałego bazowania, lub na lotniskach zapasowych, znajdując się w gotowości do wyjścia na kierunek operacyjny/, jak również w rejonie wyjściowym wojsk frontu do operacji. W rozważaniach nad użyciem wojsk lotniczych frontu w operacji przeciwpowietrznej najczęściej przyjmowano wariant pośredni, kiedy to część sił WLF znajduje się jeszcze na terytorium kraju, a część już znajduje się w rejonie rozwinięcia wojsk frontu[28].

Zadania wojsk lotniczych frontu w operacji przeciwpowietrznej każdorazowo ustala wyższy przełożony /dowódca wojsk na TBW/ i podaje je w dyrektywie do operacji zaczepnej danego frontu, określając jednocześnie wysiłek WLF w operacji przeciwpowietrznej, terminy wykonywania poszczególnych zadań oraz wskazówki dotyczące sposobów ich wykonania. Jednym z podstawowych zadań WLF w operacji przeciwpowietrznej jest zwalczanie SNP nieprzyjaciela w powietrzu siłami lotnictwa myśliwskiego nad terytorium kraju /w systemie OPK/ lub w strefie frontowej /w systemie OPL wojsk frontu/.

---

[28] Wariant taki przyjęto w ćwiczeniu "Wiosna-80".

Do wykonywania tego zadania mogą być wykorzystywane również samoloty lotnictwa rozpoznawczego, a także część samolotów lotnictwa myśliwsko-bombowego, które mogą prowadzić ofensywną walkę powietrzną. W sumie do wykonywania tego zadania może być zaangażowanych dziesięć-piętnaście pułków lotniczych /sześć-dziewięć plm; dwa-trzy plmb i dwa-trzy plr/.

Zgodnie z ukształtowanymi już poglądami, potwierdzonymi podczas ćwiczeń pk."Wiosna-80" i "Sojuz-81", WLF w operacji przeciwpowietrznej mogą również zwalczać SNP nieprzyjaciela na ziemi /na lotniskach, stanowiskach startowych/, punkty dowodzenia lotnictwem, naziemne środki obrony powietrznej, a także inne obiekty /np. środki BMR/. Zadanie to ma wykonywać przede wszystkim lotnictwo myśliwsko-bombowe. Do jego wykonania mogą być wykorzystywane również samoloty lotnictwa rozpoznawczego i myśliwskiego, a także wielozadaniowe śmigłowce bojowe i śmigłowce walki radioelektronicznej. W sumie do wykonywania tego zadania może być zaangażowane 11-17 pułków lotniczych /sześć-dziewięć plmb i plmsz; dwa-trzy pś; jeden-dwa plr; dwa-trzy plm/.

Na ilość angażowanych sił WLF do wykonania wyżej wymienionych zadań poważny wpływ ma ich rozmieszczenie /bazowanie/ w czasie trwania operacji przeciwpowietrznej.

W sytuacji, kiedy WLF będą brały udział w operacji przeciwpowietrznej, bazując na terytorium PRL /faktycznie w północno-zachodniej części/ będą angażowane przede wszystkim do zwalczania SNP npla w powietrzu w systemie OPK PRL, realizując pierwsze zadanie. Drugie zadanie - zwalczanie SNP nieprzyjaciela na ziemi, środków OPL, punktów dowodzenia i innych obiektów rozmieszczonych na terytorium RFN - WLF będą mogły wykonywać tylko samolotami SU-20 i to w ograniczonym zakresie /głębokość oddziaływania SU-20 na średnich wysokościach około 500 km/. Z tego wynika, że część sił WLF bazując na terytorium kraju nie będzie mogły wykonywać zadań bojowych w operacji przeciwpowietrznej. Konieczne będzie zatem wyprowadzenie tych sił spod uderzenia /jednorazowo lub kilkakrotnie/ lub jak najszybsze przebazowanie ich na kierunek operacyjny i ewentualne wykorzystanie w operacji przeciwpowietrznej.

Obydwa wymienione wyżej zadania w operacji przeciwpowietrznej /i to równolegle/ WLF będą mogły wykonywać po wyjściu na kierunek operacyjny, bazując na terytorium NRD w rejonie wyjściowym wojsk frontu do operacji. Lotnictwo myśliwskie wykorzystane zostanie wówczas do zwalczania SNP nieprzyjaciela w powietrzu, prowadząc działanie bojowe w systemie OPL wojsk frontu. Do wykonywania tego zadania może być zaangażowana część sił lotnictwa rozpoznawczego i myśliwsko-bombowego. Bazując w ugrupowaniu wojsk frontu, lotnictwo myśliwsko-bombowe, a także śmigłowce, może być w pełni wykorzystywane do zwalczania SNP i innych obiektów na terytorium przeciwnika. Jeśli założymy, że do wykonania tego zadania wykorzystanych zostanie 15 pułków lotniczych tj. około 500 samolotów i śmigłowców /część pozostanie jako odwód z bombami jądrowymi na pokładach/, to siłami tymi, w jednym wylocie, można będzie zwalczać /niszczyć i obezwładniać/ około 40 obiektów przeciwnika /samolotów na lotniskach, naziemnych środków OPL, punktów dowodzenia i innych/, rozmieszczonych do 300 km, licząc od linii styczności bojowej wojsk. W przeprowadzonych ćwiczeniach siły WLF, przeznaczone do działań ofensywnych w operacji przeciwpowietrznej, wykonywały od 3 do 5 lotów bojowych w ciągu 2-3 dni.

Zadania WLF w operacji przeciwpowietrznej mają charakter priorytetowy, a ich wykonanie - zgodnie z zamiarem prowadzenia tej operacji dowódcy wojsk na TDW - wymaga szczegółowego ich zaplanowania i zorganizowania z uwzględnieniem warunków ich wykonywania.

Pierwsze zadanie - <u>zwalczanie SNP nieprzyjaciela w powietrzu</u> w ramach operacji przeciwpowietrznej, lotnictwo myśliwskie /LR, LMB/ WLF wykonuje w systemie OPK lub w systemie OPL wojsk frontu.

Dowódca WLF praktycznie ogranicza się do wydzielenia sił do działań w tych systemach, postawienia im ogólnych zadań, czuwania nad ich właściwym wykorzystaniem i ich działaniami. Siłami WLF wydzielonymi do działań w systemie OPK, <u>a faktycznie okresowo włączonymi do systemu OPK na zasadach operacyjnego podporządkowania</u>, dowodzi dowódca korpusu OPK. On stawia im szczegółowe zadania bojowe i dowodzi nimi podczas prowadzenia działań bojowych.

Dywizja lotnictwa myśliwskiego WLF wydzielona do działań w systemie OPK może zwalczać ŚNP npla w wyznaczonej strefie działań bojowych /określonej części rejonu obrony korpusu OPK/ lub w całym rejonie obrony korpusu OPK, tworząc kolejny rzut ugrupowania lotnictwa myśliwskiego na określonych kierunkach nalotów ŚNP npla, w przywiązaniu poszczególnych plm do sektorów odpowiedzialności PŁSD. W obydwu wypadkach siłami lotnictwa myśliwskiego /LR, LMB/ WLF, działającymi w operacji przeciwpowietrznej w systemie OPK dowodzi dowódca korpusu OPK i wykorzystuje je według własnego planu, uwzględniając ich realne możliwości bojowe oraz ustalone zasady wykorzystywania sił WLF w systemie OPK /ograniczenia w manewrze, zabezpieczenie, terminy działań itp./.

Dywizje /pułki/ lotnicze WLF po otrzymaniu szczegółowych zadań bojowych od dowódcy korpusu OPK i uczestniczeniu w organizacji współdziałania w korpusie OPK, samodzielnie wypracowują decyzje do działań bojowych w systemie OPK. Decyzje te podlegają zatwierdzeniu przez dowódcę korpusu OPK.

Podczas działań bojowych dywizji i pułków WLF w systemie OPK przedstawiciel dowódcy WLF znajduje się na SD korpusu OPK, reprezentuje te jednostki i czuwa nad ich właściwym wykorzystaniem w systemie OPK.

Siłami WLF wydzielonymi do działań w systemie OPL wojsk frontu podczas operacji przeciwpowietrznej /podobnie jak w innych okresach operacji frontowej/ dowodzi dowódca WLF, najczęściej poprzez szefa CDB LM, z PŁSD WL i OPL frontu/. Szef CDB LM dowodzi lotnictwem myśliwskim w myśl wskazówek dowódcy WLF i operacyjnych decyzji dowódcy wojsk OPL frontu o zwalczaniu ŚNP nieprzyjaciela. Dywizje lotnictwa myśliwskiego WLF, DLMB i pułki lotnictwa rozpoznawczego prowadzą działania bojowe w wyznaczonych strefach działań bojowych, ściśle współdziałając z rozmieszczonymi w tych strefach oddziałami /ZT/ wojsk OPL. Zadania bojowe o charakterze ogólnym dywizjom myśliwskim działającym podczas operacji przeciwpowietrznej w systemie OPL wojsk frontu stawia dowódca WLF. Natomiast szczegóły dotyczące ich wykonywania i współdziałania LM z naziemnymi środkami OPL, wynikające z decyzji i planów o obronie powietrznej /działaniach wszystkich

sił OPL wojsk frontu w operacji przeciwpowietrznej/ dowódcy wojsk OPL frontu, przekazuje dywizjom szef CDB LM. Zadanie bojowe postawione przez dowódcę WLF, uzupełnione wskazówkami szefa CDB LM, stanowią dla dowódcy dywizji lotnictwa myśliwskiego podstawę do wypracowania decyzji do działań bojowych w systemie OPL podczas operacji przeciwpowietrznej. Decyzje dowódców dywizji /pułków/ zatwierdza dowódca WLF.

Lotnictwem myśliwskim zwalczającym SNP nieprzyjaciela w systemie OPL wojsk dowodzi dowódca WLF, najczęściej poprzez szefa CDB LM.Duży wpływ na te decyzje ma dowódca wojsk OPL,który w skali operacyjnej dowodzi i koordynuje działania całości sił OPL w tym również lotnictwa myśliwskiego. W określonym zakresie zwalczania SNP dowodzą swoimi jednostkami również dowódcy dywizji i pułków myśliwskich. Ostatnio wyraźnie kształtuje się tendencja do łączenia /zbliżania/ stanowisk dowodzenia LM i naziemnych środków OPL. Ma to zapewnić racjonalne dowodzenie tymi siłami i środkami oraz stworzyć dogodne warunki realizacji współdziałania pomiędzy lotnictwem i naziemnymi środkami OPL.

Z powyższych rozważań wynika, że siły WLF, wydzielone do zwalczania SNP nieprzyjaciela w operacji przeciwpowietrznej zarówno w systemie OPK, jak i OPL wojsk, będą wykonawcą tego zadania w skali taktycznej i operacyjnej. Organizatorami tych działań będą: w pierwszym wypadku - dowódca korpusu OPK, a w drugim wypadku - dowódca wojsk OPL frontu.

Dowódca WLF jest organizatorem wykonania przez wydzielone siły WLF podczas operacji przeciwpowietrznej drugiego zadania - zwalczenie SNP nieprzyjaciela i innych obiektów na ziemi, na terytorium przeciwnika - część ofensywnych działań lotnictwa w operacji przeciwpowietrznej. Zadanie to WLF będą najczęściej wykonywać we współdziałaniu z lotnictwem bombowym Naczelnego Dowództwa, lub LB podporządkowanym dowódcy wojsk na TDW, a także wojskami rakietowymi i innymi rodzajami wojsk frontu.

W warunkach bazowania WLF na terytorium kraju /przed wyjściem na kierunek operacyjny/ do wykonania tego zadania można zaangażować tylko niewielką ilość samolotów /SU-20/. Podczas ćwiczeń /"Wiosna-80"/ dążono do zwiększenia ilości tych sił

poprzez wcześniejsze /nie wynikające z potrzeb operacyjnych/ przebazowanie ich na terytorium NRD. Rozwiązania takiego nie można jednak traktować jako zasadę.

Po przebazowaniu WLF na kierunek operacyjny do wykonania tego zadania można zaangażować niemal wszystkie samoloty /śmigłowce/ uderzeniowe, a niekiedy także część sił lotnictwa myśliwskiego.

Koordynatorem działań różnych sił frontu /lotnictwa, WRiA, sił i środków rozpoznania i przeciwdziałania radioelektronicznego oraz innych/ w ofensywnej części operacji przeciwpowietrznej może być z ramienia dowódcy frontu dowódca WLF lub dowódca wojsk OPL frontu. Zadanie na zwalczanie ŚNP nieprzyjaciela na ziemi i innych obiektów w ramach operacji przeciwpowietrznej dowódca WLF otrzymuje w dyrektywie dowódcy frontu do operacji, łącznie z innymi zadaniami. Zadania te dowódca WLF otrzyma najczęściej jeszcze w okresie pokoju,a ich uzupełnienie /uaktualnienie/ w okresie zagrożenia wojennego lub nawet po osiągnięciu pełnej gotowości bojowej. Kształtująca się nowa sytuacja operacyjno-strategiczna w okresie zagrożenia wojennego lub nawet po rozpoczęciu działań wojennych, może spowodować konieczność postawienia nowych zadań bojowych dla WLF w operacji przeciwpowietrznej.

Treść zadań dla WLF, dotyczących zwalczania ŚNP nieprzyjaciela na ziemi i innych obiektów w ramach operacji przeciwpowietrznej między innymi, zawiera:

- siły WLF wyznaczone do wykonywania tego zadania;
- obiekty działań i ich rozmieszczenie, a także wymagany stopień ich zniszczenia lub obezwładnienia;
- terminy wykonania zadania w odniesieniu do rozpoczęcia operacji powietrznej nieprzyjaciela lub własnej operacji przeciwpowietrznej;
- informacje o działaniach LDZ, lotnictwa operacyjnego, wojsk lotniczych innych frontów, mających wpływ na wykonywanie tego zadania przez WLF;
- informacje o dowodzeniu lotnictwem i innymi wojskami,biorącymi udział w operacji przeciwpowietrznej, a szczególnie w jej ofensywnej części;

- informacje dotyczące zabezpieczenia działań bojowych WLF podczas wykonywania tego zadania przez szczebel wyższy, w tym także osie tras, terminy przelotu linii styczności bojowej i inne.

Treść tych zagadnień może dotyczyć tylko jednego nalotu lub kilku nalotów i może zawierać także wyznaczony limit lotów bojowych na wykonanie tego zadania. Doświadczenia z ćwiczeń wskazują, że treść tych zagadnień ma jednak charakter ogólny /ramowy/, a o sposobach ich wykonania praktycznie decyduje dowódca WLF, uwzględniając polecenia i wskazówki wyższego szczebla.

Jak potwierdziły ćwiczenia sposób wykonania tego zadania przez WLF - zwalczanie ŚNP nieprzyjaciela na ziemi i innych obiektów w ramach operacji przeciwpowietrznej - podobny jest jak w operacji powietrznej. To znaczy, że lotnictwo w ramach tych działań może wykonać 2-5 nalotów w ciągu 2-3 dni, w każdym z tych nalotów może wziąć udział około 15 pułków lotniczych.

Decyzje na wykonanie tego zadania przez WLF w ramach operacji przeciwpowietrznej wypracowuje dowódca WLF w obowiązującym trybie, korzystając z szerokiej pomocy oficerów sztabu WLF. Szczególną uwagę zwraca się na zaplanowanie poszczególnych nalotów, zwłaszcza na skoordynowanie tras lotu, obiektów działań, terminów wykonania uderzeń, zabezpieczenie działań, a także zsynchronizowanie działań WLF z działaniami innych rodzajów wojsk, wykonujących podobne zadania w operacji przeciwpowietrznej.

Najczęściej szczegółowo planuje się pierwszy nalot i zarysowuje się koncepcję wykonania kolejnych nalotów. Szczegóły dopracowuje się przed wykonaniem każdego nalotu, z uwzględnieniem aktualnej sytuacji, rezultatów poprzednich nalotów itp. Planując poszczególne naloty /a szczególnie pierwszy/ wyraźnie dąży się, aby każdy z nich miał charakter zmasowanego uderzenia jednoczesnego, na wszystkie nakazane do zwalczania obiekty. Czas wykonania tego uderzenia /uderzeń/ określa dowódca dowodzący całością sił biorących udział w operacji przeciwpowietrznej. Ćwiczenia potwierdzają wyraźnie kształtującą się tendencję, że uderzenie to /pierwszy nalot/ będzie wykonywane w trakcie odpierania /zwalczania/ zmasowanych nalotów ŚNP nieprzyjaciela. Start wydzielonych sił

lotnictwa na wykonanie tego uderzenia może nastąpić przed dolotem SNP nieprzyjaciela nad nasze terytorium i tym samym zapewnić bezpieczne wyjście spod uderzenia przeciwnika. Może zaistnieć sytuacja, że start wydzielonego lotnictwa do uderzeń na obiekty naziemne nieprzyjaciela nastąpi w czasie uderzeń przeciwnika z powietrza lub po ich wykonaniu co może w określonym zakresie wpłynąć dezorganizująco na wykonanie nalotu. Na taki rozwój sytuacji dowództwo i sztab WLF muszą być przygotowane i bezwzględnie dążyć do wykonania postawionego zadania nawet częścią wydzielonych sił.

Lot po trasie wydzielonych sił do operacji przeciwpowietrzeej będzie odbywał się po 2-3 wyznaczonych trasach /korytarzach/, grupami eskadrowymi lub pułkowymi na średnich i małych wysokościach. Przelot grup samolotów do obiektów uderzeń powinien być zabezpieczony w sposób centralny, przed przeciwdziałaniem lotnictwa myśliwskiego nieprzyjaciela i jego naziemnych środków OPL. Do wykonywania działań zabezpieczających wydziela się odpowiednie siły lotnictwa myśliwskiego i myśliwsko-bombowego. Do zwalczania naziemnych środków OPL i środków dowodzenia nieprzyjaciela mogą być wykorzystywane śmigłowce bojowe, grupy specjalne, a także WR i artyleria. Ogólny podział obiektów działań dla dywizji, samodzielnych pułków lotniczych i pułków śmigłowców dokonuje dowódca WLF. O podziale sił do zwalczania poszczególnych obiektów z zasady decydują dowódcy dywizji, a nawet pułków lotniczych. Oni także będą decydowali o sposobach zwalczania obiektów.

Grupy samolotów po wykonaniu zadań najczęściej będą wracały samodzielnie ale także po określonych trasach, w miarę możliwości przestrzegając nakazanych warunków lotu. W czasie powrotu samolotów na własne terytorium konieczne jest również ich zabezpieczenie, szczególnie przez lotnictwo myśliwskie podobnie, jak podczas lotu do celu. Należy przewidywać, że w czasie wykonywania zadań lotniska startu samolotów myśliwsko-bombowych i myśliwskich mogą zostać zablokowane lub zniszczone przez nieprzyjaciela i powracające samoloty trzeba będzie kierować na inne lotniska. Kierować tą działalnością powinien dowódca WLF.

a sztab WLF powinien zorganizować zabezpieczenie materiałowo-techniczne samolotów na tych lotniskach i przygotowanie ich do kolejnych działań.

Warunki i właściwości wykonywania tego zadania zmuszają do szczegółowego ustalenia zasad dowodzenia związkami taktycznymi i oddziałami lotnictwa wykonującymi część ofensywną operacji przeciwpowietrznej. Ćwiczenia potwierdzają, że siłami wykonującymi to zadanie /lotnictwem, środkami WRE, WRiArt./ powinien dowodzić dowódca WLF ze swego stanowiska dowodzenia. Wspólne rozmieszczenie SD dowódcy WLF i SD dowódcy wojsk OPL frontu ułatwia koordynowanie wysiłków części obronnych i ofensywnych operacji przeciwpowietrznej. Dowodzenie całością sił biorących udział w operacji przeciwpowietrznej z jednego połączonego SD miało zastosowanie w ćwiczeniu /manewrach/ "Zachód-81". W dowodzeniu lotnictwem wykonującym zadanie w operacji przeciwpowietrznej poważną rolę odgrywały również PŻSD OPL i lotnictwa w armiach ogólnowojskowych /pancernych/, podległe im punkty dowodzenia lotnictwem /PNWC i PRN/, w szczególności w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa przelotów własnemu lotnictwu przez strefy ognia naziemnych środków OPL podczas zwalczania ŚNP nieprzyjaciela.

Z przedstawionych rozważań i przykładów wynika, że WLF stanowią jedną z głównych aktywnych sił w operacji przeciwpowietrznej. Znaczący będzie udział lotnictwa myśliwskiego w zwalczaniu ŚNP nieprzyjaciela w powietrzu zarówno w systemie OPK, jak i w systemie OPL wojsk frontu. Organizatorem tych działań bojowych lotnictwa będą: dowódca korpusu OPK i dowódca wojsk OPL frontu. Wydzielone siły WLF będą główną siłą w ofensywnej części operacji przeciwpowietrznej. Przewiduje się, że działania te będą poprzedzały udział WLF w operacji powietrznej w celu wywalczenia panowania w powietrzu.

C. Wojska rakietowe i artyleria frontu.

Udział wojsk rakietowych i artylerii w operacji przeciwpowietrznej stanowi jeden z zasadniczych elementów integrujących wspólne działania bojowe lotnictwa oraz związków i oddziałów rakiet i artylerii. Posiadają one charakter działania systemowego, w którym uczestniczą z reguły wszystkie rodzaje środków ogniowych mogących oddziaływać na obiekty nieprzyjaciela podlegające rażeniu w ramach operacji przeciwpowietrznej.

Skuteczna działalność ogniowa wojsk rakietowych i artylerii w operacji przeciwpowietrznej może z jednej strony przyczynić się do znacznego osłabienia potencjału jądrowego i lotnictwa uderzeniowego nieprzyjaciela, z drugiej zaś przyczynić się do zapewnienia swobody działania własnego lotnictwa.

Do działalności ogniowej wojsk rakietowych i artylerii w ramach operacji przeciwpowietrznej w ostatnim okresie przywiązuje się szczególną uwagę. Jednoznacznie potwierdzają to prowadzone w ostatnich latach ćwiczenia w ramach Układu Warszawskiego, jak np. ćwiczenia: "Lato-76", "Wiosna-80", "Sojuz-81" oraz dyrektywa MON na lata 1981-85 i rozkaz do szkolenia sił zbrojnych w roku 1981.

Możliwości wojsk rakietowych i artylerii w zakresie realizacji zadań w operacji przeciwpowietrznej są znaczne. Będą one jednak zasadniczo różne, w zależności od charakteru wojny - z użyciem broni jądrowej od chwili jej rozpoczęcia, czy też z użyciem tylko konwencjonalnych środków rażenia.

W operacji przeciwpowietrznej prowadzonej w ramach wojny jądrowej decydującą rolę przypadnie niewątpliwie środkom jądrowym, a w tym przede wszystkim uderzeniom rakietowo-jądrowym w celu zniszczenia potencjału jądrowego nieprzyjaciela, jego samolotów lotnictwa uderzeniowego i myśliwskiego na lotniskach, środków obrony powietrznej oraz zasadniczych stanowisk dowodzenia i kierowania /naprowadzania/ lotnictwem.

Jednakże i w wojnie konwencjonalnej istotna rola w operacji przeciwpowietrznej przypadnie środkom ogniowym wojsk rakietowych i artylerii. W tym wypadku zadania będą realizowane w

głównej mierze ogniem artylerii oraz uderzeniami rakiet zwykłych typu kasetowego. Chodzi tylko o to, aby właściwie zostały sprecyzowane zadania, to jest selektywnie wytypowane obiekty /cele/ uderzeń w ugrupowaniu nieprzyjaciela do niszczenia i obezwładnienia środkami ogniowymi wojsk rakietowych i artylerii. Winny to być przede wszystkim obiekty, których wyeliminowanie z walki przyczyni się do zmniejszenia potencjału jądrowego i osłabienia efektywności działania lotnictwa uderzeniowego nieprzyjaciela oraz naruszenia jego systemu obrony powietrznej i zdezorganizowania jej skuteczności, a tym samym zapewnienia większej swobody działania własnego lotnictwa. Niszczenie i obezwładnienie sił i środków obrony powietrznej nieprzyjaciela zaliczyć bowiem należy do najbardziej skutecznych sposobów, zabezpieczających przed zniszczeniem własnego lotnictwa, szczególnie uderzeniowego działającego w ramach operacji przeciwpowietrznej.

Z powyższego wynika, że zadania wojsk rakietowych i artylerii w operacji przeciwpowietrznej - w ogólnym ujęciu - powinny sprowadzać się do: osłabienia potencjału jądrowego nieprzyjaciela poprzez niszczenie wyrzutni balistycznych pocisków rakietowych typu "Pershing", "Lance" i "Honest John", samolotów nosicieli broni jądrowej na lotniskach, artylerii atomowej oraz składów i punktów amunicji jądrowej; zwalczania lotnictwa uderzeniowego i myśliwskiego, szczególnie w działaniach bez użycia broni jądrowej; niszczenia i obezwładnienia różnego rodzaju środków obrony powietrznej nieprzyjaciela, a szczególnie pododdziałów pocisków rakietowych "Nike-Hercules" i "Hawk", a ponadto elementów systemu dowodzenia, wykrywania, powiadamiania i naprowadzania oraz środków walki radioelektronicznej oraz innych ważnych obiektów posiadających zasadnicze znaczenie w prowadzonej przez nieprzyjaciela zaczepnej operacji powietrznej.

Zadania powyższe wojska rakietowe i artyleria będą realizowały przy zespoleniu wysiłku innych środków rażenia wojsk frontu, a szczególnie lotnictwa oraz wojsk frontów sąsiednich, wojsk rakietowych strategicznego przeznaczenia i lotnictwa dalekiego zasięgu, a na kierunkach nadmorskich środków rażenia Marynarki Wojennej.

Pomyślne wykonanie tych zadań przez WRiArt. frontu przyczyni się niewątpliwie do osiągnięcia głównego celu operacji przeciwpowietrznej, tj. do załamania zaczepnej operacji powietrznej przeciwnika i uzyskania przewagi w broni jądrowej, w wyniku czego zostaną stworzone pomyślne warunki przejścia do własnej operacji powietrznej, a następnie do zaczepnej operacji na TDW, a w tym również operacji frontowej.

Z przedstawionych wyżej zadań wojsk rakietowych i artylerii w ramach operacji przeciwpowietrznej podstawową grupę obiektów dla uderzeń rakietowych i ognia artylerii będą stanowić środki jądrowe nieprzyjaciela. Z analizy ich rozmieszczenia w ugrupowaniu wynika, że będą one położone na głębokości 3-200 km, co przedstawia tabela 6.

Tabela 6

Rodzaj obiektu		Głębokość rozmieszczenia /km/
Artyleria atomowa	Samobieżne haubice 155 mm	3-6
	Samobieżne haubice 203,2 mm	3-8
Wyrzutnie rakietowe	"Honest John"	6-10
	"Lance"	20-30
	"Pershing"	100-200
Punkty i składy amunicji jądrowej	Punkty zaopatrywania w amunicję specjalną	30-50 i więcej
	Punkty przechowywania amunicji specjalnej	30-50 i więcej
	Składy amunicji specjalnej	50-80 i więcej

Z danych zawartych w powyższej tabli wynika, że w działaniach z użyciem broni jądrowej wszystkie obiekty znajdą się w zasięgu uderzeń jądrowych rakiet operacyjno-taktycznych, a artyleria atomowa, wyrzutnie rakietowe "Honest John" i "Lance" oraz składy i punkty amunicji jądrowej rozmieszczone na głębokościach

do 50 km - w zasięgu uderzeń jądrowych rakiet taktycznych. Natomiast przy użyciu tylko komencjonalnych środków rażenia, możliwości wojsk rakietowych i artylerii będą sprowadzać się jedynie do zwalczania tego typu obiektów rozmieszczonych na głębokościach do 50 km - uderzeniami rakiet taktycznych z ładunkiem komencjonalnym typu kasetowego oraz na głębokościach do 15-20 km - ogniem artylerii rakietowej i dalekonośnej artylerii lufowej.

Do bardzo ważnych obiektów, przede wszystkim dla uderzeń rakietowych należy zaliczyć samoloty zarówno lotnictwa uderzeniowego, jak i myśliwskiego na lotniskach oraz śmigłowce na lądowiskach.

Z analizy rozmieszczenia lotnisk bazowania lotnictwa w ugrupowaniu nieprzyjaciela wynika, że będą one położone na głębokościach 50-400 km, w odniesieniu do samolotów i na głębokościach już od 15 km, w odniesieniu do śmigłowców rozmieszczonych na lądowiskach, co przedstawia tabela 7.

Tabela 7

Głębokości rozmieszczenia lotnisk i lądowisk lotnictwa nieprzyjaciela.

Rodzaje obiektu		Głębokość rażenia /km/
Lotniska	Lotnictwo myśliwsko-bombowe	230-400
	Lotnictwo rozpoznawcze	100-400
	Lotnictwo myśliwskie	100-360
	Lekkie lotnictwo myśliwsko-bombowe	80-100
	Lotnictwo wsparcia /samoloty pionowego startu/	50-70
Lądowiska	Śmigłowce różnego przeznaczenia	15-70

Z danych zawartych w tabeli wynika, że w ramach operacji przeciwpowietrznej, prowadzonej w wojnie z użyciem broni jądrowej, uderzeniami rakietowo-jądrowymi mogą być z powodzeniem niszczone tego typu obiekty na głębokościach rozmieszczenia głów-

nych sił powietrznych nieprzyjaciela. Poza zasięgiem skutecznego zwalczania znajdą się jedynie samoloty na lotniskach, rozmieszczonych na głębokościach ponad 250 km od linii styczności wojsk /zachodniej granicy NRD/.

Natomiast przy użyciu tylko konwencjonalnych środków rażenia, większość powyższych obiektów znajdzie się poza zasięgiem środków ogniowych wojsk rakietowych i artylerii frontu. Możliwości tych wojsk będą sprowadzać się bowiem jedynie do zwalczania śmigłowców na lądowiskach położonych na głębokościach około 15-20 km - ogniem artylerii rakietowej i dalekonośnej artylerii lufowej oraz do 50 km - uderzeniami rakiet taktycznych z ładunkiem zwykłym typu kasetowego.

Stworzenie korzystnych warunków na przyszłym polu walki dla własnego lotnictwa uderzeniowego, jak również i myśliwskiego, działającego na wybranych kierunkach w ramach operacji przeciwpowietrznej w decydującej mierze będzie uzależnione od skutecznego porażenia systemu obrony powietrznej nieprzyjaciela, której efektywność wzrosła wielokrotnie w porównaniu z okresem drugiej wojny światowej.

Stąd ważną rolę w realizacji tego zadania będą spełniać wojska rakietowe i artyleria frontu. Zilustrować to można na przykładzie analizy systemu obrony powietrznej amerykańskiego korpusu armijnego i możliwości jej zwalczania uderzeniami rakietowymi i ogniem artylerii wojsk frontu.

Do obrony powietrznej amerykański korpus armijny może otrzymać jako wzmocnienie dywizjon pocisków rakietowych "Nike Hercules", grupę artylerii przeciwlotniczej w składzie do trzech dywizjonów pocisków rakietowych "Hawk" oraz mieszany dywizjon artylerii przeciwlotniczej /Chaparral-Vulcan/.

Według obowiązujących zasad użycia, większość dywizjonów "Hawk" przydziela się dywizjom, a jeden z nich wspólnie z dywizjonem "Nike Hercules" wykorzystuje się do osłony obiektów korpusu.

Środki te, wspólnie z organicznymi dywizjonami artylerii przeciwlotniczej dywizji i sekcjami kierowanych rakiet "Redeye" batalionów tworzą zwarty system obrony powietrznej.

System dowodzenia środkami obrony przeciwlotniczej nieprzyjaciela jest zautomatyzowany i wrażliwy na zakłócenia. Szczególnie wrażliwe elementy tego systemu, to stacje radiolokacyjne przeznaczone do wykrywania i śledzenia celów powietrznych. Stacje te rozmieszcza się na punktach dowodzenia grup artylerii przeciwlotniczej, dywizjonów i na stanowiskach startowych baterii przeciwlotniczych pocisków kierowanych. Na stanowiskach startowych rozmieszcza się je razem z wyrzutniami, stacjami zasilania, radioliniami i radiostacjami. Zniszczenie tych stacji radiolokacyjnych powoduje zupełną niezdolność punktów dowodzenia i baterii startowych pocisków rakietowych "Hawk" i "Nike Hercules" do wykonania stojących przed nimi zadań.

Ogółem w pasie działania korpusu armijnego może być rozmieszczonych: 15-20 grup stacji radiolokacyjnych systemu obrony przeciwlotniczej /3-4 grupy w pasie działania dywizji/; 12-16 baterii pocisków rakietowych "Hawk" i "Nike Hercules". 16-20 baterii z mieszanych dywizjonów artylerii przeciwlotniczej /Chaparral - Vulcan/, 120-150 działonów rakiet kierowanych "Redeye" /po trzy wyrzutnie w każdym działonie/. Głębokość rozmieszczenia powyższych obiektów systemu obrony powietrznej przedstawia tabela 8.

Tabela 8

Głębokości rozmieszczenia obiektów systemu obrony powietrznej nieprzyjaciela

Rodzaj obiektu		Głębokość rozmieszczenia /km/
Środki ogniowe	Baterie przeciwlotniczych pocisków rakietowych "Nike Hercules"	60-70 i więcej
	Baterie przeciwlotniczych pocisków rakietowych "Hawk"	15-40 i więcej
	Baterie "Chaparral" i "Vulcan" mieszanych dywizjonów artylerii przeciwlotniczej	W ugrupowaniu dywizji I i II rzutu
	Działony rakiet kierowanych "Redeye"	W ugrupowaniu batalionów związków taktycznych
Środki systemu kierowania	Punkty dowodzenia baterii i dywizjonów "Nike Hercules", "Hawk" i artylerii przeciwlotniczej.	W zgrupowaniu oddziałów i pododdziałów

Jak wynika z analizy głębokości rozmieszczenia przedstawionych powyżej obiektów obrony przeciwlotniczej przeciwnika w zasięgu konwencjonalnych środków ogniowych wojsk rakietowych i artylerii frontu znajdą się baterie rakiet przeciwlotniczych "Hawk" pierwszej linii wraz z ich stacjami radiolokacyjnymi, baterie i stacje radiolokacyjne mieszanych dywizjonów artylerii przeciwlotniczej oraz działony pocisków rakietowych "Redeye" batalionów dywizji pierwszego rzutu, a w zasięgu rakiet kasetowych również dywizji drugiego rzutu. Natomiast, w wypadku użycia broni jądrowej, uderzeniami rakietowo-jądrowymi może być sparaliżowany skutecznie cały system obrony powietrznej przeciwnika poprzez zniszczenie jego zasadniczych elementów /obiektów/.

Na efektywność operacji przeciwpowietrznej istotny wpływ będzie miało porażenie systemu dowodzenia wojskami oraz wykrywania, naprowadzania i powiadamiania lotnictwa i wojsk obrony przeciwlotniczej przeciwnika.

Według zasad przyjętych w armiach państw NATO dowodzenie lotnictwem realizowane jest w dwóch pionach: operacyjnym i technicznym. Przy czym pion dowodzenia operacyjnego nakłada się na istniejący system dowodzenia wojsk lądowych. Do ważniejszych obiektów dowodzenia lotnictwem taktycznym w pasie działań bojowych dywizji należą zespoły dowodzenia na stanowiskach dowodzenia dywizji i brygad, a w korpusie armijnym i armii polowej - operacyjne ośrodki wsparcia lotniczego.

W pionie kierowania obroną powietrzną zasadniczą rolę w systemie dowodzenia lotnictwem spełniają ośrodki i posterunki dowodzenia i powiadamiania oraz wysunięte posterunki dowodzenia i powiadamiania.

Zniszczenie tych obiektów uniemożliwi lub w znacznym stopniu utrudni przeciwnikowi kierowanie środkami napadu jądrowego, obrony przeciwlotniczej oraz naprowadzanie samolotów na cele naziemne i powietrzne.

Ogółem w pasie działania korpusu armijnego przeciwnika, poza stanowiskami dowodzenia wojsk lądowych, może być rozwiniętych: jeden ośrodek dowodzenia i powiadamiania; 2-3 wysunięte

posterunki dowodzenia lotnictwem; 10-14 wysuniętych posterunków naprowadzania lotnictwa oraz 5-7 ultrakrótkofalowych relacji /sieci/ łączności radiowej dowodzenia i naprowadzania lotnictwa. Głębokości rozmieszczenia tego typu obiektów od linii styczności wojsk przedstawia tabela 9.

Tabela 9

Głębokości rozmieszczenia obiektów /elementów/ dowodzenia oraz naprowadzania i powiadamiania lotnictwem nieprzyjaciela.

Rodzaj obiektu	Głębokość rozmieszczenia /km/
Stanowisko dowodzenia batalionu - wysunięty posterunek naprowadzania	2-3
Stanowisko dowodzenia dywizji - zespół dowodzenia lotnictwa taktycznego	6-8
Stanowisko dowodzenia korpusu armijnego - ośrodek bezpośredniego wsparcia lotniczego	20-40
Stanowisko dowodzenia armii polowej - ośrodek bezpośredniego wsparcia lotniczego	60-80
Wysunięty posterunek wykrywania i powiadamiania	2-3
Wysunięty posterunek dowodzenia	8-30
Posterunek dowodzenia i powiadamiania	60-80
Ośrodek dowodzenia i powiadamiania	100-150 i więcej

Z analizy powyższego zestawienia należy wnioskować, że przy użyciu konwencjonalnych środków rażenia wojsk rakietowych i artylerii frontu w operacji przeciwpowietrznej, oprócz ośrodka bezpośredniego wsparcia lotniczego armii polowej, posterunku dowodzenia i powiadamiania oraz ośrodka dowodzenia i powiadamiania, wszystkie wysunięte posterunki dowodzenia lotnictwem i wysunięte posterunki naprowadzania znajdują się zarówno w zasięgu uderzeń rakiet taktycznych typu kasetowego, jak i ognia artylerii. Natomiast w wypadku użycia broni jądrowej, uderzeniami rakietowo-jądrowymi frontu można skutecznie niszczyć wszystkie powyższe obiekty od szczebla batalionu wzwyż.

W realizacji zadań wojsk rakietowych i artylerii frontu w ramach operacji przeciwpowietrznej należy uwzględnić również zwalczanie systemu zakłóceń radioelektronicznych. Jest to bardzo istotny problem wynikający z konieczności zapewnienia względnie pełnej swobody pracy własnych środków radioelektronicznych, a tym samym stworzenie sprzyjających warunków wykonania zadań ogniowych przez własne lotnictwo oraz środki ogniowe wojsk rakietowych i artylerii w operacji przeciwpowietrznej.

W ramach realizacji powyższego zadania wojska rakietowe i artyleria frontu będą niszczyć i obezwładniać stacje i węzły środków zakłóceń radiotechnicznych zarówno ogniem artylerii, jak i uderzeniami rakiet konwencjonalnych z ładunkiem kasetowym, a w działaniach z użyciem broni jądrowej głównie uderzeniami rakietowo-jądrowymi.

Z punktu widzenia potrzeb lotnictwa w operacji przeciwpowietrznej duże znaczenie będzie miała walka o wywalczenie panowania w powietrzu nad terytorium przeciwnika.

Uzyskanie tego panowania może nastąpić w wyniku zniszczenia lub okresowego obezwładnienia systemu obrony powietrznej nieprzyjaciela, a więc zarówno naziemnych środków obrony przeciwlotniczej, jak i lotnictwa myśliwskiego oraz elementów dowodzenia, naprowadzania i zakłóceń radioelektronicznych. Natomiast dla odparcia uderzenia lotnictwa uderzeniowego przeciwnika i uzyskania panowania w powietrzu nad własnym obszarem, konieczne będzie zniszczenie lotnictwa przeciwnika na lotniskach oraz jego systemu dowodzenia i naprowadzania, a ponadto baz i składów zaopatrywania. Stąd właśnie wynikać będą konkretne zadania dla wszystkich środków ogniowych WRiArt. frontu.

Ponieważ operacja przeciwpowietrzna na TDW w początkowym okresie wojny prowadzona będzie z użyciem tylko konwencjonalnych środków rażenia, to warto szerzej omówić problem udziału w niej WRiArt. frontu. Przede wszystkim należy stwierdzić, że w operacji przeciwpowietrznej prowadzonej w toku działań konwencjonalnych możliwości wojsk rakietowych i artylerii frontu będą niewątpliwie ograniczone - nieporównywalnie mniejsze, niż w wojnie jądrowej. Jednakże i w tych warunkach, przy użyciu tylko konwencjonalnych środków rażenia, wojska rakietowe i artyleria mogą zrealizować istotny zakres zadań na rzecz operacji przeciw-

powietrznej.

Dywizjony rakiet taktycznych dywizji mogą skutecznie zwalczać /obezwładniać/ rakietami z ładunkiem zwykłym typu kasetowego wybrane obiekty nieprzyjaciela do głębokości do około 50 km, a z tymczasowych stanowisk startowych - do 60 km od linii styczności wojsk.

Opłacalnymi obiektami dla tego typu środków będą baterie przeciwlotniczych pocisków rakietowych "Hawk", środki radiotechniczne systemów wykrywania i naprowadzania, stanowiska dowodzenia wojsk operacyjnych, lotniczych i obrony przeciwlotniczej oraz śmigłowce na lądowiskach, a w niektórych wypadkach również samoloty lotnictwa wsparcia.

Przy pełnej normie obezwładnienia powyższych rodzajów obiektów zużycie rakiet kasetowych przedstawia tabela 10.

Tabela 10

Normy zużycia rakiet do obezwładnienia typowych obiektów w operacji przeciwpowietrznej

Rodzaj obiektu	Zużycie rakiet kasetowych
Bateria przeciwlotniczych pocisków rakietowych "Hawk"	6-8
Stanowisko dowodzenia dywizji - zespół dowodzenia lotnictwa taktycznego	6-10
Wysunięte stanowisko dowodzenia korpusu - ośrodek bezpośredniego wsparcia lotniczego	6-10
Wysunięty posterunek dowodzenia	6-8
Punkt naprowadzania lotnictwa	6-8
Śmigłowce na lądowisku	6-10

Z powyższych norm wynika, że w celu obezwładnienia jednego obiektu w ramach operacji przeciwpowietrznej, przy średnich odległościach startu, trzeba zużyć 6-8 rakiet z ładunkiem kasetowym. Natomiast przy zastosowaniu zmniejszonych norm w zakresie

gęstości obezwładnienia, co praktycznie często ma miejsce w toku ćwiczeń,jak na przykład w ćwiczeniu "Sojuz-81", do rażenia pojedynczego obiektu można przyjąć jedną salwę czterech rakiet - jednego dywizjonu rakiet taktycznych.

W zależności od czasu prowadzenia operacji przeciwpowietrznej w stosunku do położenia wojsk frontu polskiego ilościowy udział dywizjonów rakiet taktycznych w realizacji zadań na jej korzyść będzie różny.

Jeśli operacyjne rozwinięcie byłoby dokonane już przed wybuchem wojny, to wejście do bitwy wojsk frontu może nastąpić już w pierwszym dniu operacji strategicznej. W tych warunkach zaangażowanie dywizjonów rakiet taktycznych w operacji przeciwpowietrznej może być maksymalne i łącznie z dywizjonami dywizji walczących /rozwiniętych/ w strefie przygranicznej i podporządkowanych frontowi może wynieść 6-9 i więcej /2-3 dywizjony z dywizji walczących w strefie przygranicznej i 4-6 z dywizji rozwiniętych wojsk frontu/.

Jeśli natomiast operacyjne rozwinięcie byłoby dokonywane już po wybuchu wojny, to zaangażowanie dywizjonów rakiet taktycznych w operacji przeciwpowietrznej będzie mniejsze i może objąć tylko dywizjony dywizji walczących w strefie przygranicznej, a podporządkowanych frontowi /2-3 dywizjony/ lub ponadto część dywizjonów podchodzących do rejonu działań pierwszorzutowych związków taktycznych wojsk frontu.

Z powyższych rozważań wynika, że przy jednym starcie rakiet, zaangażowane dywizjony wojsk rakietowych frontu mogą w ramach operacji przeciwpowietrznej obezwładnić do około 10 obiektów, a przy podwójnym starcie rakiet całości lub części zaangażowanych dywizjonów, odpowiednio więcej.

Artyleria z racji swojej donośności strzelania jest w stanie zwalczać obiekty na głębokości do 15-18 km od linii styczności wojsk. W realizacji zadań w ramach operacji przeciwpowietrznej obiektami oddziaływania ogniowego artylerii będą baterie i plutony artylerii /rakiet/ przeciwlotniczych rozmieszczone w ugrupowaniu brygad pierwszego rzutu nieprzyjaciela, stanowiska dowodzenia batalionów, wysunięte posterunki naprowadzania.

stanowiska dowodzenia brygad i wysunięte stanowiska dowodzenia dywizji, zespoły dowodzenia lotnictwa taktycznego, wysunięte posterunki wykrywania i powiadamiania, wysunięte posterunki dowodzenia oraz środki walki radioelektronicznej rozmieszczone w zasięgu skutecznego ognia artylerii.

Potrzeba w zakresie dział i amunicji dla obezwładnienia typowych celów przedstawia tabela 11.

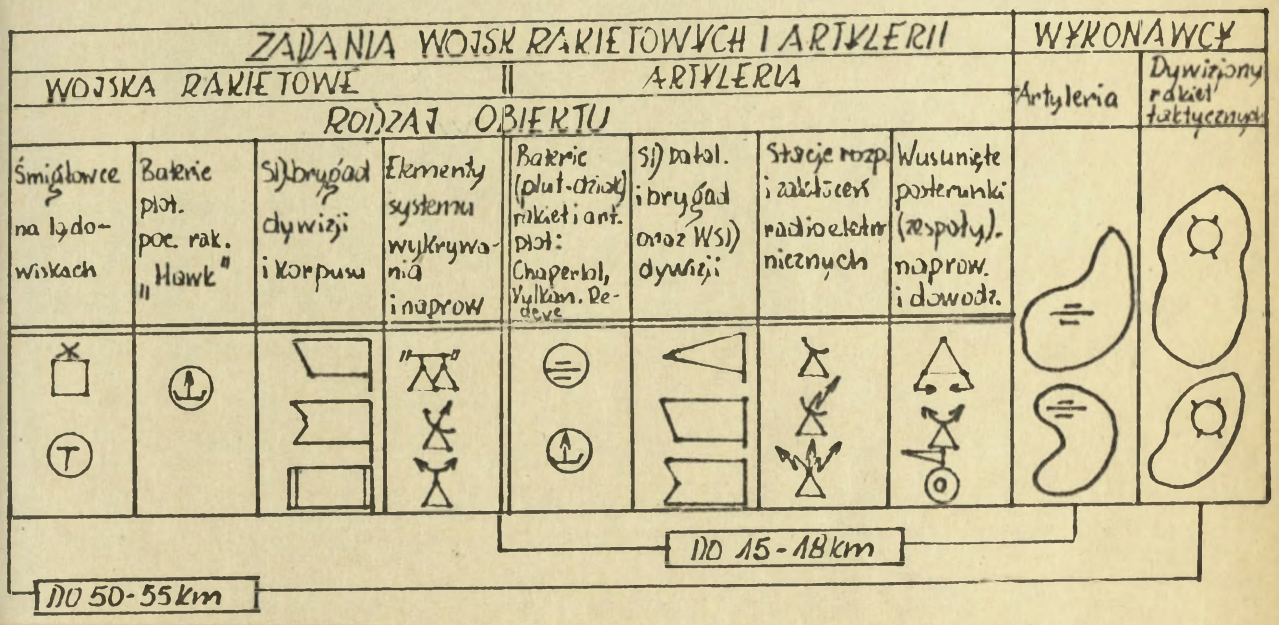
Tabela 11

Rodzaj celu	Potrzeby	
	Dział	Amunicji
Pluton samobieżnych dział przeciwlotniczych	12	400
Bateria /pluton/ przeciwlotniczych pocisków kierowanych	6	160
Radiolokacyjny punkt kierowania /stacja radiolokacyjna/	9	360
Stanowisko dowodzenia batalionu	9	380
Stanowisko dowodzenia brygady	18	1000
Wysunięte stanowisko dowodzenia dywizji	18	1000

Z powyższego wynika, że dywizjon artylerii może w jednej nawale ogniowej obezwładnić do dwóch oddzielnych celów.

O ile chodzi o ilościowe zaangażowanie dywizjonów artylerii rakietowej i dalekonośnej artylerii lufowej w operacji przeciwpowietrznej, to podobnie jak w odniesieniu do dywizjonów rakiet taktycznych, będzie zależeć od czasu prowadzenia operacji przeciwpowietrznej w stosunku do położenia wojsk frontu polskiego. Może ono zatem objąć tylko artylerię związków taktycznych walczących w strefie przygranicznej lub tychże związków taktycznych i część lub całość artylerii armijnej i frontowej oraz dywizji pierwszego rzutu armii. Zatem konkretna liczba dywizjonów artylerii z wojsk frontu polskiego, biorących udział w operacji przeciwpowietrznej może być bardzo różna i wynosić od kilku do kilkudziesięciu dywizjonów.

Możliwości wojsk rakietowych i artylerii frontu w działaniach bez użycia broni jądrowej w zakresie jakości /rodzaju/ obiektu i głębokości ich zwalczania w ramach operacji przeciwpowietrznej przedstawia poniższy rysunek.

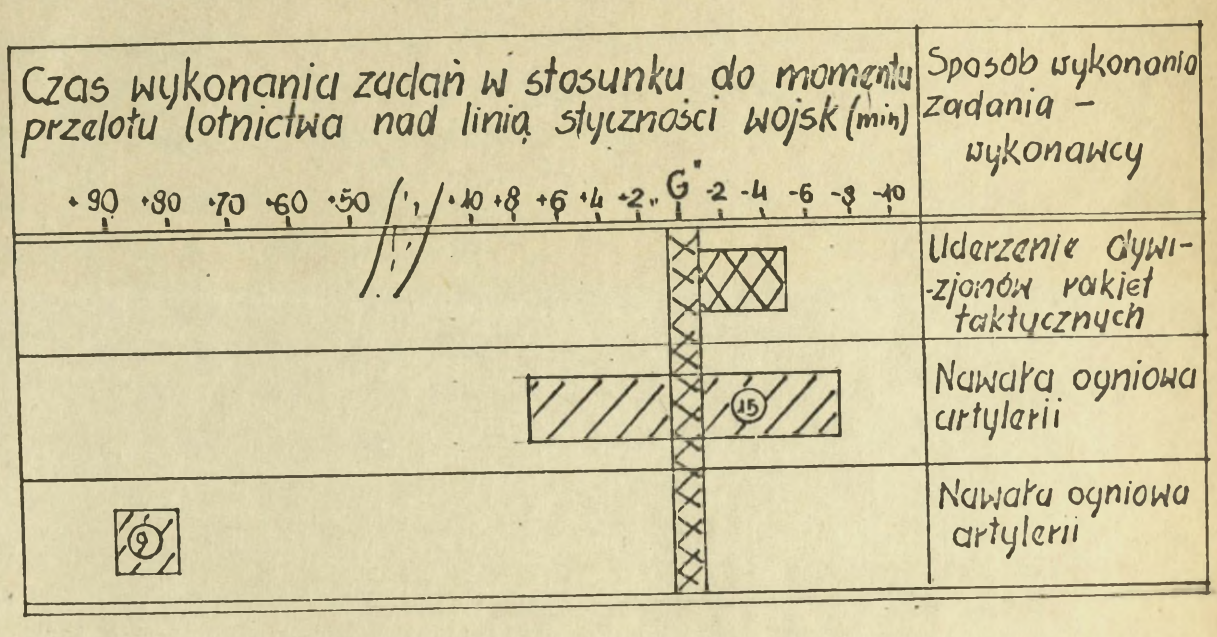
Możliwości wojsk rakietowych i artylerii frontu w zakresie głębokości rażenia obiektów nieprzyjaciela środkami konwencjonalnymi w operacji przeciwpowietrznej.

Z powyższych rozważań wynika, że udział wojsk rakietowych i artylerii frontu w operacji przeciwpowietrznej może być wielce znaczący nawet przy użyciu tylko konwencjonalnych środków rażenia. Mogą one bowiem skutecznie porazić w ściśle określonym czasie podstawowe zgrupowanie środków obrony przeciwlotniczej nieprzyjaciela oraz jego system dowodzenia, naprowadzania i powiadamiania oraz walki radioelektronicznej. Konkretna liczba jednocześnie rażonych obiektów będzie wynikała z aktualnego położenia

wojsk frontu w momencie wykonania przez nieprzyjaciela zmasowanego uderzenia lotniczego i może wynosić od kilkunastu do kilkudziesięciu obiektów w skali frontu.

W ramach realizacji zadań ogniowych przez wojska rakietowe i artylerię w operacji przeciwpowietrznej zwrócić należy uwagę na fakt, że ich działalność przy wykonywaniu tego typu zadań powinna być ściśle zsynchronizowana z działalnością środków walki radioelektronicznej. W tym wypadku można bowiem oczekiwać znacznie efektywniejszych wyników w oddziaływaniu na obiekty przeciwnika mające wpływ na skuteczne odparcie jego zmasowanego uderzenia z powietrza.

Planowanie i organizacja działalności ogniowej wojsk rakietowych i artylerii w operacji przeciwpowietrznej będzie realizowana w ramach planowania i organizacji przeprowadzenia operacji strategicznej na TDW. W ramach tego planowania dowództwo wojsk na TDW sprecyzuje konkretne zadania ogniowe m.in. dla wojsk rakietowych i artylerii frontu oraz ustali stopień zaangażowania środków ogniowych, a ponadto czas i sposób realizacji zadań. Przy czym czas wykonania zadań będzie uwzględniał z reguły konieczność porażenia obiektów nieprzyjaciela, w określonych korytarzach działania własnego lotnictwa uderzeniowego nad linię styczności wojsk w celu wykonania zadań w ugrupowaniu przeciwnika oraz przed jego powrotem, po wykonaniu zadań. Przykładowy układ i czas działalności ogniowej wojsk rakietowych i artylerii frontu w ramach operacji przeciwpowietrznej przedstawiono na poniższym rysunku.

Zakres zadań i układ działalności ogniowej wojsk rakietowych i artylerii frontu w operacji przeciwpowietrznej.

Zbliżony układ działalności ogniowej do przedstawionego wyżej, zastosowano w ćwiczeniu "Sojuz-81", który obejmował uderzenia rakiet taktycznych i nawały ogniowe artylerii w czasie przelotu lotnictwa przez przedni skraj w czasie: od "G"-0,05 do "G" - uderzenia rakiet taktycznych z ładunkiem zwykłym oraz nawały ogniowej artylerii - od "G"-0,06 do "G"+0,06 i w czasie powrotu lotnictwa - od "G"+1,25 do "G"+1.35.

W procesie planowania należy uwzględnić konieczność równoczesnego obezwładnienia obiektów ogniem oraz zakłócającymi środkami radioelektronicznymi, co spotęguje skuteczność oddziaływania na obiekty podlegające rażeniu. W procesie tym należy dążyć zatem do skoordynowania wysiłków rozpoznanie, oddziaływania ogniowego i zakłóceń. Przy czym konieczny jest odpowiednio uzasadniony zakres odpowiedzialności poszczególnych wykonawców.

a także określenie kolejności obezwładnienia poszczególnych obiektów i dokonanie ich podziału między środki rażenia i zakłóceń radioelektronicznych. Dowódca frontu podejmując w tym zakresie decyzję powinien jednoznacznie określić zakres zadań, ich podział oraz czas i sposób obezwładnienia.

Aby uzyskać wymagany wysoki stopień efektywności oddziaływania na środki obrony przeciwlotniczej nieprzyjaciela, jego system dowodzenia, naprowadzania i powiadamiania oraz środki walki radioelektronicznej w operacji przeciwpowietrznej nieodzowne jest ścisłe skoordynowanie wysiłku znacznej ilości sił i środków rozpoznania i zakłóceń radioelektronicznych oraz zgrania wysiłku ogniowego środków rażenia z obezwładnieniem radioelektronicznym.

Oznacza to ścisłe zsynchronizowanie działań pododdziałów zakłóceń radioelektronicznych z działalnością ogniową wojsk rakietowych i artylerii oraz lotnictwa.

Ścisła współzależność jaka istnieje pomiędzy działaniem lotnictwa, a działaniem sił i środków walki radioelektronicznej oraz środków ogniowych wojsk rakietowych i artylerii w ramach operacji przeciwpowietrznej wskazuje na potrzebę wnikliwej organizacji współdziałania, w ramach którego należy ustalić:

- czas, miejsce i zakres przedsięwzięć środków walki radioelektronicznej wykonywanych siłami i środkami frontu i armii ogólnowojskowych na korzyść lotnictwa;
- częstotliwość, czas, sposoby i obiekty zakłóceń oraz rejony, w których wykonywane będą aktywne zakłócenia relacji łączności dowodzenia i naprowadzania lotnictwa oraz powiadamiania i kierowania ogniem środków obrony przeciwlotniczej nieprzyjaciela;
- obiekty uderzeń środkami rażenia wojsk rakietowych i artylerii oraz lotnictwa, czas ich wykonania zarówno w stosunku do działalności środków walki radioelektronicznej, jak i przewidywanych działań własnego lotnictwa, a szczególnie lotnictwa uderzeniowego;

- sposoby wzajemnej informacji rozpoznawczej o środkach i systemach radioelektronicznych oraz odpowiednie sygnały współdziałania;
- wspólne przedsięwzięcia w zakresie współdziałania technicznych środków rozpoznania, obrony radioelektronicznej lotnictwa oraz wojsk rakietowych i artylerii.

Szczególne miejsce w ramach organizacji współdziałania zajmuje bezpośrednie współdziałanie wojsk rakietowych i artylerii z lotnictwem. W odniesieniu do realizacji zadań w operacji przeciwpowietrznej polega ono głównie na podziale planowanych do rażenia obiektów nieprzyjaciela pomiędzy wykorzystywane do tego celu środki, zgraniu sposobu wykonania uderzeń rakietowych i ognia artylerii z uderzeniami lotnictwa.

Szczególną uwagę zwraca się przy tym na właściwy podział obiektów rażenia, określenie czasu i kolejności wykonania uderzeń oraz wyznaczenie granic niebezpiecznych /zakazanych/ dla lotnictwa. Przy czym podział obiektów rażenia pomiędzy wojska rakietowe i artylerię oraz lotnictwo przeprowadza się z uwzględnieniem właściwości każdego obiektu, jego odległości od wojsk własnych oraz stopnia ukrycia i osłony środkami obrony przeciwlotniczej, a ponadto z uwzględnieniem właściwości bojowych rakiet, samolotów i artylerii oraz stopnia ich gotowości.

Jako zasadę przy podziale obiektów rażenia należy uważać niszczenie przez wojska rakietowe i artylerię środków obrony przeciwlotniczej oraz samolotów /śmigłowców/ na lotniskach /lądowiskach/.

Podczas organizacji współdziałania wojsk rakietowych i artylerii z wojskami obrony przeciwlotniczej należy głównie ustalić: kto, jakimi siłami i środkami osłania oddziały rakiet i artylerii podczas ich rozwijania i wysuwania na tymczasowe stanowiska startowe i ogniowe.

W wypadku działania frontu na kierunku nadmorskim, w realizacji zadań w operacji przeciwpowietrznej uczestniczyć będą również środki ogniowe marynarki wojennej: środki ogniowe okrętów oraz oddziały i pododdziały rakiet i artylerii nadbrzeżnej. Będą one, podobnie jak wojska rakietowe i artyleria, zwalczać

przede wszystkim środki obrony przeciwlotniczej nieprzyjaciela oraz jego system dowodzenia, naprowadzania i powiadamiania.

W tym wypadku współdziałanie wojsk rakietowych i artylerii z marynarką wojenną powinno objąć również określenie: zadań dla środków ogniowych okrętów oraz pododdziałów rakiet i artylerii nadbrzeżnej; sposobu utrzymania łączności, sygnałów i sposobów wskazywania celów oraz wydzielenie środków do poprawiania uderzeń i ognia okrętów i artylerii nadbrzeżnej.

3.4. Marynarka wojenna

Północno-zachodni powietrzny kierunek operacyjny, nie osłonięty przez siły i środki OP sąsiadów - ze względu na położenie geograficzne /rozległe obszary morskie/ - stwarza szczególnie dogodne warunki dla przeciwnika w zakresie wykonywania uderzeń z powietrza na wojska i obiekty znajdujące się na obszarze naszego kraju.

Zadanie zwalczenia środków napadu powietrznego, w tym również w ramach operacji przeciwpowietrznej, siły i środki marynarki wojennej realizują w ramach wykonywanych zadań operacyjnych na morskich akwenach, z reguły we współdziałaniu z innymi rodzajami sił zbrojnych i wojsk, a w szczególności z siłami i środkami nadmorskich związków wojsk lotniczych, wojsk OPK i wojsk OPL frontu /armii/.

Udział sił marynarki wojennej w operacji przeciwpowietrznej polega zasadniczo na wykonywaniu dwóch grup zadań, wywierających wpływ na realizację obrony powietrznej przez brzegowe systemy wojsk OPK i wojska frontu. Pierwsza grupa zadań dotyczy eliminacji czynnika zaskoczenia z powietrza z kierunków morskich, druga - bezpośredniego udziału sił i środków OPL marynarki wojennej w zwalczaniu SNP.

Wykonanie tych dwóch grup zadań osiąga się głównie przez:

a/ grupy pierwszej
- ciągłe śledzenie okrętów podwodnych i nawodnych przeciwnika, nosicieli rakiet balistycznych i pocisków samosterujących oraz lotniskowców;

- wystawianie okrętów dozoru radiolokacyjnego i włączanie ich do ogólnego systemu rozpoznania celów powietrznych;
- przekazywanie na współdziałające SD OPL informacji z rozpoznania prowadzonego przez pozostałe siły i środki rozpoznania radiolokacyjnego, radioelektronicznego i wzrokowego MW;

b/ <u>grupy drugiej</u>

- niszczenie śledzonych i nowo wykrytych morskich nosicieli SNP;
- zwalczanie SNP przy pomocy rakietowych i artyleryjskich środków OPL okrętów i brzegowych;
- realizację naprowadzania współdziałającego lotnictwa myśliwskiego, działającego poza zasięgiem brzegowego systemu dowodzenia i naprowadzania, z okrętowych stanowisk dowodzenia i naprowadzania lotnictwa myśliwskiego /OSDiN LM/;
- udział lotnictwa morskiego w zwalczaniu samolotów przeciwnika na lotniskach i w powietrzu;
- udział środków WRE MW w obezwładnianiu radioelektronicznym systemów dowodzenia i kierowania uzbrojeniem lotnictwa przeciwnika.

Do realizacji zadań obrony przeciwlotniczej MW dysponuje specjalistycznymi, brzegowymi jednostkami OPL, zorganizowanymi w dywizjony i samodzielne baterie oraz środkami OPL okrętów, na które składają się zestawy rakiet przeciwlotniczych bliskiego działania, małego i średniego zasięgu oraz uniwersalne, półautomatyczne i automatyczne zestawy artyleryjskie kalibru od 23-130 mm. W większości nowo budowane okręty, od klasy dozorowca wzwyż, wyposażone są w stacje radiolokacyjne obserwacji przestrzeni powietrznej. Na niektórych okrętach, wyposażonych w stacje radiolokacyjne trójkoordynacyjne, zorganizowane są okrętowe SDiN LM i SD OPL zespołów okrętów. OSDiN LM posiadają możliwość jednoczesnego naprowadzania 2-3 samolotów myśliwskich /grup samolotów/ na cele powietrzne.

Planowanie obrony przeciwlotniczej realizowane jest na szczeblu MW oraz we flotyllach obrony wybrzeża i okrętów. Odbywa się ono w specjalistycznych komórkach OPL sztabów. Planowa-

nie na szczeblu MW odbywa się z uwzględnieniem obowiązujących dokumentów współdziałania z siłami i środkami WOPK, realizującymi osłonę strefową sił MW. W szczególnych przypadkach, na przykład w morskiej operacji desantowej, planowanie działań odbywa się z udziałem przedstawicieli systemów współdziałających WOPK oraz frontu /armii/.

Obronę przeciwlotniczą sił MW organizuje się w układzie koalicyjnym flot sojuszniczych na Bałtyku. OPL okrętów wykonujących zadania na morzu organizuje się w morskich rejonach OPL. Granice tych rejonów na Bałtyku odpowiadają w zasadzie granicom stref odpowiedzialności nadmorskich ZOT i ZT WOPK PRL, ZSRR i NRD.

Brzegowe jednostki OPL MW realizują bezpośrednią osłonę sił i obiektów MW, w tym baz i portów. Zadania te wykonują w ścisłym współdziałaniu ze środkami OPL, przebywających w portach i na redach okrętów, tworząc jednolity system osłony bezpośredniej.

Dowodzenie i kierowanie OPL sił MW realizowane jest z posterunków kierowania OPL na SD MW i flotyll obrony wybrzeża. Kierowanie OPL zespołów i grup okrętów odbywa się z okrętów dowodzenia OPL i wyznaczonych okrętów grupowych.

W zależności od miejsca znajdowania się sił MW /okrętów/ współdziałanie z nadmorskimi ZOT i ZT WOPK organizuje się w dwóch strefach: pierwszej /przybrzeżnej/ i drugiej /morskiej/.

Strefa pierwsza obejmuje wybrzeże i część akwenu, na głębokość zasięgu brzegowych przeciwlotniczych środków ogniowych oraz brzegowych środków dowodzenia i naprowadzania lotnictwa myśliwskiego. Zadania OPL sił MW znajdujących się w tej strefie /w bazach i na morzu/ wykonywane są głównie przez nadmorskie związki operacyjno-taktyczne /taktyczne/ wojsk OPK państw UW, we współdziałaniu z siłami i środkami OPL MW.

Strefa druga ograniczona jest taktycznym promieniem działania LM i głębokością pola radiolokacyjnego, które może być zorganizowane w rejonach działania sił MW przez środki radiotechniczne okrętów. Osłona sił MW realizowana jest w tej strefie przez okrętowe środki OPL, we współdziałaniu z LM bazującym w strefie przybrzeżnej. Głębokość tej strefy określa się możliwym promie-

niem działania LM przy naprowadzaniu go z OSDiN LM.

Zabezpieczenie działań bojowych sił i środków OPL MW funkcjonuje w ogólnym systemie zabezpieczenia działań sił MW. Nie przewiduje się opracowywania odrębnych specjalnych planów w tym zakresie.

W celu zapewnienia ścisłego współdziałania sił i środków MW, wydzielonych do udziału w operacji przeciwpowietrznej celowym jest wysyłanie przedstawicieli z odpowiednich szczebli dowodzenia MW do właściwych dowództw wojsk OPK i frontu. Ich zadaniem powinno być uczestniczenie w planowaniu użycia wydzielonych z MW sił i środków do udziału w operacji przeciwpowietrznej oraz realizacja ścisłego współdziałania tych sił i środków z wojskami OPK i frontu w toku prowadzenia operacji przeciwpowietrznej.

3.5. Siły i środki walki radioelektronicznej OPK, frontu i MW

Celem walki radioelektronicznej w operacji przeciwpowietrznej jest:

- zdezorganizowanie dowodzenia siłami powietrznymi przeciwnika, pracy systemów kierowania i sterowania środkami rażenia samolotów i obrony powietrznej nieprzyjaciela oraz pracy czynnych systemów radionawigacji i naprowadzania lotnictwa taktycznego i strategicznego;
- przeciwdziałanie rozpoznaniu radioelektronicznemu /radiowemu i radiolokacyjnemu/;
- skuteczna obrona radioelektroniczna środków i systemów dowodzenia własnego lotnictwa i wojsk obrony przeciwlotniczej oraz środków i systemów sterowania uzbrojeniem samolotów i jednostek OPK i OPL wojsk lądowych.

Osiągnięcie celu WRE jest możliwe przez aktywne zwalczanie ogniem i zakłóceniami radioelektronicznymi wszystkich wykrytych środków i obiektów wykorzystywanych w systemach radioelektronicznych lotnictwa i OP przeciwnika, pracujących na rzecz zabezpieczenia zaczepnej operacji powietrznej. Dotyczy to w równym stopniu naziemnych środków i obiektów radioelektronicznych rozwiniętych w ugrupowaniu wojsk przeciwnika w taktycznej i opera-

cyjnej strefie działań bojowych i pracujących na potrzeby lotnictwa i sił obrony powietrznej, jak też wszystkich pokładowych środków radioelektronicznych, pozostających w uzbrojeniu samolotów przeciwnika, uczestniczących w zaczepnej operacji powietrznej /samoloty grup uderzeniowych lotnictwa taktycznego i strategicznego oraz samoloty rozpoznania i walki radioelektronicznej, zabezpieczających działanie grup uderzeniowych lotnictwa/.

W grupie naziemnych środków i obiektów radioelektronicznych przeciwnika do zasadniczych, które podlegają zwalczaniu ogniem i zakłóceniami RE zalicza się:

- stanowiska dowodzenia i węzły łączności lotnictwa taktycznego rozwinięte w strefie taktycznej i operacyjnej ugrupowania wojsk przeciwnika;
- radiolokacyjne posterunki rozpoznania powietrznego lotnictwa i obrony powietrznej oraz naziemne elementy systemu kontroli ruchu powietrznego;
- naziemne stacje /radiolatarnie/ i posterunki systemów radionawigacyjnych /np. LORAN - dalekiego zasięgu i TAKAN - bliskiego zasięgu/;
- relacje łączności radiowej, radioliniowej i przewodowej zorganizowane pomiędzy stanowiskami dowodzenia lotnictwa i wojskami obrony powietrznej oraz zorganizowane pomiędzy stanowiskami dowodzenia i różnymi bazami lotniczymi, jak również różnego rodzaju posterunkami dowodzenia, naprowadzania i powiadamiania, a także innymi elementami czynnych systemów dowodzenia lotnictwem i kierowania ogniem środków obrony powietrznej.

W grupie pokładowych samolotowych środków i urządzeń radioelektronicznych przeciwnika do zasadniczych, które podlegają obezwładnieniu radioelektronicznemu i rażeniu ogniem, zalicza się:

- radiowe urządzenia nadawcze i odbiorcze zakresu KF i UKF oraz odbiorcze urządzenia radionawigacyjne zainstalowane na samolotach;
- radiolokacyjne środki rozpoznania obiektów naziemnych i powietrznych /np. RLS systemu AWACS/, wysokościomierze radiolo-

kacyjne oraz radiolokacyjne urządzenia sterowania uzbrojeniem samolotów, a także laserowe dalmierze, aparatura noktowizyjna i techniki podczerwieni;

- środki WRE zainstalowane na samolotach rozpoznania, samolotach WRE oraz na samolotach bombowych, myśliwsko-bombowych, a także innych samolotach bojowych uczestniczących w zaczepnej operacji powietrznej przeciwnika.

Wymienione środki i obiekty radioelektroniczne spełniają w systemach rozpoznania i dowodzenia dość zróżnicowaną rolę i zadania. Niektóre z nich w każdej sytuacji w decydujący sposób wpływają na możliwości i stopień efektywnego wykonania zadania bojowego lotnictwa, inne natomiast w znacznie mniejszym stopniu wpływają na jakość i sprawność dowodzenia i kierowania lotnictwem przeciwnika uczestniczącym w zaczepnej operacji powietrznej oraz na operatywność i skuteczność działania grup uderzeniowych lotnictwa, przede wszystkim w zakresie efektywnego wykorzystania wszystkich możliwości ogniowych samolotów. Wszystkie uprzednio wymienione środki i obiekty radioelektroniczne lotnictwa i OP przeciwnika razem wzięte, stanowią decydujący materialny czynnik, który warunkuje uzyskanie powodzenia zaczepnej operacji powietrznej, oczywiście pod warunkiem, że wszystkie one będą działały sprawnie, zgodnie z posiadanymi możliwościami taktyczno-technicznymi.

W walce radioelektronicznej prowadzonej w operacji przeciwpowietrznej zadania zwalczania środków i obiektów radioelektronicznych przeciwnika, realizowane poprzez rażenie ogniem i obezwładnienie zakłóceniami radioelektronicznymi wykonywać będą siły i środki szczebla taktycznego, operacyjnego i strategicznego. Zaangażowane muszą być znaczne siły wojsk rakietowych i artylerii, lotnictwa, wojsk obrony przeciwlotniczej, jak również grupy specjalne i dywersyjne, desanty oraz wyspecjalizowane jednostki walki radioelektronicznej wojsk lądowych, lotnictwa i marynarki wojennej. Środki ogniowe poszczególnych rodzajów wojsk, zarówno szczebla taktycznego, jak i operacyjnego winny być użyte przede wszystkim do niszczenia i obezwładnienia wykrytych stanowisk dowodzenia, węzłów łączności, centr rozpoznania i powiadomienia, posterunków i pojedynczych stacji radio-

lokacyjnych systemu rozpoznania i powiadamiania, naprowadzania, radionawigacji i kontroli ruchu powietrznego; linii kablowych systemu łączności przewodowej oraz samolotów rozpoznania, szczególnie wczesnego wykrywania i walki radioelektronicznej przeciwnika. Zadania środków ogniowych traktuje się jako zasadnicze. Stanowią one około 70% ogółu zadań wykonywanych przez wojska w zakresie walki z różnymi środkami i systemami radioelektronicznymi przeciwnika, wykorzystywanymi w jego zaczepnej operacji powietrznej.

Wyspecjalizowane jednostki walki radioelektronicznej wojsk lądowych, lotnictwa i marynarki wojennej oraz specjalne samoloty i okręty rozpoznania i walki radioelektronicznej, dysponujące bardzo różnorodnym radioelektronicznym sprzętem rozpoznania, zakłócania i rażenia muszą być użyte do rozpoznania /wykrycia i obserwacji/ oraz obezwładnienia RE relacji łączności radiowych i radioliniowych lotnictwa i obrony powietrznej przeciwnika, jego radiolokacyjnych stacji rozpoznania, jak również radiolokacyjnej aparatury sterowania uzbrojeniem samolotów i radiolokacyjnej aparatury naziemnej rozpoznania powietrznego, kontroli ruchu powietrznego i systemu radionawigacji, a także radioelektronicznej aparatury kierowania ogniem jednostek obrony powietrznej przeciwnika.

Zadania przewidziane dla wyspecjalizowanych jednostek rozpoznania i walki radioelektronicznej stanowią ponad 30% /do 50%/ ogółu zadań wykonywanych przez wojska w zakresie walki z środkami i systemami radioelektronicznymi przeciwnika, prowadzonej w ramach operacji przeciwpowietrznej.

Ilość sił i środków WRE, jakie w naszych warunkach mogą być użyte w operacji przeciwpowietrznej, zależy od okresu w jakim prowadzona będzie operacja, a także od stopnia zaangażowania w niej sił i środków strategicznego przeznaczenia oraz od ilości związków taktycznych i operacyjnych wojsk lądowych.

Jeśli operacja przeciwpowietrzna prowadzona będzie, kiedy związki taktyczne i operacyjne wojsk lądowych znajdować się będą na obszarze kraju, wówczas do prowadzenia WRE mogą być użyte wszystkie jednostki rozpoznania i zakłóceń radioelektronicznych pozostające w dyspozycji dowództwa naszych sił zbrojnych.

Do wykonania zadań obezwładnienia RE środków i systemów radioelektronicznych przeciwnika w operacji przeciwpowietrznej mogą być użyte:

- pułk zakłóceń radiolokacyjnych wojsk OPK;
- pułk zakłóceń radiolokacyjnych wojsk lądowych /frontowy/;
- pułk zakłóceń radiowych wojsk lądowych /frontowy/;
- pułk rozpoznania i zakłóceń radioelektronicznych marynarki wojennej;
- jednostki rozpoznania i zakłóceń lotnictwa frontowego oraz środki rozpoznania i zakłóceń radioelektronicznych znajdujące się na uzbrojeniu samolotów bojowych lotnictwa OPK i lotnictwa frontowego /indywidualne komplety środków WRE/.

Jeśli operacja przeciwpowietrzna prowadzona będzie, kiedy większość związków taktycznych i operacyjnych wojsk lądowych przegrupowana zostanie do rejonu wyjściowego - poza obszar kraju - wówczas część sił i środków walki radioelektronicznej działać będzie na obszarze kraju, a część realizować będzie zadania na korzyść wojsk lądowych w strefie działań bojowych.

Jednostki walki radioelektronicznej przewidziane do wykonania zadań osłony radioelektronicznej /pułki i bataliony zakłóceń radiolokacyjnych/ posiadanymi środkami rozpoznania i zakłóceń zdolne są: rozpoznać i obezwładnić zakłóceniami pokładowe samolotowe środki i systemy radiolokacyjne lotnictwa przeciwnika wykorzystywane do celów rozpoznania, celowania i rażenia ogniem oraz środki i urządzenia systemu radionawigacji. Każdy batalion zakłóceń radiolokacyjnych wojsk OPK i wojsk lądowych /frontu, armii/ może osłonić radioelektronicznie, przed rozpoznaniem z powietrza i celnym bombardowaniem wojska i obiekty związków operacyjnych w trzech różnych rejonach, każdy o wymiarach 30-40 x30-40 km /900-1600 km^2/, wykonując skuteczne zakłócenia samolotowych urządzeń radioelektronicznych na głębokość 80-100 km. Od strony morza bataliony zdolne są efektywnie osłonić obszar znacznej wielkości /200-250 km szerokości; 120-150 km głębokości/, wykonując skuteczne zakłócenia od wysokości 300 m.

Wynika z tego, że każdy pułk zakłóceń radiolokacyjnych /w zależności od składu organizacyjnego/ może realizować osłonę radioelektroniczną 9-12 rejonów, każdy wielkości 900-1600 km^2. Batalion zakłóceń radiolokacyjnych może ponadto utrudnić lub uniemożliwić wyprowadzenie 200-300 samolotów przeciwnika w rejony celów naziemnych obezwładniając zakłóceniami samolotowe urządzenia odbiorcze systemu radionawigacji na głębokość 50-300 km, od miejsc rozwinięcia stacji zakłócających. Może również zdezorganizować naprowadzanie i dowodzenie lotnictwem przeciwnika oraz może prowadzić dywersję RE w co najmniej 6-12 relacjach łączności radiowej, na głębokość 50-150 km od miejsc rozwinięcia stacji zakłóceń radiowych.

Jednostki walki radioelektronicznej przewidziane do wykonania zadań wsparcia radioelektronicznego /pułki i bataliony zakłóceń radiowych/, posiadanymi środkami rozpoznania i zakłóceń zdolne są rozpoznać i obezwładnić zakłóceniami /mogą także prowadzić dywersję radiową/ środki i relacje łączności radiowej operacyjnego i taktycznego przeznaczenia lotnictwa i obrony powietrznej wykorzystywane przez przeciwnika do wymiany informacji pomiędzy organami dowodzenia, stanowiskami dowodzenia i środkami walki na falach jonosferycznych /przestrzennych/ i na falach przyziemnych. Siłami i środkami jednego pułku zakłóceń radiowych istnieje możliwość efektywnego obezwładnienia zakłóceniami 36-72 relacji radiowych na głębokość 800 km, a w sprzyjających warunkach również na znacznie większe głębokości oraz 24-48 relacji radiowych na głębokość 80-100 km od miejsc rozwinięcia stacji zakłócających. Istnieje możliwość prowadzenia również dywersji radiowej w 22-44 relacjach radiowych KF i UKF.

Lotnicze jednostki walki radioelektronicznej /eskadry, klucze/ przeznaczone do wykonania zadań rozpoznania i zakłóceń radioelektronicznych działać będą całością sił, albo też z ich składu organizowane będą tzw. taktyczne grupy obezwładnienia radioelektronicznego /grupy WRE/ zdolne do wsparcia i osłony RE lotnictwa prowadzącego walkę powietrzną. Taktyczna grupa obezwładnienia RE będzie się składała zwykle z 2-3 samolotów /śmigłowców/ WRE. Ze składu jednej eskadry lotnictwa WRE wydziela się zwykle 3-5 taktycznych grup do obezwładnienia zakłóceniami RLS samolotów i systemu obrony powietrznej przeciwnika.

Samoloty ze składu eskadr /kluczy/ lub taktycznych grup obezwładnienia radioelektronicznego wykonują zadania bojowe ze stref dyżurowania i zakłóceń lub działają w szykach bojowych lotnictwa uderzeniowego. Odstępy między taktycznymi lotniczymi grupami obezwładniania RE mogą wynosić 30-70 km. Każda taktyczna grupa WRE ma możliwość obezwładnienia zakłóceniami RLS przeciwnika wszystkich wykorzystywanych zakresów częstotliwości.

Lotnicze jednostki walki radioelektronicznej /eskadry, klucze/ przeznaczone do rozpoznania i zakłóceń środków i relacji łączności radiowej i radioliniowej działać mogą całością sił, albo też, analogicznie, jak w przypadku jednostek zakłóceń radiolokacyjnych, organizowane będą tzw. taktyczne grupy obezwładnienia radioelektronicznego. Samoloty /śmigłowce/ zakłóceń radiowych działać mogą również pojedynczo lub parami zwykle z kilku stref dyżurowania i zakłóceń.

Ugrupowanie sił i środków WRE, do wykonania zadań rozpoznania, obezwładnienia i dywersji radioelektronicznej w ramach operacji przeciwpowietrznej, uzależnione będzie od przewidywanego charakteru działania środków napadu powietrznego przeciwnika, rodzaju i możliwości taktyczno-technicznych środków WRE rodzaju i ilości zadań do wykonania w zakresie rozpoznania, obezwładnienia i dywersji RE oraz od wzajemnych zależności wynikających z możliwości współdziałania przede wszystkim z środkami rozpoznania powietrznego i z jednostkami OPK oraz OPL wojsk operacyjnych.

Jednostki WRE pozostające w dyspozycji dowództwa OPK i marynarki wojennej już w okresie pokojowym rozmieszcza się na obszarze kraju w taki sposób, aby mogły one efektywnie wykonać wszystkie zadania osłony i wsparcia radioelektronicznego w początkowym okresie wojny - w pierwszej operacji przeciwpowietrznej. Sposób rozwinięcia poszczególnych jednostek WRE musi być ściśle dostosowany do przyjętego systemu zwalczania środków napadu powietrznego przeciwnika przez lotnictwo, rakiety i artylerię przeciwlotniczą OPK i OPL wojsk operacyjnych, działających na obszarze kraju. Przy podejmowaniu decyzji o sposobie ugrupowania bojowego poszczególnych batalionów i kompanii zakłóceń radiolokacyjnych bierze się pod uwagę wszystkie czynniki,

które determinuję efektywność rozpoznania i zakłóceń radioelektronicznych. W ramach przyjętego ugrupowania bojowego zapewnić bowiem należy jak najlepsze warunki do wykorzystania możliwości technicznych środków rozpoznania i zakłóceń elastycznego kierowania pracą poszczególnych stacji rozpoznania i zakłóceń z co najmniej 2-3 stanowisk dowodzenia oraz utrzymania żywotności sprzętu i dobrej organizacji współdziałania przede wszystkim z środkami rozpoznania i aktywnymi środkami obrony powietrznej /rakiety, artyleria przeciwlotnicza/. Sposób ugrupowania pododdziałów na obszarze kraju zależny będzie od charakteru organizowanej osłony radioelektronicznej,a ta z kolei - od wielkości, znaczenia i konfiguracji osłanianego rejonu, obiektu lub grupy obiektów oraz ich widoczności na ekranach wskaźników pokładowych RLS lotnictwa przeciwnika.

Bataliony i kompanie zakłóceń radiolokacyjnych działające na obszarze kraju mogą przyjąć ugrupowanie do osłony strefowej na kilku rubieżach terenowych lub do osłony strefowo-obiektowej i obiektowej.

Pododdziały WRE przewidziane do działań na kierunku północno-zachodnim /od strony wybrzeża/ należy rozwinąć na przewidywanych kierunkach nalotu SNP przeciwnika na co najmniej 3-4 rubieżach terenowych oddalonych od siebie o około 20-30 km. Na poszczególnych rubieżach stacje rozpoznania i zakłóceń rozwija się w kilku lub kilkunastu grupach w odległości 8-15 km jedna od drugiej.

Siły i środki WRE pozostające w dyspozycji związków operacyjnych wojsk lądowych do pierwszej operacji przeciwpowietrznej powinny być na obszarze kraju tak ugrupowane, aby mogły one zapewnić swoim wojskom osłonę radioelektroniczną podczas operacyjnego rozwinięcia - w rejonach zgrupowania /wyjściowych/, na drogach marszu, na przeprawach, na stacjach załadowczych i wyładowczych itp.

Dla batalionów i kompanii zakłóceń radiolokacyjnych najbardziej słuszne jest przyjęcie ugrupowania do osłony strefowo-obiektowej wyznaczonych rejonów i obiektów na rubieży Wisły i Odry. Najwięcej uwagi należy poświęcić osłonie radioelektronicznej mostów i przepraw oraz rejonów do nich przyległych.

Część sił i środków WRE wyznaczyć należy do osłony węzłów komunikacyjnych.

Bataliony i kompanie zakłóceń radiowych operacyjnego przeznaczenia należy na obszarze kraju rozwinąć w taki sposób, aby zasadnicze obiekty RE przeciwnika podlegające obezwładnieniu zakłóceniami znajdowały się w odległości 600-800 km od miejsc rozwinięcia stacji zakłócających. Naszym zdaniem najkorzystniej jest rozwinąć poszczególne kompanie zakłóceń w odpowiednio wybranych rejonach na ogólnej rubieży: Koszalin, Gorzów Wlkp.,Zielona Góra. W wypadku takiego rozmieszczenia w zasięgu ich aktywnego oddziaływania RE znajdą się wszystkie środki radiowe KF rozwinięte na terytorium RFN, we wsch.części akwenu Morza Północnego oraz na terytorium Danii, wykorzystujące w komunikacji radiowej fale jonosferyczne /fale przestrzenne odbite od jonosfery/.

Bataliony i kompanie zakłóceń radiowych taktycznego przeznaczenia powinny działać w ugrupowaniu swoich związków operacyjnych. W operacji przeciwpowietrznej zdolne są one obezwładnić zakłóceniami środki radiowe samolotów przeciwnika przenikających na obszar kraju z kierunku północno-zachodniego i zachodniego. W związku z powyższym część pododdziałów winna być rozwinięta na nadmorskim kierunku operacyjnym, a część na centralnym kierunku operacyjnym. Rejony rozwinięcia dla tych pododdziałów zakłóceń radiowych należy wybierać z takim wyliczeniem,aby zdolne one były obezwładniać zakłóceniami relacje łączności lotnictwa już na podejściach samolotów przeciwnika do obszaru kraju z odległości około 100 km.

Z uwagi na to, że w operacji przeciwpowietrznej uczestniczyć będą różne rodzaje wojsk, wykorzystujące dla celów rozpoznania i dowodzenia znaczne ilości różnych środków radioelektronicznych, istnieje potrzeba zwrócenia szczególnej uwagi na organizację współdziałania wojsk WRE z innymi rodzajami wojsk.

Współdziałanie powinno być organizowane przede wszystkim z jednostkami rozpoznania RE, jednostkami rakiet i artylerii przeciwlotniczej wojsk OPK i wojsk operacyjnych oraz z jednostkami łączności. Dotyczyć ono powinno: rozmieszczenia sił i środków we wspólnych rejonach i we wspólnych strefach odpowiedzialności

przekazywania danych rozpoznawczych dotyczących działania ŚNP przeciwnika, sposobów ich działania, uzbrojenia RE itp. Zakresu i sposobów organizacji kompatybilności /koordynacji/ elektromagnetycznej, obrony i ochrony sił i środków przed uderzeniami lotnictwa, działaniem desantów, grup dywersyjno-rozpoznawczych itp. oraz wspólnych działań obronnych.

x

x x

Udział naszych sił zbrojnych w operacji przeciwpowietrznej jest jednym z głównych ich zadań w operacji strategicznej na zachodnim TDW. Szczególna rola przypadnie wojskom OPK i OPL wojsk lądowych i MW oraz wojskom lotniczym frontu w odpieraniu pierwszego i kolejnych zmasowanych uderzeń przeciwnika z powietrza w początkowym okresie wojny. Lotnicze i rakietowo-artyleryjskie siły uderzeniowe wezmą udział w operacji przeciwpowietrznej w pełnym wymiarze po ich przegrupowaniu na kierunek operacyjny /do rejonu wyjściowego/.

Efektywność udziału naszych sił zbrojnych w operacji przeciwpowietrznej zapewniona będzie przez należycie zorganizowany i funkcjonujący system dowodzenia nimi i współdziałania oraz wszystkich rodzajów zabezpieczenia. Opracowywane założenia teoretyczne w tym zakresie powinny być systematycznie sprawdzane w czasie szkoleń dowództw, sztabów i wojsk.

CZĘŚĆ II

ORGANIZACJA I PROWADZENIE OPERACJI POWIETRZNEJ

1. OBRONNE OPERACJE POWIETRZNE W SIŁACH ZBROJNYCH NATO

1.1. Istota i treść obronnej operacji powietrznej.

Przed przystąpieniem do rozważań na temat organizacji i prowadzenia operacji powietrznej przez siły powietrzne państw Układu Warszawskiego w operacji strategicznej na TDW nieodzowne jest zapoznanie się z zasadniczymi elementami /problemami/ obronnej operacji powietrznej sił zbrojnych NATO, jako podstawowej formy użycia ich sił powietrznych w działaniach obronnych na TDW, a w tym również przeciwstawienia się naszej operacji powietrznej.

Istota obronnej operacji powietrznej sił zbrojnych NATO będzie wyrażała się w zorganizowanym użyciu ich sił powietrznych według jednolitego zamiaru i planu dla osiągnięcia określonego celu operacyjno-strategicznego związanego z walką o panowanie w powietrzu i o przewagę w broni jądrowej, izolację rejonu działań bojowych i wsparciem wojsk w działaniach /operacjach/ obronnych na TDW. Treścią obronnej operacji powietrznej będą prawdopodobnie zmasowane /lub ześrodkowane uderzenia/ i urzutowane działania lotnictwa, uderzenia wojsk rakietowych i artylerii na obiekty planowane do zniszczenia lub obezwładnienia w danej operacji, a także walki i bitwy powietrzne sił i środków obrony powietrznej przeciwnika w czasie odpierania uderzeń naszego lotnictwa, wykonującego zadania w operacji powietrznej. Obok uderzeń SNP i działań środków obrony powietrznej w swej obronnej operacji powietrznej przeciwnik w sposób masowy wykorzysta również różnorodne środki walki radioelektronicznej.

Z punktu widzenia potrzeb tematu danej pracy obronna operacja powietrzna interesuje nas jako przeciwstawienie jej przez przeciwnika naszej operacji powietrznej. Dlatego też w dalszych rozważaniach przeanalizowane zostaną głównie te jej elementy, które mają bezpośredni wpływ na organizację i prowadzenie naszej operacji powietrznej. Do takich zasadniczych elementów będą na-

leżały przede wszystkim: warunki, w których przeciwnik może prowadzić obronną operację powietrzną; jej cel, zadania i rozmach; siły i środki biorące w niej udział oraz sposoby ich użycia.

1.2. Możliwe warunki prowadzenia obronnych operacji powietrznych przez siły zbrojne NATO.

Obronne operacje powietrzne, jak już wcześniej podkreślaliśmy, związane jest z prowadzeniem działań /operacji/ obronnych przez siły zbrojne NATO na TDW. Działania /operacje/ obronne państwa NATO mogą prowadzić zarówno od początku wybuchu wojny, jak i w toku jej trwania. Prowadzenie przez państwa NATO działań obronnych, a w tym również obronnej operacji powietrznej z chwilą wybuchu wojny jest możliwe w wypadku, gdy siły zbrojne państw UW rozpoczną działania uprzedzające i w ramach tych działań będą wykonywały własną operację powietrzną[29/]. W toku działań wojennych państwa NATO mogą prowadzić obronną operację powietrzną w wypadku załamania się ich działań zaczepnych na TDW, a w tym również zaczepnej operacji powietrznej. Załamanie ich zaczepnej operacji powietrznej może nastąpić w rezultacie pomyślnego przeprowadzenia przez siły zbrojne UW operacji przeciwpowietrznej.

Mamy zatem do dalszych rozważań, generalnie rzecz biorąc, dwie możliwe sytuacje, w których siły zbrojne NATO mogą prowadzić obronne operacje powietrzne. Sytuacje te z kolei będą analogiczne dla naszych operacji powietrznych.

W pierwszej części pracy wskazywaliśmy, że przyjmowane w ćwiczeniach sił zbrojnych NATO w Europie założenie sytuacji militarno-politycznych mają charakter maskujący ich rzeczywiste zamiary agresywne. Dlatego też do rozważań na temat operacji przeciwpowietrznej przyjęliśmy jako zasadniczy wariant rozpętywanie wojny w Europie przez państwa NATO zaskakującymi uderzeniami ich sił zbrojnych na lądzie, w powietrzu i morzu. Ten wariant przyjmujemy również do rozważań na temat organizacji i pro-

29/ Należy nadmienić, że względnie stałym elementem zakładanej sytuacji do ćwiczeń w państwach NATO jest, że stroną inicjującą wojnę są państwa UW, posiadające znaczną przewagę na SETDW. Patrz: "Analiza szkolenia taktyczno-operacyjnego połączonych sił zbrojnych NATO za rok 1979", s.30 nr bibl.ASG WP 020019.

wadzenia operacji powietrznej przez siły zbrojne państw UW. To znaczy rozpoczęcie operacji powietrznej po pomyślnie zakończonej operacji przeciwpowietrznej, czyli w 2-5 dniu wojny.

W związku z tym powstaje pytanie, jak mogą ukształtować się warunki sytuacji bojowej na TDW dla środków napadu powietrznego i obrony powietrznej przeciwstawnych stron w chwili przejścia naszych wojsk od operacji przeciwpowietrznej do operacji powietrznej.

Ścisłe i jednoznaczne określenie tych warunków jest po prostu niemożliwe, ze względu na trudne do przewidzenia zmiany, jakie mogą nastąpić po kilku dniach wojny. Możliwe jest jedynie ustalenie ogólnego, prawdopodobnego położenia stron, co z punktu widzenia metodologii rozważań będzie w pełni wystarczające.

Przejście naszych sił zbrojnych na TDW do operacji powietrznej nastąpi z chwilą, gdy zostaną stworzone sprzyjające warunki w wyniku pomyślnego przeprowadzenia operacji przeciwpowietrznej. Będzie to oznaczało, że zaczepna operacja powietrzna przeciwnika na TDW została załamana.

Na czym więc może polegać załamanie zaczepnej operacji powietrznej przeciwnika i co będzie świadczyć o tym, że przechodzi on do obronnej operacji powietrznej. Wydaje się, że załamanie zaczepnej operacji powietrznej przeciwnika nastąpi wówczas, gdy nie będzie on mógł osiągnąć jej zasadniczego celu, gdy dalsze prowadzenie tej operacji może doprowadzić jego lotnictwo do całkowitej klęski. Wobec tego, dla ratowania swych sił lotniczych, może radykalnie zmienić cel ich działań i przejść do obronnej operacji powietrznej.

Możemy zatem przyjąć, że przejście przeciwnika od zaczepnej do obronnej operacji powietrznej polegało będzie głównie na radykalnej zmianie celów działań jego sił powietrznych. Jeśli, na przykład, w zaczepnej operacji powietrznej celem przeciwnika będzie rozgromienie naszego lotnictwa, głównie na lotniskach, to w obronnej operacji może być osłabienie jego siły uderzeniowej, głównie w powietrzu, działaniami sił i środków obrony powietrznej. Zatem w obronnej operacji powietrznej zmniejszy się skala uderzeń lotnictwa przeciwnika na nasze lotnictwo, znajdujące się na lotniskach. To samo dotyczyć będzie uderzeń lotniczych

przeciwnika na nasze wojska rakietowe.

Przejście więc przeciwnika do obronnej operacji powietrznej nastąpi prawdopodobnie wówczas, gdy nasze siły powietrzne rozpoczną operację powietrzną. Rozpoczęcie operacji powietrznej nastąpi niewątpliwie po zdobyciu określonej ogólnej przewagi ilościowej w lotnictwie, jako jednego z warunków powodzenia operacji. Zdobycie tej przewagi ma zapewnić operacja przeciwpowietrzna. Powstaje jednak pytanie, jak wielka ma być ta przewaga. Wielkość ogólnej przewagi ilościowej w lotnictwie może inaczej się kształtować, niż w wojskach lądowych, ze względu na wielokrotnie większe możliwości lotnictwa w szybkim tworzeniu przewagi na głównych kierunkach uderzeń. Do rozpoczęcia naszej operacji powietrznej na TDW może być wystarczające posiadanie ogólnej przewagi ilościowej w lotnictwie nad przeciwnikiem jak 1,2 - 1,5:1, przy obecnym stanie jakościowym samolotów i ich środków rażenia.

Z punktu widzenia organizacji i prowadzenia naszej operacji powietrznej istotne znaczenie ma określenie celów, zadań i rozmachu obronnej operacji powietrznej przeciwnika.

1.3. Cele, zadanie i rozmach obronnej operacji powietrznej.

Cele obronnej operacji powietrznej określała będzie konkretna sytuacja operacyjno-strategiczna na lądzie, morzu i w powietrzu.

Najogólniejszym celem obronnej operacji powietrznej przeciwnika może być zachowanie sił i zdolności bojowej, głównie lotnictwa uderzeniowego, zapewnienie skutecznego wsparcia wojskom lądowym oraz załamanie naszej operacji powietrznej, a tym samym odzyskanie przewagi w siłach i środkach napadu powietrznego jako niezbędnego warunku przejścia do działań ofensywnych.

Należy więc oczekiwać, że walka o panowanie w powietrzu będzie nadal ważnym elementem działań sił powietrznych NATO. Jednak jej prowadzenie będzie realizowane głównie obronnymi formami /sposobami/ działań. Zatem udział powietrznych sił uderzeniowych w tej walce będzie mniejszy, niż w zaczepnej operacji powietrznej.

W toku działań wojennych nasze siły powietrzne mogą prowadzić operacje powietrzne związane z izolacją rejonu działań, niszczeniem ważnych gałęzi przemysłu przeciwnika itp.W związku z tym celem obronnej operacji powietrznej państw NATO może być niedopuszczenie do zrealizowania celów danej naszej operacji powietrznej. A więc, jej zerwanie lub zdecydowane zmniejszenie jej skutków.

Z celów konkretnej obronnej operacji powietrznej będą wynikały określone zadania dla sił powietrznych. Trzeba zauważyć, że zadania sił powietrznych w obronnej operacji powietrznej - podobnie jak cele - będą o mniejszym zasięgu i skali, niż w zaczepnej operacji powietrznej. Przede wszystkim ograniczane będą głębokości działania i liczba obiektów uderzeń lotnictwa. Zmniejszy się również liczba uderzeń środkami rakietowymi, ze względu na straty jakie przeciwnik w nich poniesie w zaczepnej operacji powietrznej, a także doraźne potrzeby ogniowego wsparcia wojsk lądowych w operacjach obronnych.

Zadaniem lotnictwa uderzeniowego będzie prawdopodobnie niszczenie i obezwładnianie głównie naszego lotnictwa frontowego, bazującego w odległości 150-250 km od linii styczności bojowej wojsk. Lotnictwo bazujące na większych odległościach niszczone będzie głównie rakietami typu "Pershing 2" i rakietami uskrzydlonymi "Cruise".

Ograniczanie głębokości działań lotnictwa uderzeniowego przez przeciwnika w obronnej operacji powietrznej podyktowane będzie przede wszystkim trudnościami pokonywania naszej głęboko urzutowanej obrony powietrznej.

W związku z powyższym, główny ciężar zadań walki z naszym lotnictwem w obronnej operacji powietrznej sił zbrojnych NATO przypadnie siłom i środkom obrony powietrznej. Będą one wykorzystywane w maksymalnym zakresie do odpierania zmasowanych uderzeń naszego lotnictwa, głównie w taktycznej i operacyjnej strefie działań bojowych, na głównych kierunkach operacyjno-powietrznych.

Należy mieć na uwadze, że w wyniku pomyślnie przeprowadzonej przez nas operacji przeciwpowietrznej zdecydowanie większe straty poniesie lotnictwo przeciwnika, niż jego obrona powietrzna. Dlatego też, przechodząc do obronnej operacji powietrznej, przeciwnik będzie opierał swoje działania powietrzne na maksymalnym wykorzystaniu sił i środków obrony powietrznej do walki z naszym lotnictwem biorącym udział w operacji powietrznej.

Zadaniem więc sił i środków obrony powietrznej przeciwnika, działających zarówno w osłonie konkretnych obiektów, jak i w systemie obrony strefowej będzie rozbicie w powietrzu głównych naszych zgrupowań lotniczych i zadanie im maksymalnych strat w samolotach, a tym samym zdecydowane osłabienie naszego potencjału lotniczego i załamanie naszej operacji powietrznej.

Rozmach obronnej operacji powietrznej przeciwnika będą charakteryzowały takie parametry jak obszar /głębokość i szerokość/, w którym będzie ona prowadzona, czas trwania oraz ilość sił i środków, biorących w niej udział.

<u>Obszar</u> obronnej operacji powietrznej będzie w zasadzie pokrywał się z obszarem operacji obronnej sił zbrojnych NATO na danym TDW. Wynika to z tego, iż obronna operacja powietrzna jest składowym elementem obronnych działań /operacji/ na TDW. W odniesieniu do środkowoeuropejskiego TDW szerokość obszaru obronnej operacji powietrznej może wynosić około 800-1000 km /szerokość pasa działania Północnej i Centralnej GA oraz Cieśnin Duńskich i Zachodniego Bałtyku/, a głębokość około 1500-2000 km /zasięg działania broni taktyczno-operacyjnej/.

Wielkość obszaru obronnej operacji powietrznej nie może być pojęciem ścisłym. Podane wyżej jego wielkości są raczej orientacyjne i ogólnie pokrywają się z obszarem działania określonych sił na danym TDW. Należy mieć przy tym na uwadze to, że w obszarze ŚETDW działać mogą siły powietrzne z Północnego i Południowego TDW. Na przykład uderzenia na obiekty w NRD, Polsce i ZSRR mogą wykonywać ŚNP z lotnisk-owców i bazujące w Norwegii.

Czas trwania obronnej operacji powietrznej można określić jedynie bardzo orientacyjnie. Będzie on uwarunkowany stopniem realizacji celów operacji. Bowiem, jak wiadomo, obronna operacja powietrzna - podobnie jak każda inna - może zakończyć się powodzeniem lub całkowitym załamaniem. Ponieważ obronna operacja powietrzna jest składową częścią działań /operacji/ obronnych na TDW, to czas jej trwania może być zbliżony do czasu trwania tych działań na teatrze. Z analizy ćwiczeń dowódczo-sztabowych NATO, prowadzonych na szczeblu strategiczno-operacyjnym wynika, że operacja obronna grupy armii na SETDW w początkowym okresie wojny może być prowadzona w ciągu 6-7 dni[30]. Przy czym już od czwartego dnia operacji przewiduję możliwość przejścia do selektywnego użycia broni jądrowej, a nieograniczone jej użycie w siódmym dniu. Z przejściem do nieograniczonego użycia broni jądrowej państwa NATO przewiduję rozpoczęcie decydujących działań zaczepnych. Można więc przyjąć, że ponowne przejście przeciwnika do zaczepnej operacji powietrznej nastąpi w momencie nieograniczonego użycia broni jądrowej. Zatem czas trwania obronnej operacji powietrznej może wynosić do 7 i więcej dni.

Wyznacznikiem podanego wyżej czasu trwania obronnej operacji powietrznej sił zbrojnych NATO jest czas trwania ich operacji obronnej na TDW. Innym wyznacznikiem /kryterium/ czasu trwania obronnej operacji powietrznej przeciwnika może być czas trwania naszej operacji powietrznej. W tym wypadku obronną operację powietrzną przeciwnika należałoby rozpatrywać jako przeciwstawienie jej naszej operacji powietrznej. To znaczy, że końcowym efektem obronnej operacji powietrznej przeciwnika byłoby załamanie naszej operacji powietrznej oraz stworzenie warunków do przeprowadzenia zaczepnej operacji powietrznej. Przy tym sposobie podejścia do określenia czasu trwania obronnej operacji powietrznej przeciwnika dominującym zadaniem jego sił powietrznych byłaby walka z naszym lotnictwem biorącym udział w operacji powietrznej. Zadania zaś wsparcia lotniczego, broniących się wojsk stałyby się daleko drugorzędne, co oczywiście nie jest

---

[30] Kompendium sił zbrojnych NATO, Warszawa 1980 r. s.87.

zgodne, ani z teoretycznymi poglądami na Zachodzie, ani z praktyką prowadzonych tam ćwiczeń operacyjno-strategicznych.Zwykle wysiłek lotnictwa na wsparcie wojsk w operacjach obronnych wyznaczaję większy, niż w operacjach zaczepnych.

Generalnie można przyjąć, że czas trwania obronnej operacji powietrznej sił zbrojnych NATO będzie określony zarówno potrzebami walki o panowanie w powietrzu, jak i lotniczego wsparcia wojsk.

Siły i środki angażowane w obronnej operacji powietrznej będę właściwie te same, którymi przeciwnik dysponował w końcowej fazie zakończonej niepowodzeniem zaczepnej operacji powietrznej. Będę to przede wszystkim lotnicze i rakietowe środki napadu powietrznego i obrony powietrznej oraz siły i środki walki radioelektronicznej. Ustalenie składu ilościowego oraz ugrupowania tych sił i środków jest niezwykle trudne, bowiem uwarunkowane ono będzie sytuację bojową, jaka powstanie w chwili przejścia przeciwnika do obronnej operacji powietrznej. Przy omawianiu warunków prowadzenia obronnej operacji powietrznej przez siły zbrojne NATO, wskazywaliśmy, że jej rozpoczęcie może nastąpić w 2-7 dniu wojny, to jest z chwilą rozpoczęcia operacji powietrznej przez siły zbrojne Układu Warszawskiego. Ze względu na duże rozpiętości czasowe oraz radykalną zmianę w sytuacji lądowej i powietrznej w czasie przechodzenia przeciwnika do obronnej operacji powietrznej, skład ilościowy oraz ugrupowanie sił i środków, mogących wziąć udział w tej operacji możemy ustalić jedynie ogólnie, na podstawie szacunkowych strat, jakie może ponieść przeciwnik w wyniku naszej operacji przeciwpowietrznej. Przyjęcie orientacyjnego składu sił i środków do obronnej operacji powietrznej przeciwnika jest konieczne do prowadzenia rozważań na temat organizacji i prowadzenia naszej operacji powietrznej na TDW i nie powinno mieć zasadniczego wpływu na metodologię rozumowania. Należy przy tym zaznaczyć, że samo przechodzenie przeciwnika od zaczepnej do obronnej operacji powietrznej będzie prawdopodobnie stopniowe, podobnie zresztą jak u nas, przechodzenie od operacji przeciwpowietrznej do operacji powietrznej.

Jakiwięc może być stan sił i środków angażowanych przez przeciwnika do obronnej operacji powietrznej i ich ugrupowanie w czasie przechodzenia naszych sił zbrojnych na TDW do operacji powietrznej. Przede wszystkim będą to w całości ocalałe siły i środki obrony powietrznej, znajdujące się w obszarze objętym naszą operacją powietrzną oraz lotnictwo uderzeniowe, wojska rakietowe i artyleria, a także siły i środki walki radioelektronicznej. Ich stan i ugrupowanie z chwilą przejścia do obronnej operacji powietrznej, na przykład w 4-5 dniu wojny, mogą być następujące:

1. Wojska obrony powietrznej. Ze względu na charakter naszej operacji przeciwpowietrznej ogólnie można przyjąć, że w wyniku pomyślnego jej przeprowadzenia przeciwnik większe straty poniesie w samolotach, niż w środkach obrony powietrznej. Przy czym gros strat lotnictwu przeciwnika zadanych zostanie przez wojska obrony powietrznej. Straty w siłach i środkach obrony powietrznej przeciwnik poniesie głównie na trasach przelotu i w rejonach uderzeń /działań/ odwetowych /uprzedzających/ naszego lotnictwa zarówno w ramach operacji przeciwpowietrznej, jak i wsparcia wojsk. Należy zatem przewidywać, że największe straty poniosą siły i środki obrony powietrznej przeciwnika w strefie taktycznej, mniejsze zaś w strefie operacyjnej. Kalkulacyjnie rzecz biorąc, straty te mogą kształtować się jak 2:1.

Przyjmując, że stan liczebny przeciwlotniczych pocisków rakietowych średniego i dalekiego działania w centralnej strefie OP NATO w momencie wybuchu wojny może wynosić około 1215 wyrzutni /tabela 12/[31], a straty dobowe w wyrzutniach około 5%, to w 4-5 dniu wojny ich stan może się zmniejszyć do około 900-1000, czyli o około 20-30%[32]. Największe straty w wyrzutniach rakiet plot powstaną prawdopodobnie w rejonach be-

---

[31] Tabela opracowana została na podstawie Biuletynu Informacyjnego Sztabu Generalnego WP nr 3 /135/, Warszawa 1981 r.

[32] Na podstawie doświadczeń z minionych konfliktów zbrojnych i ćwiczeń okresu powojennego można dojść do wniosku, że średnie straty dobowe w rakietowych środkach OP, w wojnie bez użycia broni jądrowej, na TDW mogą wynosić około 3-5%. Przyjmując, że około 60% zniszczonych wyrzutni przypada na WR i Art. a około 40% na lotnictwo, i że na zniszczenie jednej wyrzutni przypada średnio około 4 samoloty myśliwsko-bombowe /myśliwsko-szturmowe/, to do zniszczenia 96-136 /jest to 40% od 240-340/ wyrzutni potrzeba 384-544 samoloty w ramach operacji powietrznej, czyli około 15-20% ogólnej liczby samolotowylotów.

Tabela 12

Rejon OP	Państwo	Liczba dywizjonów	Liczba						Uwagi
			Patriot		Nike		Hawk		
			baterii	wyrzutni	baterii	wyrzutni	baterii	wyrzutni	
2 PTSP	Belgia	2-N	-	-	8	96	-	-	Trzy dywizjony zmobilizowane
		5-H	-	-	-	-	20	120	
	Holandia	2-N	-	-	8	72	-	-	Jeden dywizjon zmobilizowany
		5-H	-	-	-	-	20	120	
	RFN	4-N	-	-	16	144	-	-	
		3-H	-	-	-	-	12	72	
	St.Zjedn.	1-H	-	-	-	-	4	24	Wzmocnione
	Razem	8-N	-	-	32	312	-	-	
		14-H	-	-			56	336	
4 PTSP	RFN	2-N	-	-	8	72	-	-	
		3-H	-	-	-	-	12	72	
	St.Zjedn.	2-N	-	-	8	72	-	-	
		3-P	15	75	-	-	-	-	Dwa dyw. przezbrojone, jeden dyw. wzmocnienie
		9-H	-	-	-	-	32	228	Jeden dyw. wzmocnienie
	Razem	3-P	15	75	-	-	-	-	
		4-N	-	-	16	144	-	-	
		12-H	-	-	-	-	44	300	
Ogółem		3-P	15	75	-	-	-	-	41 dyw.
		12-N	-	-	48	456	-	-	163 bat.
		26-H	-	-	-	-	100	636	1167 wyrzutni

Uwaga: Ponadto w osłonie lotnisk brytyjskich w RFN znajduje się 48 wyrzutni /eskadra/ pocisków plot "Bloodhound".
Ogółem - 1215 wyrzutni.

zowania lotnictwa, głównie uderzeniowego i zgrupowań głównych sił lądowych. Nie oznacza to, że straty te nie zostaną w krótkim czasie uzupełnione, kosztem osłabienia obrony powietrznej obiektów mniej ważnych. Dlatego też przy planowaniu uderzeń lotniczych w ramach naszej operacji powietrznej należy się nadal liczyć z silną obroną powietrzną bez lotniczych, wyrzutni rakiet taktycznych i taktyczno-operacyjnych oraz głównych zgrupowań wojsk lądowych przeciwnika.

Straty w środkach rakietowych bliskiego działania typu "Chaparral", "Roland", "Rapier", "Redeye", "Stinger" i "Blowpipe" oraz w artylerii przeciwlotniczej będą wyraźnie większe w strefie taktycznej, niż operacyjnej. Będzie to wynikało z głębokości działań naszego lotnictwa w operacji przeciwpowietrznej oraz z zaangażowania znacznych sił wojsk rakietowych i artylerii do niszczenia środków OP przeciwnika, znajdujących się głównie w ugrupowaniach pierwszorzutowych związków taktycznych. Można przewidywać, że straty te za okres naszej operacji przeciwpowietrznej będą wynosiły w granicach około 30%. Możliwe ugrupowanie sił i środków OP w centralnej strefie OP NATO w 4-5 dniu wojny przedstawia załącznik 14.

Straty w lotnictwie myśliwskim obrony powietrznej państw NATO w wyniku naszej operacji przeciwpowietrznej będą prawdopodobnie mniejsze, niż w naziemnych środkach OP. Może to być spowodowane tym, że LM OP ma duże możliwości wychodzenia spod uderzenia w wypadku naszych uderzeń na jego lotniska. Zwykle w czasie nalotów naszego lotnictwa uderzeniowego lotnictwo myśliwskie OP będzie podnoszone w powietrze do odpierania ataków. Ponadto, prowadząc walki powietrzne, głównie nad własnym terenem, mniej będzie narażone na straty od naszych naziemnych środków OP, a także na mniejsze przeciwdziałanie naszego LM. Dlatego też straty w LM OP przeciwnika mogą się kształtować w granicach 20% za czas trwania naszej operacji przeciwpowietrznej. Przyjmując, że w momencie wybuchu wojny w 2 i 4 PTSP może być około 480 samolotów LM OP /patrz tabela 1 - część I-sza pracy/, to w 4-5 dniu wojny stan ten może się zmniejszyć do liczby około 380-400 samolotów.

2. Lotnictwo uderzeniowe. Zasadniczą motywacją przejścia przeciwnika od zaczepnej do obronnej operacji powietrznej będą niewątpliwie duże straty w jego lotnictwie uderzeniowym, będą one prawdopodobnie większe, niż w naziemnych środkach obrony powietrznej. Straty te orientacyjnie mogą wynosić około 35-40% stanu wyjściowego. Przechodząc do obronnej operacji powietrznej przeciwnik może w związku z tym posiadać w 2 i 4 PTSP około 1200-1300 samolotów lotnictwa uderzeniowego i rozpoznawczego. Z tej liczby - jak wykazują doświadczenia - tylko około 30-40% użyje prawdopodobnie do uderzeń na nasze lotniska, a pozostałe siły do wsparcia wojsk i izolacji rejonu działań bojowych. Należy więc wnioskować, że zadanie walki o panowanie w powietrzu w obronnej operacji powietrznej przeciwnik będzie realizował - jak to już wcześniej wspomniano - głównie za pomocą sił i środków obrony powietrznej oraz rakiet operacyjnych.

1.4. Prowadzenie obronnej operacji powietrznej przez siły zbrojne NATO.

Prowadzenie obronnej operacji powietrznej przez siły zbrojne NATO wymuszone będzie niekorzystną dla nich sytuacją operacyjno-strategiczną na TDW. Skala załamania się ich zaczepnej operacji powietrznej, sytuacja wojsk lądowych i możliwości naszych sił zbrojnych na TDW będą miały zasadniczy wpływ na sposób przeprowadzenia przez przeciwnika obronnej operacji powietrznej. Zadania walki o panowanie w powietrzu, w ramach obronnej operacji powietrznej, przeciwnik będzie starał się realizować głównie siłami i środkami obrony powietrznej oraz użyciem tylko części sił lotniczych i rakietowych do uderzeń na nasze lotniska. Chcąc obronić własne lotnictwo przed ostatecznym jego rozbiciem gros środków OP zgrupuje prawdopodobnie do osłony lotnisk bazowania lotnictwa uderzeniowego. Należy się zatem spodziewać silnej bezpośredniej osłony głównych baz lotniczych, potęgowanej działaniami lotnictwa myśliwskiego OP na dalekich podejściach do nich. Wynikało to będzie z następującej zasady, że w wypadku zmniejszającej się liczby naziemnych środków OP należy bardziej centralizować ich użycie do bezpośredniej obrony obiektów, mających szczególne znaczenie w danej konkretnej sytuacji. Jedynie LM OP będzie używane w całym rejonie obrony, z uwzględnieniem prawdopodobnych głównych kierunków nalotów

lotnictwa przeciwnika na osłaniane obiekty.

Wydaje się, że tej zasady przeciwnicy z NATO będą konsekwentnie przestrzegać. Świadczą bowiem o tym ich teoretyczne poglądy i praktyka ćwiczeń lotniczych. Możemy zatem dla naszych dalszych rozważań przyjąć taki sposób postępowania przeciwnika, jako wielce prawdopodobny. W związku z tym powstaje pytanie, kiedy przeciwnik może przystąpić do przegrupowań swoich naziemnych środków OP, aby nowe ich ugrupowanie było adekwatne do zamiaru planowanej obronnej operacji powietrznej. Przede wszystkim należy mieć na uwadze, że tworzenie każdego nowego zgrupowania bojowego będzie się odbywało z zachowaniem maksymalnej tajemnicy, będzie więc starannie maskowane. Ponieważ głównym celem naszej operacji powietrznej będzie prawdopodobnie ostateczne rozbicie sił powietrznych przeciwnika, to należy spodziewać się, że przeciwnik tak przegrupuje własne lotnictwo, aby najmniej było narażone na straty. Prawdopodobnie zwiększy głębokość jego bazowanie i bezpośrednią obronę powietrzną. Dlatego też czas przegrupowań NŚ OP /naziemnych środków obrony powietrznej/ należy rozpatrywać łącznie z czasem przegrupowań lotnictwa, głównie uderzeniowego. Ponieważ obrona powietrzna nowego bazowania lotnictwa powinna być zorganizowana przed przebazowaniem samolotów, to należy przewidywać, że przegrupowanie NŚ OP przeciwnika będzie wyprzedzało przegrupowywaniu lotnictwa. Przegrupowywanie NŚ OP, podobnie też lotnictwa, przeciwnik będzie realizował prawdopodobnie stopniowo, w miarę zamamywania się jego zaczepnej operacji powietrznej. Przy czym będzie dążył do zakończenia przegrupowań przed rozpoczęciem przez nasze siły zbrojne operacji powietrznej. Należy więc oczekiwać, że obronną operację powietrzną przeciwnik będzie prowadził w zasadzie w nowym ugrupowaniu swoich sił powietrznych i obrony przeciwlotniczej wojsk.

Jak już wcześniej wspominaliśmy, przejście przeciwnika od operacji zaczepnej do obronnej operacji powietrznej może być stopniowe i nie koniecznie musi zbiegać z czasem rozpoczęcia naszej operacji powietrznej. Może więc znacznie wcześniej przegrupować swoje siły i środki planowane do udziału w obronnej operacji powietrznej, niż rozpocznie się nasza operacja powietrzna. Takie przejście do obronnej operacji dla przeciwnika byłoby znacznie wygodniejsze, niż przechodzenie do tej operacji w trakcie

naszej operacji powietrznej. Wcześniejsze przejście do obronnej operacji powietrznej umożliwia przeciwnikowi bardziej zorganizowane przeciwstawienie się naszej operacji powietrznej. Dlatego też do dalszych rozważań przyjmiemy taki właśnie wariant przechodzenia przeciwnika do obronnej operacji powietrznej.

Ugrupowanie NŚ OP w centralnej strefie OP NATO w położeniu wyjściowym do obronnej operacji powietrznej można umownie podzielić na dwa rzuty. Pierwszy rzut będą stanowiły siły i środki OP korpusów pierwszorzutowych. Głębokość ugrupowania około 80-120 km. Drugi rzut będą stanowiły siły i środki OP, osłaniające odwody Północnej i Centralnej GA oraz bazowanie głównych zgrupowań lotniczych 2 i 4 PTSP. Głębokość ugrupowania około 300-400 km. Takie ugrupowanie sił i środków OP NATO do obronnej operacji powietrznej wynika zarówno z potrzeb osłony najważniejszych obiektów, jak i koncepcji prowadzenie operacji.

Prowadzenie obronnej operacji powietrznej przez przeciwnika polegało będzie głównie na jak najlepszym użyciu swych sił do zrealizowania celów i zadań operacji, zgodnie z wcześniej opracowanym planem i odpowiednio ekorygowanym do bieżącej sytuacji przed rozpoczęciem operacji. W okresie działań bronią konwencjonalną lotnictwa uderzeniowego, wydzielonego do walki o panowanie w powietrzu, prawdopodobnie przeciwnik użyje głównie do niszczenia naszego lotnictwa na lotniskach na kierunkach i w rejonach mniej nasyconych NŚ OP. Natomiast na kierunkach i w rejonach dużego nasycenia NŚ OP do realizacji tego zadania prawdopodobnie masowo użyje rakiet typu "Pershing 2" i "Cruise".

W związku z tym należy oczekiwać, że przeciwnik, prowadząc obronną operację powietrzną, swoimi uderzeniami będzie dążył do eliminowania z walki naszych sił i środków, zabezpieczających naszą operację powietrzną, aby w ten sposób zapewnić dla własnych NŚ OP i LM sprzyjające warunki do rozbicia w powietrzu naszych lotniczych sił uderzeniowych. Taka koncepcja prowadzenia obronnej operacji powietrznej może być bardzo korzystna dla przeciwnika z dwóch względów:

- po pierwsze - możliwość obezwładnienia z zaskoczenia naszych sił lotniczych, rakietowych i artyleryjskich, przeznaczonych do zabezpieczenia operacji powietrznej przy minimalnych stratach własnych;
- po drugie - możliwość zadania w powietrzu maksymalnych strat naszym lotniczym siłom uderzeniowym, dzięki wcześniejszemu obezwładnieniu sił i środków przeznaczonych do ich zabezpieczenia.

Dla pomyślnej realizacji tej koncepcji przeciwnik użyje wszystkich z posiadanych środków rozpoznania, w tym również AWACS, w celu jak najszybszego wykrycia rozpoczynających się naszych zmasowanych uderzeń lotniczych, wykonywanych w ramach operacji powietrznej. W pierwszej kolejności przeciwnik będzie dążył do obezwładnienia sił lotniczych na lotniskach, stanowiących rzut zabezpieczenia zmasowanego nalotu, a także wojska rakietowe i artylerię, stanowiska dowodzenia i naprowadzania lotnictwa oraz siły i środki walki radioelektronicznej, biorące udział w operacji powietrznej. Należy również przewidywać, że w tym samym czasie - w miarę możliwości - będzie wykonywał także uderzenia na lotniska i wyrzutnie rakietowe, stanowiące skład sił uderzeniowych naszej operacji powietrznej.

W następnej kolejności przeciwnik uruchomi siły i środki obrony powietrznej do odparcia naszych zmasowanych nalotów. Główny wysiłek swych działań skupi wówczas na walce z naszym lotniczym rzutem uderzeniowym. Do walki z tym rzutem przeciwnik w pierwszej kolejności zaangażuje NŚ OP pierwszorzutowych korpusów armijnych, następnie lotnictwo myśliwskie OP i NŚ OP, stanowiące drugi rzut centralnej strefy OP. Dojdzie więc do decydujących walk i bitew powietrznych i przeciwpowietrznych nad terenem przeciwnika, co oczywiście będzie dla niego bardziej sprzyjającą sytuację, niż dla nas. Korzystnym czynnikiem dla przeciwnika będzie przede wszystkim możliwość maksymalnego wykorzystania środków OP i bardziej skuteczne kierowanie nimi w walce. Dlatego też radioelektroniczne obezwładnienie /oprócz aktywnego zwalczania/ systemu dowodzenia obroną powietrzną przeciwnika w tym czasie będzie miało zasadnicze znaczenie dla pomyślnego wykonania zadań przez nasze lotnicze rzuty uderzeniowe.

x

x x

Podsumowując rozważania w tym rozdziale należy stwierdzić, że obronna operacja powietrzna, prowadzona w ramach obronnej operacji strategicznej, jest wymuszoną formą działań sił powietrznych NATO na TDW. Jej treścią są aktywne działania sił i środków połączonego systemu obrony powietrznej, środków OPL wojsk lądowych, a także lotnictwa i broni rakietowej. Głównym celem operacji /wg kompendium - siły zbrojne państw NATO - wydawnictwo MON, Sztab Generalny, Zarząd II, Warszawa 1981 r. s.104/ jest zapewnienie osłony przed uderzeniami z powietrza w pierwszej kolejności jądrowym siłom uderzeniowym, wojskom, ośrodkom administracyjnym i przemysłowym oraz zerwanie planów przeciwnika w zakresie wywalczenia przewagi w powietrzu, tworząc niezbędne warunki do skutecznych działań własnych wojsk podczas wykonywania zadań operacyjnych.

Szczególnie istotnym problemem dla powodzenia naszej operacji powietrznej będzie pokonywanie przez lotnictwo nadal silnej obrony powietrznej przeciwnika, a także skuteczne przeciwstawienie się ofensywnym działaniom powietrznym przeciwnika, skierowanym głównie na niszczenie i obezwładnienie na lotniskach naszych sił lotniczych i broni rakietowej na wyrzutniach.

2. PODSTAWOWE ZAŁOŻENIA ORGANIZACJI I PROWADZENIA OPERACJI POWIETRZNYCH W SIŁACH ZBROJNYCH PAŃSTW UKŁADU WARSZAWSKIEGO

2.1. Istota i treść operacji powietrznej

Jak już wcześniej zaznaczono, w rozdziale tym rozpatrzone zostaną podstawowe założenia organizacji i prowadzenia operacji powietrznej na TDW przez siły zbrojne państw UW po pomyślnym zakończeniu operacji przeciwpowietrznej. Istota takiej operacji będzie polegała głównie na zorganizowanym użyciu według jednolitego zamiaru i planu sił powietrznych, wydzielonych sił i środków wojsk rakietowych i artylerii, wojsk obrony powietrznej, sił i środków walki radioelektronicznych oraz innych dla ostatecznego osiągnięcia celów walki o zdobycie i utrzymanie panowania w powietrzu oraz przewagi w broni jądrowej na TDW.
Tak więc pierwsza operacja powietrzna, jako w pewnym sensie kontynuacja pierwszej operacji przeciwpowietrznej, ma zapewnić ostateczne wywalczenie panowania w powietrzu w takim stopniu, aby siły zbrojne na TDW mogły skutecznie realizować cele prowadzonej operacji strategicznej. Możliwie szybkie zdobycie takiego panowania w powietrzu będzie możliwe dzięki zdecydowanemu użyciu według jednolitego zamiaru i planu, pod jednym dowództwem, różnych rodzajów sił zbrojnych i wojsk do rozbicia głównych zgrupowań lotniczych i rakietowych przeciwnika na TDW.

W związku z tym treścią operacji powietrznej będą: wzajemnie warunkujące się i powiązane między sobą zmasowane i zeźrodkowane uderzenia oraz urzutowane działania i bitwy powietrzne sił powietrznych; uderzenia rakietowo-artyleryjskie w celu zniszczenia i obezwładnienia ważnych obiektów sił powietrznych i obrony powietrznej przeciwnika; bitwy przeciwpowietrzne i systematyczne działania bojowe wojsk OPK oraz OPL wojsk lądowych i marynarki wojennej; działania sił i środków walki radioelektronicznej oraz stosowanie wielu innych przedsięwzięć zabezpieczających powodzenie operacji. Zatem elementami składowymi operacji powietrznej na TDW będą:

- operacje powietrzne armii lotniczych /przeznaczenia operacyjnego i strategicznego/ naczelnego dowództwa;
- działania bojowe wojsk lotniczych frontów /okręgów wojskowych/ i marynarki wojennej w celu zwalczania lotnictwa przeciwnika na lotniskach i w powietrzu;
- połączone działania bojowe wydzielonych jednostek z AL /przeznaczenia operacyjnego/ naczelnego dowództwa i lotnictwa morskiego w celu niszczenia lotniskowców przeciwnika;
- uderzenia wojsk rakietowych i artylerii na obiekty lotnicze, obrony powietrznej i system dowodzenia przeciwnika;
- wspólne działania bojowe frontowego lotnictwa myśliwskiego, wojsk OPL frontów oraz wojsk OPK, mające na celu walkę z lotnictwem przeciwnika w powietrzu;
- działania wojsk frontów w celu obezwładnienia OP przeciwnika na korzyść zabezpieczenia przelotu lotnictwa uderzeniowego do obiektów ataku, a także w celu uchwycenia ważnych rejonów bazowania lotnictwa;
- działania sił i środków rozpoznania oraz walki radioelektronicznej według jednolitego planu zabezpieczenia operacji powietrznej.

Odpowiednio do przedstawionej istoty i treści operacji powietrznej powinna być również adekwatna jej definicja. Wydaje się, że definicja ta powinna mieć następujące brzmienie: "Operacja powietrzna to całokształt zamierzeń zaplanowanych, uzgodnionych i wzajemnie powiązanych co do celów, zadań, miejsca i czasu zmasowanych i ześrodkowanych uderzeń oraz działań urzutowanych i bitew powietrznych lotnictwa, a także połączonych z nimi bitew przeciwpowietrznych i działań bojowych wojsk obrony powietrznej oraz działań /uderzeń/ wojsk rakietowych, artylerii i innych, wykonywanych pod jednym dowództwem według jednolitego zamiaru i planu, mających na celu ostateczne rozgromienie zgrupowań powietrzno-rakietowych przeciwnika i zdobycie panowania w powietrzu oraz przewagi w broni rakietowo-jądrowej".

Definicja ta dotyczy oczywiście operacji powietrznej związanej z walką o panowanie w powietrzu i przewagę w broni rakietowo-jądrowej. W wypadku operacji powietrznej związanej z izola-

cję rejonu działań bojowych lub niszczeniem innych ważnych obiektów o znaczeniu operacyjnym i strategicznym, to definicja takiej operacji powinna być również adekwatna do jej istoty i treści.

Z punktu widzenia organizacji i prowadzenia operacji powietrznej istotnym problemem jest czas /moment/ jej rozpoczęcia. Generalnie przewiduje się, że operacja powietrzna będzie prowadzona po pomyślnym zakończeniu operacji przeciwpowietrznej. Przejście od operacji przeciwpowietrznej do operacji powietrznej może być wówczas stopniowe lub natychmiastowe. Będzie to zależało głównie od końcowego efektu operacji przeciwpowietrznej. Jeżeli w wyniku naszej operacji przeciwpowietrznej nastąpi zerwanie zaczepnej operacji powietrznej przeciwnika lub w pewnym momencie jej trwania - zdecydowane załamanie, to należy oczekiwać natychmiastowego przejścia naszych sił zbrojnych do operacji powietrznej. W wypadku, gdy "wygasanie" zaczepnej operacji powietrznej przeciwnika będzie miało charakter powolny, to przechodzenie naszych sił zbrojnych na TDW do operacji powietrznej może być stopniowe.

Założenia doktrynalne sił zbrojnych państw UW nie wykluczają możliwości rozpoczęcia działań prewencyjnych, jeśli stwierdzone zostanie, że agresja ze strony państw NATO jest nieuchronna. W tej sytuacji należy liczyć się z możliwością rozpoczęcia przez naszą stronę operacji powietrznej z chwilą wybuchu wojny, w celu zdobycia panowania w powietrzu i przewagi w broni rakietowo-jądrowej. W operacji tej zostałyby użyte w całości /głównie w początkowym okresie / siły powietrzne i wojska obrony powietrznej, wydzielone siły wojsk rakietowych i artylerii oraz inne.

2.2. Cele, zadania i rozmach operacji powietrznej

Cel operacji powietrznej na TDW zależy od sytuacji operacyjno-strategicznej na teatrze i głównego zadania sił powietrznych na danym etapie operacji strategicznej. Jeżeli na przykład na danym etapie operacji strategicznej głównym zadaniem sił powietrznych będzie walka o panowanie w powietrzu, bądź izolacja rejonu działań bojowych lub niszczenie określonych ważnych gałęzi

przemysłu przeciwnika, to adekwatne do tych zadań i składającej się sytuacji bojowej będą formułowane cele danej operacji powietrznej.

Odpowiednio do przyjętych założeń pracy, szerzej rozpatrzymy cele pierwszej operacji powietrznej w początkowym okresie wojny, której zadaniem jest walka o panowanie w powietrzu.

W teoretycznych materiałach Akademii Sztabu Generalnego Sił Zbrojnych Związku Radzieckiego[33] wskazuje się, że celem takiej operacji może być rozbicie lub osłabienie głównych zgrupowań lotniczych i rakietowo-jądrowych przeciwnika na TDW. Rozbicie tych zgrupowań uważane jest wówczas, gdy stosunek sił powietrznych w wyniku przeprowadzonej operacji będzie wynosił jak 1,8:1 - 2:1 na naszą korzyść, osłabienie zaś, gdy straty zadane przeciwnikowi w samolotach i rakietach wyniosą około 30-40%.

Ponieważ rozpatrywana przez nas operacja powietrzna prowadzona jest po pomyślnym zakończeniu operacji przeciwpowietrznej, w wyniku której siły powietrzne przeciwnika poniosły straty w granicach 35-40% /patrz rozdział I/ możemy przyjąć, że głównym celem tej operacji będzie ostateczne rozbicie zgrupowań lotniczo-rakietowych przeciwnika i doprowadzenie do stosunku sił powietrznych jak 1,8:1 - 2:1 na naszą korzyść[34]. Taki stosunek sił zapewniłby naszym siłom zbrojnym panowanie w powietrzu i przewagę w broni rakietowej na TDW, a tym samym niezbędne warunki do pomyślnego prowadzenia operacji strategicznej.

Celem operacji powietrznej na naszym TDW, prowadzonej po pomyślnie zakończonej operacji przeciwpowietrznej, powinno być ostateczne rozbicie głównych sił uderzeniowych 2 i 4 PTSP, lotnictwa taktycznego CD i BZ, lotnictwa pokładowego oraz lotnictwa bazującego w Wielkiej Brytanii, a także zgrupowań rakietowych Centralnej i Północnej Grupy Armii.

33/ Wykład na temat: "Wozduszneja operacja po rozgromu /osłableniu/, aviacjonnych i rakietno-jadiernych gruppirowok protiwnika".

34/ W operacji powietrznej rozgrywanej w ramach manewrów "Zachód-81" planowano doprowadzić do zwiększenia globalnego stosunku sił na korzyść "Północnych" z początkowego 1,2:1 do 2:1, wykonując w ciągu trzech dni cztery zmasowane naloty /7,5 tys. samolotolotów/ siłami dwu AL, lotnictwa trzech frontów i Floty Bałtyckiej. Po wykonaniu trzech zmasowanych nalotów podegrano sytuację, w której stosunek ten ukształtował się jak 1,6:1.

Zadania operacji powietrznej wynikały będą z jej celów. Najogólniej rzecz biorąc podstawowym zadaniem operacji będzie rozbicie /zniszczenie/ głównych zgrupowań lotniczo-rakietowych i obrony powietrznej przeciwnika, przede wszystkim: samolotów nbj; lotnictwa strategicznego w bazach wysuniętych; lotniskowców w rejonach manewru bojowego; broni rakietowo-jądrowej przeznaczenia strategicznego i operacyjno-taktycznego; środków obrony powietrznej; systemu dowodzenia i naprowadzania lotnictwa, wojsk rakietowych i obrony powietrznej.

Rozmach operacji powietrznej będzie charakteryzował się wielkością obszaru działania /szerokość, głębokość, przestrzeń powietrzna/, czasem trwania i ilością angażowanych sił i środków.

Szerokość pasa działania sił i środków w operacji powietrznej na TDW będzie w zasadzie pokrywała się z granicami danego teatru, a głębokość - z głębokością operacji strategicznej. Czas trwania operacji może wynosić od 2 do 5 dób. Na przykład w manewrach "Zachód-81" czas ten wynosił 3 doby.

Ilość sił i środków przewidywanych do udziału w operacji powietrznej, związanej z walką o panowanie w powietrzu i przewagę w broni rakietowo-jądrowej będzie większa, niż w operacji przeciwpowietrznej. Do udziału w operacji powietrznej włączone zostaną w całości armie lotnicze /w liczbie dwóch-trzech/ przeznaczenia operacyjnego i strategicznego z odwodu naczelnego dowództwa oraz w zdecydowanej większości, a w niektórych okresach operacji może nawet całe lotnictwo frontowe /trzech-czterech frontów/. Zwiększony zostanie też udział wojsk rakietowych, głównie przeznaczenia operacyjnego. Wojska obrony przeciwlotniczej frontów pierwszego i drugiego rzutu oraz obrony powietrznej kraju państw UW wydzielą prawdopodobnie do operacji powietrznej niezbędne siły i środki do osłony bazowania i przelotu lotnictwa. Siły te powinny być wykorzystane zgodnie z planem przeprowadzenia operacji powietrznej. Pozostałe siły i środki będą wykonywać zadania osłony wojsk i obiektów na podstawie dotychczasowych planów.

2.3. Zadania wojsk w operacji powietrznej

Do podstawowych zadań sił i środków biorących udział w operacji powietrznej należy zaliczyć:

A. Lotnictwo uderzeniowe, myśliwskie i rozpoznawcze naczelnego dowództwa i frontów:

- lotnictwo uderzeniowe, głównie bombowe i myśliwsko-bombowe niszczy i obezwładnia główne zgrupowania lotnicze i rakietowe przeciwnika na ziemi, na całą głębokość teatru;
- lotnictwo myśliwskie osłania w powietrzu główne zgrupowania lotnictwa uderzeniowego i lotnictwo rozpoznawcze, a także wspólnie z wojskami OPL frontów i OPK - bazowanie lotnictwa;
- lotnictwo myśliwsko-szturmowe i wojsk lądowych niszczy i obezwładnia siły i środki OP przeciwnika, głównie na trasach przelotu lotnictwa uderzeniowego;
- lotnictwo rozpoznania taktycznego i operacyjnego prowadzi rozpoznanie obiektów przeciwnika, planowanych do zniszczenia lub obezwładnienia w ramach operacji powietrznej.

B. Wydzielone do operacji powietrznej wojska rakietowe i artyleria niszczą i obezwładniają - w ramach swych możliwości - lotnictwo na lotniskach, środki obrony powietrznej przeciwnika oraz stanowiska dowodzenia lotnictwem i obroną powietrzną, a także środki napadu rakietowo-jądrowego przeciwnika.

C. Wydzielone do operacji powietrznej wojska OPL frontów i OPK osłaniają bazowanie lotniczych sił uderzeniowych oraz przelot lotnictwa w granicach technicznych możliwości posiadanych środków walki. Wojska OPK mogą ponadto wydzielić część lotnictwa myśliwskiego do zabezpieczenia działań lotnictwa uderzeniowego nad terenem przeciwnika.

D. Marynarka wojenna siłami lotnictwa i zespołami uderzeniowymi okrętów, głównie podwodnych, niszczy lotniskowce przeciwnika.

Zadania sił i środków walki radioelektronicznej i rozpoznania radioelektronicznego oraz grup desantowych i dywersyjnych, będą podobne jak w operacji przeciwpowietrznej, z tym jednak,że ich działalność w większym stopniu ukierunkowana zostanie na osłonę radioelektroniczną głównych zgrupowań lotnictwa uderzeniowego i wojsk rakietowych.

Zadaniem wojsk lądowych, rozwijających operację zaczepną, zwłaszcza ich operacyjnych grup manewrowych będzie, między innymi, niszczenie i obezwładnianie sił i środków OP przeciwnika oraz uchwytywanie jego lotnisk.

W wypadku, gdy operacja powietrzna będzie prowadzona po pomyślnie zakończonej operacji przeciwpowietrznej, to należy przewidywać, że w tym czasie nasze /PRL/ wojska lotnicze, rakietowe i artyleria znajdą się w ugrupowaniu frontu. Dlatego też będą istniały możliwości pełnego ich wykorzystania w danej operacji powietrznej.

2.4. Właściwości organizacji i prowadzenia operacji powietrznej w początkowym okresie wojny

Przygotowanie operacji powietrznej

Pierwsza operacja powietrzna na TDW przygotowywana jest na podstawie decyzji Naczelnego Dowódcy Sił Zbrojnych zawczasu, jednocześnie z planowaniem pierwszej operacji przeciwpowietrznej, w ramach operacji strategicznej na teatrze. Decyzję o przeprowadzeniu kolejnych operacji powietrznych podejmuje dowódca wojsk na TDW. Przygotowanie operacji powietrznej obejmuje cały kompleks przedsięwzięć ściśle między sobą powiązanych i realizowanych jeszcze w czasie pokoju, a następnie przed rozpoczęciem operacji udokładnianych odpowiednio do wytworzonej sytuacji. Do zasadniczych przedsięwzięć należą: powzięcie decyzji i planowanie operacji; stworzenie zgrupowań wojsk i postawienie im zadań; organizacja dowodzenia, współdziałania i wszelkich rodzajów zabezpieczenia.

Naczelny Dowódca Sił Zbrojnych /dowódca wojsk na TDW/ w decyzji o przeprowadzeniu operacji powietrznej określa: cel i zamiar /myśl przewodnia/ operacji; skład angażowanych sił; zadania poszczególnych rodzajów sił zbrojnych; wyjściowe dane do dowodzenia, współdziałania i zabezpieczenia; resurs i limit lotów związków lotniczych; liczbę rakiet operacyjno-taktycznych ze zwykłymi głowicami; czas trwania operacji i czas jej rozpoczęcia.

Zamiar /myśl przewodnia/ operacji obejmuje kolejność i sposoby wykonania zadań w zakresie rozbicia głównych zgrupowań lotniczo-rakietowych przeciwnika, kierunki i sposoby wykonania zmasowanych uderzeń oraz skład sił, sposoby prowadzenia bitew powietrznych i przeciwpowietrznych, sposób wykorzystania w operacji powietrznej rezultatów działań sił i środków wojsk lądowych, powietrzno-desantowych, desantowo-szturmowych i wojsk rakietowych, wojsk OP i sił morskich, a także zagadnienia dowodzenia, współdziałania i zabezpieczenia.

Zadanie operacji powietrznej związanej z walką o panowanie w powietrzu i przewagę w broni rakietowo-jądrowej powinny być zrealizowane przez siły powietrzne w ramach trzech-czterech zmasowanych uderzeń na lotniska i zgrupowania wojsk rakietowych.

Dla pomyślnego przeprowadzenia operacji bardzo ważne znaczenie ma stworzenie na TDW właściwego ugrupowania operacyjnego sił i środków. Zwykle ugrupowanie takie obejmuje:

- pierwszy lotniczy rzut operacyjny w składzie wojsk lotniczych frontów pierwszego rzutu i lotnictwa MW;
- drugi lotniczy rzut operacyjny w składzie armii lotniczych naczelnego dowództwa i wojsk lotniczych frontów drugiego rzutu;
- zgrupowania wydzielonych sił WRiArt. wojsk OPK, wojsk desantowo-szturmowych i powietrzno-desantowych;
- odwód sił i środków.

Planowanie operacji powietrznej uzależnione będzie od czasu i warunków jej przeprowadzenia. Bardziej szczegółowo planowana będzie pierwsza operacja powietrzna, przewidywana do przeprowadzenia z chwilą wybuchu wojny, w ramach działań prewencyjnych sił zbrojnych na TDW. Bardziej ogólnie natomiast -

po pomyślnym zakończeniu operacji przeciwpowietrznej. Zarówno w pierwszym, jak i drugim wypadku planowane będzie według kilku wariantów, uwzględniających różne możliwe sytuacje bojowe i meteorologiczne ich przeprowadzenia.

Na podstawie wyników badań teoretycznych i prowadzonych ćwiczeń naukowcy Akademii Sztabu Generalnego Sił Zbrojnych ZSRR rekomendują planowanie przeprowadzenia operacji w trzech i więcej etapach. W trakcie każdego etapu przewiduje się wykonanie 1-2 zmasowanych uderzeń lotniczych i rakietowo-artyleryjskich, z tym, że w głównym etapie 3 takie uderzenia.

W pierwszym etapie operacji powietrznej, działaniami całości sił pierwszego lotniczego rzutu operacyjnego i części sił drugiego rzutu /wojska lotnicze frontu drugiego rzutu/ oraz uderzeniami WRiArt. a także wojsk desantowo-szturmowych, przewiduje się zadanie zdecydowanych strat wojskom OP przeciwnika /wybijanie tzw. korytarzy w ugrupowaniu NŚ OP na ważniejszych kierunkach działań lotnictwa uderzeniowego na głębokość do 300 km w pasie 100-120 km, niszcząc nie mniej jak 60-70% środków OP/, niszczenie lotnictwa myśliwskiego, a także blokowanie uderzeniowego lotnictwa taktycznego na lotniskach przez burzenie pasów startowych i minowanie lotnisk. W ten sposób stwarzane są sprzyjające warunki wprowadzenia do działań głównych lotniczych sił uderzeniowych i wykonania głównych zadań operacji.

W drugim etapie /głównym/ operacji powietrznej przewiduje się, działaniami głównych sił uderzeniowych lotnictwa /AL ND, WL frontów i marynarki wojennej/ oraz uderzeniami WRiArt., działaniami desantów powietrznych i sił morskich, zadanie zdecydowanych strat głównym zgrupowaniom lotnictwa taktycznego i wojsk lądowych/armijnego/, zniszczenie broni rakietowo-jądrowej na TDW oraz nowo wykrytych środków OP. W ten sposób stwarzane zostają warunki do pomyślnego osiągnięcia celów operacji powietrznej.

W trzecim etapie operacji powietrznej i w następnych rozwija się powodzenie dotychczasowych działań, dokonuje ostatecznego rozgromienia /zniszczenia/ głównych lotniczych i rakietowo-jądrowych zgrupowań przeciwnika oraz jego odwodów na głębokość do 800-1000 km, osiągając w ten sposób główny cel operacji -

zdobycie strategicznego lub operacyjnego panowania w powietrzu oraz przewagi w broni rakietowo-jądrowej. Należy przy tym mieć na uwadze, że panowanie w powietrzu można osiągnąć przy stosunku w samolotach bojowych jak 1,8:1 - 2:1 na swoję korzyść.

W trakcie planowania operacji powietrznej opracowywane są następujące dokumenty: plan operacji powietrznej; plan współdziałania sił i środków; tablice planowe zmasowanych uderzeń lotniczych i uderzeń rakietowo-jądrowych; plan dowodzenia siłami i środkami; plan według rodzajów zabezpieczenia; a także odpowiednie kalkulacje, dyrektywy i zarządzenia.

Plan pierwszej operacji powietrznej związanej z walką o panowanie w powietrzu i przewagę w broni rakietowo-jądrowej na TDW opracowywany jest wspólnie przez Sztab Generalny oraz dowódcę i sztab sił powietrznych z udziałem dowódcy wojsk na TDW i jego sztabu, sztabu wojsk OPK i marynarki wojennej, a także dowódcy i sztabu lotnictwa dalekiego zasięgu.

Plan operacji powietrznej może składać się z następujących podstawowych rozdziałów:

1. Krótkie wnioski z oceny lotniczo-rakietowych zgrupowań przeciwnika i jego obrony powietrznej na TDW oraz oczekiwanego charakteru jego działań bojowych.
2. Cel i czas przeprowadzenia operacji powietrznej.
3. Skład sił i środków angażowanych w operacji powietrznej.
4. Zamiar /myśl przewodnia/ operacji powietrznej /jakie siły przeciwnika, jakimi siłami własnymi i sposobami przewiduje się je rozgromić oraz stopień ich zniszczenia, operacyjne ugrupowanie sił i środków, pasy i sposób pokonywania OP, wykonywanie lotniczych uderzeń zmasowanych i uderzeń rakietowo-artyleryjskich, prowadzenie bitew powietrznych i przeciwpowietrznych, terminy gotowości sił i środków do udziału w operacji powietrznej/.
5. Podział sił i środków frontów, AL ND, związków taktycznych i operacyjnych państw UW według zadań i obiektów w zmasowanym nalocie.
6. Skład rzutu jądrowego, termin jego utworzenia i stopień gotowości.

7. Organizacja rozpoznania powietrznego, walki radioelektronicznej, współdziałania i dowodzenia.

8. Stworzenie zgrupowań lotniczych do wykonania operacji powietrznej /jakie związki operacyjne i taktyczne oraz oddziały wykonują manewr i przegrupowanie i na jakie lotniska, sposób i czas przebazowania, wydzielone siły lotnictwa transportowego do zabezpieczenia przebazowania, kto i w jakim czasie oraz jakimi siłami i środkami realizuje zabezpieczenie tyłowe jednostek lotniczych na lotniskach operacyjnych/.

Sztaby frontów opracowują odpowiednio plany udziału swoich sił i środków w operacji powietrznej oraz tablice planowe współdziałania. Przykładowe treść zadań dla frontu na operację powietrzną w dyrektywie dowódcy wojsk na TDW ilustruje załącznik 11 i 12.

Zasadnicze znaczenie dla powodzenia operacji powietrznej ma właściwe zaplanowanie i wykonanie zmasowanych uderzeń. Szczególnie wnikliwie i drobiazgowo planuje się pierwsze zmasowane uderzenie, ze względu na jego rozstrzygające znaczenie dla przebiegu operacji powietrznej. Operacyjne ugrupowanie lotnictwa w zmasowanym uderzeniu może składać się z kilku rzutów, a mianowicie: rzutu zabezpieczenia /przełamania OP przeciwnika i rozpoznania/ i jednego lub kilku rzutów uderzeniowych /głównych sił/ oraz odwodu.

Liczba rzutów i ich skład zależą od stawianych przed nimi zadań i warunków ich wykonania. Na przykład w wypadku, gdy na TDW OP przeciwnika jest poważnie osłabiona, to operacyjne ugrupowanie lotnictwa w zmasowanym uderzeniu może być nawet w jednym lub dwóch rzutach.

Rzut zabezpieczenia /pokonania OP przeciwnika i rozpoznania powietrznego/ przeznaczony jest do obrony głównych sił uderzeniowych przed przeciwdziałaniem środków OP przeciwnika i prowadzenia rozpoznania powietrznego zarówno w interesie lotniczych grup uderzeniowych, wojsk rakietowych i artylerii, biorących udział w danym zmasowanym uderzeniu, jak i w interesie całej operacji powietrznej. Siłami rzutu zabezpieczenia są niszczone i obezwładniane środki OP przeciwnika, blokowane i minowane jego

lotniska, zakłócane środki wykrywania, dowodzenia i naprowadzania lotnictwa, rozpoznawane obiekty uderzeń i ruchy wojsk przeciwnika, a także prowadzone działania demonstracyjne i inne. W składzie rzutu zabezpieczenia może znajdować się około 25-30% samolotów lotnictwa frontowego i 5% samolotów z lotniczych związków operacyjnych naczelnego dowództwa. Ze składu frontowego lotnictwa do rzutu zabezpieczenia może być wydzielonych około 25-30% samolotów myśliwskich, 30% myśliwsko-bombowych i myśliwsko-sztumowych, 10% bombowych i 55-60% rozpoznawczych.

Rzut/y/ uderzeniowy/e/ przeznaczony/e/ jest /są/ do zniszczenia lub obezwładnienia głównych lotniczo-rakietowych sił uderzeniowych przeciwnika. Zadanie to wykonują przede wszystkim armie lotnicze przeznaczenia operacyjnego oraz lotnictwo bombowe i myśliwsko-bombowe frontów, a także wojska rakietowe frontów i podległe bezpośrednio dowództwu wojsk na TDW.

Odwód przeznaczony jest do wykonania uderzeń na lotniska nowowykryte i te obiekty, których rażenie siłami rzutu/ów/ uderzeniowego/ch/ okazało się niewystarczającym. Odwód może być użyty również do wykonania innych zadań wynikających z nieoczekiwanych działań lotnictwa przeciwnika i przebiegu operacji powietrznej.

Prowadzenie operacji powietrznej

W wypadku działań prewencyjnych operacja powietrzna może być rozpoczęta jednocześnie z rozpoczęciem działań zaczepnych przez wojska lądowe na TDW. Jeśli będzie ona prowadzona po pomyślnie zakończonej operacji przeciwpowietrznej, to jej rozpoczęcie powinno być wcześniejsze, niż przejście wojsk lądowych do ogólnego natarcia. Potrzeba wcześniejszego rozpoczęcia operacji powietrznej, niż zaczepnej przez wojska lądowe, podyktowana jest koniecznością wywalczenia panowania w powietrzu w interesie wojsk lądowych w takim stopniu, aby mogły one rozpocząć operację bez istotnych przeszkód ze strony lotnictwa przeciwnika.

W celu zapewnienia pomyślnej realizacji zadań operacja powietrzna powinna być prowadzona według określonych zasad, które powinny odpowiadać jej zamiarowi. Do podstawowych zasad prowadzenia operacji powietrznej, między innymi, należą: wykona-

nie uderzeń na lotniska, wyrzutnie rakietowe, środki OP i dowodzenia na TDW z zaskoczenia; koncentracja wysiłku na niszczeniu głównych sił lotniczych i rakietowo-jądrowych przeciwnika zarówno na ziemi, jak i w powietrzu; ciągłość uderzeń na lotniska, wyrzutnie rakiet, samoloty i środki OP przeciwnika w dzień i w nocy, w każdych warunkach atmosferycznych; zapewnienie ciągłości współdziałania między siłami i środkami biorącymi udział w operacji powietrznej, a także ciągłości dowodzenia i zabezpieczenia.

Podstawowymi sposobami prowadzenia operacji powietrznej będą: uderzenia lotnicze /zmasowane, ześrodkowane, jednoczesne i pojedyncze/; uderzenia rakietowo-artyleryjskie; bitwy powietrzne i przeciwpowietrzne.

Decyzję o rozpoczęciu operacji powietrznej podejmuje dowódca wojsk na TDW[35]. On też sprawuje ogólne kierownictwo całością sił i środków, biorących udział w operacji. Bezpośrednie kierownictwo sprawuje zaś dowódca sił powietrznych na TDW w ścisłym współdziałaniu z dowódcą WRiArt., dowódcą wojsk OP oraz przedstawicielem marynarki wojennej. Podobnie przedstawia się kierowanie siłami i środkami biorącymi udział w operacji powietrznej na szczeblu frontu. Przy czym podobnie jak w operacji przeciwpowietrznej - łączone są stanowiska dowodzenia wojsk lotniczych i wojsk OP na odpowiednich szczeblach.

Realizacja planu operacji powietrznej w aspekcie pokonywania obrony powietrznej przeciwnika może mieć przebieg następujący. Na specjalny sygnał artyleria frontów /przykładowo w "G"-00.07 do "G"+00.05/ pierwsza rozpoczyna wykonywanie zadań obezwładnienia środków OP /baterie ogniowe rakiet OP wojsk/ w planowanych pasach pokonywania obrony powietrznej przez lotnictwo. W czasie około "G"-00.04-00.03 rozpoczynają stosowanie zmasowanych zakłóceń środków radioelektronicznych przeciwnika jednostki walki radioelektronicznej wojsk lądowych i lotniczych frontów na całą głębokość ich technicznych możliwości. W tym samym czasie stosowanie zakłóceń rozpoczną również samoloty i śmigłowce walki radioelektronicznej ze stref w powietrzu, znajdujących się

---

[35] W wypadku działań prewencyjnych decyzję o rozpoczęciu pierwszej operacji powietrznej podejmie Naczelny Dowódca Sił Zbrojnych.

nad własnym terenem. W pierwszej kolejności zakłócane będą stacje radiolokacyjne wykrywania i naprowadzania. Zakłócanie środków radioelektronicznych OP przeciwnika będzie trwało przez cały czas wykonywania zmasowanego uderzenia lotniczego.

Pod osłoną zakłóceń radioelektronicznych oraz wykorzystując rezultaty uderzeń artylerii frontów, jednostki lotnictwa frontowego w czasie około "G"-00.02-"G"+00.01, stosując masowo rakiety uskrzydlone klasy "powietrze - RLS" /typu H-28 lub KSR-11/, niszczą i wyprowadzają z walki stacje radiolokacyjne przeciwlotniczych pocisków kierowanych "Hawk" i innych, w pasie pokonywania OP przeciwnika przez lotnictwo uderzeniowe.

Samoloty dalekiego zasięgu - nosiciele rakiet ze składu AL ND, znajdujące się w ugrupowaniach bojowych pierwszego lotniczego rzutu /rzut zabezpieczenia/, w czasie około "G"-00.02 -- "G"+00.05, niszczą stacje radiolokacyjne i środki zautomatyzowanego dowodzenia "Nadge" ośrodków dowodzenia OP, RLS PPK "Nike-Hercules" i inne przeciwlotnicze zestawy rakietowe przeciwnika w rejonach obiektów uderzeń lotniczych. W tym czasie mogą również działać lotnicze grupy demonstracyjne, które przez wykonywanie lotu na skrzydłach ugrupowania bojowego sił uderzeniowych będą za pomocą aktywnych i pasywnych zakłóceń imitować lot dużej grupy samolotów, wprowadzając w błąd przeciwnika co do rzeczywistego kierunku działania głównych lotniczych sił uderzeniowych.

Siły lotnictwa myśliwskiego /znajdujące się w drugim rzucie zmasowanego uderzenia/, wykorzystując efekty ogniowego i radioelektronicznego obezwładnienia środków obrony powietrznej przeciwnika, włamują się w jego przestrzeń powietrzną i niszczą jego lotnictwo w walkach i bitwach powietrznych, głównie w rejonach bazowania. Pododdziały samolotów myśliwskich, przygotowanych na wzór strzelców wyborowych, pod osłoną zakłóceń wchodzą w rejony dyżurowania samolotów E-3A "AWACS"i za pomocą rakiet dokonują ich zniszczenia.

Bitwy powietrzne naszego lotnictwa myśliwskiego, głównie z lotnictwem myśliwskim przeciwnika mają na celu zapewnienie swobody działań własnym lotniczym siłom uderzeniowym w zmasowanym nalocie. Prowadzone są one na głównych kierunkach strategicznych i operacyjnych teatru w ramach zmasowanych uderzeń naszego lotnictwa na lotniska i wyrzutnie rakietowe przeciwnika.

W ramach operacji powietrznej mogą być prowadzone bitwy powietrzne naszego lotnictwa myśliwskiego również z lotniczymi siłami uderzeniowymi przeciwnika, wykonującymi odwetowe zmasowane naloty na nasze lotniska, wyrzutnie rakietowe i inne obiekty. Wówczas zadaniem naszego lotnictwa myśliwskiego będzie odparcie tych nalotów.

W związku z tym jedna wielka bitwa powietrzna może być prowadzona nad terenem przeciwnika i własnym. W przewidywaniu takiej bitwy ugrupowanie sił lotnictwa myśliwskiego powinno składać się z dwóch rzutów: pierwszy - do osłony lotniczych sił uderzeniowych biorących udział w zmasowanym nalocie, drugi - do odparcia odwetowych zmasowanych uderzeń lotnictwa przeciwnika.

Przelot lotnictwa uderzeniowego przez przyfrontową strefę OP przeciwnika, powracającego na lotniska po wykonaniu zadań w zmasowanym nalocie, zabezpieczają również jednostki walki radioelektronicznej, artylerii, lotnictwo myśliwskie oraz część lotnictwa myśliwsko-bombowego WL frontów.

Przytoczony wariant pokonywania obrony powietrznej, jak pokazują obliczenia teoretyczne radzieckich i doświadczenia z ćwiczeń lotniczych, zapewnia wysoki stopień bezpieczeństwa działań lotnictwa /biorącego udział w zmasowanym uderzeniu/ w przyfrontowej strefie OP przeciwnika na zachodnim TDW. Podaje się, że prawdopodobieństwo pokonywania OP przy tym wariancie może wynosić w granicach 0,96-0,98.

x

x x

W rozdziale tym omówione zostały tylko niektóre ważniejsze zagadnienia związane z organizacją i prowadzeniem operacji powietrznej na TDW. Jak pokazują dotychczasowe poglądy i doświadczenia operacja powietrzna na TDW prowadzona będzie w ramach operacji strategicznej na teatrze, z reguły po pomyślnie zakończonej operacji przeciwpowietrznej. Zatem operacja powietrzna będzie związana z walką o panowanie w powietrzu, podobnie jak operacja przeciwpowietrzna. Jednak cel operacji powietrznej będzie bardziej zdecydowany, a mianowicie, ostateczne rozgromienie sił lotniczo-rakietowych przeciwnika i w ten sposób wywalczenie panowania w powietrzu i przewagi w broni rakietowo-jądrowej w takim stopniu, aby wojska lądowe, siły powietrzne i marynarka wojenna mogły z powodzeniem rozwijać swoje działania ofensywne. Nie wyklucza się też prowadzenia pierwszej operacji powietrznej od momentu wybuchu wojny. Może to mieć miejsce wówczas, gdy agresja ze strony przeciwnika stanie się nieuchronną i nasze siły zbrojne na TDW rozpoczną działania prewencyjne.

Wojska frontów i obrony powietrznej kraju będą brały udział w operacji powietrznej na TDW. Zakres ich udziału w operacji powietrznej i zadania uwarunkowane będą ogólną sytuacją na teatrze, zwłaszcza potrzebami walki o panowanie w powietrzu i przewagę w broni jądrowej.
Na udział w operacji powietrznej wojsk lotniczych, wojsk rakietowych i artylerii frontu wpływ będą miały również potrzeby frontu w zakresie ogniowego wsparcia wojsk, zwłaszcza w czasie przechodzenia ich do operacji zaczepnej.

Problemy związane z użyciem wojsk frontu, obrony powietrznej kraju i marynarki wojennej, ze szczególnym uwzględnieniem naszych warunków rozpatrzone zostaną w następnym rozdziale.

3. UDZIAŁ WOJSK FRONTU, OBRONY POWIETRZNEJ KRAJU I MARYNARKI WOJENNEJ W OPERACJI POWIETRZNEJ

Zgodnie z obowiązującymi ustaleniami wojska frontu, wojska OPK i marynarka wojenna w operacjach powietrznych na TDW, prowadzonych zarówno w początkowym okresie wojny, jak i w czasie jej trwania, będą wykonywać szereg różnorodnych zadań, z których zdecydowana większość będzie miała charakter zaczepny.

Wykonywanie tych zadań przez poszczególne rodzaje sił zbrojnych uzależnione będzie od ich możliwości techniczno-bojowych i operacyjnych oraz położenia /dyslokacji/ i gotowości bojowej zarówno w momencie rozpoczęcia operacji powietrznej, jak i w czasie jej trwania. Od tego będzie zależała też rola i miejsce rodzajów sił zbrojnych i wojsk w operacji. Przewiduje się, że główna rola w operacjach powietrznych przypadnie nadal lotnictwu, w tym również frontowemu. Coraz większego znaczenia, zwłaszcza w ostatnich latach nabiera również udział w operacjach powietrznych innych rodzajów sił zbrojnych i wojsk na TDW. Jednak udział oraz rola i miejsce w operacjach powietrznych poszczególnych rodzajów sił zbrojnych i wojsk będą zależały przede wszystkim od ich możliwości i warunków wykonywania swych zadań w tych operacjach.

3.1. Warunki i możliwości udziału w operacji powietrznej wojsk frontu, wojsk OPK i MW

Warunki i możliwości udziału w operacji powietrznej naszych wojsk /frontu, OPK, MW/, wynikały będą z ogólnej sytuacji operacyjno-strategicznej na TDW, w której dana operacja powietrzna będzie prowadzona. Jak już wcześniej wspominaliśmy dążeniem będzie, aby operacja strategiczna na TDW od samego początku wojny miała charakter zaczepny, była obliczana na szybkie wtargnięcie sił własnych na obszar lądowy, powietrzny i morski przeciwnika w celu zniszczenia jego sił zbrojnych i opanowanie jego terytorium. Wówczas działania wojenne rozpoczęłby się również operacją powietrzną, mającą na celu szybkie zdobycie panowania w powietrzu i przewagi w broni rakietowo-jądrowej. W tej sytuacji

odpada oczywiście potrzeba prowadzenia operacji przeciwpowietrznej. Nie należy jednak wykluczać, że operacja strategiczna na TDW na początku może mieć charakter obronny, w celu odparcia agresji przeciwnika i likwidacji jego wtargnięcia na terytorium państw UW. Wówczas działania wojenne rozpoczęłyby się również naszą operacją przeciwpowietrzną, której celem będzie zerwanie lub załamanie zaczepnej operacji powietrznej przeciwnika i stworzenie warunków do przeprowadzenia własnej operacji powietrznej w celu ostatecznego rozgromienia lotniczo-rakietowych sił uderzeniowych przeciwnika i zdobycia panowania w powietrzu oraz przewagi w broni rakietowo-jądrowej[36].

Do naszych rozważań i badań nad problemami organizacji i prowadzenia operacji powietrznej przyjęliśmy wariant trudniejszy, a mianowicie prowadzenie tej operacji po pomyślnie zakończonej operacji przeciwpowietrznej. Dlatego też udział naszych wojsk /frontu, OPK i MW/ w operacji przeciwpowietrznej rozpatrzony zostanie zgodnie z przedstawioną w rozdziale 2-gim ogólną koncepcją organizacji i prowadzenia tej operacji na zachodnim TDW. Warto przypomnieć, że jest to zgodne zarówno z tematem niniejszej pracy, jak i przyjmowanymi warunkami sytuacji militarno-politycznej w ostatnich ćwiczenia na szczeblu Układu Warszawskiego.

Jak więc będą kształtowały się warunki i możliwości udziału wojsk frontu, OPK i MW w operacji powietrznej na zachodnim TDW po pomyślnie zakończonej operacji przeciwpowietrznej. Odpowiedź na to pytanie jest niezwykle złożona, bowiem trudne będzie określenie momentu zakończenia operacji przeciwpowietrznej i jej rezultatów. W rozdziałach 1-szym i 2-gim przyjęliśmy 4-5 dobę wojny. Kalkulacje operacyjne, uzasadniające ten okres zakończenia operacji przeciwpowietrznej i przejścia do operacji powietrznej przedstawione zostały na stronie 162. Nie należy wykluczać możliwości znacznie wcześniejszego przejścia do operacji powietrznej, na przykład, po udanym wykonaniu uderzenia odwetowego /uprzedzającego/ i skutecznym odparciu pierwszego zmasowanego nalotu SNP przeciwnika /ćwiczenie "Wiosna-80"/. Jednak sytuacje tego typu mogą być częściej zbiegiem szczęśliwych przypadków, niż realnych kalkulacji.

---

[36] Nie należy wykluczać przypadku prowadzenia operacji przeciwpowietrznej po nieudanej pierwszej operacji powietrznej, prowadzonej od momentu wybuchu wojny.

W wypadku, gdyby w momencie rozpoczęcia operacji powietrznej na TDW /pierwszej z momentem wybuchu wojny lub po pomyślnym zakończeniu operacji przeciwpowietrznej/ wojska frontu /polskiego/ znajdowały się na terytorium własnego kraju, to może w niej praktycznie uczestniczyć lotnictwo myśliwsko-bombowe /LMSz/, myśliwskie i rozpoznania powietrznego. Warunki i możliwości udziału WLF w operacji powietrznej w tej sytuacji będą podobne jak w operacji przeciwpowietrznej. Bardziej szczegółowo naświetlone zostały one w części pierwszej pracy na stronie 116. Wojska lotnicze frontu mogą wówczas zwalczać następujące obiekty przeciwnika: posterunki radiolokacyjne, punkty dowodzenia, środki obrony powietrznej, wyrzutnie rakietowe szczebla taktycznego, rzadziej lotnictwo na lotniskach /lądowiskach/.

W tych warunkach, głównie ze względu na techniczne możliwości, nie będą brały udziału w operacji powietrznej wojska rakietowe i artyleria frontu. W pełnym zakresie będą wykorzystywane natomiast wojska OPK i wojska OPL wojsk frontu i MW. Będą one osłaniały bazowanie lotnictwa i jego przelot nad terytorium kraju oraz inne obiekty związane z prowadzeniem operacji powietrznej. Mogą również wykonywać planowane zadania w operacji powietrznej niemal wszystkie środki walki radioelektronicznej i rozpoznania radioelektronicznego.

W sytuacji, kiedy w momencie rozpoczęcia operacji powietrznej na TDW wojska naszego frontu znajdą się już na kierunku operacyjnym /przygotowując się do operacji zaczepnej/, to wówczas w operacji tej mogą uczestniczyć: zdecydowana większość lotnictwa frontowego i wojsk lądowych /armijnego/, duża część wojsk OPL frontu, wojsk rakietowych i artylerii, a także wydzielone siły z wojsk pancernych i zmechanizowanych do niszczenia i obezwładniania środków OP przeciwnika, uchwytywania jego lotnisk oraz wykonywania innych zadań w operacji powietrznej. W pełnym zakresie będą mogły być wykorzystane również środki walki radioelektronicznej i rozpoznania radioelektronicznego.

Należy nadmienić, że w operacji powietrznej - rozpoczynającej i prowadzonej w tych warunkach - będą wykorzystywane w niezbędnym zakresie również wojska OPK i marynarka wojenna.

Do dalszych rozważań i badań nad problemami udziału naszych wojsk w operacji powietrznej na TDW przyjmujemy wariant /jak już wcześniej zaznaczyliśmy/, kiedy operacja taka przeprowadzona zostanie po pomyślnie zakończonej operacji przeciwpowietrznej, to znaczy, gdy wojska frontu znajdą się na kierunku operacyjnym /w rejonie wyjściowym do operacji zaczepnej/.
W związku z tym udział WLF, WRiArt. oraz wojsk OPL w operacji powietrznej rozpatrzony zostanie w ścisłym powiązaniu z potrzebami udziału tych wojsk w operacji zaczepnej frontu, uwzględniając oczywiście generalną zasadę, że działania ofensywne wojsk lądowych na TDW muszą być poprzedzone zdobyciem panowania w powietrzu, w wymaganym stopniu /skali/ i określonym /ch/ rejonie /ach/.

3.2. Wojska frontu

Wojska frontu biorą udział w operacji powietrznej, prowadzonej w celu zdobycia panowania w powietrzu, na podstawie decyzji dowódcy wojsk na TDW - głównego organizatora tej operacji. Zwykle decyzja ta przekazywana jest dowódcy frontu w dyrektywie do operacji zaczepnej frontu, łącznie z zadaniami do udziału frontu w operacji przeciwpowietrznej /patrz załącznik 11 i 12/. Oznacza to, że planowanie udziału wojsk frontu w operacji powietrznej i przeciwpowietrznej jest ściśle związane z planowaniem operacji frontowej w ramach operacji strategicznej na TDW. Nie należy też wykluczać, że zadania do udziału wojsk frontu w operacji powietrznej i przeciwpowietrznej dowódca frontu może otrzymać w odrębnej dyrektywie.

W dyrektywie do operacji zaczepnej frontu dowódca wojsk na TDW, w części dotyczącej udziału wojsk frontu w operacji powietrznej, powinny być ujęte - oprócz zamiaru /myśli przewodniej operacji powietrznej/ - następujące problemy:

- ogólne cele i zadania rodzajów sił zbrojnych /sił powietrznych, wojsk lądowych, wojsk OPK, MW/ w operacji powietrznej;
- zadania wojsk frontu w operacji powietrznej;
- siły i środki wydzielane /angażowane/ przez front do wykonania zadań w operacji powietrznej;

- terminy wykonania poszczególnych zadań;
- sposoby wykonania zadań lub tylko wytyczne w tym zakresie;
- zasady współdziałania z sąsiadami;
- dowodzenie wojskami biorącymi udział w operacji powietrznej;
- zabezpieczenie.

Celem działań wojsk frontu w operacji powietrznej, prowadzonej dla zdobycia panowania w powietrzu, będzie przede wszystkim zapewnienie swobody działania lotnictwu /LDZ i LTDW/, wykonującemu zadanie główne w tej operacji, a także zniszczenie /obezwładnienie/ części sił powietrznych przeciwnika i ich infrastruktury.

Podanie w dyrektywie treści ogólnych zadań rodzajów sił zbrojnych w operacji powietrznej ma na celu zorientowanie wszystkich wykonawców zadań o ich roli i miejscu w tej operacji, o działaniach poszczególnych sąsiadów i ich współzależnościach.

W treści zadań wojsk frontu w operacji powietrznej powinno być ustalone jednocześnie /z zasady/, który rodzaj sił zbrojnych i wojsk /lotnictwo, WRiArt.,wojska OPL, .../ wykonuje dane konkretne zadanie.

W dyrektywie dla frontu dowódca wojsk na TDW może w sposób ogólny określić siły i środki do udziału w operacji powietrznej lub też wskazać konkretne związki taktyczne i samodzielne oddziały do wykonania konkretnych zadań bojowych. Wydaje się, że częściej stosowane będzie rozwiązanie raczej pierwsze.

Terminy wykonania zadań bojowych przez wojska frontu w operacji powietrznej obejmują głównie: czasy osiągania gotowości bojowej przez wydzielone siły i środki, terminy wykonania poszczególnych zadań według etapów operacji oraz inne ustalenia czasowe.

Dowódca wojsk na TDW w dyrektywie dla frontu może określić sposoby wykonania głównych zadań w operacji powietrznej lub tylko wydać wytyczne w tym zakresie. Celowym jest jednak, aby on ustalił sposoby osłony przelotu lotnictwa bombowego, głównie dalekiego zasięgu, sposoby wykonania uderzeń na lotniska /jednoczesne, kolejne/, sposoby wykonania zakłóceń radioelektronicznych

itp. W większości wypadków ustalenia te będą w skali operacyjnej w celu ujednolicenia lub synchronizacji działań bojowych sił i środków różnej podległości.

Określane przez dowódcę wojsk na TDW zasady i sposoby współdziałania służą za podstawę do uzgodnień współdziałania między siłami sąsiednich frontów, biorących udział w operacji powietrznej, a także pomiędzy rodzajami sił zbrojnych i wewnętrz poszczególnych rodzajów sił zbrojnych i wojsk.

Ustalenia w zakresie dowodzenia wojskami powinny obejmować głównie sygnały na zezwolenie wykonania /rozpoczęcia, zakończenia, przerwania/ poszczególnych zadań oraz zasady dowodzenia w skali operacyjno-strategicznej.

Dowódca sił zbrojnych na TDW ustala również w skali operacyjno-taktycznej zasady zabezpieczenia wojsk biorących udział w operacji powietrznej, określa także zadania w tym zakresie i głównych ich wykonawców.

Na szczeblu frontu, głównym organizatorem udziału wojsk frontu w operacji powietrznej jest dowódca frontu. Na podstawie otrzymanego od dowódcy wojsk na TDW zadania wypracowuje on decyzje o udziale wojsk frontu w operacji powietrznej oraz organizuje między nimi współdziałanie, a sztab frontu planuje ich działanie.

Głównym wykonawcą zadań frontu w operacji powietrznej będą wojska lotnicze frontu. Z tej racji dowódca frontu w czasie ustalania zamieru działań wojsk frontu w operacji powietrznej[37] powinien korzystać z rad i propozycji dowódcy wojsk lotniczych.

Podczas wypracowywania decyzji /oceny sytuacji/ dowódca frontu będzie z reguły wysłuchiwał referatów-meldunków /propozycji/ dowódców /szefów/ rodzajów wojsk frontu. I w tym procesie wiodącą rolę również powinien spełniać dowódca wojsk lotniczych frontu.

Treść decyzji dowódcy frontu o działaniach wojsk frontu w operacji powietrznej powinna zawierać:

37/ Zamiar, który ogłasza dowódca podczas udzielania wytycznych dotyczących przygotowania danych, wniosków lub propozycji do decyzji.

- zadania /łącznie ze sprecyzowanymi obiektami działań/ oraz siły i środki wyznaczone do ich wykonania;
- zamiar /myśl przewodnia decyzji/ wykonania zadań;
- zadania, terminy i sposoby ich wykonania przez poszczególne rodzaje wojsk frontu /ich związki operacyjne - A, WLF, a nawet związki taktyczne/;
- terminy osiągania gotowości bojowej przez wyznaczone wojska frontu do wykonania poszczególnych zadań /pierwszych i kolejnych/;
- dowodzenie wojskami frontu;
- środki, przedsięwzięcia i sposoby zabezpieczenia działań.

Precyzując zadania wojsk frontu w operacji powietrznej dowódca frontu określa jednocześnie cele działań /np. zapewnić bezpieczny przelot LDZ i w tym celu zniszczyć ...., obezwładnić ...../ i obiekty, cele i zakres walki radioelektronicznej itp.

Ustalając siły i środki do wykonania poszczególnych zadań dowódca frontu zwykle /najczęściej/ wskaże tylko ile ich z poszczególnych rodzajów wojsk frontu powinno wziąć udział w operacji powietrznej oraz ustali dla nich wysiłek /limit lotów, jednostek ognia itp./. Konkretnych wykonawców zadań powinni określać właściwi dowódcy /szefowie/ rodzajów wojsk frontu.

W zamiarze /myśli przewodniej decyzji/ wykonania zadań w operacji powietrznej dowódca frontu powinien określać, na jakim zadaniu /ach/ skupi główny wysiłek, wskazać zadania dla poszczególnych rodzajów wojsk, ustalić terminy, sposoby i kolejność ich wykonania.

W zakresie dowodzenia powinien zwrócić szczególną uwagę na zakres udziału dowódców i szefów rodzajów wojsk frontu w dowodzeniu podczas wykonywania zadań w operacji powietrznej. Odnośnie zabezpieczenia dowódca frontu powinien ustalić tylko te środki i przedsięwzięcia, które będą realizowane na szczeblu frontu dla potrzeb wszystkich rodzajów wojsk.

Decyzja dowódcy frontu powinna jednoznacznie obrazować /nakreślać ramy/ <u>model działań</u> wojsk frontu w operacji powietrznej, w którym powinny być uwidocznione zadania poszczególnych

rodzajów wojsk frontu i miejsce ich wykonania, terminy i kolejność ich działań, ilość sił wyznaczonych do wykonania konkretnych zadań i sposoby ich wykonania oraz inne ustalenia.

Działalność wojsk frontu w operacji powietrznej powinna być dostosowana do modelu działań sił głównych w tej operacji - lotnictwa dalekiego zasięgu /AL strategicznego i operacyjnego przeznaczenia/.

Zakłada się, że wyznaczone wojska frontu do udziału w operacji powietrznej będą brały udział w każdym jej etapie, których może być dwa-trzy.

W pierwszym etapie - mającym na celu stworzenie warunków wprowadzenia do działań głównych lotniczych sił i wykonania przez te siły głównych zadań operacji - wojska frontu, najczęściej samodzielnie, wyznaczonym im pasie 100-120 km i na głębokość do 300 km będą niszczyć i obezwładniać środki OP /naziemne i lotnictwo myśliwskie/ oraz system dowodzenia obronę powietrzną. Mogą również w tym czasie zwalczać rakietowe środki przenoszenia BMR. Zadania te będą w zasadzie wykonywały wszystkie rodzaje wojsk frontu. Wojska rakietowe i artyleria wspólnie lotnictwem wojsk lądowych będą zwalczały środki OP i system dowodzenia do głębokości około 50 km. Naziemne środki /NŚ/ OP położone głębiej oraz lotnictwo myśliwskie, a także inne obiekty będą zwalczane przez lotnictwo frontu. Do zwalczania NŚ OP, stanowisk dowodzenia i posterunków radiolokacyjnych mogą być wykorzystane również desanty taktyczne i grupy specjalne. W czasie wykonywania tych zadań szeroko wykorzystane zostaną środki WRE frontu.

W drugim etapie /głównym/ operacji powietrznej wojska lotnicze frontu mogą być wykorzystane do zwalczania lotniczych sił uderzeniowych przeciwnika, bazujących w zasięgu jego oddziaływania, niszczenia niektórych środków przenoszenia BMR, lotnictwa wojsk lądowych oraz nowowykrytych środków OP, WRiArt. frontu, desanty taktyczne, grupy specjalne i środki WRE będą wykonywać zadania podobne jak w etapie pierwszym.

W trzecim etapie operacji powietrznej wojska frontu będą realizować zadania podobne jak w etapie drugim.

W każdym z etapów operacji powietrznej wojska OPL frontu we współdziałaniu z wojskami OPK /głównie z znajdującymi się w strefie OPL frontu/, osłaniając wojska i obiekty tyłowe frontu, skupiają główny wysiłek na obronie najważniejszych obiektów WL i WR oraz zabezpieczeniu przelotu lotnictwa.

Działania wojsk frontu w każdym etapie operacji powietrznej powinny być wykonywane w formie uderzeń /nalotów/ zmasowanych, których liczba i czas realizacji powinny być zsynchronizowane z odpowiednimi uderzeniami /nalotami/ wykonywanymi na szczeblu sił powietrznych TDW. Zwykle takich uderzeń /nalotów/ zmasowanych w każdym etapie operacji powietrznej może być od dwóch do trzech. Modele tych uderzeń /nalotów/ na szczeblu frontu mogą być różne. Ich koncepcje /ramy ogólne/ powinien określać dowódca frontu, a zaplanować w szczegółach, jego sztab. Przy czym wiodącą rolę w planowaniu tych uderzeń /nalotów/ powinien spełniać sztab wojsk lotniczych frontu, współdziałając ściśle ze sztabem wojsk rakietowych i artylerii. Podczas opracowywanie modeli poszczególnych uderzeń /nalotów/ zmasowanych powinna być zwrócona szczególna uwaga na synchronizację działań poszczególnych rodzajów wojsk frontu, z zachowaniem jednak priorytetu WLF. W modelach uderzeń /nalotów/ zmasowanych powinny być uwzględnione /ukierunkowane/ działania wojsk OPK, MW i innych, współdziałających z wojskami frontu podczas działań w operacji powietrznej.

Po powzięciu decyzji do operacji frontowej dowódca frontu stawia zadania do działań w operacji powietrznej tylko tym dowódcom wojsk frontu, których wojska biorą udział w tej operacji. Następnie z dowódcami /szefami/ tych wojsk dowódca frontu organizuje współdziałanie.

Planowanie działań wojsk frontu w operacji powietrznej powinno odbywać się jednocześnie z planowaniem zaczepnej operacji frontowej w sztabie frontu, z zasady pod kierownictwem szefa sztabu lub szefa zarządu operacyjnego sztabu frontu. W procesie planowania powinni brać udział szefowie sztabów lub kompetentni przedstawiciele sztabów /szefostw/ zainteresowanych rodzajów wojsk frontu.

Udział wojsk frontu w operacji powietrznej może być ujęty w odpowiednich dokumentach bojowych /planach/ do operacji zaczepnej lub w odrębnym dokumencie, np.: planie działań wojsk frontu w operacji powietrznej /na mapie z legendą/. W dokumencie tym /lub planie operacji zaczepnej frontu/ powinny być przedstawione główne /operacyjne/ elementy działań bojowych wszystkich wojsk frontu uczestniczących w operacji powietrznej, stanowiące podstawę do dowodzenia zarówno przez dowódcę frontu, jak i dowódców podległych. Wyraźnie powinny być wyeksponowane zagadnienia współdziałania wojsk frontu z wojskami sąsiednich frontów i wojsk lotniczych, podległych bezpośrednio dowódcy sił zbrojnych na TDW.

W ustalonym terminie, a z reguły na określony sygnał dowódcy sił zbrojnych na TDW, dowódcy frontu nakazuje /wydaje rozkaz/ rozpoczęcie działań bojowych wojsk frontu w operacji powietrznej i osobiście nimi dowodzi. Dowódca frontu może też powierzyć dowodzenie wojskami frontu biorącymi udział w operacji powietrznej lub tylko koordynowanie ich działań, dowódcy wojsk lotniczych frontu.

Podczas dwóch kolejnych ćwiczeń /"Wiosna-80" i "Sojuz-81"/ wojskami frontu w operacji powietrznej dowodzono /przez dowódcę frontu i przez dowódcę WLF/ z SD wojsk lotniczych frontu. Rozwiązania tego nie należy jednak traktować jako obowiązującej zasady. Wojskami frontu w operacji powietrznej również dobrze można dowodzić z SD /ZSD/ frontu.

Przed rozpoczęciem lub w toku operacji powietrznej może zaistnieć sytuacja, w której dowódca frontu /d-ca WLF/ będzie zmuszony do skorygowania ustalonego planu działań w odniesieniu do części lub całości wojsk frontu biorących udział w operacji. Zmiany te nie mogą jednak wykraczać poza ramy /terminy wykonania zadań, obiekty, kierunki itp./ nakazane przez dowódcę wojsk na TDW. Nie uzgodnione dokonanie zmian w planach działań wojsk frontu może bardzo ujemnie wpłynąć na przebieg całej operacji powietrznej na TDW. O realizacji zadań przez wojska frontu, łącznie z wprowadzanymi doraźnie zmianami, dowódca frontu powinien na bieżąco meldować swemu przełożonemu - dowódcy sił zbrojnych na TDW, który dowodzi całością sił, uczestniczących w operacji powietrznej.

Zaprezentowane ogólne zasady i ramowy przebieg procesu organizacji, planowania i prowadzenia działań bojowych wojsk frontu w operacji powietrznej stanowią podstawę do przeprowadzenia bardziej szczegółowych rozważań nad działaniami bojowymi poszczególnych rodzajów wojsk /sił zbrojnych/ frontu w tej operacji na TDW.

A. Wojska lotnicze frontu

Celem działań WLF w operacji powietrznej, prowadzonej dla zdobycia panowania w powietrzu na TDW, jest zapewnienie swobody działań lotniczym siłom uderzeniowym /LDL, LTDW/, wykonującym główne zadania w tej operacji, poprzez zniszczenie lub obezwładnienie w określonym rejonie i czasie naziemnych środków OP oraz innych elementów systemu OP, a także lotnictwa /na ziemi, i w powietrzu/ i środków przenoszenia BMR przeciwnika.

Z celów działań wynikają zadania WLF w operacji powietrznej, które w formie ogólnej sprowadzić można do zwalczania naziemnych środków OP przeciwnika, jego stanowisk dowodzenia, posterunków radiolokacyjnych, lotnictwa na lotniskach i w powietrzu, a także do osłony wojsk własnych oraz przelotu LDZ i LTDW. W trakcie wykonywania tych zadań WLF systematycznie poszukują i zwalczają środki przenoszenia BMR, mogą również wykonywać inne zadania /rozpoznanie, transport powietrzny/ na korzyść wojsk frontu, biorących udział w operacji powietrznej.

Cele i zadania dla WLF w operacji powietrznej ustala dowódca frontu. Natomiast dowódca sił powietrznych na TDW najczęściej ograniczy się do udzielania wytycznych dowódcy WLF, dotyczących wykonywania poszczególnych zadań oraz współdziałania z wojskami lotniczymi innych frontów /MW/ i lotnictwem podległym bezpośrednio dowódcy sił zbrojnych na TDW.

Stawiając zadania bojowe dla WLF dowódca frontu powinien wskazać obiekty do zniszczenia lub obezwładnienia, rejony i obiekty rozpoznania powietrznego /w tym i samodzielnego poszukiwania i niszczenia/, rejony i obiekty osłony, a także konkretne zadania

w zakresie transportu powietrznego i inne. Powinien określić również miejsce i sposoby wykonywania zadań przez lotnictwo w tzw. frontowym modelu działań wojsk frontu w operacji powietrznej. Dowódca frontu powinien ustalić ilość i rodzaj sił WLF, które powinny wziąć udział w operacji powietrznej oraz co w tym czasie będą robiły pozostałe siły /w tym również odwód/. Generalnie należy dążyć, aby w operacji powietrznej, a szczególnie w pierwszym zmasowanym uderzeniu, wzięła udział możliwie największa ilość lotnictwa. Jednocześnie dowódca frontu powinien przewidywać siły lotnicze do działań na korzyść przygotowywanej frontowej operacji zaczepnej.

Konkretne siły i środki do wykonania poszczególnych zadań ustala dowódca WLF. On też określa sposoby działań i szczegółowy model działań lotnictwa w poszczególnych etapach i nalotach operacji powietrznej.

Jak wiadomo WLF /frontu o składzie koalicyjnym/ dysponuje: 2-3 dywizjami lotnictwa myśliwsko-szturmowego /DLMB/; 2-3 dywizjami lotnictwa myśliwskiego /DLM/; 2-3 pułkami lotnictwa rozpoznawczego /w tym jeden rozpoznania operacyjnego/; 2-3 pułkami śmigłowców bojowych lub wielozadaniowych; 1-2 pułkami śmigłowców transportowych; 1 pułkiem lotnictwa transportowego; pododdziałami i oddziałami lotnictwa łącznikowego, sanitarnego oraz oddziałami zabezpieczenia materiałowo-technicznego i specjalnego.

Poszczególne rodzaje lotnictwa frontowego w operacji powietrznej mogą wykonywać następujące zadania:

a/ <u>lotnictwo myśliwsko-bombowe</u> /myśliwsko-szturmowe/:
- zwalcza samoloty na lotniskach, minuje i blokuje lotniska /lądowiska/;
- niszczy rakietowe środki przenoszenia BMR;
- niszczy i obezwładnia środki OP, stanowiska dowodzenia lotnictwem i OP oraz posterunki radiolokacyjne;
- zwalcza inne obiekty.

b/ lotnictwo myśliwskie:

- osłania w powietrzu LMB, LR /WLF/, a także LB /ND dowództwa wojsk na TDW/ podczas wykonywania zadań w operacji powietrznej;
- wspólnie z naziemnymi środkami OPL osłania wojska frontu, ze szczególnym uwzględnieniem wojsk uczestniczących w operacji powietrznej;
- niszczy i obezwładnia samoloty na lotniskach, blokuje lotniska, a także zwalcza środki przenoszenia BMR;
- wykonuje inne zadania nad terytorium przeciwnika i własnym.

lotnictwo rozpoznania taktycznego i operacyjnego:

- poszukuje i rozpoznaje obiekty uderzeń przed rozpoczęciem operacji powietrznej oraz w czasie jej trwania;
- może prowadzić rozpoznanie bezpośrednie na korzyść LB i LMB oraz rozpoznanie kontrolne;
- wykonuje inne zadanie, np. samodzielnie poszukuje i zwalcza środki broni masowego rażenia.

lotnictwo wojsk lądowych:

- zwalcza posterunki radiolokacyjne i naziemne środki OP, rozmieszczone w pobliżu styczności bojowej wojsk;
- wysadza desanty taktyczne i grupy specjalne;
- wykonuje zadania specjalne - zadymianie, minowanie, prowadzi walkę radioelektorniczną itp.

W operacji powietrznej może brać udział również lotnictwo transportowe WLF, np. do przewożenia grup specjalnych, przeznaczonych do niszczenie obiektów systemu dowodzenia lotnictwem przeciwnika.

Zgodnie z obowiązującymi ustaleniami WLF mogą brać udział we wszystkich etapach operacji powietrznej i w każdym z jej nalotów /uderzeń/. W pierwszym zmasowanym uderzeniu /nalocie/ pierwszego etapu operacji powietrznej najczęściej będą wykorzystywane następujące siły z WLF: całość sił LMB /oprócz 1-2 eskadr odwodu NDJ/; całość sił LM z tym, że minimum jedna DLM zaangażowana będzie w systemie OPL wojsk na terytorium własnym, a po-

zostałe siły /1-2 DLM/mogę wykonywać w/w zadania nad terytorium przeciwnika, około 2/3 sił lotnictwa rozpoznawczego /w tym całość lotnictwa rozpoznania operacyjnego/; 1-2 pułki śmigłowców bojowych oraz 2-3 eskadry śmigłowców transportowych i lotnictwa transportowego. Według szacunkowych obliczeń siłami tymi przykładowo można zniszczyć, obezwładnić, osłonić itp.[38]:

a/ <u>lotnictwem myśliwsko-bombowym /ok.100 samolotów/:</u>

- zniszczyć 9-12 baterii PRK "Hawk";
- zniszczyć 16-18 posterunków radiolokacyjnych;
- zablokować /na ok.12 godz./ 20-24 lotnisk;
- zniszczyć samoloty na 6-8 lotniskach /na każdym po 16-20 samolotów na stoiskach lub 6-8 w schronach/;
- obezwładnić 10-12 stanowisk dowodzenia lotnictwem;
- zniszczyć lub obezwładnić 15-20 baterii "HJ" i "Pershing".

b/ <u>lotnictwem myśliwskim</u> /ok.350 samolotów/:

- jedna DLM działająca w systemie OPL wojsk może w sposób ciągły utrzymywać na lotniskach w gotowości bojowej nr 1 - 24 samoloty, a w gotowości bojowej nr 2 - 48 samolotów. Jednocześnie może dyżurować w powietrzu jedną eskadrę ok.90 min., a dwoma eskadrami - 50 min. Przewiduje się, że w jednym locie DLM może zniszczyć ok.50 samolotów /z tego ok.1/3 na małych wysokościach/;
- jedna DLM wykorzystywana do osłony innych rodzajów lotnictwa, wydzielając 1/3 sił może dyżurować w powietrzu /samodzielnie poszukiwać/ w strefach oddalonych 100 km od lotnisk bazowania jedną eskadrę - ok.90 min., a dwoma eskadrami - ok. 50 min., natomiast w strefach oddalonych 200 km /pozostałymi 2/3 sił DLM/ może dyżurować trzema eskadrami-40 min., a dwoma eskadrami - ok.60 min. Przewiduje się, że w tych działaniach w jednym locie DLM może zniszczyć ok.30 samolotów przeciwnika;
- jedna DLM całością sił może zablokować na okres 12-16 godz. 7-9 lotnisk lub obezwładniać samoloty na 3-4 lotniskach lub wzbraniać starty samolotów podczas trwania zmasowanego nalotu na 10-12 lotniskach przeciwnika.

---

[38] Do obliczeń przyjęto metody obliczenia możliwości bojowych oraz wskaźniki przedstawione w rozprawie Z.ŻARSKI i Z.GRZĘDA "Użycie armii lotniczej w operacji powietrznej prowadzonej dla zdobycia panowania w powietrzu na zachodnim TDW", W-wa 1978, wyd.ASG WP.

c/ <u>lotnictwem rozpoznawczym</u> /ok.80 samolotów/:

- siłami dwóch pułków rozpoznawczych, wyposażonych w samoloty MiG-21R, wykonując loty pojedynczymi załogami /z uwzględnieniem średniego natężenia i pokonywanie OP npla/ można rozpoznać 100-120 obiektów. Przy potrzebie kilkakrotnego rozpoznawania każdego z tych obiektów liczba rozpoznanych obiektów może zmniejszyć się do 50-60. Samoloty rozpoznawcze mogą być wykorzystywane również do poszukiwania i zwalczania obiektów przenoszenia BMR. Do obezwładnienia jednej baterii "HJ" potrzeba średnio 6-8 samolotów MiG-21R uzbrojonych w rakiety S-5.

d/ <u>lotnictwem wojsk lądowych</u> /ok.100 śmigłowców/:

- pułkiem śmigłowców bojowych wyposażonym w śmigłowce Mi-24D można obezwładnić 10-12 posterunków radiolokacyjnych lub 6-8 stanowisk dowodzenia lotnictwem;
- pułk śmigłowców transportowych może przewozić grupy specjalne nawet do 300 km. Przyjmuje się, że śmigłowiec Mi-8 może przewozić jednocześnie 2-3 grupy specjalne.

W kolejnych zmasowanych uderzeniach /nalotach/ I-go etapu operacji powietrznej, a także w następnych jej etapach z reguły będą brały udział mniejsze siły wojsk frontu. Będzie to spowodowane - o czym już wspominaliśmy - głównie potrzebami działań na rzecz rozpoczynającej się zaczepnej operacji frontu.

Generalną koncepcję wykonania poszczególnych nalotów ustala dowódca frontu, często według wskazówek wyższego szczebla. Natomiast szczegółowe modele każdego z nalotów opracowuje dowództwo i sztab WLF, we współpracy z dowództwami związków operacyjnych lub taktycznych LDZ /LTDW/.

Do niedawna w skład poszczególnych rzutów zmasowanego nalotu wchodziło zarówno lotnictwo frontowe, jak i lotnictwo dalekiego zasięgu /LTDW/, tworząc wspólnie ugrupowanie bojowe. Rozwiązanie takie pozwalało na zmasowanie wysiłku lotnictwa, ale jednocześnie znacznie komplikowało praktyczne maskowanie i uzyskanie zaskoczenia. Ostatnio wyraźnie kształtuje się tendencja tworzenia jednorodnych rzutów tylko z lotnictwa frontowe-

go lub lotnictwa dalekiego zasięgu /lotnictwa sił zbrojnych TDW/. W takich rzutach /jednorodnych/ znacznie łatwiej będzie można sformować, utworzyć ugrupowanie oraz zorganizować współdziałanie.

Zmasowane uderzenia /naloty/ najczęściej składają się z trzech rzutów. Dwa z nich tworzą wojska lotnicze frontu, trzeci /najczęściej środkowy/ - tworzy LDZ /LTDW/. Jednorodne rzuty powodują znaczne zaostrzenie rygorów współdziałania pomiędzy rzutami.

Na ostatnich kilku ćwiczeniach ukształtował się swego rodzaju standardowy model pierwszego zmasowanego uderzenia /nalotu/ pierwszego etapu operacji powietrznej. Model tego nalotu przewiduje trzy rzuty.

Pierwszy rzut - zabezpieczenia, tworzą wojska lotnicze frontu. Rzut ten, w którego skład wchodzą różne rodzaje lotnictwa frontowego, ma przede wszystkim obezwładnić system OP nieprzyjaciela i stworzyć dogodne warunki wykonania zadań przez siły główne tego nalotu. Część sił tego rzutu może być wykorzystana do niszczenia samolotów nieprzyjaciela na lotniskach i w powietrzu oraz BMR.

Drugi rzut - uderzeniowy, składa się tylko z lotnictwa dalekiego zasięgu lub lotnictwa sił zbrojnych TDW. Rzut ten ma niszczyć i obezwładniać lotnictwo nieprzyjaciela /łącznie z jego infrastrukturą/ oraz wykryte środki przenoszenia broni jądrowej. Zasadniczą siłą tego rzutu stanowi lotnictwo bombowe i myśliwsko-bombowe, ubezpieczane przez grupy samolotów zakłóceń radioelektronicznych, lotnictwa myśliwskiego i lotnictwa rozpoznawczego, najczęściej również ze składu LDZ lub TDW.
W nielicznych tylko wypadkach do bezpośredniej osłony lotnictwa bombowego i lotnictwa myśliwsko-bombowego wykorzystywano lotnictwo myśliwskie WLF. Częściej lotnictwo myśliwskie WLF wykorzystywane było do pośredniej osłony tego rzutu.

Trzeci rzut - osłony, tworzy lotnictwo myśliwskie WLF, dyżurujące i patrolujące w powietrzu /na terytorium własnym i przeciwnika/ i na lotniskach. Rzut ten przeznaczony jest do pośredniej osłony lotnictwa innych rzutów, a także wojsk frontu w tym i lotnisk bazowania WLF. W skład trzeciego rzutu, pierwszego zmasowanego uderzenia, mogą wchodzić również grupy lotnictwa rozpozna-

czego /do rozpoznania kontrolnego/, a nawet grupy samolotów lotnictwa myśliwsko-bombowego, przeznaczone np. do samodzielnego poszukiwania i zwalczania środków przenoszenia broni masowego rażenia przeciwnika. Przykładowy model pierwszego zmasowanego uderzenia w operacji powietrznej - patrz załącznik 15.

Koncepcja przeprowadzenia operacji powietrznej /jej poszczególnych etapów i nalotów/ dowódcy sił zbrojnych na TDW lub dowódcy frontu może wpłynąć na ilość rzutów i ugrupowanie bojowe lotnictwa w poszczególnych rzutach zmasowanych uderzeń /nalotów/. Podczas ćwiczeń sprawdzono również inne modele zmasowanych uderzeń. Między innymi, kilkakrotnie badano model pierwszego zmasowanego uderzenia składający się z czterech rzutów, z których dwa stanowiły rzuty uderzeniowe - jeden utworzony z WLF, a drugi z LTDW. W podobny sposób budowano modele nalotów i rzutów w kolejnych etapach operacji powietrznej, podporządkowując je celom poszczególnych etapów operacji powietrznej i roli w nich WLF.

Decyzję do działań WLF w operacji powietrznej, jak również planowanie i przygotowanie do działań lotnictwa w tej operacji, dowództwo i sztab WLF wypracowuje i przeprowadza według ogólnie obowiązujących zasad. Wydaje się, że najbardziej słuszną zasadą wypracowywania tej decyzji powinno być wypracowywanie jej łącznie z decyzją o działaniach WLF w operacji frontowej /jako element składowy tej decyzji/.

Planowaniem działań bojowych WLF w operacji powietrznej powinna z zasady zajmować się specjalnie wydzielona grupa oficerów sztabu, na czele z jednym z zastępców dowódcy WLF. W planowaniu tym powinni zazwyczaj uczestniczyć również przedstawiciele: sztabu frontu oraz sztabu związku operacyjnego /taktycznego/ LTDW, z którym współdziałają WLF w operacji powietrznej. W wyniku planowania powinien być zestawiony na mapie /z legendą/ plan działań bojowych WLF w operacji powietrznej, w którym powinny być uwypuklone obiekty działań, trasy lotów i inne elementy decyzji dowódcy WLF. Legenda do tego planu /poza innymi dokumentami/ powinna zawierać modele nalotów i rzutów oraz planowe tablice lotów w poszczególnych zmasowanych nalotach operacji powietrznej.

Szczegółowo powinny być zaplanowane działania bojowe WLF w pierwszym zmasowanym uderzeniu lotnictwa operacji powietrznej. W drugim zmasowanym uderzeniu działania te planowane będą bardziej ogólnie. W kolejnych zmasowanych uderzeniach /nalotach/, drugiego i trzeciego etapu operacji powietrznej, szczegółowe planowanie powinno odbywać się /z zasady dobę/ przed ich wykonywaniem, najczęściej po dodatkowej ocenie sytuacji i skorygowaniu dotychczasowej decyzji o udziale WLF w kolejnych etapach operacji powietrznej.

Zadania bojowe do działań w operacji powietrznej podległym związkom taktycznym i samodzielnym oddziałom lotnictwa powinien postawić dowódca WLF łącznie z zadaniami do działań w operacji frontowej. Nie wyklucza się potrzeb postawienia tych zadań oddzielnie.

Szczególna uwaga powinna być zwrócona na organizację współdziałania pomiędzy związkami taktycznymi i oddziałami lotnictwa, wykonującymi zadania bojowe w poszczególnych nalotach i rzutach operacji powietrznej. Organizatorem współdziałania jest dowódca WLF, a jego zasadniczą treścią powinno być wyjaśnienie i uzgodnienie miejsca, zadań i właściwości ich wykonywania przez poszczególne związki taktyczne, oddziały, a nawet pododdziały lotnictwa w ramach określonego rzutu, czy też nalotu.

Pomyślne wykonanie zadań bojowych przez związki taktyczne, oddziały i pododdziały różnych rodzajów lotnictwa w jednym ugrupowaniu /rzucie/ wymaga ukierunkowanego i starannego ich przygotowania /zgrania/ do działań bojowych. Dlatego też, jeśli czas na to pozwala, celowe będzie w ramach organizacji współdziałania, lub w okresie późniejszym, przeprowadzenie również rozgrywki lotu /działań/ całości sił lotnictwa, biorących udział w danym rzucie, a nawet nalocie.

Wyznaczone do działań w ramach operacji powietrznej związki taktyczne, oddziały i pododdziały lotnictwa w określonym czasie osiągają gotowość do wykonywania zadań. Operacja powietrzna rozpoczyna się na umówiony sygnał dowódcy sił zbrojnych na TDW. Wojska lotnicze frontu otrzymują zezwolenie na rozpoczęcie działań bojowych w operacji powietrznej od dowódcy frontu. Sygnał do związków taktycznych i oddziałów lotnictwa

o rozpoczęciu wykonywania zadań w określonym rzucie operacji powietrznej przekazuje dowódca /SD/ WLF. Oddziały i pododdziały lotnictwa wykonują postawione im zadania w zasadzie samodzielnie, przestrzegając jednak skrupulatnie wszystkich nakazanych im warunków wykonywania zadania /start, trasa, obiekt, czas wykonania zadania itp./. Całością sił lotnictwa wykonujących zadania w danym rzucie dowodzi dowódca WLF i on również na bieżąco koryguje ich działania /zmiana tras lotu, cele zapasowe, trasy powrotne itp./. Do dowodzenia siłami lotnictwa dowódca WLF wykorzysta zwykle rozwinięte już punkty dowodzenia WLF - CDB WLF; CDB LM; PNWC; PRN, a także SD związków taktycznych i oddziałów lotnictwa.

Reasumując można stwierdzić, że WLF nadal są jedną z głównych sił w operacjach powietrznych prowadzonych w celu zdobycia panowania w powietrzu na TDW. Chociaż większość zadań wykonywanych przez WLF w operacjach powietrznych ma charakter zabezpieczający, to jednak od ich wykonania w coraz większym stopniu /pokonanie OP nieprzyjaciela/ uzależnione będą efekty całych operacji powietrznych.

Możliwości bojowe poszczególnych rodzajów lotnictwa WLF generalnie pozwalają na wykonanie stawianych przed nimi dosyć szerokiej gamy zadań, a przede wszystkim obezwładnienia środków OP nieprzyjaciela. Umożliwiają one również na samodzielne poszukiwanie i skuteczne zwalczanie środków przenoszenia BMR.

Głównym sposobem wykonywania zadań przez WLF będą zmasowane uderzenia, stanowiące element składowy poszczególnych etapów operacji powietrznej. Układ /model/ takiego zmasowanego uderzenia musi być dostosowany do charakteru wykonywanych w nim zadań, oraz jego celów i koncepcji realizacji.

Efekty zmasowanych uderzeń WLF w operacji powietrznej w dużym stopniu uzależnione będą od ścisłego współdziałania różnych rodzajów lotnictwa, a także od dokładnej synchronizacji działań WLF z LDZ /LTDW/ oraz innymi rodzajami wojsk frontu, uczestniczących w tej operacji.

B. Wojska rakietowe i artyleria

Udział wojsk rakietowych i artylerii w operacji powietrznej stanowi jeden z zasadniczych elementów integrujących wspólne działania lotnictwa oraz związków i oddziałów rakiet i artylerii w ramach ściśle zorganizowanego systemu. Uczestniczą w nim z reguły wszystkie rodzaje środków ogniowych, mogące zwalczać obiekty przeciwnika podlegające porażeniu w ramach operacji powietrznej.

W wojnie konwencjonalnej zadania wojsk rakietowych i artylerii w ramach operacji powietrznej będą realizowane w głównej mierze uderzeniami rakiet zwykłych typu kasetowego oraz ześrodkowanym ogniem artylerii, szczególnie dalekonośnej i rakietowej.

Efektywność tej działalności ogniowej w decydującym stopniu będzie uzależniona od właściwie sprecyzowanych zadań oraz selektywnie wytypowanych obiektów /celów/ dla uderzeń rakietowych i ogniowych w ugrupowaniu przeciwnika. Winny to być przede wszystkim obiekty, których wyeliminowanie z walki przyczyni się do zmniejszenia potencjału jądrowego nieprzyjaciela oraz naruszenia jego systemu obrony powietrznej i osłabienie jej skuteczności, a tym samym zapewnienie większej swobody działania własnego lotnictwa, głównie uderzeniowego. Niszczenie i obezwładnianie sił i środków obrony powietrznej nieprzyjaciela zaliczyć bowiem należy do najbardziej skutecznych sposobów zabezpieczenia przed zniszczeniem własnego lotnictwa, działającego w operacji powietrznej.

Z powyższego wynika, że konkretne zadania ogniowe wojsk rakietowych i artylerii w operacji powietrznej - w ogólnym ujęciu - powinny sprowadzać się do: niszczenia wyrzutni balistycznych pocisków rakietowych typu "Pershing" i "Lance", samolotów /nosicieli broni jądrowej/ na lotniskach, artylerii atomowej oraz składów i punktów amunicji jądrowej, niszczenia i obezwładnienia różnego rodzaju środków obrony powietrznej przeciwnika, a szczególnie pododdziałów pocisków rakietowych "Nike-Hercules" i "Hawk", a ponadto elementów systemu dowodzenia, wykrywania, powiadamiania i naprowadzania, środków walki radioelektronicznej oraz innych obiektów posiadających istotne znaczenie dla przeprowadzenia operacji powietrznej.

Powyższe zadania wojska rakietowe i artyleria będą realizować przy zespoleniu wysiłku wszystkich środków rażenia wojsk frontu, a szczególnie lotnictwa. Pomyślne pokonanie tych zadań zapewni osiągnięcie głównego celu operacji powietrznej, tj. wywalczenie panowania w powietrzu oraz uzyskanie przewagi w broni rakietowo-jądrowej.

Biorąc pod uwagę, z jednej strony skuteczną głębokość rażenia rakiet taktycznych z ładunkiem zwykłym typu kasetowego /do 50 km[39]/ oraz ognia artylerii dalekonośnej i rakietowej /do 15-20 km/, z drugiej zaś możliwą głębokość rozmieszczenia obiektów przeciwnika od linii styczności wojsk, to w ramach operacji powietrznej mogą być zwalczane przez wojska rakietowe i artylerię następujące rodzaje obiektów tabela 13.

Tabela 13

Rodzaje obiektów /celów/ zwalczane przez wojska rakietowe i artylerię w operacji powietrznej.

Rodzaj obiektu /celu/		Głębokość rozmieszczenia /km/
1		2
Artyleria atomowa	Samobieżne haubice 155 mm	3-6
	Samobieżne haubice 203,2 mm	4-8
Wyrzutnie rakietowe	"Honest John"	6-10
	"Lance"	20-30
Punkty i składy amunicji jądrowej	Punkty przechowywania i zaopatrywania w amunicję specjalną	30-50 i więcej
	Składy amunicji specjalnej	50-80 i więcej
Lotniska i lądowiska	Lotnictwo wsparcia	50-70
	Śmigłowce różnego przeznaczenia	15-70
Środki ogniowe obrony powietrznej	Baterie przeciwlotniczych pocisków rakietowych "Hawk"	15-40 i więcej
	Baterie "Charparral" i "Vulcan"	W ugrup.dywizji I i II rzutu

[39] W niedalekiej przyszłości również rakiet operacyjno-taktycznych - do głębokości około 250 km.

1		2
	Działony /zespoły/ kierowanych rakiet "Redeye"	W ugrupowaniu batalionów
Środki systemu dowodzenia kierowania i naprowadzania	Punkty dowodzenia baterii i dywizjonów "Hawk" i artylerii plot	W ugrupowaniu pododdziałów
	Stanowisko dowodzenia batalionu - wysunięty posterunek naprowadzenia	2-3
	Stanowisko dowodzenia dywizji - zespół dowodzenia lotnictwa taktycznego	6-8
	Stanowisko dowodzenia korpusu - odrodek bezpośredniego wsparcia lotniczego	20-40
	Wysunięty posterunek wykrywania i powiadamiania	2-3
	Wysunięty posterunek dowodzenia	8-30

W realizacji zadań wojsk rakietowych i artylerii frontu w ramach operacji powietrznej należy uwzględniać również zwalczanie elementów systemu zakłóceń radioelektronicznych. Jest to bardzo istotny problem, wynikający z konieczności zapewnienia względnie pełnej swobody pracy własnych środków radioelektronicznych, a tym samym stworzenie sprzyjających warunków wykonania zadań ogniowych przez własne lotnictwo uderzeniowe oraz środki ogniowe wojsk rakietowych i artylerii w ramach operacji powietrznej.

W ramach realizacji powyższego zadania wojska rakietowe i artyleria frontu będą niszczyć i obezwładniać stacje i węzły środków zakłóceń radiotechnicznych zarówno ogniem artylerii, jak i uderzeniami rakiet koncencjonalnych z ładunkiem kasetowym.

Przyjmując, że operacja powietrzna, jako ważny element operacji strategicznej na TDW prowadzona będzie w początkowym okresie wojny zazwyczaj bez użycia broni jądrowej, to zadania w jej ramach realizowane będą przez WRiArt. wyłącznie konwencjonalnymi środkami rażenia. Środki te powinny zapewnić w określonych okresach czasu względnie pełną swobodę działania własnego lotnictwa na wybranych kierunkach.

Zauważyć należy, że w operacji powietrznej, prowadzonej w toku działań konwencjonalnych, możliwości wojsk rakietowych i artylerii będą niewątpliwie ograniczone - nieporównywalnie mniejsze, niż w wojnie jądrowej. Jednakże i w tych warunkach mogą one realizować istotny zakres zadań ogniowych, wynikających z potrzeb operacji powietrznej.

Dywizjony rakiet taktycznych dywizji mogą skutecznie zwalczać /obezwładniać/ wybrane obiekty nieprzyjaciela na głębokości do około 50 km, a z tymczasowych stanowisk startowych nawet do 60 km od linii styczności wojsk /granicy państwowej/.

Opłacalnymi obiektami dla nich będą baterie przeciwlotniczych pocisków rakietowych "Hawk", środki radiotechniczne systemów wykrywania i naprowadzania, stanowiska dowodzenia dywizji i korpusów, punkty kierowania lotnictwa i obrony przeciwlotniczej oraz śmigłowce na lądowiskach, a w określonych sytuacjach również samoloty lotnictwa wsparcia na lotniskach.

Zużycie rakiet z ładunkiem kasetowym do obezwładnienia jednego z powyższych obiektów wyniesie przy pełnej normie średnio 6-8, natomiast przy zastosowaniu zmniejszonych norm w zakresie gęstości obezwładnienia - jedną salwę czterech rakiet /jednego dywizjonu rakiet taktycznych/. Taką gęstość obezwładnienia przyjęto na przykład w ćwiczeniu "Sojuz-81".

W zależności od czasu prowadzenia operacji powietrznej w stosunku do położenia wojsk frontu polskiego ilościowy udział dywizjonów rakiet taktycznych w relizacji zadań na jej korzyść będzie różny. Przyjmując, że operacja powietrzna będzie prowadzona już po przegrupowaniu wojsk frontu do rejonów wyjściowych, zaangażowanie w niej dywizjonów rakiet taktycznych może być maksymalne. Uwzględniając dywizjony wojsk rozwiniętych /walczących/ w strefie przygranicznej podporządkowanych frontowi w operacji powietrznej, może być zaangażowanych w skali frontu 6-9 i więcej /2-3 dywizjony z dywizji walczących w strefie przygranicznej i 4-6 i więcej z dywizji wojsk frontu/.

Z powyższego wynika, że przy jednym starcie rakiet można obezwładnić około 10 obiektów, natomiast przy podwójnym starcie rakiet ilość rażonych obiektów odpowiednio wzrośnie.

Artyleria z racji swojej donośności strzelania jest w stanie zwalczać cele na głębokości do 15-18 km od linii styczności wojsk /granicy państwowej/. Obiektami uderzeń będą głównie baterie i plutony artylerii /rakiet/ przeciwlotniczych rozmieszczone w ugrupowanie brygad pierwszego rzutu nieprzyjaciela, oraz różnego rodzaju stanowiska dowodzenia, posterunki wykrywania i naprowadzania, a ponadto środki walki radioelektronicznej rozmieszczone w zasięgu jej skutecznego ognia.

Z analizy potrzeb zaangażowania dział i zużycia amunicji wynika, że jeden dywizjon artylerii w ramach jednej nawały ogniowej może obezwładnić 1-2 oddzielne cele.

Uwzględniając powyższe założenie co do położenia wojsk frontu, w operacji powietrznej może być zaangażowanych do kilkudziesięciu dywizjonów artylerii rakietowej i dalekonośnej artylerii lufowej.

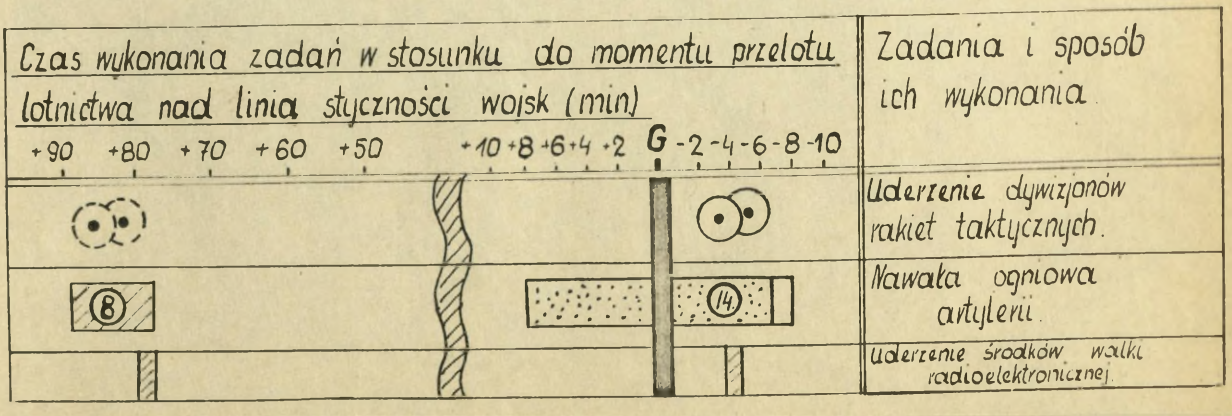
Z powyższych rozważań wynika, że udział wojsk rakietowych i artylerii frontu w operacji powietrznej może być wielce znaczący nawet przy użyciu tylko konwencjonalnych środków rażenia. Mogą one bowiem skutecznie porazić w ściśle określonym czasie na wybranych kierunkach podstawowe zgrupowanie środków obrony przeciwlotniczej nieprzyjaciela oraz jego system dowodzenia, naprowadzania i powiadamiania, jak również środki walki radioelektronicznej. Konkretna liczba obiektów, która może być jednocześnie porażona będzie uzależniona od stopnia zaangażowania dywizjonów rakiet taktycznych oraz artylerii rakietowej i lufowej i może wynosić do kilkudziesięciu celów w skali frontu.

Planowanie ogólne działalności ogniowej wojsk rakietowych i artylerii w operacji powietrznej będzie realizowane w ramach organizacji operacji strategicznej na TDW. W ramach planowania dowództwo wojsk na TDW sprecyzuje ogólne zadania środków ogniowych, między innymi dla wojsk rakietowych i artylerii frontu oraz ustali ogólny stopień zaangażowania środków ogniowych, a ponadto czas i sposób realizacji zadań. Natomiast szczegółowe zadanie ogniowe, zakres zaangażowania środków ogniowych oraz czas i sposób realizacji zadań ustali dowódca frontu, o ile nie dokona tego dowództwo wojsk na TDW.

Planowanie użycia WRiArt. w operacji powietrznej będzie odbywało się łącznie z ich użyciem w operacji zaczepnej frontu. Dlatego też przy wydzielaniu sił i środków WRiArt. frontu do operacji powietrznej należy rozpatrywać równolegle potrzeby wojsk frontu w planowanej operacji zaczepnej. Należy zatem przewidywać, że najwięcej sił i środków WRiArt. frontu wydzielą do pierwszego etapu operacji powietrznej. W następnych etapach, a zwłaszcza w ostatnim będą zmuszone skupić swój wysiłek na ogniowym przygotowaniu natarcia.

Czas wykonania zadań ogniowych w operacji powietrznej przez wojska rakietowe i artylerię uwzględniał będzie konieczność porażenia obiektów przeciwnika w ściśle określonych korytarzach działania własnego lotnictwa uderzeniowego i na jego skrzydłach, bezpośrednio przed jego przelotem nad linią styczności wojsk, w celu wykonania przez niego zadań w ugrupowaniu przeciwnika oraz przed jego powrotem, po wykonaniu zadań. Działalność ogniowa WRiArt. powinna być ściśle zsynchronizowana z działalnością WLF. To znaczy, że uderzenia WRiArt. powinny wyprzedzać w czasie wykonanie uderzeń przez lotnictwo w ramach poszczególnych zmasowanych nalotów.

Wojska rakietowe i artyleria, przypadające im zadania w ramach operacji powietrznej, będą realizować poprzez wykonanie grupowych uderzeń rakietowych oraz uderzeń ogniowych artylerii w ramach zmasowanych nawał ogniowych. Przykładowy układ i czas działalności ogniowej wojsk rakietowych i artylerii frontu w ramach operacji powietrznej przedstawiono na poniższym rysunku.

Celowość takiego sposobu realizacji zadań potwierdzają wnioski z wielu ćwiczeń, m.in. ćwiczenie "Sojuz-81".

W procesie planowania działalności ogniowej należy uwzględnić konieczność równoczesnego oddziaływania ogniowego z działalnością zakłócających środków radioelektronicznych. Spotęguje to bowiem skuteczność oddziaływania na obiekty podlegające porażeniu. Przy czym konieczne jest określenie ścisłego zakresu odpowiedzialności poszczególnych wykonawców, a także kolejności obezwładnienia poszczególnych obiektów i dokonanie ich podziału pomiędzy środki rażenia i zakłóceń radioelektronicznych.

Dowódca frontu podejmując w tym zakresie decyzję powinien jednoznacznie określić zakres zadań, ich podział między wykonawców oraz czas i sposób ich wykonania.

Ścisła współzależność jaka istnieje pomiędzy działalnością lotnictwa, a działaniem środków ogniowych oraz sił i środków walki radioelektronicznej w ramach operacji powietrznej wskazuje na konieczność wnikliwej organizacji współdziałania, w ramach którego należy ustalić:

- czas, miejsce i zakres przedsięwzięć środków walki radioelektronicznej wykonywanych siłami i środkami frontu i armii ogólnowojskowych na korzyść lotnictwa;
- częstotliwość, czas, sposoby i obiekty zakłóceń środkami walki radioelektronicznej;
- obiekty uderzeń środkami ogniowymi wojsk rakietowych i artylerii oraz czas ich wykonania zarówno w stosunku do działalności środków walki radioelektronicznej, jak i przewidywanych działań własnego lotnictwa, a szczególnie lotnictwa uderzeniowego;
- sposoby wzajemnej informacji rozpoznawczych o środkach i systemach radioelektronicznych oraz odpowiednie sygnały współdziałania.

Szczególne miejsce w ramach organizacji współdziałania zajmuje bezpośrednie współdziałanie wojsk rakietowych i artylerii z lotnictwem. W odniesieniu do realizacji zadań w operacji powietrznej polega ono głównie na podziale wytypowanych do porażenia obiektów nieprzyjaciela pomiędzy angażowane do tego celu

środki oraz zgranie sposobów wykonania uderzeń rakietowych i ogniowych artylerii z uderzeniami lotnictwa. Szczególną uwagę zwraca się przy tym na odpowiedni podział obiektów rażenia, określenie czasu i kolejności wykonania uderzeń oraz wyznaczenie granic niebezpiecznych dla lotnictwa. Przy czym podział obiektów rażenia pomiędzy wojska rakietowe i artylerię oraz lotnictwo przeprowadza się z uwzględnieniem właściwości każdego obiektu, jego odległości od wojsk własnych oraz stopnia ukrycia i osłony środkami obrony przeciwlotniczej, a ponadto z uwzględnieniem właściwości bojowych rakiet, samolotów i artylerii oraz stopnia ich gotowości.

Jako zasadę, przy podziale obiektów rażenia, należy uważać niszczenie przez wojska rakietowe i artylerię środków obrony przeciwlotniczej oraz samolotów i śmigłowców na lotniskach i lądowiskach.

W wypadku działania frontu na kierunku nadmorskim, w realizacji zadań operacji powietrznej będą uczestniczyć również środki ogniowe marynarki wojennej /środki ogniowe okrętów oraz oddziały i pododdziały rakiet i artylerii nadbrzeżnej/. Podobnie jak wojska rakietowe i artyleria będą one zwalczać przede wszystkim środki obrony przeciwlotniczej nieprzyjaciela oraz jego system dowodzenia, naprowadzania i powiadamiania.

W tym wypadku współdziałanie wojsk rakietowych i artylerii z marynarkę wojenną powinno objąć: określenie zadań dla środków ogniowych okrętów oraz pododdziałów rakiet i artylerii nadbrzeżnej; sposób utrzymania łączności, sygnały i sposoby wskazywania celów oraz wydzielenie środków do poprawiania uderzeń i ognia okrętów i artylerii nadbrzeżnej.

C. Wojska OPL frontu

Do momentu rozpoczęcia operacji powietrznej - wojska OPL mogą realizować przedsięwzięcia wynikające z planu przegrupowania wojsk frontu /o ile operacyjne ich rozwinięcie nie nastąpi przed wybuchem wojny/ oraz będą realizowały zadania bojowe w ramach operacji przeciwpowietrznej.

Użycie związków taktycznych i oddziałów wojsk OPL frontu w operacji powietrznej, stanowiącej integralną część operacji strategicznej, będzie realizowane zgodnie z zamiarem operacji zaczepnej i zadaniami, jakie w tym zakresie wojskom OPL postawi dowódca frontu. Oznacza to, że wojska OPL frontu będą uczestniczyły w operacji powietrznej w ramach systemu obrony przeciwlotniczej frontu, w ścisłym współdziałaniu z lotnictwem myśliwskim WLF oraz związkami taktycznymi i oddziałami rakiet /artylerii/ przeciwlotniczych osłonowych wojsk sojuszniczych i wojsk /systemu/ OPK rozwiniętych w pasie działania frontu.

Doświadczenia i wnioski z operacyjnych /międzysojuszniczych/ ćwiczeń dowódczo-sztabowych wskazują na to, że użycie związków taktycznych i oddziałów wojsk OPL w systemie obrony przeciwlotniczej frontu w okresie prowadzenia operacji powietrznej w zasadzie nie będzie odbiegać od ogólnie przyjętych zasad organizacji i prowadzenia osłony wojsk i obiektów operacyjnych.

Głównymi zadaniami wojsk obrony przeciwlotniczej frontu podczas prowadzenia operacji powietrznej będą:

- odparcie zmasowanych i ześrodkowanych uderzeń SNP przeciwnika na wojska i obiekty w pasie działania frontu oraz wzbronienie prowadzenia rozpoznania powietrznego;
- osłona przed uderzeniami przeciwnika z powietrza głównych zgrupowań uderzeniowych wojsk frontu; armijnych i frontowych brygad rakiet operacyjno-taktycznych; zasadniczych lotnisk /węzłów lotniskowych/ i baz zaopatrzenia, zwłaszcza paliwowych oraz składów amunicji specjalnej; przepraw /mostów/ na szerokich przeszkodach wodnych; stanowisk dowodzenia szczebla operacyjnego i innych ważnych obiektów w pasie działania frontu;

- osłona przelotu nad obszarem frontu własnych sił uderzeniowych lotnictwa w granicach możliwości technicznych środków OPL rozwiniętych w ugrupowanie bojowe stosownie do zamiaru i planu operacji oraz zapewnienie bezpieczeństwa samolotom podczas ich przelotu przez strefy ognia wojsk OPL.

Związki taktyczne i oddziały wojsk OPL realizując powyższe zadania przez niszczenie i obezwładnienie SNP przeciwnika na podejściach do osłanianych wojsk /obiektów/ i nad ich ugrupowaniem /rejonami rozmieszczenia/ stwarzać będą sprzyjające warunki do wykonania zadań przez własne lotnictwo oraz inne siły i środki /wojska/ uczestniczące w operacji powietrznej.

Skład sił i środków OPL uczestniczących w operacji powietrznej zależy od miejsca i roli frontu w operacji strategicznej na TDW oraz składu organizacyjnego związków operacyjnych i taktycznych wojsk frontu[40], a także od strat jakie mogą one ponieść w czasie udziału w operacji przeciwpowietrznej /jeśli operacja powietrzna prowadzona jest po pomyślnym zakończeniu operacji przeciwpowietrznej/.

Zasadniczą rolę w operacji powietrznej odgrywać będą jednostki rakietowe wojsk OPL, zwłaszcza małego i średniego zasięgu, których wykorzystanie w systemie obrony przeciwlotniczej frontu powinno zapewnić realizację zadań operacyjnych w powiązaniu z zadaniami wynikającymi z planu operacji powietrznej.

Front w składzie koalicyjnym do realizacji zadań w operacji zaczepnej może posiadać:

- 1-2 brygady i jeden pułk rakiet przeciwlotniczych sz /KRUG/;
- około 12-16 pułków rakiet przeciwlotniczych mz /KUB/;
- około 15-18 pułków rakiet przeciwlotniczych bz /OSA/ i pułków artylerii przeciwlotniczej mk /S-60/[41].

Ponadto w toku prowadzenia operacji powietrznej w walce z SNP przeciwnika ze składu organicznych sił i środków OPL wojsk /ZT, oddziałów/ w skali frontu może być zaangażowane około:

- 300 wozów bojowych rakiet przeciwlotniczych bz STRZAŁA-1 /10/;

40/ Możliwy skład sił i środków OPL wojsk frontu podano w rozdziale III pierwszej części opracowania - "Użycie wojsk w operacji przeciwpowietrznej".

41/ W części dywizji zmechanizowanych oraz w dywizjach rezerwowych będą pułki artylerii przeciwlotniczej mk /6 baterii po 8 armat S-60/.

- 800 zestawów rakiet przeciwlotniczych bz STRZAŁA-2M /3/;
- 1000 armat przeciwlotniczych ZU-23-2.

Na podstawie analizy możliwości bojowych sił i środków OPL oraz danych prognostycznych uzyskanych za pomocą ETO ocenia się, że wojska obrony przeciwlotniczej frontu w wyniku odpierania zmasowanego nalotu przeciwnika powietrznego zdolne są zadać SNP straty średnio w granicach 17-22%[42/].

Użycie wojsk OPL frontu w operacji powietrznej winno odpowiadać zamierzeniu wykorzystania sił i środków OPL w operacji zaczepnej. Główny wysiłek obrony przeciwlotniczej skupia się do osłony z powietrza zasadniczych zgrupowań uderzeniowych wojsk frontu w rejonach wyjściowych do operacji, w czasie ich przegrupowania oraz wprowadzenia do bitwy.

Pułki rakiet /artylerii/ przeciwlotniczych związków taktycznych /DZ, DPanc/ wykorzystuje się zgodnie z decyzją odnośnych dowódców dywizji. W toku prowadzenia operacji powietrznej w zależności od miejsca, roli i zadań dywizji realizują zadania w ogólnym systemie obrony przeciwlotniczej frontu, osłaniając główne siły dywizji w rejonach wyjściowych /ześrodkowania/, w czasie przegrupowania /marszu/, wprowadzenia do walki oraz w toku prowadzenia natarcia.

Brygady i pułki rakiet przeciwlotniczych wojsk OPL frontu i armii, we współdziałaniu z sojuszniczymi związkami taktycznymi i oddziałami wojsk OPK i lotnictwem myśliwskim frontu wykorzystuje się do osłony głównych zgrupowań uderzeniowych wojsk frontu w rejonach wyjściowych /ześrodkowania/, podczas przegrupowania na rubież wprowadzenia do bitwy oraz w toku operacji zaczepnej.

W rejonach zasadniczych, zgrupowań wojsk frontu, na głównych kierunkach zagrożenia uderzeniami z powietrza, a także w interesie osłony ważnych obiektów operacyjnych /BROT, mostów i przepraw, węzłów lotniskowych, itp./, siłami związków taktycznych i oddziałów wojsk OPL podporządkowania operacyjnego, wspólnie z jednostkami rakiet przeciwlotniczych dywizji /DPanc, DZ/ organizuje się ciągłą strefę ognia rakietowego.

Z27/ Przy założeniu że wszystkie DPanc wyposażone są w pułki rakiet przeciwlotniczych "KUB" oraz około 30% DZ w pułku rakiet przeciwlotniczych OSA-AK. W warunkach kiedy wszystkie rozwinięte DPanc i DZ będą dysponowały nową techniką bojową - straty zadawane SNP nieprzyjaciela ocenia się w granicach 23-25%.

Na prawdopodobnych głównych kierunkach nalotów ŚNP przeciwnika zgrupowania rakiet przeciwlotniczych, wspomagane ogniem innych środków OPL ogólnowojskowych związków taktycznych, osłaniają w systemie strefowej obrony przeciwlotniczej zasadnicze lotniska, punkty dowodzenia i inne ważne obiekty wojsk lotniczych frontu oraz przelot lotnictwa wykonującego zadania w ramach operacji powietrznej.

Związkom taktycznym i oddziałom rakiet przeciwlotniczych wojsk OPL w rejonach /w pobliżu/ rozwinięcia /ugrupowania/, w których znajdują się lotniska lub inne ważne obiekty wojsk lotniczych frontu stawia się również zadania bezpośredniej ich osłony. Stosownie do planu operacji powietrznej dowódca frontu może zdecydować o wydzieleniu części sił i środków wojsk OPL z zadaniem bezpośredniej osłony przeciwlotniczej szczególnie ważnych lotnisk lub innych obiektów wojsk lotniczych. Jeśli front dysponuje dwoma brygadami rakiet przeciwlotniczych średniego zasięgu, to jedna z nich może być na określony etap operacji powietrznej wydzielona do realizacji tego zadania. Ponadto brygada /pułk/ rakiet przeciwlotniczych, jako strefowy środek obrony przeciwlotniczej, może jednocześnie osłaniać rejony stanowisk startowych wojsk rakietowych frontu oraz czołowe lotniska i stanowiska dowodzenia szczebla operacyjnego.

W toku operacji powietrznej <u>osłonę przeciwlotniczą przelotu własnego lotnictwa nad obszarem frontu</u> wojska OPL realizują w ugrupowaniu bojowym /z rejonów/, w którym aktualnie - w danym etapie operacji się znajdują. Zadanie to siły i środki wojsk frontu realizują we współdziałaniu z lotnictwem myśliwskim i innymi środkami OP w drodze odpierania nalotów ŚNP przeciwnika, wzbraniając przeniknięcie jego zgrupowań sił powietrznych w ugrupowanie własnego lotnictwa oraz nie dopuszczając do wykonania uderzeń na lotniska i wojska.

Szczególnie ważnym zadaniem wojsk OPL w tym okresie jest <u>zapewnienie warunków bezpieczeństwa własnego lotnictwa podczas przelotu przez strefy ognia środków OPL</u> oraz w czasie prowadzenia walki i bitew powietrznych przez lotnictwo myśliwskie z lotnictwem przeciwnika nad obszarem wojsk frontu.

Zadanie to realizowane jest stosownie do ustaleń w okresie planowania operacji i organizacji współdziałania oraz koordynowane w toku działań bojowych przez połączone stanowiska dowodzenia wojsk OPL i lotnictwa /PŁSD L i OPL/.

Planowanie i organizacja działań bojowych wojsk OPL w operacji powietrznej stanowi część składową procesu planowania ich działań bojowych w operacji zaczepnej frontu.

Do zasadniczych właściwości w tym zakresie zaliczyć należy: szczegółowe uzgodnienie warunków i sposobu przelotu własnego lotnictwa przez strefy ognia środków OPL; organizacja odparcia nalotu SNP nieprzyjaciela przez wojska OPL i lotnictwo myśliwskie podczas wyjścia lotniczych zgrupowań uderzeniowych na wykonanie zadania bojowego i w czasie powrotu; warunki i środki zapewniające bezpieczeństwo przelotu i działania lotnictwa frontowego w strefach ognia środków OPL; organizacja dowodzenia siłami i środkami /wojskami/ podczas prowadzenia operacji powietrznej i jego zabezpieczenia.

Stosownie do decyzji dowódcy frontu /zadań/ i planu użycia lotnictwa w operacji powietrznej ustala się: główne i zapasowe korytarze /pasy/ przelotu lotniczych zgrupowań uderzeniowych; orientacyjny czas /kolejność/ przelotu przez strefę ognia środków OPL, tj. wyjścia na wykonanie zadania bojowego i powrotu na lotniska bazowania; wysokość lotu w kierunku nieprzyjaciela i podczas powrotu po wykonaniu zadania przed linią frontu i nad własnym ugrupowaniem; sposób informowania SD /PD/ wojsk OPL o przelotach poszczególnych zgrupowań lotniczych przez strefy ognia środków OPL.

W zakresie organizacji odparcia nalotów SNP przeciwnika w ramach operacji powietrznej uzgadnia się i ustala: podział obszaru powietrznego w pasie frontu na strefy odpowiedzialności pomiędzy wojska OPL i lotnictwo myśliwskie, sposób ześrodkowania i podziału wysiłku oraz zwalczania celów powietrznych w tych strefach; strefy dyżurowania samolotów w powietrzu /numer, skład sił, wysokość dyżurowania, czas/ i sposób działania lotnictwa myśliwskiego z tych stref; siły i środki OPL zaangażowane

do walki z lotnictwem przeciwnika na zasadniczych rubieżach /pasach, kierunkach/, ich możliwości oraz sposób wprowadzenia do walki /bitwy/ kolejnych sił /rzutów/ lotnictwa myśliwskiego; sposób wyprowadzenia /wyjścia/ lotnictwa myśliwskiego w obszar walki i bitew przed linię styczności bojowej wojsk oraz warunki /sposób/ ich powrotu na lotniska bazowania; zasady /organizacja/ współdziałania wojsk OPL z lotnictwem myśliwskim podczas przelotu /wyjścia i powrotu/ lotniczych zgrupowań uderzeniowych oraz w czasie walk /bitew/ powietrznych nad obszarem frontu w warunkach zdecentralizowanego dowodzenia.

W celu zapewnienia bezpieczeństwa przelotu własnego lotnictwa przez strefy ognia środków OPL ustala się: zasady prowadzenia ognia do celów powietrznych w przypadku zbieżności w czasie nalotu SNP nieprzyjaciela i przelotu własnego lotnictwa; obowiązujące ograniczenia w zakresie prowadzenia ognia przez środki OPL jeśli zagraża to bezpieczeństwu własnych samolotów; sygnały współdziałania: "zezwolenie prowadzenia ognia", "zakaz prowadzenia ognia","natychmiastowe przerwanie ognia", itp.

Dowodzenie siłami i środkami OPL w operacji powietrznej organizuje się i realizuje na zasadach obowiązujących w systemie obrony przeciwlotniczej, podobnie zresztę jak i w operacji przeciwpowietrznej.

Całością sił i środków uczestniczących w operacji powietrznej dowodzi dowódca frontu przez odnośnych dowódców /szefów/ wojsk, którym te siły organizacyjno podlegają.

Dowódca wojsk OPL frontu zgodnie z decyzją dowódcy frontu planuje i organizuje działania bojowe związków taktycznych i oddziałów wojsk OPL w operacji zaczepnej frontu, ze szczególnym uwzględnieniem zadań wynikających z planu operacji powietrznej.

W tym celu dowództwo wojsk OPL frontu zagadnienia dotyczące użycia i działania wojsk OPL w operacji powietrznej ujmuje w planie obrony przeciwlotniczej frontu.

Jeśli na szczeblu frontu będzie opracowywany oddzielny plan operacji powietrznej, wówczas w części dotyczącej użycia wojsk OPL ujmuje się:

- organizację rozpoznania nieprzyjaciela powietrznego siłami i środkami wojsk OPL oraz powiadamiania o sytuacji powietrznej;
- skład wojsk OPL frontu uczestniczących w operacji powietrznej, zadania, ugrupowanie i manewr sił i środków OPL w toku działań bojowych;
- podział obszaru frontu na strefy odpowiedzialności wojsk OPL i lotnictwa myśliwskiego, granice stref ognia środków OPL oraz sposób zwalczania lotnictwa przeciwnika w tych strefach;
- główne i zapasowe korytarze /pasy/ przelotów lotniczych zgrupowań uderzeniowych wraz z ich charakterystyką /granice/ wysokość lotu, orientacyjny czas przelotu, itp./;
- organizację dowodzenia wojskami OPL, współdziałanie sił i środków OPL z lotnictwem, sposób obiegu informacji o przelotach własnego lotnictwa oraz warunki i środki zapewniające bezpieczeństwo własnych samolotów działających w strefach ognia wojsk OPL;
- jednolite sygnały dowodzenia i współdziałania, które mogą być ujęte w specjalnych planowych tablicach współdziałania.

Bezpośrednie dowodzenie siłami i środkami OPL oraz współdziałania wojsk OPL z lotnictwem w toku przygotowania i prowadzenia operacji powietrznej organizuje się i realizuje na ogólnych zasadach tj. w oparciu o system punktów dowodzenia obroną przeciwlotniczą, w których składzie na szczeblach operacyjnych występują połączone stanowiska dowodzenia lotnictwem i wojskami OPL /PłSD L i OPL/.

x

x x

Wojska OPL frontu, zwłaszcza w pierwszym etapie operacji powietrznej mogą część rakietowych środków obrony przeciwlotniczej wydzielić do bezpośrednie osłony lotnisk lotnictwa uderzeniowego, jak to już wspomniano wcześniej, lecz wiąże się z tym pewne ryzyko, że środki te w trakcie operacji frontowej mogą już nie dołączyć do tych obiektów, do których osłony przewidziano

są przede wszystkim. W związku z tym wydaje się, że na szczeblu frontu powinny być jednostki rakietowe OPL, przeznaczone wyłącznie do osłony bazowania lotnictwa, tak jak to jest w armii radzieckiej. Jednostki rakietowe osłony lotnisk /tak można je nazwać/ mogą być bezpośrednio podporządkowane dowódcy WLF, podobnie jak obecnie baterie artylerii przeciwlotniczej osłony lotnisk. W wypadku natomiast bezpośredniego ich podporządkowania dowódcy wojsk OPL frontu /co wydaje się też rozwiązaniem racjonalnym, ze względu na większą swobodę manewru jednostkami rakietowymi OPL na szczeblu frontu/ powinny być one również wykorzystywane według planu dowódcy WLF.

3.3. Wojska obrony powietrznej kraju

Udział wojsk OPK w operacji powietrznej można rozpatrywać zarówno w aspekcie walki o panowanie w powietrzu, jak i osłony bazowania lotnictwa uderzeniowego oraz jego przelotu, a także pozycji ogniowych WR średniego zasięgu, rozmieszczonych na obszarze kraju.

Jeśli byśmy rozpatrywali udział wojsk OPK w operacji powietrznej w aspekcie walki o panowanie w powietrzu, wówczas powinniśmy rozpatrywać działalność bojową całości wojsk OPK, bez względu na rodzaj wykonywanego przez nich zadania, bowiem każdy zniszczony samolot przeciwnika przez środki OPK liczy się na korzyść walki o panowanie w powietrzu. Rozpatrywanie udziału wojsk OPK w operacji powietrznej w ten sposób jest bardzo szerokie i wykracza daleko poza ramy tej operacji. Dlatego też wydaje się, że udział wojsk OPK w operacji powietrznej, podobnie jak i wojsk OPL frontu, należałoby łączyć organizacyjnie z działalnością wszystkich sił, biorących udział w tej operacji, a zwłaszcza z uderzeniowymi siłami lotniczo-rakietowymi. W związku z tym wydaje się, że powinny być rozpatrywane w operacji powietrznej na TDW te siły i środki wojsk OPK, których działalność z operację powietrzną ma związek bezpośredni

Wychodząc z tych założeń, udział wojsk OPK w operacji powietrznej powinien być rozpatrywany na tle całości zadań bojowych wojsk OPK, biorących udział w obronie powietrznej wszystkich najważniejszych obiektów na obszarze kraju zarówno administracyjno-politycznych i przemysłowych, jak i czysto wojskowych. Tak więc zakres udziału wojsk OPK w operacji powietrznej będzie uwarunkowany: ogólną sytuacją operacyjną na TDW, a przede wszystkim wynikającą z niej liczbą i ważnością obiektów, znajdujących się na terytorium kraju oraz stopniem ich zagrożenia uderzeniami przeciwnika z powietrza, a także stanem wojsk OPK po przeprowadzonej operacji przeciwpowietrznej.

Jak wynika z rozważań zawartych w drugim rozdziale operacja powietrzna sił zbrojnych UW może być rozpoczęta /prowadzona/ gdy:

- wojska frontu, w tym jego siły OPL i lotnictwo, znajdujące się uprzednio na obszarze naszego kraju, zostanie /w całości lub częściowo/ przegrupowane na terytorium NRD;
- środki napadu powietrznego przeciwnika, a zwłaszcza jego lotnictwo uderzeniowe poniesie straty sięgające około 35-40% stanu wyjściowego, przy czym główny wysiłek tych środków napadu zostanie skierowany na niszczenie obiektów, związanych z izolacją rejonu działań od dopływu świeżych sił z głębi oraz bezpośrednim wsparciu wojsk lądowych na polu walki. Gros sił powietrznych, w ramach przygotowywania się do obronnej operacji powietrznej zostanie przegrupowana na lotniska położone na większej głębokości.

Nie ulega wątpliwości, że tak zarysowany obraz sytuacji, w którym z jednej strony nastąpi gwałtowny wzrost /ilościowy i jakościowy/ obiektów w strefie frontowej, zmuszający przeciwnika do skierowania uderzeń swoich środków napadu powietrznego, głównie na te właśnie obiekty, a z drugiej strony, zmniejszone możliwości sił powietrznych NATO, powstałe w rezultacie poniesionych strat i przegrupowania na większe odległości, poważnie ograniczą zagrożenie obiektów położonych na terenie Polski. Niemniej jednak wydaje się, że ograniczenia te będą odnosić się przede wszystkim do częstotliwości wykonywania nalotów i liczby obiektów, na które mogą być wykonywane uderzenia podczas tych nalotów. Zwiększona

odległość bazowania lotnictwa uderzeniowego narzucać może przeciwnikowi wykonywanie tych nalotów na większych wysokościach. Wymagało to będzie bardzo starannego przygotowania każdego nalotu i wszechstronnego jego zabezpieczenia, umożliwiającego pokonanie naszej obrony powietrznej.

Przegrupowanie wojsk frontu na terytorium NRD nie jest oczywiście równoznaczne ze zmniejszeniem się liczby ważnych obiektów na terenie Polski, które wymagać będą osłony przez wojska OPK.

W okresie planowania, a zwłaszcza prowadzenia operacji powietrznej na terytorium naszego kraju będą się znajdować:

- wyrzutnie i składy z bronią rakietową /rakietowo-jądrową/;
- lotnictwo dowództwa wojsk na TDW lub specjalnie przygotowane lotniska i zapasy środków rażenia dla jego potrzeb;
- lotnictwo transportowe oraz wojska powietrzno-desantowe;
- wojska desantu morskiego oraz środki dla ich transportu.

Ponadto wiadomo, że przez cały okres przygotowania i prowadzenia operacji powietrznej przez terytorium naszego kraju trwać będzie przegrupowanie wojsk oraz przewozy wszelkiego rodzaju sprzętu. Jeśli do tych wymienionych grup obiektów dodamy osłaniane już w okresie pokoju obiekty administracyjno-polityczne i przemysłowe, których konieczność osłony również nie ulega wątpliwości, otrzymamy wówczas możliwie pełny ich wykaz. Duża liczba tych obiektów oraz ich różnorodność zmuszać będzie dowództwo wojsk OPK /a może Sztab Generalny WP/ do ich klasyfikacji pod względem ważności oraz skupiania głównego wysiłku obrony na najważniejszych z nich, w tej liczbie na obiektach lotniczo-rakietowych sił uderzeniowych.

Najefektywniejszą, jak wiadomo, formą organizacji obrony obiektów przez wojska OPK jest obrona strefowo-obiektowa. Pozwala ona niszczyć nieprzyjaciela powietrznego zarówno na dalekich, jak i bliskich podejściach do osłanianego rejonu /obiektu/. Dążność do organizacji takiej właśnie formy obrony obiektów powinna dominować w wojskach OPK, pomimo zmniejszanych sił własnych, spowodowanych stratami w okresie trwania operacji przeciwpowietrznej. Natomiast skład i możliwości wojsk rakietowych i lotnictwa

myśliwskiego determinować będą, czy będzie to obrona z przewagą obrony obiektowej /większa ilość wojsk rakietowych/, czy też strefowa /większa ilość myśliwców/. Ponadto te formy organizacji obrony pozwala osłaniać przed uderzeniami z powietrza wszystkie obiekty, przy czym obiekty mające aktualnie mniejsze znaczenie mogą być osłaniane w tak zwanym ogólnym systemie OPK, natomiast najważniejsze, dodatkowo w formie obrony obiektowej, czyli w formie ich bezpośredniej obrony. Niemniej jednak w czasie prowadzenia operacji powietrznej, podobnie jak i w czasie operacji przeciwpowietrznej, ważność poszczególnych obiektów może ulegać zmianie. Wojska OPK muszą więc dokonywać przenoszenia głównego wysiłku obrony z jednych - tracących znaczenie w danej aktualnej sytuacji - na inne, których ranga wzrasta.

Do najważniejszych obiektów, wymagających szczególnej osłony w początkowym okresie trwania operacji powietrznej będą należały przede wszystkim broń rakietowo-jądrowa /na wyrzutniach i składach/ i lotniska bazowania lotnictwa uderzeniowego. Szczególnej osłonie ze strony wojsk OPK, lecz w znacznie krótszym okresie /w okresie trwania przelotu/ podlegać będą również przeloty nad obszarem PRL lotnictwa bazującego w głębi ZSRR.

W tej sytuacji skupianie głównego wysiłku obrony na najważniejszych obiektach może być dokonywane głównie siłami lotnictwa myśliwskiego, drogą manewru powietrznego i lotniskowego, natomiast siłami WR raczej tylko drogą manewru sprzętem, przy czym uwzględniając małe możliwości wojsk rakietowych OPK w tym zakresie należy oczekiwać, że manewr taki może być dokonywany sporadycznie i raczej pojedynczymi dywizjonami rakiet, rzadziej całymi jednostkami.

Potrzeba dokonywania manewru siłami i środkami OPK w operacji powietrznej może być uwarunkowana nie tylko zmianą ważności osłanianych obiektów, ale również wynikać z aktualnie zarysowujących się głównych kierunków nalotu środków napadu powietrznego przeciwnika i nowych rubieży wprowadzenia sił OP do walki /bitwy/. Należy podkreślić, że ze względu na właściwości poszczególnych rodzajów wojsk OPK, lotnictwo myśliwskie będzie nadal główną siłą, umożliwiającą dowódcy wojsk OPK szybkie wykonanie manewru w operacji powietrznej i skupieniu wysiłku co do miejsca, czasu i obiektów.

Planowanie udziału wojsk OPK PRL w operacji powietrznej będzie odbywało się z reguły łącznie z planowaniem ich udziału w operacji przeciwpowietrznej, a przed jej rozpoczęciem będzie korygowane.

Podstawę do planowania udziału sił i środków OPK w operacji powietrznej stanowić będzie zwykle dyrektywa operacyjna dowódcy sił zbrojnych na ZTDW.
Zakres i treść zadań dla wojsk OPK PRL zawartych w dyrektywie operacyjnej dowódcy wojsk na ZTDW może być różny i zdeterminowany będzie sytuacją polityczno-militarną i wypływającymi stąd wnioskami co do zadań dla poszczególnych rodzajów sił zbrojnych na TDW.
Zwykle treść dyrektywy dowódcy wojsk na ZTDW dla wojsk OPK może zawierać:

- wnioski z oceny przeciwnika powietrznego /ilość i sposób wykorzystania SNP npla w działaniach bojowych, przedsięwzięcia zabezpieczające działania SNP npla/;
- ogólne zadania ZSZ na ZTDW i sposób ich wykonania;
- zamiar operacji powietrznej /cel operacji, zamiar jej prowadzenia, sposób wykorzystania różnych rodzajów sił zbrojnych/;
- zadania dla wojsk OPK PRL /obiekty i kierunki skupienia głównego wysiłku, limit wylotów lotnictwa myśliwskiego i zużycia rakiet przez wojska rakietowe/;
- dowodzenie /sposób dowodzenia, miejsce rozwinięcia SD/;
- współdziałanie /zasady i sposoby/ współdziałania - jeśli uległy zmianie;
- gotowość wojsk OPK do udziału w operacji powietrznej;
- meldunki /o czym, kiedy i gdzie składać/;
- termin i sposób przedstawienia decyzji do zatwierdzenia.

W oparciu o treść dyrektywy operacyjnej dowódcy wojsk na ZTDW dowództwo i sztab wojsk OPK PRL powinny przystąpić do planowania użycia podległych wojsk w operacji powietrznej. Metoda i treść pracy dowódcy i sztabu wojsk OPK podczas wypracowania decyzji o udziale i działaniach wojsk OPK w operacji powietrznej powinna być identyczna jak dotychczas. Dowódca

wojsk OPK powinien dokonać analizy otrzymanego zadania, ocenić sytuację i podjąć decyzję, natomiast oficerowie sztabu powinni mu dostarczyć niezbędnych danych w tym zakresie oraz opracować konieczną dokumentację. Do zasadniczych dokumentów na szczeblu dowództwa wojsk OPK należy zaliczyć: plan działań wojsk OPK w operacji powietrznej, rozkaz operacyjny i plany współdziałania z zainteresowanymi dowództwami /szefostwami/ innych rodzajów sił zbrojnych dyslokowanych na obszarze własnego kraju oraz ze związkami obrony powietrznej sąsiednich zaprzyjaźnionych państw lub wojsk.

Decyzję dowódcy o użyciu wojsk OPK w operacji powietrznej odzwierciedla się w planie działań wojsk OPK w operacji powietrznej. Plan ten powinien być opracowany graficznie na mapie w skali 1 : 500 000 i tekstualnie, powinien zawierać:

a/ w części graficznej:

- wnioski z oceny nieprzyjaciela /kierunki nalotu, skład sił npla na poszczególnych kierunkach/;
- zadania wykonywane przez sąsiadów /ugrupowanie, stanowiska dowodzenia, kierunki skupienia głównego wysiłku/;
- zadania wojsk OPK w operacji powietrznej i zamiar ich realizacji /sposób obrony obiektów, kierunki skupienia głównego wysiłku obrony, rubieże wprowadzenia do bitwy, stosunek sił wg rubieży i kierunków nalotu/;
- zadania związków i oddziałów wojsk OPK w operacji powietrznej /obiekty obrony, kierunki skupienia głównego wysiłku obrony, rubieże wprowadzenia do walki, ugrupowanie/;
- dowodzenie i współdziałanie wewnętrz wojsk OPK PRL oraz z sąsiadami.

b/ w części tekstowej:

- zadania wojsk OPK postawione przez przełożonego;
- wnioski z oceny sytuacji /nieprzyjaciela i wojsk własnych/;
- zamiar prowadzenia działań w operacji powietrznej;
- zadania związków i oddziałów wojsk OPK;
- główne sposoby prowadzenia działań w operacji powietrznej;
- główne zagadnienia współdziałania;

- zabezpieczenie działań w operacji powietrznej;
- dowodzenie.

Plan działań wojsk OPK w operacji powietrznej powinien dodatkowo zawierać, w formie załączników:

- mapę ze składem, bazowaniem i możliwościami środków napadu powietrznego nieprzyjaciela;
- plan prowadzenia rozpoznania;
- plan zabezpieczenia radiolokacyjnego;
- plan walki radioelektronicznej wojsk OPK;
- plan łączności;
- plan materiałowo-technicznego zabezpieczenia działań wojsk OPK w operacji powietrznej;
- inne dokumenty.

W wypadku, gdy na szczeblu dowództwa wojsk OPK do operacji powietrznej nie opracowuje się odrębnych dokumentów /może być również taki wariant/, to wówczas treść wymienionych wyżej dokumentów powinna być zawarta w planie działań bojowych wojsk OPK.

W czasie trwania operacji powietrznej, obok znajdowania się na obszarze kraju wymienionych wcześniej lotniczo-rakietowych sił uderzeniowych, będą znajdować się również jednostki obrony powietrznej innych rodzajów sił zbrojnych. Mogą to być również radzieckie jednostki obrony powietrznej przeznaczone wyłącznie do osłony lotnisk lotnictwa radzieckiego, wyrzutni rakietowych, składów broni jądrowej, przegrupowujących się wojsk itp. Będzie to wymagało uaktualnienia niektórych zagadnień dowodzenia i współdziałania.

Zgodnie z obowiązującymi ustaleniami głównym koordynatorem działań bojowych wszystkich sił i środków OP, znajdujących się na terytorium naszego kraju w czasie operacji powietrznej będzie nadal dowódca wojsk OPK PRL. Ze swego stanowiska dowodzenia będzie on realizował zadania związane z dowodzeniem bezpośrednio podległymi mu wojskami oraz operacyjnym kierowaniem działalnością bojową sił i środków OP innych rodzajów sił zbrojnych, włączonych do jednolitego systemu OP.

W wyniku dotychczasowych działań w operacji przeciwpowietrznej może zaistnieć potrzeba skorygowania niektórych ustaleń w zakresie dowodzenia i współdziałania. Dlatego też, planując udział wojsk OPK w operacji powietrznej i przygotowując wojska do działań w tej operacji dowódca wojsk OPK PRL powinien uwzględnić dotychczasowe doświadczenia i zdecydować, czy i na ile istniejące dotychczas rozwiązania w zakresie dowodzenia i współdziałania są adekwatne do warunków planowanej operacji powietrznej i co należy ewentualnie zmienić.

Wydaje się, że przede wszystkim powinna być zwrócona uwaga na takie zagadnienia jak: skład, ugrupowanie i możliwości bojowe współdziałających sił i środków OP w operacji powietrznej oraz na zabezpieczenie realizacji dowodzenia i współdziałania. Zasadnicze pryncypia i sposoby współdziałania raczej nie ulegną istotnym zmianom.

Wydaje się, że po pomyślnie zakończonej operacji przeciwpowietrznej mogą zaistnieć warunki do przekazania części sił z wojsk OPK do działań w składzie frontu. Może to dotyczyć głównie lotnictwa myśliwskiego OPK, które przekazane do frontu może nadal wykonywać zadania w ramach operacji powietrznej, osłaniając lotnictwo uderzeniowe lub zwalczając obiekty OP przeciwnika. Dlatego też planując udział wojsk OPK w operacji powietrznej należy przewidywać również taką ewentualność.

Generalnie rzecz biorąc, działania wojsk OPK w operacji powietrznej, prowadzone będą we współdziałaniu z siłami i środkami obrony powietrznej innych rodzajów sił zbrojnych i wojsk sojuszniczych według jednolitego planu obrony powietrznej państwa.

3.4. Marynarka wojenna

W operacji powietrznej w celu zdobycia panowania w powietrzu na TDW będą brać udział również siły i środki marynarki wojennej.

W zależności od właściwości geograficznych /usytuowanie akwenów morskich i ich wielkości/ danego TDW z sił marynarki wojennej w operacji powietrznej mogą wziąć udział przede wszystkim

okręty bojowe, a szczególnie te, które ogniem swych dział i rakiet mogą niszczyć i obezwładniać naziemne i nawodne środki OP, samoloty w powietrzu, a także lotniskowce i okręty nosiciele broni jądrowej.
W operacjach powietrznych w szerokim zakresie wykorzystane zostanie lotnictwo marynarki wojennej - w zasadzie wszystkie jego rodzaje. Mogą także wziąść udział inne siły i środki marynarki wojennej np.: środki WRE, morskie grupy specjalne /dywersyjne/ i inne.

Na ZTDW siły marynarki wojennej, chociaż nie zaliczane do wielkich, mogą odegrać liczącą się rolę w operacjach powietrznych. Mogą one być wykorzystywane do wszystkich wymienionych wyżej zadań. I w tym wypadku wiodącą rolę będzie odgrywać lotnictwo morskie, które powinno być wykorzystywane przede wszystkim do niszczenia i obezwładnienia lotnictwa morskiego przeciwnika oraz lotnictwa i środków OP sił lądowych, rozmieszczonych /bazujących/ w strefie nadmorskiej.

Zadania do działań w operacji powietrznej dowódca sił morskich w danym okresie otrzyma od dowódcy sił zbrojnych na TDW, o podobnej treści, jak dowódca frontu lub dowódca WOPK.
Doświadczenia z ćwiczeń wskazują, że marynarka wojenna będzie otrzymywać do wykonania w operacji powietrznej zadania samodzielne, dostosowane do możliwości i właściwości jej sił i środków. Najczęściej będzie zwalczać środki OP i lotnictwo rozmieszczone w pasie nadmorskim,

Zadania te będzie wykonywać samodzielnie, w ramach określonego nalotu, zazwyczaj tworzec oddzielny rzut bojowy. Model takiego rzutu oraz sposoby wykonania poszczególnych zadań przez poszczególne siły MW /lotnictwo morskie i inne rodzaje wojsk/ opracowuje dowództwo i sztab sił morskich danego okresu.
Może zaistnieć sytuacja /co także potwierdzają ćwiczenia/, że siły morskie wydzielone do działań w operacji powietrznej na TDW będą wykorzystane wspólnie z wojskami określonego /nadmorskiego/ frontu. W takiej sytuacji o wykorzystaniu wydzielonych sił morskich w operacji powietrznej może decydować dowódca frontu.

uzgadniając jedynie szczegóły wykonawcze z dowódcą sił morskich.

W aspekcie obrony powietrznej siły i środki OPL marynarki wojennej będą ściśle współdziałać z wojskami OPK. Główny wysiłek sił i środków OPL marynarki wojennej powinien być skupiony na osłonie morskich sił uderzeniowych, a także na wzmocnieniu wykrywania działań SNP przeciwnika z kierunku północnego. Dowodzenie i współdziałanie sił i środków OPL marynarki wojennej realizowane będzie z reguły na takich samych zasadach, jak w operacji przeciwpowietrznej.

W wypadku, gdy wojska frontu będą znajdować się wzdłuż wybrzeża morskiego, to należy przewidywać możliwość współdziałań sił i środków marynarki wojennej również z wojskami OPL frontu. Współdziałanie to będzie organizowane i realizowane na zasadach obowiązujących zarówno w marynarce wojennej, jak i w wojskach lądowych.

Siły marynarki wojennej będą prowadziły działania bojowe w operacji powietrznej na podobnych zasadach, jak inne rodzaje sił zbrojnych. Dowodził nimi w czasie działań bojowych w operacji powietrznej będzie zawsze dowódca marynarki wojennej.

3.5. Walka radioelektroniczna w operacji powietrznej

W operacji powietrznej prowadzona będzie intensywna walka radioelektroniczna przez walczące strony, która może w sposób istotny wpłynąć na powodzenie tej operacji. Prowadzenie przez przeciwnika walki radioelektronicznej może w znacznej mierze utrudnić wykonanie zadań przez nasze lotnictwo i inne rodzaje wojsk, biorące udział w operacji powietrznej. Do prowadzenia tej walki państwa NATO dysponuję dobrze rozbudowanym systemem naziemnych i powietrznych sił i środków, które wchodzą w skład sił powietrznych, obrony powietrznej, wojsk lądowych i marynarki wojennej.

Na SETDW w skład naziemnych sił WRE Stanów Zjednoczonych /w siłach powietrznych USA/ wchodzą naziemne grupy Agencji Bezpieczeństwa, rozwijane przy armiach lotniczych i przeznaczone do prowadzenia rozpoznania, kontroli, zakłócenia i dywersji radiowej w sieciach radiowych naszych wojsk lotniczych i obrony powietrznej. W skład grupy może wchodzić do 360 posterunków rozpoznania radiowego i systemów radiolokacyjnych oraz do 150 stacji zakłócających łączność radiową KF i UKF, pracujących w zakresie 1,5-400 MHz.

Armia polowa /USA/ ma do dyspozycji batalion WRE OPL, który przeznaczony jest do zakłócenia samolotowych urządzeń RE, zapewniających łączność UKF, radionawigację, celne bombardowanie i powodowanie przedwczesnej detonacji radiozapalników zbliżeniowych bomb i rakiet. Batalion ten może swoimi środkami zakłócić pracę jednocześnie:

- 20 samolotowych stacji radionawigacyjnych, radiolokacyjnych celowników bombowych, systemów kierowania rakietami "powietrze-ziemia" lub 20-40 relacji radiowych UKF dowodzenia lotnictwem;
- osłonić 80 obiektów o powierzchni 5-6 km^2 lub 40 obiektów o powierzchni 10-12 km^2 przed celnym bombardowaniem z wykorzystaniem stacji radiolokacyjnych, dokonując również przedwczesnej detonacji radiozapalników zbliżeniowych. Obiektami takimi mogą być lotniska, baterie rakiet OP, SD, wyrzutnie rakiet operacyjno-taktycznych, mosty, węzły komunikacyjne, itp.

W siłach powietrznych RFN do tego celu wykorzystywane są 71 i 72 pułk WRE, których działanie jest skierowane głównie przeciwko systemom RE lotnictwa przeciwnika. Każdy z pułków posiada na wyposażeniu 80 posterunków rozpoznania KF i 20 UKF, 8-10 namierników radiowych oraz 40 stacji zakłócających pracujących w zakresie KF i UKF.

Do prowadzenia WRE z naszym lotnictwem na szczeblach taktycznych przeciwnik może wykorzystywać siły i środki wojsk lądowych /dywizji i korpusu/. Siły te mogą spełniać podobną rolę, jak jednostki sił powietrznych to znaczy prowadzić rozpoznanie i zakłócanie łączności radiowej lotnictwa w zakresie KF i UKF, samolotowych stacji radiolokacyjnych rozpoznania i celnego bombardowania oraz powodować przedwczesną detonację radiozapalników zbliżeniowych na głębokość 80-100 km.

Z powietrznych środków WRE mogą być wykorzystane specjalne samoloty WRE oraz indywidualne środki WRE instalowane na samolotach myśliwskich.

Specjalne samoloty WRE wyposażone w urządzenia rozpoznawczo-zakłócające dużej mocy będą zadania swoje wykonywały najczęściej ze stref dyżurowania, mogą one zapewnić pełną osłonę obszaru państw NATO na ZTDW.

Reasumując można stwierdzić, że siły i środki WRE przeciwnika rozmieszczone na lądzie są nacelowane głównie na rozpoznanie i zakłócanie pracujących środków łączności dla potrzeb lotnictwa w zakresie KF i UKF rozmieszczonych zarówno na lądzie, jak i na samolotach, obejmując swym działaniem cały obszar obrony powietrznej państw NATO. Środki naziemne wykorzystywane do zakłócania pokładowych stacji radiolokacyjnych, RE systemów bombardierskich i radiozapalników zbliżeniowych są wykorzystywane punktowo do osłony najważniejszych obiektów naziemnych, a ich zasięg działania nie wykracza poza obiekt osłony. Środki WRE instalowane na samolotach wykorzystywane są do ograniczenia możliwości rozpoznania radiolokacyjnego obszaru powietrznego i środków RE naszych samolotów myśliwskich w celu stworzenia dogodnych warunków do atakowania celów powietrznych przez własne samoloty.

System obrony powietrznej państw NATO oparty jest na sprawnym funkcjonowaniu trzech ściśle uzależnionych od siebie ważnych elementów, a mianowicie:

- środków rozpoznania celów powietrznych - są to głównie środki radiolokacyjne, pracujące na różnych szczeblach i w różnych ogniwach całego systemu obrony powietrznej;

- stanowisk dowodzenia i ośrodków operacyjnych zapewniających opracowanie informacji rozpoznawczych, podjęcie decyzji co do sposobu zwalczania obiektów powietrznych i postawienie zadań określonym siłom na ich zwalczanie /niszczenie/;
- środków ogniowych /LM, PRK, artylerii plot/, które realizują zadania zwalczania obiektów powietrznych.

Elementy te są połączone ze sobą zautomatyzowanym systemem łączności, opartym o pracę węzłów łączności, połączonych między sobą środkami łączności przewodowej /dla systemów stacjonarnych/, radioliniowej horyzontalnej i troposferycznej, radiowej KF i UKF oraz satelitarnej.

Na obszarze Europy Zachodniej cały system OP jest systemem zautomatyzowanym "NADGE", gdzie analiza informacji, wyliczanie decyzji oraz przekazywanie komend przejęły na siebie komputery rozwinięte na poszczególnych stanowiskach dowodzenia i w ośrodkach operacyjnych. W skład systemu "NADGE" wchodzą również systemy narodowe poszczególnych członków NATO oraz Francji.

Istotną cechą tego systemu jest to, że nie może on pracować bez funkcjonowania któregokolwiek z tych zasadniczych elementów i że podstawą sprawnego działania każdego z elementów są środki radioelektroniczne.

Dowodzenie siłami i środkami OP w systemie "NADGE" odbywa się z ośrodków operacyjnych rejonów za pośrednictwem ośrodków operacyjnych sektorów OP. W każdym sektorze zwykle są organizowane:

- ośrodki wykrywania i naprowadzania;
- posterunki wykrywania i naprowadzania;
- posterunki wykrywania i powiadamiania;
- posterunki naprowadzania;
- posterunki dalekiego wykrywania i powiadamiania.

Podstawą pracy tych elementów są różnorodne stacje radiolokacyjne, zapewniające napływ informacji o obiektach powietrznych w zasadzie od wysokości 250 m wzwyż na całym obszarze państw NATO, sięgając równocześnie w głąb państw Układu Warszawskiego na głębokość 250 km przy wysokości 10000 m. W systemie tym pola poszczególnych stacji RL wzajemnie się pokrywają i zazębiają, tworząc wielowarstwowy system, gdzie każdy obiekt może być rozpoznawany

i śledzony przez kilka posterunków niezależnie od siebie.

W skład tego systemu wchodzi podsystem rozpoznania obiektów na niskich i bardzo niskich wysokościach AWACS, którego aparatura radiolokacyjna oraz łączności została rozmieszczona na samolocie typu E-3A. Może on realizować: rozpoznanie celów powietrznych oraz prowadzić ich identyfikację, szczególnie na małych i bardzo małych wysokościach, włącznie do celów naziemnych poruszających się z prędkością powyżej 30 km/h na głębokość ponad 500 km od trasy przelotu, naprowadzać samoloty przechwytujące na dużych i małych wysokościach, przekazywać dane dla naziemnych elementów systemu OP "NADGE".

Jeden samolot systemu AWACS może jednocześnie rozpoznawać identyfikować i śledzić 300-400 celów powietrznych i kierować działaniem do 100 samolotów LM OP.

Ogółem na środkowoeuropejskim TDW jest rozwiniętych około 560 różnych stanowisk dowodzenia oraz posterunków wykrywania i naprowadzania, gdzie w skład każdego z nich może wchodzić od 1 do 5 stacji radiolokacyjnych i od kilku do kilkunastu różnych środków łączności. System ten jest ciągle uzupełniany, rozbudowywany i wyposażany w coraz bardziej nowoczesne i niezawodne środki RE.

Czas na zebranie, opracowanie i przekazanie pełnych informacji o celach powietrznych na całym obszarze działania systemu oraz wypracowanie decyzji o użyciu środków OPL wynosi aktualnie około 2 minut.

Cała sprawność funkcjonowania systemu OP zależy od działania w pierwszej kolejności stacji radiolokacyjnych pracujących w systemie rozpoznania powietrznego, a następnie SD i ośrodków operacyjnych różnych szczebli, które są obiektami radioelektronicznymi, a które mogą być niszczone środkami ogniowymi i obezwładniane zakłóceniami RE.

Środki ogniowe do zwalczania obiektów powietrznych są również wyposażone w szereg środków RE. Samolot lotnictwa myśliwskiego wyposażony jest w stacje RL wykrywania i kierowania środkami ogniowymi. Również same rakiety "powietrze-powietrze" posiadają

aktywne lub pasywne środki RL, albo na podczerwieni /często jedne i drugie/ do dokładnego naprowadzania ich na cel powietrzny.

Do kierowania rakietami w każdej baterii PRK tworzy się punkt kierowania ogniem, składający się z kilku stacji RL, urządzeń obliczeniowo-decyzyjnych i pokładowych urządzeń nadawczo-odbiorczych rakiety. Na stanowisku dowodzenia każdej baterii rozwija się stacje RL wskazywania celów do określania początkowych współrzędnych celu powietrznego, śledzenia pocisku, przekazywania do pocisku komend kierowania i naprowadzania. Ponadto każda rakieta, lub pocisk przeciwlotniczy /większych kalibrów/ posiada zapalnik zbliżeniowy, który powoduje wybuch na odpowiedniej odległości od celu, zapewniającej skuteczne jego rażenia odłamkami. Natomiast samobieżne zestawy przeciwlotnicze /rakietowe i lufowe/ posiadają autonomiczną stację radiolokacyjną do wykrywania celu i poprawiania celności prowadzonego ognia.

Z przeprowadzonej analizy środków RE system OP przeciwnika wynika, że dla skutecznego działania lotnictwa nad jego terytorium, a także WRiA, oraz desantów i grup specjalnych należy zniszczyć znaczną część jego stanowisk dowodzenia i ośrodków operacyjnych, posterunków wykrywania i naprowadzania oraz baterii PRK.

Konieczne jest również niszczenie w powietrzu i zakłócenie naziemnymi środkami WRE systemu wczesnego rozpoznania AWACS, celem umożliwienia dolotu samolotów do celu na małych i bardzo małych wysokościach. Istnieje również potrzeba przystosowania własnych samolotów do realizacji indywidualnej i grupowej osłony przed środkami radiolokacyjnymi rozpoznania i kierowania oraz powodowanie przedwczesnej detonacji radiowych zapalników zbliżeniowych, tworzenia pułapek radiolokacyjnych i podczerwieni.

Wskazane jest także posiadanie specjalnych samolotów do prowadzenia rozpoznania emisji radiolokacyjnych i radiowych, ich zakłócania oraz niszczenia, z wykorzystaniem rakiet samonaprowadzających się na stacje radiolokacyjne.

Prowadzona walka z systemem OP przeciwnika, jako z jednym wielkim systemem radioelektronicznym, musi być kompleksowa, realizowana przez lotnictwo, wojska lądowe i marynarkę wojenną zarówno środkami ogniowymi, jak i WRE na wybranych kierunkach na całą głębokość tego systemu.

Bez obezwładnienia funkcjonowania obiektów radioelektronicznych systemu OP przeciwnika trudno będzie zrealizować cele operacji powietrznej, przy jednoczesnych bardzo dużych stratach w sprzęcie lotniczym, powstałych szczególnie podczas pokonywania systemu OP przeciwnika.

Prowadzenie walki radioelektronicznej w operacji powietrznej będzie miało na celu:

- efektywne zdezorganizowanie dowodzenia siłami obrony powietrznej przeciwnika /naziemnych, nawodnych, powietrznych/, ze szczególnym uwzględnieniem kierunków zmasowanych uderzeń /nalotów/ naszego lotnictwa;
- zdezorganizowanie pracy systemów rozpoznania powietrznego i kontroli ruchu powietrznego;
- obezwładnienie RE aktywnych i pasywnych systemów oraz środków kierowania i sterowania środkami obrony powietrznej /rakietami przeciwlotniczymi, artylerią przeciwlotniczą, samolotami myśliwskimi/;
- powodowanie przedwczesnych wybuchów radiozapalników zbliżeniowych rakiet i pocisków przeciwlotniczych;
- zdezorganizowanie pracy czynnych systemów radionawigacji i naprowadzania lotnictwa myśliwskiego na cele powietrzne;
- przeciwdziałanie rozpoznaniu radioelektronicznemu przeciwnika /radiowemu i radiolokacyjnemu/ środków i emisji elektromagnetycznych, które będą wykorzystywane dla potrzeb operacji powietrznej;
- skuteczną obronę radioelektroniczną środków i systemów radioelektronicznych /naziemnych i na samolotach/, wykorzystywanych przez siły uczestniczące w operacji powietrznej lub ją zabezpieczające przed zakłóceniem, dywersją RE i niszczeniem przez systemy WRE przeciwnika.

Osiągnięcie tak sformułowanego celu WRE jest możliwe poprzez zrealizowanie określonych zadań w zakresie:

- ogniowego niszczenia najważniejszych obiektów RE systemu obrony powietrznej przeciwnika;
- obezwładnienia RE, istotnych z punktu realizacji celów obrony powietrznej przeciwnika, środków RE zakłóceniami aktywnymi i pasywnymi oraz poprzez stosowanie dywersji radiowej;
- obrony RE własnych obiektów RE biorących udział w operacji powietrznej przed rozpoznaniem i zakłóceniami przeciwnika wykorzystywanych dla celów dowodzenia, rozpoznania i celnego bombardowania.

Ogniowemu niszczeniu powinny podlegać szczególnie ważne obiekty RE systemu obrony powietrznej przeciwnika. Do takich obiektów należy zaliczyć: samoloty systemu AWACS; stanowiska dowodzenia wraz z węzłami łączności 2, 4 PTSP, sił powietrznych CD i BZ, ośrodków operacyjnych strefy, rejonu i sektora OP; ośrodki kierowania działaniami bojowymi lotnictwa OP; stanowiska dowodzenia dywizji LM OP, SD grup artylerii plot, grupy armii i korpusu armijnego; SD dywizjonów i baterii rakiet i artylerii przeciwlotniczej; ośrodki wykrywania i naprowadzania; posterunki dalekiego wykrywania; posterunki kontroli ruchu powietrznego itp.

W zależności od położenia obiektu i jego obrony przeciwlotniczej ogniowe niszczenie powinny realizować: wojska lotnicze frontów i lotnictwo dowództwa TDW, WRiArt. oraz desanty i grupy specjalne.

Obezwładnieniu RE powinny podlegać: środki łączności radiowej, radioliniowej, wykorzystywane w kierowaniu systemem OP i powiadamianiu o nalotach; stacje radiolokacyjne dalekiego wykrywania i bliskiego rozpoznania na dużych i małych wysokościach; radiolokacyjne urządzenia naprowadzania /samonaprowadzania/ przeciwlotniczych rakiet; radiolokacyjne urządzenia poprawiające celność lufowych zestawów artylerii przeciwlotniczej; samolotowe radiolokacyjne urządzenia wykrywania celów powietrznych i naprowadzania rakiet "powietrze-powietrze"; stacje radionawigacji, wykorzystywanych w systemach OP.

Na korzyść operacji powietrznej obezwładnianie RE może realizować również część sił i środków WRE wojsk lądowych. Obezwładniane mogą być głównie systemy łączności OP w zakresie KF, a w przyszłości również systemy wczesnego wykrywania AWACS. Pozostałe zadania obezwładniania RE muszą zrealizować specjalne samoloty /śmigłowce/ przystosowane do prowadzenia WRE lub samoloty uderzeniowe i myśliwskie wyposażone w pokładowe urządzenia rozpoznawczo-zakłócające. Do realizacji tych zadań mogą być wykorzystane również nadajniki zakłócające jednorazowego użytku, przenoszone przez samoloty lub rakiety balistyczne z głowicami kasetowymi.

Obrona RE własnych obiektów WRE powinna być realizowana przez wszystkie środki naziemne i powietrze RE wykorzystywane w czasie prowadzenia operacji powietrznej. Polegała ona będzie na ścisłym przestrzeganiu warunków włączania i pracy urządzeń RE, niszczeniu urządzeń rozpoznawczo-zakłócających przeciwnika, dublowania technik rozpoznania i bombardowania, ograniczeniu pracy środków łączności tylko do przekazywania sygnałów, realizując często zmianę częstotliwości pracy, a w grupach uderzeniowych zmniejszając odległości między środkiem nadawczym, a środkami odbiorczymi w przypadku silnych zakłóceń.

Należy nadmienić, że zadania WRE powinny być realizowane w sposób kompleksowy tz. taki, gdzie jednocześnie prowadzi się obezwładnienie ogniowe, radioelektroniczne i obronę RE oraz jest ściśle zachowana hierarchia i czas obezwładniania poszczególnych obiektów.

W walce radioelektronicznej prowadzonej w operacji powietrznej zadania zwalczania środków i obiektów RE przeciwnika wykonywać będą siły i środki lotnictwa /WLF, LDZ LTDW/.

Do wykonania zadań obezwładniania RE, realizowanego zarówno w celu osłony radioelektronicznej zasadniczych zgrupowań uderzeniowych lotnictwa, jak i osłony radioelektronicznej naziemnych obiektów /baz lotniczych, lotnisk, stanowisk dowodzenia/ mogą być użyte specjalne eskadry, klucze lub pojedyncze samoloty WRE oraz specjalne naziemne bataliony i kompanie zakłóceń radiolokacyjnych. Ponadto w prowadzeniu WRE uczestniczy każdy samolot

bojowy, wyposażony w odpowiednie urządzenia pokładowe lub kontenerowe dla realizacji celów grupowej lub indywidualnej osłony RE.

Eskadry i klucze samolotów WRE wyposażone w specjalne środki rozpoznawczo-zakłócające SPS-1, SPS-2, SPS-5, a najnowszy SPS-141, przeznaczone są do osłony ugrupowania bojowego lotnictwa uderzeniowego. Osłonę RE realizują one poprzez wytwarzanie aktywnych i pasywnych zakłóceń RE oraz niszczenie rakietami zasadniczych środków RE obrony powietrznej przeciwnika. Taktykę ich działania determinuje wyposażenie w środki WRE.Doświadczenia wojenne i ćwiczenia wskazują, że mogą one wykonywać zadania samodzielnie lub w składzie ugrupowania bojowego lotnictwa uderzeniowego i rozpoznawczego.

Ilość samolotów wydzielana do prowadzenia WRE w operacji powietrznej może być różna i każdorazowo uzależniona będzie zarówno od własnych możliwości, jak i możliwości sił i środków OP przeciwnika na kierunku nalotu oraz od zadań i wielkości grupy uderzeniowej. Szczególnie silnie powinny być osłaniane samoloty nosiciele broni jądrowej oraz najważniejsze zgrupowania uderzeniowe lotnictwa, działające na większych wysokościach oraz na kierunkach silnie bronionych przez środki OP.

W przypadku silnego obezwładnienia RE i ogniowego systemu wczesnego rozpoznania AWACS korzystne będzie wykonywanie lotu przez zgrupowania uderzeniowe na małych i bardzo małych wysokościach /poniżej 250 m/, a dopiero na kilka kilometrów przed obiektem ataku zwiększanie wysokości lotu celem wypracowania najlepszych warunków ataku celu, wyrzucając równocześnie dużo ilości dipoli odbijających oraz prowadząc aktywne zakłócenia,uniemożliwiające zniszczenia samolotów przez środki OP.

W wypadku, gdy samoloty WRE działają samodzielnie,to wówczas zadania rozpoznania, zakłóceń i rażenia wykonują one z kilku stref dyżurowania. Strefy te mogą być wyznaczone na różnych wysokościach zarówno nad ugrupowaniem własnych wojsk, jak i przeciwnika, lecz poza zasięgiem jego rakietowych środków ogniowych. Ich wybór i oddalenie od rozpoznawanych i podlegających zakłóceniom środków i obiektów RE przeciwnika zależy od charakteru wykonywanych zadań oraz struktury organizacyjnej i stanu technicznego jego OP. Do osłony samolotów WRE, będących w strefach dyżuro-

wania, mogą być wydzielone samoloty myśliwskie.

Jeżeli samoloty WRE realizują zadania w ugrupowaniu bojowym danego rzutu, to ich miejsce najczęściej będzie:

- na czele ugrupowania bojowego WLF/lub LTDW/lub w odległości 8-10 km w przodzie;
- w przodzie poniżej ugrupowania bojowego lotnictwa, rozsiewając duże ilości dipoli odbijających dla zamaskowania przelotu grup uderzeniowych.

W przypadku kiedy rzutom lotnictwa nie towarzyszą specjalne samoloty WRE, to wówczas powinny one realizować osłonę RE samodzielnie, wykorzystując do tego celu specjalne kontenery WRE i własne pokładowe urządzenia. Przy czym samoloty realizujące osłonę grupową powinny się znajdować na czele grupy uderzeniowej. Jednocześnie z wykonywaniem zadań WRE samoloty będą niszczyć środkami ogniowymi stacje radiolokacyjne przeciwnika. Zakłócenia powinny być stosowane głównie przeciwko pracującym stacjom radiolokacyjnym rozpoznania i śledzenia oraz stacjom kierowania środkami ogniowymi OP przeciwnika, natomiast środki zakłócenia łączności powinny dezorganizować jego system dowodzenia, a szczególnie lotnictwem myśliwskim oraz ruchomymi bateriami rakiet i artylerii przeciwlotniczej.

Niezmiernie istotne i ważne jest łączenie zakłóceń radiolokacyjnych z radiowymi, ponieważ spowoduje to zamieszanie możliwości przeciwnika zarówno w zakresie rozpoznania, jak i obiegu informacji /jej opóźnienie/ między stanowiskami dowodzenia i środkami ogniowymi, co w konsekwencji wpłynie ujemnie na realizację zadań przez jego OP.

Osłonę RE naziemnych obiektów WLF zapewnia się przez stosowanie aktywnych zakłóceń, wytwarzanych przez naziemne stacje zakłócające /SPO-8M, SPN-30 i SPN-40/ przeciwko pokładowym środkom radiolokacyjnym wykorzystywanym do rozpoznania i kierowania uzbrojeniem samolotów przeciwnika, które wykonywać będą uderzenia na bazy i obiekty lotnictwa.

W zależności od wielkości i położenia obiektu może być on osłaniany plutonem, kompanią, a w szczególnym przypadku całym batalionem, rozwijając swoje stacje wokół obiektu w odległości 3-6 km z zachowaniem odległości między nimi około 10 km. Należy przy tym zwrócić uwagę, aby prace stacji zakłócających nie miała ujemnego wpływu na pracę środków RE danego obiektu.

Do osłony elementów ugrupowania WLF mogą być przydzielone podobne bataliony ze składu wojsk lądowych.

Bardzo ważną rolę w walce RE podczas pokonania strefy OP przez WLF będą spełniać wojska lądowe. W pewnych sytuacjach wojska lądowe mogą stać się tarenem krzyżującym system RE obrony powietrznej przeciwnika.

Wojska lądowe na korzyść prowadzonej WRE mogą wykonywać:
- uderzenia ogniowe na stanowiska dowodzenia, ośrodki operacyjne oraz posterunki rozpoznania, naprowadzania siłami wojsk rakietowych ładunkami jądrowymi i kasetowymi na głębokość do 250 km; siłami grup operacyjnych, desantowych i specjalnych na głębokość 150 km, a w szczególnych przypadkach i więcej;
- obezwładnienie RE środków łączności radiowej KF, radiolinio-wej i niektórych środków rozpoznania radiolokacyjnego oraz systemu bliżazej radionawigacji "TAKAN"; siłami batalionu zakłóceń operacyjnych /KF/ na głębokość 450-650 km od linii styczności wojsk; kluczem śmigłowców zakłócanie łączności radioliniowej niektórych relacji, pracujących dla potrzeb systemu OP, na głębokość do 170 km od linii styczności wojsk; stacjami zakłóceń systemu bliżazej radionawigacji "TAKAN" - R-388 na głębokość 40-60 km od przedniego skraju.

Na korzyść WLF mogą realizować zadania stacje zakłóceń radiolokacyjnych zgrupowane w batalionach zakłóceń radiolokacyjnych, szczególnie w stosunku do systemów rozpoznania RL, instalowanych na samolotach LM, działających na średnich i dużych wysokościach. Zasięg takiego oddziaływania może sięgać 150-250 km w głąb ugrupowania przeciwnika.

Zadania obezwładnienia radiolokacyjnych środków obrony powietrznej korpusu armijnego mogą realizować z nad własnego terenu śmigłowce, wyposażone w stacje SPS-1, SPS-2 i SPS-5. Zadania te realizować będą one ze stref dyżurowania, znajdujących się nad ugrupowaniem własnych wojsk na głębokości 20-30 km, głównie na kierunkach przelotu lotnictwa uderzeniowego. Zasięg działania tych środków może wynosić około 80-100 km.

Reasumując należy podkreślić, że walka radioelektroniczna jest szczególnie ważnym elementem współczesnej operacji powietrznej, podobnie zresztą jak każdej innej. Powinna ona być prowadzona kompleksowo przez wszystkie rodzaje sił zbrojnych i wojsk, w ścisłym ich współdziałaniu zarówno za pomocą środków radioelektronicznych, jak i ogniowych, szczególnie na głównych kierunkach działań lotnictwa uderzeniowego i w decydujących okresach operacji powietrznej.

ZAKOŃCZENIE

W pracy zostały przedstawione wyniki badań i rozważań dotyczących organizacji i prowadzenia operacji przeciwpowietrznej i powietrznej we współczesnej operacji strategicznej, głównie na zachodnim TDW w początkowym okresie wojny, ze szczególnym uwzględnieniem udziału w nich Sił Zbrojnych PRL. Wyniki tych badań i rozważań wskazują wyraźnie na wzrastające znaczenie posiadania panowania w powietrzu i przewagi w broni rakietowo-jądrowej dla osiągnięcia powodzenia operacji zaczepnych na lądzie, morzu i w powietrzu. Jest to spowodowane wzrostem ilościowym, a szczególnie jakościowym współczesnych ŚNP. Dlatego też walka o panowanie w powietrzu i przewagę w broni rakietowo-jądrowej jest priorytetowym zadaniem dla całości sił zbrojnych, zwłaszcza w początkowym okresie wojny, kiedy każda z walczących stron będzie dążyła do natychmiastowego zdobycia inicjatywy na TDW. Potwierdzeniem poprawności wyników naszych badań są również wnioski z ćwiczeń, przeprowadzonych w ostatnich latach zarówno przez siły zbrojne państw Układu Warszawskiego, jak i NATO, w których walce o panowanie w powietrzu nadawano szczególną rangę. W siłach zbrojnych NATO, w zaczepnej operacji powietrznej, około 70% wysiłku lotniczego wydzielano na walkę o panowanie w powietrzu. W siłach zbrojnych państw UW organizowano i prowadzono w tym celu operacje powietrzne i przeciwpowietrzne na TDW z udziałem wszystkich rodzajów sił zbrojnych.

Walkę o panowanie w powietrzu i przewagę w broni rakietowo-jądrowej, jak wykazują badania, należy traktować obecnie jako główne i najważniejsze przedsięwzięcie sił zbrojnych w realizacji zadań współczesnej obrony powietrznej na TDW. Do walki tej, oprócz lotniczo-rakietowych sił uderzeniowych i obrony powietrznej, angażowane będą również wszystkie inne, mogące w jakikolwiek sposób zwalczać ŚNP przeciwnika. Podstawowymi formami, integrującymi działalność bojową tych sił i środków, będą operacje powietrzne i przeciwpowietrzne, stanowiące stały element współczesnej operacji strategicznej na TDW. Jednak operację powietrzną, jak

wykazują badania, należy traktować nadal jako najwyższą formę walki o panowanie w powietrzu w początkowym okresie wojny. Dzięki niej można w najkrótszym czasie rozbić główne zgrupowania lotniczo-rakietowe przeciwnika i osiągnąć ostateczny cel tej walki - zdobyć panowanie w powietrzu i przewagę w broni rakietowo-jądrowej.

Przeprowadzenie pierwszej operacji powietrznej, od momentu rozpoczęcia wojny, należy przewidywać w wypadku, gdy operacje strategiczne na TDW od samego początku będzie miała charakter zaczepny, a jej powodzenie będzie uwarunkowane szybkim zdobyciem panowania w powietrzu. W wypadku, gdy przeciwnik dokona agresji z zaskoczenia i w wyniku tego, siły główne wojsk lądowych przejdą do operacji obronnej oraz nie będzie korzystnych warunków do przeprowadzenia operacji powietrznej, to wówczas, w celu załamania /ewentualnie zerwania/ zaczepnej operacji powietrznej przeciwnika i stworzenia warunków do przeprowadzenia operacji powietrznej, przeprowadzona zostanie na TDW operacja przeciwpowietrzna. Tak więc operację przeciwpowietrzną należy traktować jako "przejściową" formę walki o panowanie w powietrzu na TDW w początkowym okresie wojny, podobnie jak obronne operacje wojsk lądowych.

Celem operacji powietrznej, po pomyślnym zakończeniu operacji przeciwpowietrznej, będzie ostateczne rozgromienie głównych lotniczo-rakietowych sił uderzeniowych przeciwnika i zdobycie panowania w powietrzu oraz przewagi w broni jądrowej na TDW w takim stopniu, aby wojska lądowe mogły rozpocząć i przeprowadzić z powodzeniem własne operacje zaczepne.

Pierwsza operacja powietrzna i przeciwpowietrzna dla początkowego okresu wojny planowane będą przez Naczelne Dowództwo Sił Zbrojnych i Sztab Generalny jednocześnie z planowaniem operacji strategicznej na TDW, przy współudziale dowództwa i sztabu wojsk na TDW oraz dowództw rodzajów sił zbrojnych i wojsk. W toku operacji strategicznej na TDW kolejne operacje powietrzne i przeciwpowietrzne planowane będą przez dowództwo i sztab wojsk na danym teatrze, przy współudziale dowództw i sztabów poszczególnych rodzajów wojsk, wchodzących w skład sił zbrojnych teatru.

Operacje powietrzne i przeciwpowietrzne prowadzone będą w dwóch-trzech etapach, a o powodzeniu tych operacji decydować będą w głównej mierze efekty zmasowanych uderzeń, zwłaszcza pierwszych /w operacji przeciwpowietrznej uderzenia odwetowe lub uprzedzające/ oraz bitwa powietrznych i przeciwpowietrznych. Dlatego też na ich przygotowanie i przeprowadzenie będzie zwracana główna uwaga.

Przeprowadzone w pracy badania i rozważania wykazują, że Siły Zbrojne PRL będą w maksymalnym stopniu zaangażowane zarówno w operacji przeciwpowietrznej, jak i powietrznej na ZTDW w początkowym okresie wojny. Jednak zakres zaangażowania poszczególnych rodzajów sił zbrojnych i wojsk w tych operacjach będzie różny, najczęściej zależny od stopnia ich gotowości bojowej i dyslokacji. Nie ma wątpliwości, że w operacji przeciwpowietrznej w maksymalnym zakresie wezmą udział wojska OPK i OPL, a także lotnictwo myśliwskie WLF. Natomiast lotnictwo uderzeniowe WLF i wojsk lądowych oraz wojska rakietowe i artyleria frontu mogą brać udział w tej operacji /również w operacji powietrznej/ w zasadzie po ich wyjściu do rejonu wyjściowego.

Działania wojsk PRL w operacji przeciwpowietrznej i powietrznej planowane będą na podstawie dyrektywy Naczelnego Dowództwa lub dowództwa wojsk na TDW. Planowanie działań bojowych wojsk frontu w operacji przeciwpowietrznej i powietrznej powinno odbywać się jednocześnie z planowaniem frontowej operacji zaczepnej. Działania te mogą być ujęte w planie operacji zaczepnej frontu lub w odrębnym dokumencie, stanowiącym załącznik do planu operacji zaczepnej. Wyniki naszych badań wykazują, że powinien to być odrębny dokument, jako załącznik do planu operacji zaczepnej frontu, w którym powinny być pokazane zadania działania w tych operacjach wydzielanych sił i środków z frontu. Dowództwa WLF, WRiArt. oraz wojsk OPL frontu powinny opracowywać szczegółowe plany działań swych wojsk w tych operacjach. Wojska OPK i marynarka wojenna powinny opracowywać plany działań swych wojsk w operacji przeciwpowietrznej i powietrznej jako załączniki - wojska OPK do planu obrony powietrznej państwa, marynarka wojenna do planu jej udziału w operacji strategicznej na ZTDW.

Planowanie walki radioelektronicznej powinno być ściśle zgrane z działaniami wojsk własnych i sojuszniczych, biorących udział w operacji przeciwpowietrznej i powietrznej oraz z działaniami całego systemu walki radioelektronicznej na szczeblu sił zbrojnych TDW.

Niniejsza praca, jako studium operacyjne, jest pierwszym materiałem w naszym wojsku, w którym tak obszernie i kompleksowo rozpatruje się organizację i prowadzenie operacji przeciwpowietrznej i powietrznej na zachodnim TDW z udziałem Sił Zbrojnych PRL. Ze względu na prawie zupełny brak odpowiednich opracowań teoretycznych i jeszcze zbyt skromne doświadczenia z ćwiczeń szczebla operacyjno-strategicznego, wiele zawartych w pracy myśli, wniosków i propozycji będzie wymagało odpowiedniej korekty i uściśleń. Można będzie tego dokonać po zebraniu uwag i propozycji zainteresowanych Instytucji Centralnych MON oraz dowództw rodzajów sił zbrojnych.

Załącznik nr 2

DANE TAKTYCZNO-TECHNICZNE POCISKÓW RAKIETOWYCH

A. POCISKI STRATEGICZNE PRZENOSZONE NA SAMOLOTACH

Nazwa /oznaczenie/	Zasięg /km/	Prędkość m/s	Pułap /km/	Ilość ładunków x moc 1 ładunku	Uchylenie kołowe w /m/	Układ naprowadzenia	Środek przenoszenia /typ samolotu/	Uwagi
ALCM AGM-86B "CRUISE"	ponad 2400	230	60-6000	1x200 kt	30	bezwładnościowy, korygowany przez układ koincydencji profilu terenu rzeczywistego z zaprogramowanym	B-52 G i H	Silnik turbinowy dwuprzepływowy
SRAM	60-160	1200	do 45 na max odległ.	1x200 kt	90 sem. pocisk. 500 sumar. błęd.	Programowany, bezwładnościowy, z wysokościomierzem r/lokac.	B-52 G i H FB-111	

B. POCISKI TAKTYCZNE

Nazwa /oznaczenie/	Zasięg /km/	Prędkość /m/sek./	Masa startowa /kg/	Średnie dokładn. trafienia /m/	Głowica	Układ naprowadzanie	Typ samolotu	Uwagi
1	2	3	4	5	6	7	8	9
MAVERICK AGM-65A	13	Poddźwięk.	209	1,2 50%	kumulacyjna	bierny, elektrooptyczny ciągłe porównywanie obrazu celu w momencie startu z aktualnym obrazem	F-4, T-5, F-111, A-7	Zwalczanie RLS, czołgów, wyrzutni rakiet, lekkich mostów
MAVERICK AGM-65B	22,5	-"-	209	1,2	- " -	bierny, fotooptyczny, pracujący w świetle dziennym, z optycznym wzmocnieniem obrazu	- " -	- " -
MAVERICK AGM-65C	22,5	-"-	209	-	kumulacyjna odłamkowo-burząca	półaktywny, samonaprowadzanie laserowe	- " -	- " -
MAVERICK AGM-65D	22,5	-"-	209	-	- " -	bierny, elektrooptyczny, termowizyjny	- " -	Umożliwia atakowanie obiektów w nocy i będących pod osłoną dymu /lekkiej mgły/
BULLPUP A	5-11	650	260	9	odłamkowo-burząca	ręczne, komendami r/lokac. do linii celowania	F-4, F-104 F-105, F-5 A-4, A-6	Zwalczenie fortyfikacji, mostów, portów, obiektów przemysłowych

1	2	3	4	5	6	7	8	9
BULLPUP B AGM-12 C i D	16,5	650	810	9	burzącо-jądrowa 2 kt	ręczne, komendami radiowymi do linii celowanie	F-4,F-104 F-105,F-5 A-4,A-6	Wersja AGM-12C niszczy:SD,mosty,wyrzutnie rakiet AGM-12D-do uderzeń taktyczną bronią jądrową
SHRIKE AGM-45A	27 praktycz. 16	700	177	6-9	odłamkowo-burzęca	bierne radiolokacyjne	F-4,F-104 F-105,A-6 A-7	Zwalcza RLS /pracujące/
STANDARD ARM AGM-79B	4,5-25	700	635	3	- " -	bierne naprowadzenie r/lok.z układem pamięci kierunku	F-4,A-6 F-105	Zwalcza RLS
MARTEL AS-37	30	500	520	3	- " -	bezwładnościowy,bierne,samonaprowadzanie r/lokac.	Mirage III F-4,Jaguar F-104, Buccaner	- " -
MARTEL AJ-168	40	320	550	3	burzęca odłamkowo-burzęca	bezwładnościowy,komendami radiowymi w operciu o obraz telewizyjny terenu przesyłany z kamery	- " -	Zwalcza małe obiekty punktowe,liniowe o silnej OPL
NORD AS-20	3-7	450	143	10	odłamkowo-burzęca	ręczne,komendami radiowymi do linii celowania	Mirage III F-4,Jaguar F-104, Buccaner	Zwalcza stacjonar. i wolno przemieszczające się obiekty
NORD AS-30	5-12	500	520	10	odłamkowo-burzęca lub p/okrętowa	ręczne,komendami radiowymi do linii celowanie lub półautomat.	- " -	Zwalcza umocnione SD,urządz.lotnisk. okręty,porty
KORMARAN AS-34	3,8-29,6	320	550	-	burzęca	bierne lub samonaprowadz.r/lokac. F-5	F-4,F-104	Zwalcza okręty nawodne
HARM AGM-88A	18,5	850	370	2-3	odłamkowa	bierne samonaprowadz. r/lokac.		Zwalcza RLS pracujące

Typ bomby	Rodzaj bomby	Masa ogólna /kg/	Masa ładunku /kg/	Rodzaj kierowania	Zasięg	Typ samolotu	U w a g i
M-118	burzęca	1400	900	radiem laserowo	-	F-4	Niszczy duże umocnione obiekty
Mk-82 Mod	burzęca	227	87	-	-	F-4, F-104, A-6, A-7, Jaguar	Niszczy lotniska
Mk-83 Mod	burzęca	442	202	radiem	-	A-6, A-7, F-4, A-4	Do niszczenia mostów, lotnisk, umocnionych celów punktowych
Mk-84 Mod	burzęca	900	430	radiem, laserowo	-	F-4, F-16, F-18, A-10	- " -
WALLEY-I	jądrowa odłamk.- burzęca	500	400	radiem	30-50	F-4, A-7	- " -
WALLEY-II	odłamk.-burzęca	1000	800	radiem w podczerw.	-	F-4, A-6	- " -
HOBO /Basie Mk-84/	burzęca	900	430.	radiem	-	-	- " -

ORIENTACYJNA ILOŚĆ LOTNICTWA POTRZEBNA DO ZNISZCZENIA OBIEKTÓW

Sytuacja polityczno-militarna	Główny cel nalotu lotnictwa NATO	Ilość obiektów ataku na terytorium		Potrzebna ilość samolotów NATO na terytorium		Ogółem
		NRD i zach. części CSRS	zach.część PRL	NRD i zach.części CSRS	zach. części PRL	
Krótki okres zagrożenia. Na obszarze NRD i zach. części NRD i zach.części CSRS znajdują się wojska dwóch Frontów.Na obszarze PRL wojska jednego Frontu.Lotnictwo NATO wykonuje pierwszy nalot aktualnie posiadanymi siłami.	Zniszczenie lotnisk bazowania lotnictwa, stanowisk dowodzenia OPK szczebla operacyjnego i taktycznego oraz SD wojsk lądowych szczebla operacyjnego.	SD Frontu - 2 SD armii - 6 SD BROT - 8 SD OPL - 2 SD OPK - 5 lotnisk bazow. - 48-60	SD Frontu - 1 SD armii - 2 SD OPL - 1 SD OPK -10 SD BROT - 3 lotnisk bazow. - 36-42	40 60 64 20 60 720-900	20 20 10 84 24 540-630	
			Razem:	964-1144	698-738	1662-1882
Długotrwały okres przygotowawczy.Na obszarze NRD i zach.części CSRS znajdują się wojska trzech Frontów.Na obszarze PRL znajdują się wojska OPK i jedna armia lotnicza operacyjnego przeznaczenia	- " -	SD Frontu - 3 SD armii - 9 SD BROT -12 SD OPL - 3 SD OPK - 5 lotnisk bazow. 62-80	SD OPK - 10 lotnisk bazow. - 28	60 90 96 30 60 930-1200	84 420	
			Razem:	1266-1536	504	1770-2040

Uwaga: 1. Kalkulacje przeprowadzono zgodnie z obowiązującymi normami użycia samolotów do niszczenia obiektów.

2. W okładzie każdego Frontu znajdują się: 2-3 DLM, 1-2 DLMB, 1-2 plb, 3 plrs Ponadto w NRD bazują trzy plm OPK, w zachodniej części CSRS - dwa, a w PRL - osiem plm OPK.

Załącznik nr 11
do oparac.teoret.operacji
przeciwpowietrzn. i po-
wietrznej

DYREKTYWA OPERACYJNA DOWÓDCY ZJEDNOCZONYCH SIŁ ZBROJNYCH NA ZACHODNIM TDW DO PRZEPROWADZENIA OPERACJI PRZECIWPOWIETRZNEJ NR ..... MIEJSCOWOŚĆ, DATA.

Mapa ....., wydanie .....

1. "Zachodni" prowadząc przygotowania do rozpętania wojny, wzmacniają skład bojowy i gotowość bojową zgrupowań sił powietrznych. Od początku lipca w siłach zbrojnych NATO wprowadzono stan "zagrożenia wojennego" i realizowane są niektóre przedsięwzięcia w zakresie alarmu zwykłego.

W pierwszym rzucie "Zachodni" posiadają około 2800 samolotów bojowych, w tym około 1100 nosicieli broni jądrowej. Około 70% parku lotniczego stanowią nowoczesne samoloty A-10, F-15, F-16, F-111, Tornado, Alpfa Jet. Do wykonania zadań bezpośredniego wsparcia wojsk lądowych, a także uderzeń na obiekty komunikacji, ośrodki administracyjno-polityczne i bazy morskie należy przewidywać możliwość użycia samolotów B-52, a na lotniska, zgrupowania wojsk, środki OP, stanowiska dowodzenia oraz inne ważne obiekty militarne i przemysłowe również rakiet uskrzydlonych typu "Cruise". Do prowadzenia rozpoznania i zabezpieczenia dowodzenia należy przewidywać użycie samolotów dowodzenia E-3A i rozpoznania AWACS.

Głównych uderzeń sił powietrznych przeciwnika należy oczekiwać z kierunku nadmorskiego, berlińskiego, drezdeńskiego i praskiego. Podstawową formę użycia sił powietrznych będzie prawdopodobnie zaczepna operacja powietrzna, prowadzona w celu zdobycia panowania w powietrzu i przewagi w broni jądrowej oraz obezwładnienie wojsk lądowych "Wschodnich" w ramach wsparcia lotniczego i izolacji rejonu działań bojowych.

Możliwy rozmach zaczepnej operacji powietrznej "Zachodnich": głębokość - do 800 km; długotrwałość - do 2 dób. Oczekiwane natężenie działań sił powietrznych - około 10000 samolotolotów. Z tego na kierunku:

- nadmorskim - do 1200 samolotolotów;
- berlińskim - do 4500 samolotolotów;
- drezdeńskim - do 2700 samolotolotów;
- praskim - do 1600 samolotolotów.

W pierwszym dniu operacji siły powietrzne "Zachodnich" mogą wykonać do 6500 samolotolotów /do trzech zmasowanych nalotów/. Działania wojsk lądowych może wspierać około 850 śmigłowców.

Użycia broni masowego rażenia przez przeciwnika należy oczekiwać w każdej chwili.

2. Zjednoczone Siły Zbrojne wspólnoty socjalistycznej, znajdujące się na ZTDW przygotowują się do odparcia agresji i przeprowadzenia operacji strategicznej.

3. Przewidując możliwość rozpętania wojny przez "Zachodnich" Naczelne Dowództwo nakazało przeprowadzić na ZTDW operację przeciwpowietrzną w celu zerwania zaczepnej operacji powietrznej "Zachodnich", zachowania gotowości bojowej głównych zgrupowań wojsk oraz stworzenia warunków do zdobycia panowania w powietrzu. W związku z tym dowódca wojsk na ZTDW zdecydował: główny wysiłek w operacji przeciwpowietrznej skupić na kierunkach berlińskim i drezdeńskim oraz osłonie pierwszych rzutów "Nadmorskiego" i "Zachodniego", głównych zgrupowań wojsk frontów przegrupowywanych z głębi terytorium, rozwijanych sił Zjednoczonej Floty Bałtyckiej, ośrodków przemysłowych i administracyjno-politycznych NRD, PRL, CSRS oraz zachodnich rejonów ZSRR.

W czasie trwania operacji przeciwpowietrznej siłami 15 pułkolotów lotnictwa bombowego i myśliwsko-bombowego, ogniem 95 artyleryjskich i 8 rakietowych dywizjonów frontu "Nadmorskiego" i "Zachodniego" oraz siłami 20 AL Naczelnego Dowództwa obezwładnić i zniszczyć: 22 lotniska lotnictwa uderzeniowego i wojsk lądowych; 20 baterii rakiet OP "Hawk" pierwszej linii; 3 dywizjony "Lance"; 60 baterii artylerii atomowej; 70 baterii art.plot i rakietowej OP; 18 punktów dowodzenia korpusów i dy-

wizji pierwszego rzutu; 27 punktów /ośrodków/ dowodzenia lotnictwa taktycznego i 21 posterunków radiolokacyjnych.

Środkami WRE obezwładnić łączność radiową współdziałania 2 i 4 PTSP, CGA i PGA, 3 i 17 AL, 25 punktów dowodzenia lotnictwem, 22 posterunki radiolokacyjne i 32 posterunki bliższej radionawigacji systemu "Tacan" oraz osłonić zasadnicze i zapasowe punkty dowodzenia dowódcy Zjednoczonych Sił Zbrojnych na TDW oraz 120 i 121 brygady rakietowe.

Jedną dywizję lotnictwa morskiego i jednym morskim samodzielnym pułkiem rakietowym uderzyć na lotniskowce "Zachodnich" na M.Północnym.

Niszczenie przeciwnika powietrznego rozpocząć od rubieży nr 1: Malmo, Kiel, Kassel, Regensburg, Salzburg. Główne siły obrony powietrznej wprowadzać do bitwy od rubieży nr 2:Wismar, Gotha, Plzen, Brno. Niszczenie lotnictwa przeciwnika, które przerwało się w głąb terytorium realizować od rubieży nr 3: Hel, Kalisz, Bańska-Bystrzyca.

Wszystkie rodzaje rozpoznania skupić na udokładnieniu zgrupowań i składu bojowego lotnictwa i środków rakietowo-jądrowych przeciwnika oraz wykryciu początku jego zaczepnej operacji powietrznej, zabezpieczeniu działań bojowych lotnictwa, wojsk rakietowych i artylerii, środków WRE i dowodzenia wojskami. Wykryć bezpośrednie przygotowanie przeciwnika do rozpoczęcia działań z użyciem broni jądrowej, a z chwilę ich rozpoczęcia zabezpieczyć niszczenie przez siły OP samolotów nosicieli rakiet "p-z", od rubieży odpalenia,a następnie tych rakiet w locie.

Ugrupowanie operacyjne sił OP w trzy rzuty:

- w pierwszym rzucie - wojska OP NRD, 22 KOPK PRL, 33 dywizja OP CSRS, wojska OPL i LM frontu "Nadmorskiego" i "Zachodniego", siły OP Zjednoczonej Floty Bałtyckiej;
- w drugim rzucie - 21 i 23 KOPK PRL, 32 dywizja OP CSRS, wojska OPL i LM frontów przegrupowujących się;
- wojska OP zachodnich OW ZSRR i odwód OP d-cy Zjednoczonych Sił Zbrojnych na TDW.

Operację przeciwpowietrzną planować na okres dwóch dób, w dwóch etapach:

- w pierwszym etapie odeprzeć pierwsze zmasowane uderzenia lotnictwa przeciwnika, a siłami lotnictwa uderzeniowego, wojsk rakietowych i artylerii wykonać uderzenia na ważniejsze lotniska przeciwnika, jego środki jądrowe i obrony powietrznej, punkty dowodzenia i obiekty systemu wykrywania radiolokacyjnego;
- w drugim etapie wykonać powtórne lotnicze i rakietowo-artyleryjskie uderzenie w celu osłabienia zgrupowań lotniczych przeciwnika oraz odeprzeć kolejne uderzenie jego sił powietrznych, odtworzyć naruszony system OP i stworzyć sprzyjające warunki do zdobycia panowania w powietrzu.

4-10 /zadania wojsk/. Wojska OPK PRL we współdziałaniu z wojskami OP NRD, CSRS i frontów z chwilą rozpoczęcia operacji przeciwpowietrznej odeprzeć uderzenia powietrzne przeciwnika. Główny wysiłek obrony skupić na kierunku nadmorskim i berlińskim, na osłonie stolicy PRL m.Warszawy, baz morskich w Szczecinie i Gdyni, ośrodków przemysłowych i administracyjno-politycznych, węzłów komunikacji oraz przepraw na rz. rz. Wisła i Odra.

W ogólnym systemie OP osłaniać główne zgrupowania wojsk, przegrupowujących się frontów oraz rejony bazowania 20 AL ND.

Środkami WRE osłaniać przed rozpoznaniem i celnym bombardowaniem lotnictwa przeciwnika rejony przepraw na rz. Odra - na południe od Szczecina i na rz.Wisła - na południe od Gdańska.

Na zapotrzebowanie Zjednoczonej Floty Bałtyckiej osłaniać przelot morskiego lotnictwa uderzeniowego.

11. Zabezpieczenie materiałowo-techniczne operacji przeciwpowietrznej zarówno w okresie przygotowawczym, jak i jej prowadzenia, remont i odtwarzanie gotowości sprzętu bojowego i uzbrojenia, dowóz niezbędnych asortymentów środków materiałowych realizują właściwe organy tyłowe dowództw narodowych. Dostawy brakujących środków materiałowych w toku operacji przeciwpowietrznej realizowane będą z rezerw narodowych na zapotrzebowanie frontów, a koordynowane przez dowództwo Zjednoczonych

Sił Zbrojnych na TDW.

12. Wojskami obrony powietrznej dowodzi dowódca Zjednoczonych Sił Zbrojnych Zachodniego TDW przez swego zastępcę - dowódcę wojsk OP na ZTDW i połączone stanowisko dowodzenia sił powietrznych i OP Zachodniego TDW. SD dowódcy Zjednoczonych Sił Zbrojnych - Bolesławiec, zapasowe - północ Meissen.

Rozpoczęcie operacji przeciwpowietrznej na sygnał "Burza".

13. W celu zapewnienia sprawnej organizacji i realizacji dowodzenia dokonać wymiany grup operacyjnych między związkami operacyjnymi wojsk OPK poszczególnych państw UW i właściwych frontów.

Operacyjne i taktyczne współdziałanie sił i środków OP realizować zgodnie z obowiązującymi tablicami i instrukcjami współdziałania LM z WR wojsk OPK i Zjednoczonej Floty Bałtyckiej.

14. Meldunki przedstawić zgodnie z tablicą sprawozdań okresowych. O odparciu zmasowanego nalotu meldować po 1 godzinie od jego zakończenia.
Decyzję o udziale sił i środków w operacji przeciwpowietrznej meldować do godz. ..... dnia .....

DOWÓDCA ZJEDN.SIŁ ZBROJNYCH ZTDW
SZEF SZTABU ZJEDN.SIŁ ZBROJNYCH ZTDW

Załącznik nr 12
do oprac.p.t:"Operacje przeciwpowietrzne i powietrzne"

TREŚĆ ZADAŃ DO OPERACJI PRZECIWPOWIETRZNEJ I POWIETRZNEJ FORMUŁOWANYCH W OPRACOWANIACH METODYCZNYCH DO ĆWICZEŃ W AKADEMII SZTABU GENERALNEGO SIŁ ZBROJNYCH ZSRR.

A. W dyrektywie dowódcy wojsk na TDW do operacji zaczepnej frontu

1. W wypadku rozpoczęcia przez "Zachodnich" działań wojennych przeprowadzone zostaną zgodnie z planem dowództwa na TDW operacje przeciwpowietrzne i powietrzne w celu zachowania zdolności bojowej zgrupowań sił zbrojnych i obiektów na TDW, zerwania /odparcia/ napadu powietrznego przeciwnika oraz rozbicia jego zgrupowań lotniczych, rakietowo-jądrowych i obrony powietrznej.

Czas trwania operacji przeciwpowietrznej - 3 doby, operacji powietrznej - 4 doby.

2. Frontowi wziąć udział w operacji przeciwpowietrznej i powietrznej.

W operacji przeciwpowietrznej odeprzeć pierwszy i kolejne zmasowane uderzenia lotnictwa przeciwnika na wojska i obiekty oraz rozgromić jego zgrupowania lotnicze na lotniskach i zniszczyć środki rakietowo-jądrowe oraz obrony powietrznej.

W operacji powietrznej kontynuować niszczenie środków rakietowych typu "Pershing" i "Lance", samolotów w powietrzu i na lotniskach oraz stanowisk dowodzenia korpusów armijnych pierwszego rzutu, skupiając główny wysiłek na rozbiciu 3 i 4 dywizji lotnictwa taktycznego "Brązowych", 31 i 121 skrzydła lotniczego sił powietrznych "Niebieskich".

W następnych uderzeniach, wspólnie z 1 AL dowództwo wojsk na TDW, rozgromić ostatecznie 2 PTSP.

Na operację dla frontu wydziela się 620 ładunków jądrowych /310 rakiet i 310 bomb/, 25 wylotów lotnictwa frontowego i 35 armijnego; w tej liczbie 8 wylotów lotnictwa frontu w ramach operacji powietrznej oraz dwa wyloty w operacji przeciwpowietrznej.

Do wykonania zadań według planu dowódcy frontu wydziela się z 1 AL następujący limit lotów: 8 dywizjelotów lotnictwa bombowego, 2 dywizjeloty lotnictwa myśliwskiego i po 4 pułkoloty pułków lotniczych rozpoznania operacyjnego i walki radioelektronicznej.

Z tego resursu na okres likwidacji włamania przeciwnika zezwala się wykorzystać 2 dywizjeloty lotnictwa bombowego.

B. W zarządzeniu dowódcy wojsk na TDW do obrony powietrznej

Z zarządzenia dowódcy wojsk na TDW do obrony powietrznej jest wiadomo:

1. "Zachodni" przygotowują się do rozpętania wojny rozpoczęciem zaczepnej operacji powietrznej na TDW w celu wywalczenia panowania w powietrzu i wsparcia włamania własnych wojsk lądowych. Przewidywany czas trwania operacji 2-3 doby. W operacji bierze udział około 2300 samolotów, a system OP przełamywany jest na kilku kierunkach, w tym w pasie frontu "Nadmorskiego" na kierunkach: wyspa BORHOLM-BIAŁYSTOK; BERLIN - WARSZAWA.

2. W planie operacji przeciwpowietrznej na TDW przewiduje się: odparcie zmasowanych uderzeń lotnictwa przeciwnika, prowadząc powietrzne i przeciwpowietrzne bitwy siłami wojsk OP i lotnictwa myśliwskiego; wykonanie uderzeń ześrodkowanych siłami lotnictwa oraz WR1Art. na zgrupowania rakietowo-jądrowe i lotniska przeciwnika oraz na system dowodzenia jego lotnictwem; odparcie następnych zmasowanych uderzeń lotnictwa przeciwnika. Przy czym główny wysiłek skupiony będzie na kierunku berlińskim. W odparciu zmasowanych uderzeń lotnictwa "Zachodnich" w pasie frontu "Nadmorskiego", w ramach operacji przeciwpowietrznej, uczestniczyć będą wojska OP, głównie siły lotnictwa myśliwskiego frontu /dwa wyloty/. Może brać również udział część lotnictwa myśliwskiego /dwa wyloty/ frontu "Zachodniego" zgodnie z planem współdziałania.

11
69

WYKAZ ZAŁĄCZNIKÓW /SCHEMATÓW/

1. Załącznik 1 - Ideowy plan operacji strategicznej na ZTDW - tajne.
2. Załącznik 3 - Idea pierwszej zaczepnej operacji powietrznej - poufne.
3. Załącznik 4 - Podział SNP przeciwnika na rzuty i ich zadania w pierwszym zmasowanym nalocie - jawne.
4. Załącznik 5 - Zabezpieczenie grupy uderzeniowej wykonującej zadanie w zmasowanym nalocie - jawne.
5. Załącznik 7 - Ogólna idea pierwszej operacji przeciwpowietrznej - tajne.
6. Załącznik 8 - Pokonanie obrony powietrznej na szerokim froncie - jawne.
7. Załącznik 9 - Pokonanie obrony powietrznej na wąskim odcinku frontu - jawne.
8. Załącznik 10 - Plan - grafik wykonania uderzenia odwetowego w pierwszej operacji przeciwpowietrznej na TDW - tajne.
9. Załącznik 13 - Struktura systemu dowodzenia siłami i środkami w operacji przeciwpowietrznej na TDW - tajne.
10. Załącznik 14 - Możliwe ugrupowanie sił i środków OP w centralnej strefie OP NATO - poufne.
11. Załącznik 15 - Przykładowy model pierwszego zmasowanego uderzenia w operacji powietrznej - poufne.

Wydrukowano w 3 egz.
Egz.Nr 1-3 - Bibl.Nauk.OZS
Wyk.Zespół oficerów
Druk.OS dn.27.01.1992 r.
Nr ks.masz.0409/WL

BIBLIOTEKA AKADEMII ASG WP
01243
Nr ewid. (III)
Dział Zbiorów Specjalnych

ZAŁĄCZNIK 1
Egz. nr 2

IDEOWY PLAN OPERACJI STRATEGICZNEJ NA ZTDW

MORZE PÓŁNOCNE

PÓŁNOCNO-ZACHODNI TDW

MORZE BAŁTYCKIE

KŁAJPEDA

STRATEGICZNE WOJSKA RAKIETOWE ŚREDNIEGO ZASIĘGU

AL(SP)

ZOB

ZADANIE BLIŻSZE ZS
600-800 km

ZADANIE DALSZE ZS
600-700 km

PIERWSZA OPERACJA FRONTÓW (FLOTY)

NASTĘPNA OPERACJA FRONTÓW (FLOTY)

DES

BRYTYJSKIE LOTNICTWO MB

3 ALT (A)

LONDYN

HAGA

1 FRONT

2 PTSP

ODWÓD

PTSP C.D. i B.Zach.

JKA

PGA

CGA

4 PTSP

1 AP(F)

FRANCUSKIE LOTNICTWO MB

PARYŻ

2 FRONT

3 FRONT

4 FRONT

5 PTSP

5 KA

MONAKO

RZYM

MADRYT

KON

ZOD

LoZU

DD

ZO WOPK NRD

ZO WOPK PRL

ZO WOPK ZACH. DW. ZSRR

ZO WOPK CSSR

1 FRONT

BERLIN

2 FRONT

LIPSK

APanc

ZSZ na ZTDW

WARSZAWA

AO

ZSZ na ZTDW

AL(OP)

OPL

LT

DPD

PRAGA

3 FRONT

WIEDEŃ

OK. 1-2 DYWIZJI

POŁUDNIOWO-ZACHODNI TDW

BUDAPESZT

FRONT

4 FRONT

MOŻLIWY ROZMACH OPERACJI STRATEGICZNEJ NA ZTDW

WSKAŹNIKI ROZMACHU	WIELKOŚĆ WSKAŹNIKÓW ROZMACHU	WSKAŹNIKI ROZMACHU	WIELKOŚĆ WSKAŹNIKÓW ROZMACHU
SKŁAD SIŁ BIORĄCYCH UDZIAŁ W OPERACJI	1. STRATEGICZNE SIŁY JĄDROWE W LICZBIE KILKUSET ŚRODKÓW (NIE WCHODZĄ W SKŁAD ZS, A UCZESTNICZĄ W OPERACJI). 2. WOJSKA LĄDOWE: 3-5 i więcej FRONTÓW, KILKA AO i APanc. – ŁĄCZNIE OK. 110-120 i więcej DYWIZJI OGÓLNOWOJSKOWYCH 3. LOTNICTWO KILKA AL (OP), AL (SP) i ZTLT. 4. WOJSKA POWIETRZNO-DESANTOWE W LICZBIE KILKA DYWIZJI 5. WOJSKA OPK PRL, NRD, CSSR i ZACHODNICH OKRĘGÓW WOJSKOWYCH ZSRR /ZINTEGROWANEGO SYSTEMU OBRONY POWIETRZNEJ PAŃSTW UW NA ZTDW/. 6. SIŁY UDERZENIOWE MU PRL, LM NRD i FB ZSSR 7. ODWODOWE ZT i ODDZIAŁY WSZYSTKICH RODZAJÓW WOJSK.	SZEROKOŚĆ PASA DZIAŁAŃ ZS	OK. 1000 km NA STYKU PAŃSTW NATO i UW DO OK. 3000 km W CZĘŚCI ZACHODNIEJ
		GŁĘBOKOŚĆ OPERACJI NA KONTYNENTALNEJ CZĘŚCI TDW	– DO GRANIC FRANCJI – 300-500 km – DO PIRENEJÓW OK. 1200 km – WŁĄCZNIE Z PÓŁWYSPEM PIRENEJSKIM OK. 2100 km
		ŚREDNIE TEMPO OPERACJI	40-50 km/DOBĘ
		CZAS TRWANIA OPERACJI	W PRZYPADKU PROWADZENIA OPERACJI DO: – GRANIC FRANCJI OK. 2 TYGODNI – PIRENEJÓW OK. 3-4 TYGODNIE – PDN CZĘŚĆ PÓŁWYSPU PIRENEJSKIEGO OK. 2 MIESIĘCY.

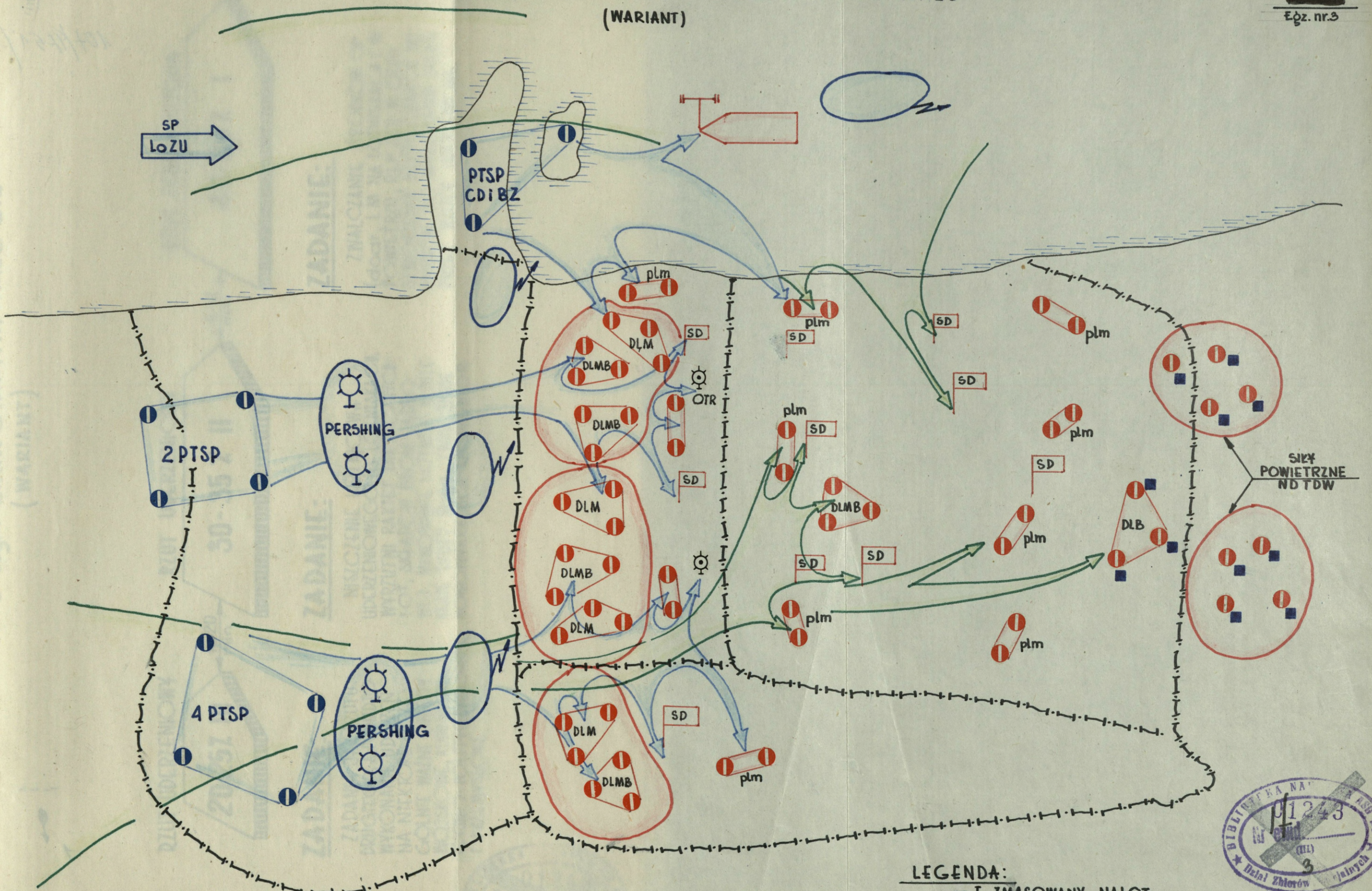
ZAŁĄCZNIK NR 3

IDEA

PIERWSZEJ ZACZEPNEJ OPERACJI POWIETRZNEJ

(WARIANT)

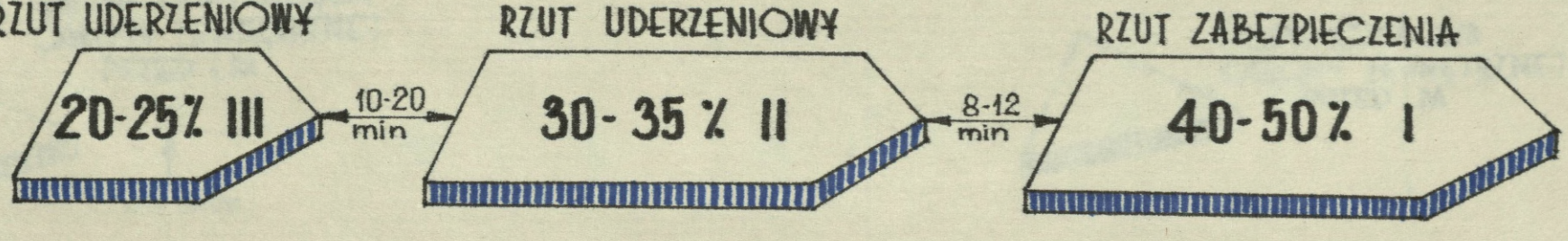
[redacted]
Egz. nr 3

BIBLIOTEKA NAUKOWA WSG WP
Nr inw. 01243
(III) 3
Dział Zbiorów

PODZIAŁ SNP PRZECIWNIKA NA RZUTY I ICH ZADANIA

W I-szym ZMASOWANYM NALOCIE
(WARIANT)

ZADANIE:

ZADANIA JAK RZUTU DRUGIEGO, A PONADTO WYKONANIE UDERZEŃ NA NIEKTÓRE SZCZEGÓLNIE WAŻNE OBIEKTY WOJSKOWE, ADMINISTRACYJNO-POLITYCZNE I PRZEMYSŁOWE.

ZADANIE:

NISZCZENIE LOTNICTWA UDERZENIOWEGO NA LOTNISKACH, WYRZUTNI RAKIET TAKTYCZNYCH I OT, SKŁADÓW BRONI JĄDROWEJ, MINOWANIE LOTNISK W INTERESIE RZUTU III-go, ZWALCZANIE NOWOWYKRYTYCH ŚRODKÓW OP.

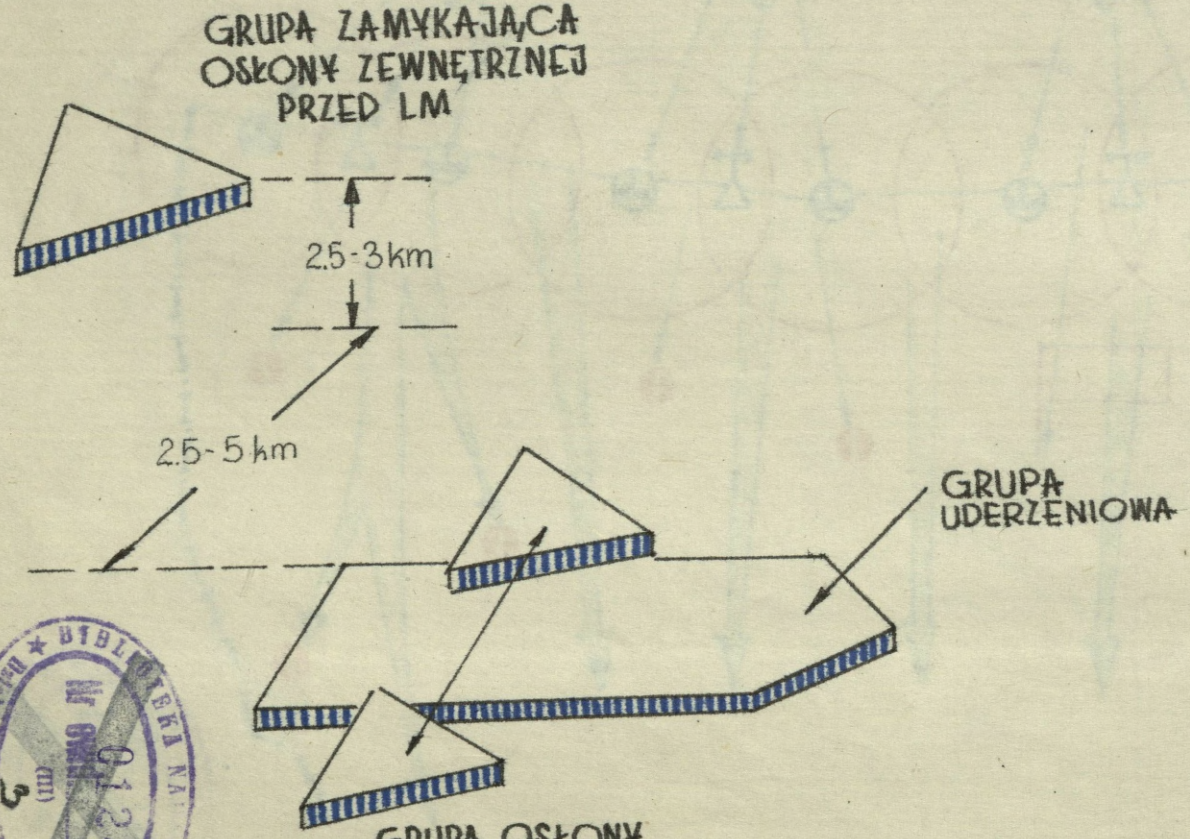
ZADANIE:

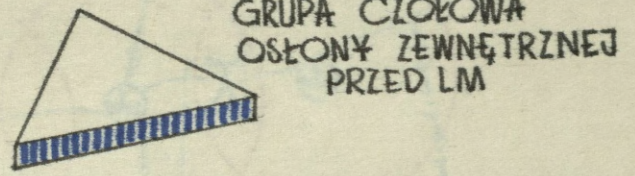
ZWALCZANIE ŚRODKÓW OP (doar, LM NA LOTNISKACH i W POWIETRZU, RLP, SD) W CELU STWORZENIA BEZPIECZNYCH WARUNKÓW DO WYKONANIA ZADAŃ PRZEZ RZUTY UDERZENIOWE.

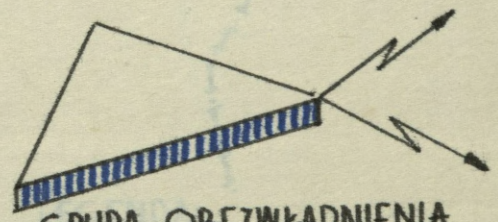
BIBLIOTEKA 01243

ZABEZPIECZENIE GRUPY UDERZENIOWEJ WYKONUJĄCEJ ZADANIE W ZMASOWANYM NALOCIE

(WARIANT)

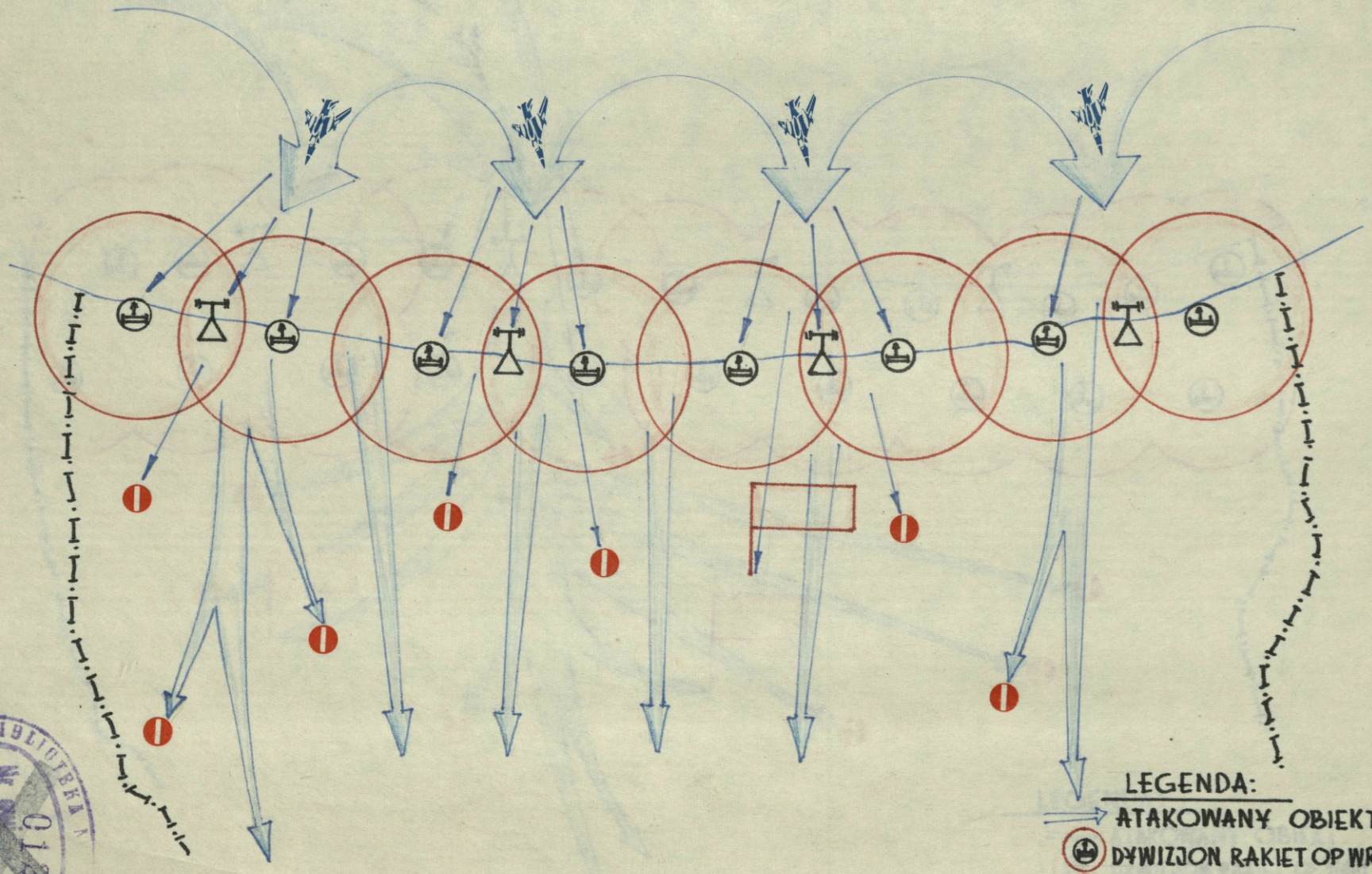

BIBLIOTEKA WAT
01243

POKONANIE OBRONY POWIETRZNEJ NA SZEROKIM FRONCIE

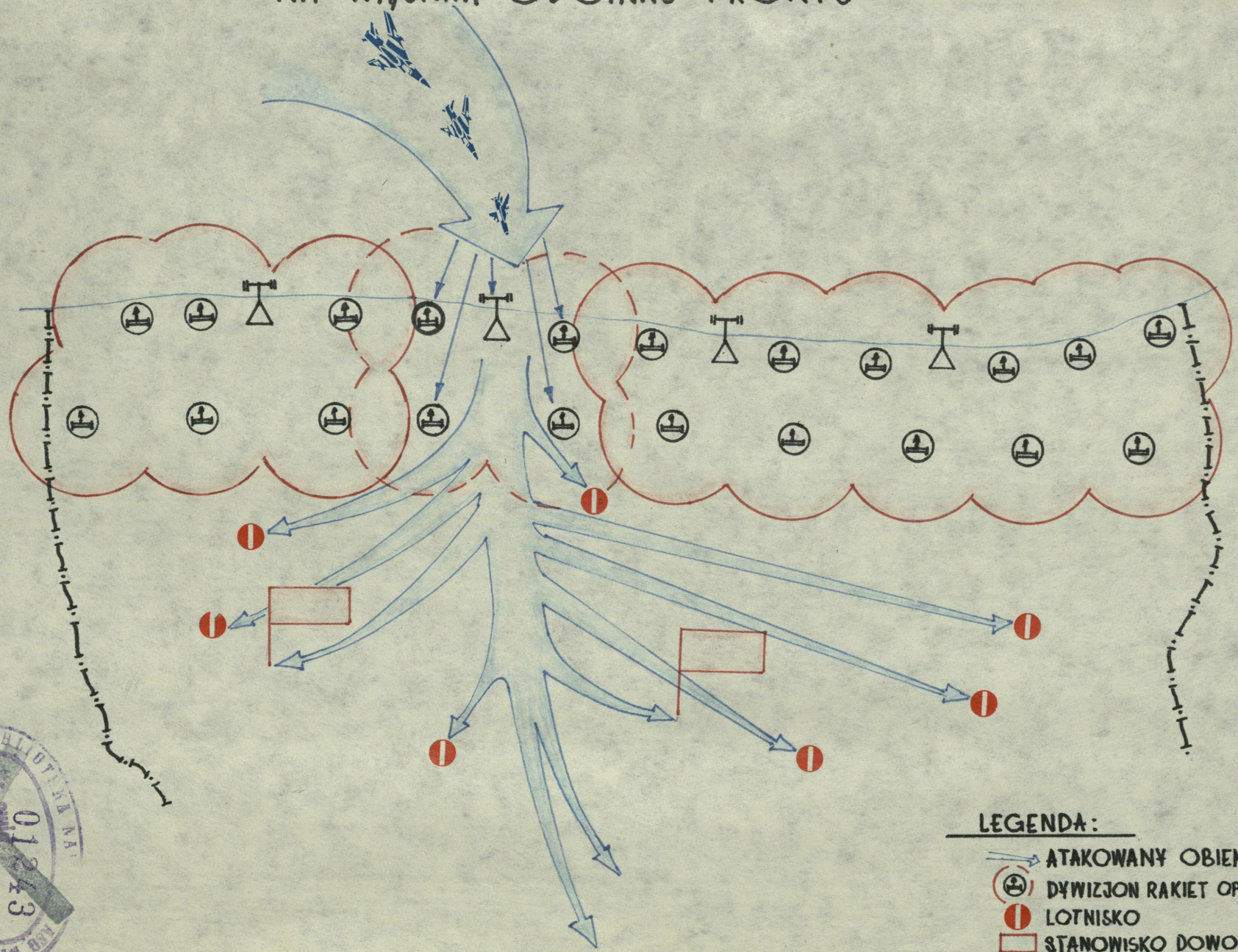

LEGENDA:

- ATAKOWANY OBIEKT
- DYWIZJON RAKIET OP WRAZ ZESTREFA OGNI
- LOTNISKO
- STANOWISKO DOWODZENIA
- R/LOKAC. STANOWISKO W¥KR. I NAPROWADZ

BIBLIOTEKA WOJSKOWA 0,12,43 3

NA WĄSKIM ODCINKU FRONTU

LEGENDA:

- ATAKOWANY OBIEKT
- DYWIZJON RAKIET OP WRAZ ZE STREFĄ OGNIA
- LOTNISKO
- STANOWISKO DOWODZENIA
- R/LOKAC. POSTERUNEK WYKR. I NAPROWADZ.

BIBLIOTEKA WAT
01243
3

OGÓLNA IDEA
PIERWSZEJ OPERACJI PRZECIWPOWIETRZNEJ NA ZTDW

ZAŁĄCZNIK 9
[redacted]
Egz. nr. 3

ROZMACH:

1. GŁĘBOKOŚĆ	1100 - 1300 km 1700 - 2000 km/zbj
2. SZEROKOŚĆ	600 - 800 km
3. CZAS	2-5 DÓB

EL OPERAC.
ANIE ZACZEPNEJ
. POWIETRZNEJ
, ZABEZPIECZENIE
BOJ. SIŁ ZBR. NA
ZADANIE STRAT
UPOWANIOM ŚNP
WORZENIE SPRZY-
CYCH WARUNKÓW
RZEPROWADZENIA
NEJ OPERACJI
IETRZNEJ.

LoGU
PARYŻ
RFN
PTSP
"NH"
"P"
"H"
Nd
Cr
KA
A
"N"
DLM
Fr
DLMB
DSzBr
OTR
TR
SIŁY UDERZ. WR i A
WSzD
PLM OPK
N.D TDW
SDOP
SIŁY OP IND TDW
SD OP OW
"Z H"

GŁÓWNE KIERUNKI NALOTÓW

LEGENDA:
- UDERZENIA LOTNICTWA
- UDERZENIA ARTYLERII
- UDERZENIA WR
- UDERZENIA WŚzD
- RUBIEŻ WYKRYCIA RLS ZAHORYZ.
- RUBIEŻ WYKRYCIA DOZORU POW.

I RZUT OP	II RZUT OP	III RZUT OP
WOJSKA OP i LOTNICTWO FRONTÓW I RZUTU STRATEG. WOJSKA OP PAŃSTW UW.	WOJSKA OP i LOTNICTWO FRONTÓW, OP PAŃSTW UW, ZWIĄZKI i ODDZIAŁY OP TDW	WOJSKA OP OKRĘGÓW WOJSK. CZASU WOJENNEGO, FRONTU (W MIARĘ GOT. SIŁ), ODDZIAŁY OP ND TDW.

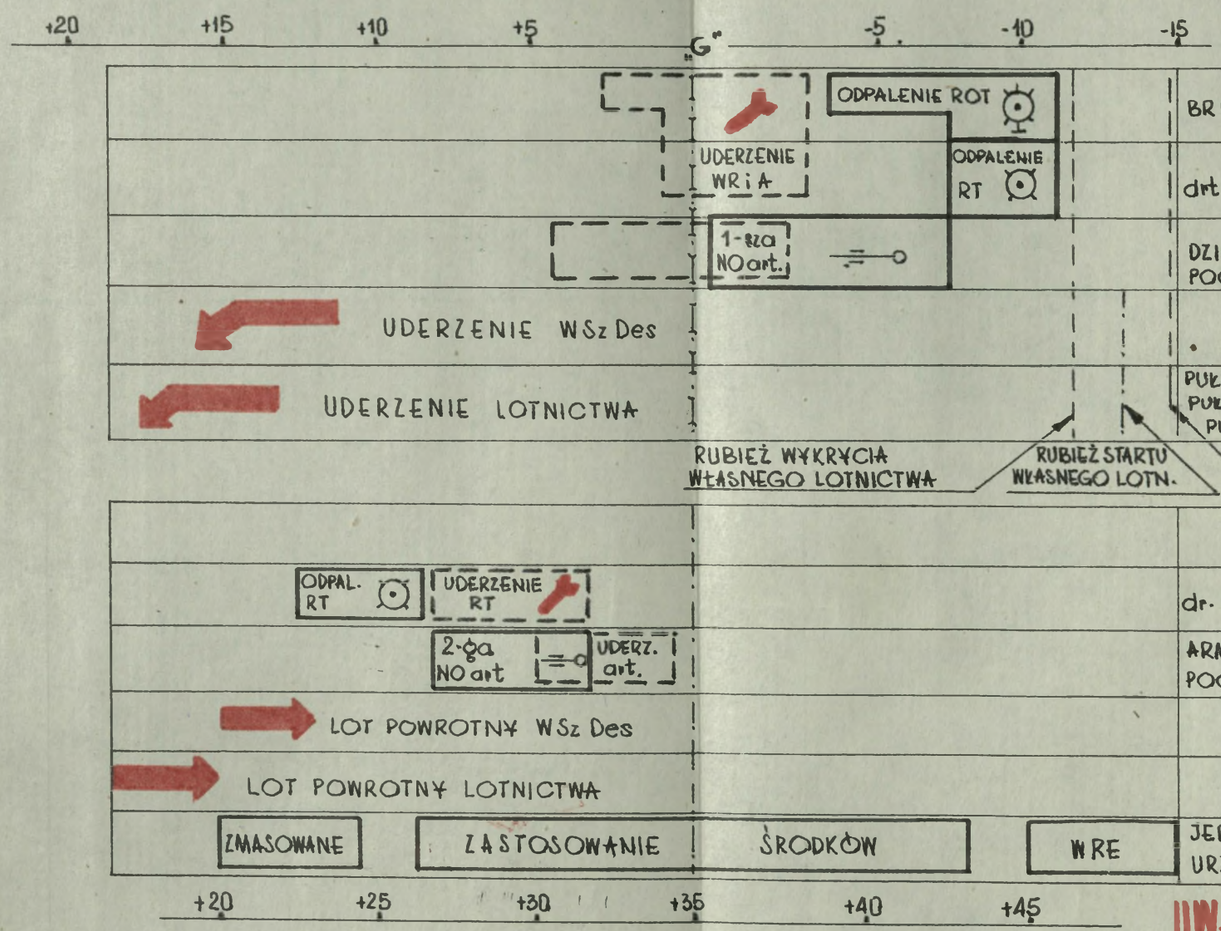
BIBLIOTEKA WOJSKOWA AKADEMII Oddział Spec. 01243 3

ZAŁĄCZNIK 10

[redacted]
Egz 3.

PLAN-GRAFIK
WYKONANIA UDERZENIA ODWETOWEGO
W PIERWSZEJ OPERACJI PRZECIWPOWIETRZNEJ NA TDW
(WARIANT)

ZAMIAR UDERZENIA ODWETOWEGO: PRZEZ ZAMINOWANIE 19 GŁÓWNYCH LOTNISK UTRUDNIĆ START LOTNICTWA PRZECIWNIKA. UDERZENIEM LMB i LB ZNISZCZYĆ SCHRONY ŻEL-BET, DROGI STARTOWE, CZĘŚĆ SAMOLOTÓW NA LOTNISKACH ORAZ ZMUSIĆ LOTNICTWO DO LĄDOWANIA NA LOTNISKACH POZBAWIONYCH WYPOSAŻENIA, STWARZAJĄC PRZEZ TO WARUNKI DLA KOLEJNEGO NISZCZENIA S-TÓW SIŁAMI WR. ZABEZPIECZYĆ PRZELOT WŁASNEGO LOTNICTWA W NAKAZANYCH PASACH (KORYTARZACH) PRZEZ OBEZWŁADN. ŚRODKÓW OP PRZECIWNIKA.

BR OT-15, WYRZUTNI-200, RAKIET-400	19 LOTNISK, 10 BATERII „P-1A" 20 OWN, PWP i RLS	ROT
drt-30, WYRZUTNI-120, RAKIET-240	30 STANOWISK „N-H", 30 POZYCJI „HAWK", 30 POZYCJI „LANCE"	RT
DZIAŁ-2000 (DYWIZJONÓW-114) POCISKÓW - 0.4 - 0.5 j.o	90 BATERII ART. POLOWEJ i PLOT. 60 OWN, PWN i RLS	ART
BSz Des-2		WSz Des
PUŁKI LMB-9 (360-480 S-TÓW) PUŁKI LB-7 (210-330 S-TÓW) PUŁKI CIĘŻKIE LB-3 (60 S-TÓW)	19 LOTNISK (SCHRONY ŻEL-BET) 20 PLUTONÓW „P-1A", 30 PLUT. „L" i 40 POZYCJI „N-H" i „H"	LOTNICTWO
		ROT
dr-10, WYRZUTNI-40, RAKIET-80	10 STANOWISK „N-H" 10 STANOWISK „H" 10 STANOWISK „L"	RT
ARMAT - 2000 (DYW-56) POCISKÓW 0.4 - 0.5 j.o		ART.
		WDSz
		LOTNICTWO
JEDNOSTKI WRE - 160 URZĄDZENIA PASYWNE	SD, SIECI RADIOWE IPOKŁADOWE RLS	WRE

0.1243
3
Dział Zbior Specjalnych

UWAGI

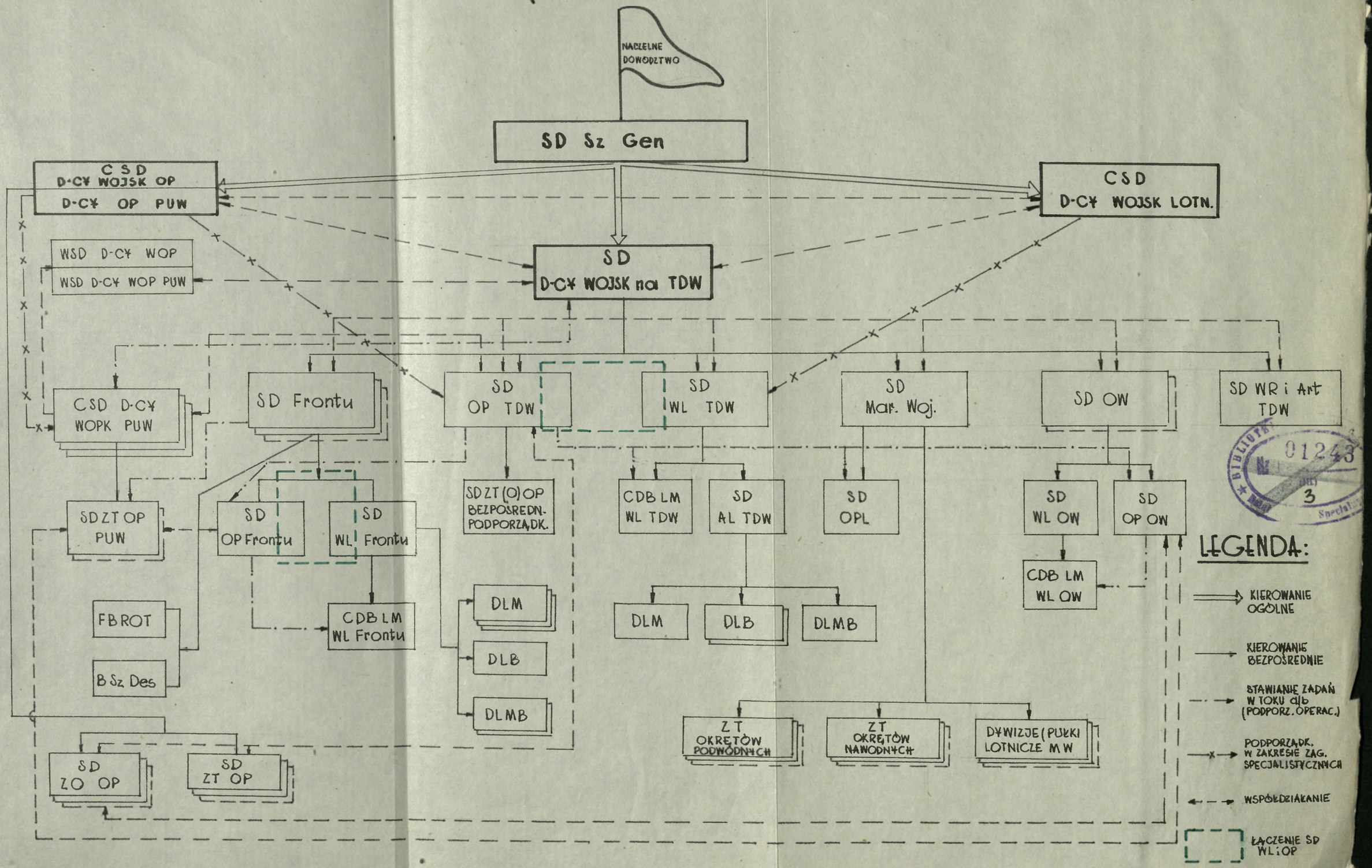
1. UŻYCIE STOSOWANYCH ŚRODKÓW RAŻENIA NASTĄPI: ROT i RT W CIĄGU DWÓCH ODPALEŃ; ARTYLERII W CIĄGU DWÓCH NALOTÓW OGNIOWYCH, A LOTNICTWA W CIĄGU JEDNEGO WYLOTU.
2. W CZASIE JEDNEGO ODPALENIA 360 RAKIET, NASTĘPNE ODPALENIE RAKIET (360) PO 0.45 - 1 godz. 15 min.
3. DO PLANU GRAFIKU MOGĄ BYĆ ZAŁĄCZONE NASTĘPUJĄCE TABELE: LICZBA RAŻONYCH OBIEKTÓW, STOSOWANE ŚRODKI, MOŻLIWOŚCI BOJOWE, OCZEKIWANE REZULTATY.

ZAŁĄCZNIK 13

EGZ. 3..

STRUKTURA SYSTEMU DOWODZENIA SIŁAMI i ŚRODKAMI W OPERACJI PRZECIWPOWIETRZNEJ NA TDW

(SCHEMAT IDEOWY)

BIBLIOTEKA 01243 3

ZAŁĄCZNIK 14

[redacted]

Egz. nr 3

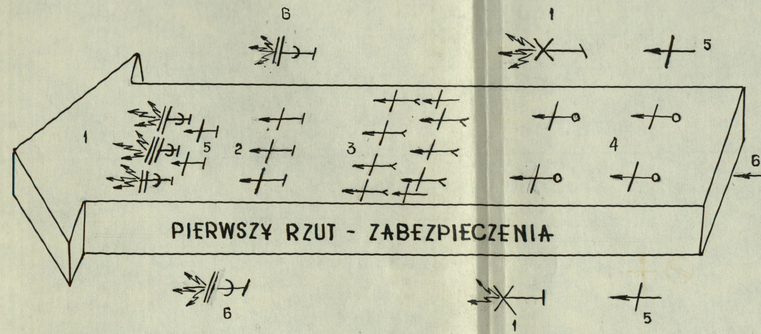
MOŻLIWE UGRUPOWANIE SIŁ I ŚRODKÓW OP W CENTRALNEJ STREFIE OP NATO W 4-5 DNIU WOJNY

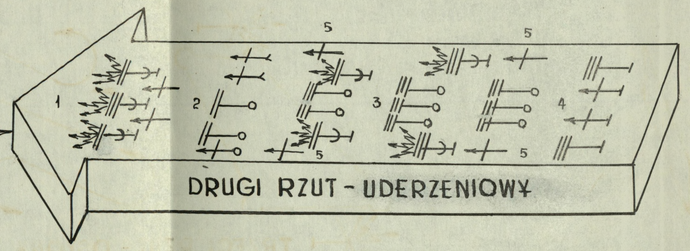
Pf 1243
3

ZAŁĄCZNIK 15
[redacted]
Egz. nr. 3

SCHEMAT NR PRZYKŁADOWY MODEL PIERWSZEGO ZMASOWANEGO UDERZENIA W OPERACJI POWIETRZNEJ

6-8 min.

LEGENDA:

PIERWSZY RZUT-ZABEZPIECZENIA

1 – grupa zakłóceń r/e;
2 – grupa bezpośredniego rozpoznania;
3 – grupa niszczenia i obezwładniania środków OPL;
4 – grupa blokowania lotnisk;
5 – grupa osłony;
6 – grupa demonstracyjna

DRUGI RZUT- UDERZENIOWY

1 – grupa zakłóceń r/e;
2 – grupy do zwalczania BMR i lotnictwa na lotniskach;
3 – grupa LB do zwalczania lotnictwa na lotniskach BMR;
4 – grupa lotnictwa rozpoznawczego
5 – grupa LM.

TRZECI RZUT OSŁONY

– dyżurowanie w powietrzu;
– patrolowanie w powietrzu
– dyżurowanie na lotniskach